

รายงานฉบับสมบูรณ์

โครงการสำรวจความพึงพอใจของผู้รับบริการของสำนักงานพิพิธภัณฑสถาน
เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน)
ปีงบประมาณ พ.ศ. 2568

โดย

คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

บทสรุปผู้บริหาร

ประเทศไทยมุ่งพัฒนาไปสู่สังคมที่อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขและยั่งยืน ด้วยการพัฒนาคนให้มีคุณธรรม เรียนรู้ตลอดชีวิต และมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์ โดยยึดหลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” อันเป็นแนวคิดพระราชทานจากในหลวงรัชกาลที่ 9 ที่เน้นความพอดี พอประมาณ และรู้เท่าทัน เพื่อสร้างความสมดุลทั้งในระดับบุคคล ชุมชน และประเทศ

หลักปรัชญาดังกล่าวได้รับการบูรณาการในการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตั้งแต่ฉบับที่ 8 ถึงฉบับที่ 13 โดยยกระดับจากแนวคิดสู่การปฏิบัติจริงในทุกภาคส่วนของสังคมไทย เพื่อส่งเสริมความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนตามเป้าหมาย SDGs ของสหประชาชาติ

สำนักงานพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน) หรือ พกช. เป็นหน่วยงานหลักในการขยายผลหลักปรัชญานี้สู่ประชาชน โดยใช้แนวทางพิพิธภัณฑสถานมีชีวิต ถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านเกษตร พืชมัตถนอ และการจัดกิจกรรม “ตลาดเศรษฐกิจพอเพียง” เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และการแลกเปลี่ยนภูมิปัญญาในมิติต่าง ๆ

เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการและตอบโจทย์ผู้เรียนรู้ พกช. ได้ให้ความสำคัญกับการสื่อสารเชิงรุก การวัดความพึงพอใจ และการศึกษาการนำความรู้ไปใช้จริงในชีวิตประจำวัน ซึ่งเป็นข้อมูลสำคัญในการพัฒนาองค์กรให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ด้านเกษตรเศรษฐกิจพอเพียงระดับประเทศอย่างแท้จริง

ทั้งนี้เพื่อให้ทราบถึงระดับความพึงพอใจของผู้รับบริการที่มีต่อการให้บริการของสำนักงานพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน) งานวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษาการเปิดรับข่าวสารของผู้รับบริการ พฤติกรรมการรับบริการ แรงจูงใจ ความพึงพอใจ และการนำไปใช้ประโยชน์ของผู้รับบริการที่มีต่อการมารับบริการที่สำนักงานพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน) เพื่อนำผลที่ได้มาใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการพัฒนาการบริการ การพัฒนาองค์กรสู่การเป็นแหล่งการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการเกษตรให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อันจะนำไปสู่ความพึงพอใจแก่ผู้รับบริการ และมุ่งสู่การบรรลุวิสัยทัศน์ของสำนักงานพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน) โดยการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารของผู้รับบริการจากสื่อของสำนักงานพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน)
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้บริการของผู้รับบริการที่มีต่อสำนักงานพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน)

3. เพื่อศึกษาแรงจูงใจ ความพึงพอใจ และการนำไปใช้ประโยชน์ของผู้รับบริการที่มีต่อการมาใช้บริการที่สำนักงานพิพิธภัณฑสถานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน)

โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method) แบ่งระเบียบวิธีวิจัยเป็น 2 ส่วน

ส่วนที่ 1 ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในรูปแบบของ

1) การสนทนากลุ่ม (Focus Group) ผู้รับบริการของสำนักงานพิพิธภัณฑสถานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน) จำนวน 3 กลุ่ม รวม 18 คน

2) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ผู้รับบริการของสำนักงานพิพิธภัณฑสถานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน) จำนวน 7 คน

ส่วนที่ 2 ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ในรูปแบบของการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยใช้แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 500 ตัวอย่าง

โดยผลการวิจัยสรุปตามระเบียบวิธีวิจัยและวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. สรุปผลการวิจัยเชิงคุณภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารของผู้รับบริการจากสื่อของสำนักงานพิพิธภัณฑสถานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน)

สำนักงานพิพิธภัณฑสถานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน) หรือ พกฉ. ได้ใช้ “สื่อประชาสัมพันธ์” เป็นเครื่องมือสำคัญในการเผยแพร่ข้อมูลและกิจกรรมต่าง ๆ ไปยังกระบวนการรับรู้ของกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลาย โดยมีพัฒนาการที่ต่อเนื่องจากการใช้สื่อแบบดั้งเดิม สู่การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสื่อออนไลน์ในปัจจุบัน เพื่อให้เกิดการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพและเข้าถึงประชาชนได้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น

จากผลการวิจัยพบว่า การสื่อสารของ พกฉ. ประสบความสำเร็จในการสร้างการรับรู้ในวงกว้างผ่านช่องทางสื่อหลากหลายประเภท โดยมีรายละเอียดสำคัญดังนี้

1. **สื่อบุคคล (การบอกต่อแบบปากต่อปาก)** เป็นกลไกสำคัญในการถ่ายทอดข้อมูลและประสบการณ์เกี่ยวกับกิจกรรมของ พกฉ. จากผู้มีประสบการณ์ตรง เป็นการสื่อสารที่มีอิทธิพลสูงเนื่องจากเกิดจากความประทับใจจริงของผู้เข้ารับบริการที่ต้องการแบ่งปันให้ผู้อื่นได้รับรู้ ซึ่งช่วยเสริมสร้างความน่าเชื่อถือและตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มเป้าหมายรายใหม่

2. **สื่อวิทยุ** มีบทบาทในกลุ่มผู้ฟังเฉพาะ เช่น เกษตรกร หรือประชาชนในพื้นที่ชนบทที่มีข้อจำกัดด้านการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตหรืออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ทั้งนี้ผู้ให้ข้อมูลมีข้อเสนอแนะให้ พกฉ. ใช้ช่องทางนี้อย่างต่อเนื่องเพื่อไม่ให้กลุ่มเป้าหมายดังกล่าวขาดโอกาสในการรับรู้ข่าวสารและเข้าร่วมกิจกรรม

3. **ป้ายประชาสัมพันธ์** เป็นสื่อที่มีประสิทธิภาพสำหรับการสื่อสารในบริเวณพื้นที่ใกล้เคียงกับ พกณ. อย่างไรก็ตาม มีข้อจำกัดในด้านการเข้าถึงประชาชนในพื้นที่ห่างไกล อีกทั้งการขยายพื้นที่ติดตั้งป้ายยังต้องพิจารณาในมิติของงบประมาณและทรัพยากรด้านบุคลากรอย่างรอบคอบ

4. **การรับรู้ผ่านหน้า พกณ. (Passing by)** เป็นการรับรู้ถึงองค์กร พกณ. และสื่อประชาสัมพันธ์จากการผ่านตา เช่น ขณะเดินทางหรือสัญจรไปมาในบริเวณใกล้เคียง พกณ. แม้ไม่ได้ส่งผลต่อการเข้าถึงเนื้อหาโดยตรงในทันที แต่เป็นจุดเริ่มต้นของการจดจำแบรนด์หรือกิจกรรมซึ่งอาจต่อยอดสู่การเข้าถึงเชิงลึกในภายหลัง

5. **Facebook** เป็นแพลตฟอร์มหลักที่ใช้ในการเผยแพร่ข่าวสารและกิจกรรมต่าง ๆ อาทิ ปฏิทินกิจกรรมประจำปี กำหนดการจัดแสดงสินค้า การฝึกอบรม และกิจกรรมออกงาน โดยการเปิดรับข่าวสารเกิดจากการเข้าไปดูใน Facebook ของ พกณ. โดยตรง และเห็นจากการแชร์ของบุคคลใกล้ชิด แม้ผู้รับสารบางรายจะไม่ได้ติดตามเพจโดยตรง แต่สามารถเข้าถึงข้อมูลได้ผ่านการแชร์จากบุคคลใกล้ชิด ซึ่งชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการสื่อสารแบบไม่เป็นทางการในโลกออนไลน์

6. **YouTube และ TikTok** เป็นช่องทางที่ พกณ. ใช้ในการถ่ายทอดองค์ความรู้และกิจกรรมด้านเกษตร เช่น รายการ “วิชาของแผ่นดิน” ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้รับบริการสามารถเรียนรู้ได้ทั้งแบบสดและย้อนหลัง ช่วยขยายขอบเขตการเรียนรู้อย่างไม่จำกัด ทั้งนี้มีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมให้มีการติดตามผลการนำความรู้ไปใช้จริงของผู้ชม เพื่อประเมินประสิทธิภาพของสื่อและพัฒนาระบบการถ่ายทอดองค์ความรู้ในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้บริการของผู้รับบริการที่มีต่อสำนักงานพิพิธภัณฑสถานพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน)

1. **ผู้เข้าอบรมวิชาของแผ่นดิน** ผู้รับบริการกลุ่มนี้มีแรงจูงใจในการมาใช้บริการจากความสนใจส่วนตัวและความรักในงานเกษตรเป็นพื้นฐาน มีความผูกพันกับ พกณ. อย่างลึกซึ้ง จนถือว่าการมาเข้าร่วมกิจกรรมหรืออบรมเป็น “กิจวัตรประจำ” ที่ต้องปฏิบัติเป็นประจำ จึงมีพฤติกรรมเข้ามาใช้บริการอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

2. **เครือข่ายพิพิธภัณฑสถาน และร้านค้าในตลาดเศรษฐกิจพอเพียง** ในระยะเริ่มต้นมีพฤติกรรมการมาใช้บริการแบบไม่สม่ำเสมอ อาจเป็นเพียงการเข้าร่วมกิจกรรมเฉพาะบางครั้งบางคราว อย่างไรก็ตาม เมื่อได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมกับ พกณ. แล้ว พบว่ามีแนวโน้มมาใช้บริการอย่างสม่ำเสมอทุกเดือน สะท้อนถึงความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของเครือข่าย และการเล็งเห็นถึงประโยชน์เชิงเศรษฐกิจและโอกาสในการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายของตน

3. **ผู้เข้าร่วมโครงการ “เกษตรทฤษฎีใหม่ประยุกต์ 1 ไร่ มั่งคั่ง ยั่งยืน”** มีลักษณะพฤติกรรมการใช้บริการที่หลากหลาย กล่าวคือ มีทั้งผู้ที่มาอย่างสม่ำเสมอ และผู้ที่มาเป็นครั้งคราว อย่างไรก็ตามทุกคนในกลุ่มนี้แสดงให้เห็นถึงความตั้งใจที่จะเข้าร่วมและติดตามโครงการอย่างจริงจัง แม้จะมี

ข้อจำกัดด้านเวลาและโอกาสในการเดินทางมาใช้บริการที่ พกณ. โดยตรง ซึ่งสะท้อนถึงความสนใจในเนื้อหาโครงการ และความเชื่อมั่นในประโยชน์ที่จะได้รับ

4. **ครูผู้ประสานงานในโครงการส่งเสริมการเรียนรู้เกษตรเศรษฐกิจพอเพียง** มีพฤติกรรม การเข้ามาใช้บริการเฉลี่ย 1-2 ครั้ง ต่อปี โดยมีเป้าหมายชัดเจน คือ มาสำรวจสถานที่เพื่อเตรียมการ จัดกิจกรรม และพานักเรียนมาเข้าชม โดยการใช้บริการในลักษณะนี้มีความเกี่ยวข้องกับภาระงาน และภารกิจด้านการเรียนการสอนของครูผู้ประสานงานเป็นหลัก

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 3 เพื่อศึกษาแรงจูงใจ ความพึงพอใจ และการนำไปใช้ ประโยชน์ของผู้รับบริการที่มีต่อการมาใช้บริการที่สำนักงานพิพิธภัณฑสถานเกษตรเฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน)

■ แรงจูงใจ

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า แรงจูงใจของผู้รับบริการมีหลายมิติที่สอดคล้องกับเป้าหมาย ของการจัดตั้ง พกณ. โดยสามารถจำแนกประเด็นสำคัญได้ 7 ประการ ดังนี้

1. **แรงบันดาลใจจากแนวพระราชดำริและปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง** ผู้รับบริการ ส่วนใหญ่กล่าวว่า พกณ. เป็น “บ้านของพ่อ” ซึ่งเปรียบได้กับศูนย์รวมจิตใจและองค์ความรู้จากแนวคิด ของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร การมาเยือน ที่นี้ไม่เพียงแต่เพื่อรับความรู้ด้านเกษตร แต่ยังเป็นการแสดงความรักและสืบสานพระราชปณิธาน โดยผู้รับบริการจำนวนมากต้องการน้อมนำแนวคิด “พอเพียง” มาปรับใช้ในวิถีชีวิต

2. **คุณค่าที่ได้รับ** การเข้าร่วมกิจกรรมที่ พกณ. เป็นการลงทุนที่คุ้มค่า เนื่องจากได้เรียนรู้ ทั้งเชิงทฤษฎีและปฏิบัติ โดยมีค่าใช้จ่ายที่น้อยมากเมื่อเทียบกับคุณภาพของเนื้อหาและโอกาสในการ ลงมือทำจริง ซึ่งสร้างประสบการณ์และองค์ความรู้ที่สามารถนำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน

3. **วิทยากรและองค์ความรู้ที่สร้างแรงบันดาลใจ** ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้รับแรงบันดาลใจ จากวิทยากรซึ่งเป็นผู้มีประสบการณ์ตรงและเป็นแบบอย่างของความสำเร็จด้านการเกษตร ทั้งยังมี บทบาทสำคัญในการสร้างแรงจูงใจให้กับชุมชนหรือเครือข่าย โดยองค์ความรู้ที่ถ่ายทอดนั้นมีจุดแข็ง ด้านความเรียบง่าย เข้าถึงได้จริง และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ แม้กับผู้ที่ไม่มีความรู้พื้นฐานด้านเกษตร

4. **การเรียนรู้ผ่านการฝึกปฏิบัติจริง (Experiential Learning)** จุดเด่นของ พกณ. คือการ เปิดโอกาสให้ผู้รับบริการได้เรียนรู้ผ่านการทดลองปฏิบัติ เช่น การดำนา การปลูกข้าว การเลี้ยง ไส้เดือน ฯลฯ ซึ่งช่วยให้ผู้รับบริการเข้าใจองค์ความรู้ได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในโครงการ “เกษตรทฤษฎีใหม่ประยุกต์ 1 ไร่ มั่งคั่ง ยั่งยืน” ที่เน้นการเรียนรู้จากการลงมือทำจริงในพื้นที่

5. **คุณค่าทางจิตใจและความรู้สึกอบอุ่นจากการมีส่วนร่วม** พกณ. สร้างบรรยากาศ ของ “ชุมชนแห่งการเรียนรู้” ที่เต็มไปด้วยมิตรภาพ ความเอื้อเฟื้อ และการแบ่งปัน ผู้เข้าร่วมกิจกรรม รู้สึกเหมือนได้กลับบ้านหรือพบญาติพี่น้อง ได้แลกเปลี่ยนความรู้กับผู้อื่นในบรรยากาศที่เป็นกันเอง ซึ่งช่วยสร้างความสุข ความผูกพัน และความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง

6. การพัฒนาอาชีพและโอกาสทางเศรษฐกิจ ผู้รับบริการหลายรายมีเป้าหมายในการต่อยอดความรู้ด้านการเกษตรไปสู่การประกอบอาชีพที่ยั่งยืน พกฉ. เป็นจุดเริ่มต้นสำคัญที่นำไปสู่ความมั่นคงในอาชีพและรายได้

7. ความหลากหลายของกิจกรรมและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ แรงจูงใจที่สะท้อนให้เห็นถึงความประทับใจที่ผู้รับบริการมีต่อความหลากหลายของกิจกรรม และสื่อการเรียนรู้ที่เข้าใจง่าย ไม่ว่าจะเป็นวีดิทัศน์ เกม นิทรรศการ หรือการจัดแสดงที่ทันสมัย ขณะเดียวกัน พกฉ. ยังเป็นสถานที่ที่มีบรรยากาศร่มรื่น สวยงาม เหมาะแก่การเรียนรู้และพักผ่อนในเวลาเดียวกัน

■ ความพึงพอใจ

ความพึงพอใจของผู้รับบริการต่อการมาใช้บริการที่สำนักงานพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน) หรือ พกฉ. สามารถสรุปผลความพึงพอใจได้ดังนี้

1. ความประทับใจในบรรยากาศ กิจกรรม และการต้อนรับ ผู้รับบริการรู้สึกประทับใจในความหลากหลายของกิจกรรมที่ พกฉ. จัดขึ้น เช่น การดำนา การสร้างบ้านดิน ที่เปิดโอกาสให้ได้สัมผัสประสบการณ์จริง อีกทั้งการต้อนรับที่อบอุ่นจากเจ้าหน้าที่ และบรรยากาศของสถานที่ที่ร่มรื่นเอื้อต่อการเรียนรู้ ทำให้เกิดความรู้สึกเป็นกันเองและพร้อมเปิดรับประสบการณ์ใหม่อย่างเต็มที่

2. รูปแบบกิจกรรมและการจัดแสดงที่สร้างสรรค์ พกฉ. ได้ออกแบบกิจกรรมให้มีลักษณะเป็นการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ผ่านการลงมือปฏิบัติจริงมากกว่าการฟังบรรยาย ทำให้ดึงดูดความสนใจของผู้เข้าร่วมได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะเด็กและเยาวชน อีกทั้งยังถ่ายทอดเนื้อหาที่เชื่อมโยงกับแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ได้อย่างเหมาะสม ส่งผลให้สามารถนำองค์ความรู้ที่ได้รับไปต่อยอดและปรับใช้ในชีวิตจริงได้

3. องค์ความรู้ที่มีคุณค่าและวิธีการถ่ายทอด ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความพึงพอใจต่อองค์ความรู้ด้านเกษตรที่ได้รับ โดยเฉพาะเนื้อหาที่เกี่ยวกับดิน พันธุ์พืช และการทำนา ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง โดยจุดเด่นของ พกฉ. คือการใช้วิทยากรที่เป็น “ปราชญ์ชาวบ้าน” ถ่ายทอดจากประสบการณ์ตรง ทำให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างเป็นธรรมชาติ เข้าใจง่าย และสร้างแรงบันดาลใจได้ดี ทั้งยังเปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้เรียนและวิทยากร ซึ่งช่วยยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ให้ลึกซึ้งและมีความหมายมากยิ่งขึ้น

4. บทบาทของ พกฉ. ในฐานะ “พื้นที่ทางสังคม” และเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ พกฉ. ไม่ได้เป็นเพียงแหล่งจัดแสดงนิทรรศการหรือถ่ายทอดองค์ความรู้เท่านั้น แต่ยังเป็นเวทีสำคัญของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน โดยเฉพาะในกิจกรรมตลาดเศรษฐกิจพอเพียง ที่เน้นการแบ่งปันองค์ความรู้ควบคู่ไปกับการแลกเปลี่ยนทรัพยากรจากชุมชน ส่งผลให้เกิดความเข้าใจในเรื่องการพึ่งพาตนเอง การใช้ชีวิตอย่างเรียบง่าย และการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความหมาย

5. การประสานงานและการจองเข้าชม ขั้นตอนการสมัครเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ มีความสะดวก รวดเร็ว และไม่ซับซ้อน โดยเฉพาะการใช้ QR Code ในการลงทะเบียน อีกทั้ง

มีเจ้าหน้าที่ประสานงานที่ดี ให้ข้อมูลที่ชัดเจน สามารถแนะนำหลักสูตรให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย อย่างไรก็ตาม มีข้อสังเกตเกี่ยวกับกระบวนการสมัครโครงการ “เกษตรทฤษฎีใหม่ประยุกต์ 1 ไร่ มั่งคั่ง ยั่งยืน” ที่แจ้งผลการสมัครล่าช้า และระยะเวลาระหว่างการประกาศผลกับการเริ่มกิจกรรมค่อนข้าง กระชั้น ทำให้เตรียมตัวไม่ทัน

6. **คุณภาพของการนำชมและการให้บริการโดยเจ้าหน้าที่** ผู้นำชมมีความรู้ลึกและสามารถ ถ่ายทอดเนื้อหาได้อย่างถูกต้อง น่าสนใจ และเหมาะสมกับช่วงวัยของผู้รับบริการ มีจุดเด่น คือ การปรับระดับเนื้อหาให้เหมาะกับกลุ่มเป้าหมายแต่ละรุ่น ทำให้สามารถสร้างแรงบันดาลใจ และกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

7. **สิ่งอำนวยความสะดวก** โดยส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อที่พัก ทั้งในแง่ขนาด ความสะอาด และการจัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะแก่การพักผ่อน มีความปลอดภัย ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ในพื้นที่ส่วนกลางและห้องน้ำ มีเพียงพอ และได้รับการดูแลความสะอาดอย่างสม่ำเสมอ ส่วนการ บริหารจัดการด้านพื้นที่จอดรถและการเดินทางภายใน มีการบริหารจัดการอย่างเหมาะสม มีเจ้าหน้าที่ ให้คำแนะนำและดูแลความปลอดภัย สถานที่มีความกว้างขวาง ร่มรื่น สามารถรองรับผู้รับบริการ จำนวนมาก นอกจากนี้บริการรถรางหรือระบบขนส่งภายในสามารถช่วยอำนวยความสะดวก แก่ผู้เข้าร่วมได้เป็นอย่างดี

■ การนำไปใช้ประโยชน์

เมื่อผู้รับบริการมาใช้บริการที่ พกผ. องค์ความรู้ที่ได้รับสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง ได้อย่างเป็นรูปธรรมในหลายมิติ ซึ่งสามารถสรุปได้เป็น 6 ด้านหลัก ดังนี้

1. **ด้านรายได้** มีการนำแนวคิดเกษตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้จริง ในพื้นที่ของตน โดยสามารถสร้างรายได้ที่มั่นคงและยั่งยืน โดยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลที่ไม่ได้ทำงานประจำ เมื่อได้นำองค์ความรู้ไปใช้ในการประกอบอาชีพ อาทิ ปลูกพืชผลทางการเกษตรขาย หรือการต่อยอดผ่าน การแปรรูปและเพิ่มมูลค่าผลผลิต เช่น การทำถ่าน โรงอบ โรงสีข้าวขนาดเล็ก สามารถสร้างรายได้ ประมาณ 15,000—20,000 บาท/เดือน ทั้งนี้พบว่า บางท่านได้นำองค์ความรู้ไปทำธุรกิจด้าน การเกษตร สามารถสร้างรายได้ประมาณ 200,000 บาท/เดือน

2. **ค่าใช้จ่าย** การนำความรู้ด้านการเกษตรมาปลูกผักสวนครัวและผลไม้ในครัวเรือน สามารถ ช่วยลดค่าใช้จ่ายรายวันได้อย่างชัดเจน ช่วยลดการซื้ออาหารและเพิ่มความมั่นคงทางอาหาร ในครอบครัว นอกจากนี้ ยังช่วยลดความเสี่ยงจากสารเคมีที่อาจปนเปื้อนในผักผลไม้ที่ซื้อจากตลาด ผลลัพธ์จากการทำเกษตรในครัวเรือนนอกจากจะลดรายจ่ายแล้ว ยังสร้างรายได้เสริมในระดับ ที่เหมาะสมกับความต้องการของแต่ละบุคคล ซึ่งเหมาะกับผู้สูงอายุหรือผู้ที่ไม่ต้องการรายได้สูงมาก แต่เน้นความมั่นคงและความสุขในการดำรงชีวิต โดยพบว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่สามารถนำองค์ความรู้ ไปใช้ในชีวิตประจำวันและลดค่าใช้จ่ายจากที่ต้องไปซื้อผักและผลไม้ ประมาณ 3,000 บาท/เดือน

3. การออมสะสม การนำองค์ความรู้จาก พกน. ไปใช้ทำการเกษตรและจัดการทรัพยากรในชุมชน สร้างประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรมด้านรายได้และความมั่นคงทางการเงิน โดยพบว่า การออมนั้นขึ้นอยู่กับธุรกิจที่ทำ สำหรับผู้ที่ประกอบอาชีพค้าขายหรือธุรกิจขนาดเล็ก สามารถมีเงินออมสะสมได้ประมาณ 3,000 บาท/เดือน และสำหรับผู้ที่ทำธุรกิจขนาดกลาง สามารถมีเงินออมสะสมประมาณ 40,000-50,000 บาท/เดือน อีกทั้งยังมีการออมในอีกรูปแบบหนึ่ง คือ การนำเงินไปต่อยอดการลงทุนในเกษตรได้โดยไม่ต้องกู้ยืมเงินจากภายนอก นอกจากนั้นในอีกมุมหนึ่งมีความเห็นว่า การเรียนรู้และการเห็นตัวอย่างโครงการต่าง ๆ ใน พกน. เกิดแรงจูงใจในการออมเงินและจัดการค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวันได้ดีขึ้น โดยลดการซื้อของสำเร็จรูปราคาแพง และนำความรู้ด้านการปลูกผักสวนครัวมาปรับใช้ ทำให้สามารถลดรายจ่ายและเพิ่มความพอเพียงในครอบครัวได้อย่างแท้จริง

4. ด้านสังคมและวัฒนธรรม องค์ความรู้จาก พกน. ถูกนำไปขยายผลในชุมชน ทั้งในรูปแบบของการแบ่งปันผลผลิต การถ่ายทอดความรู้ และการสร้างเครือข่ายเกษตรกร ทำให้เกิดความร่วมมือและความช่วยเหลือกันในชุมชน ส่งเสริมความสามัคคี และการพัฒนาระบบเศรษฐกิจพอเพียงระดับชุมชน อาทิ 1) **การสร้างเครือข่ายเกษตรกร** เกิดการรวมกลุ่มของผู้มีแนวคิดเดียวกัน การแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ ช่วยกันพัฒนาทักษะ แก้ไขปัญหา และสร้างตลาดร่วมกัน 2) **การถ่ายทอดความรู้** บางท่านกลายเป็น “ครูเกษตร” และขยายบทบาทเป็นวิทยากรในชุมชน 3) **การเป็นต้นแบบ** จากการใช้ความรู้แม้ยังไม่ได้ทำอย่างจริงจัง กลายเป็นต้นแบบการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติ 4) **การประยุกต์ในชีวิตประจำวัน** ความรู้เกษตรสามารถผสมผสานกับวิถีชีวิตในเมือง เช่น การปลูกผักในกระถาง การใช้พื้นที่จำกัดของการดำเนินชีวิตในเมืองให้เกิดประโยชน์สูงสุด

5. ด้านสิ่งแวดล้อม การทำเกษตรอินทรีย์และการปลูกต้นไม้หลากหลายชนิดช่วยฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม ลดการใช้สารเคมี และสร้างความสมดุลในระบบนิเวศ มีการปลูกป่าอย่างต่อเนื่องในบางพื้นที่ ส่งผลให้คุณภาพอากาศและอุณหภูมิดีขึ้น สัตว์และแมลงพื้นถิ่นกลับคืนสู่ธรรมชาติ เป็นแบบอย่างของการอยู่ร่วมกับธรรมชาติอย่างยั่งยืน

5. ด้านสุขภาพกายและใจ กิจกรรมเกษตรทำให้ผู้เข้าร่วมได้ออกกำลังกายตามธรรมชาติ ลดความเสี่ยงจากโรค เช่น เบาหวาน ความดัน บางท่านสามารถหยุดยาได้หลังเปลี่ยนวิถีชีวิต ขณะเดียวกัน สุขภาพจิตดีขึ้นจากการได้ใช้ชีวิตกลางธรรมชาติ เกิดความสุขจากการใช้ชีวิตเรียบง่าย ได้เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มเกษตรกรที่ให้อะไรกัน ทำให้รู้สึกมีคุณค่าและเปี่ยมด้วยพลังใจ

6. การพัฒนาในครัวเรือน มีการนำความรู้ไปปรับใช้กับสมาชิกในครอบครัว โดยเฉพาะในบ้านที่มีพื้นฐานทางเกษตรอยู่แล้ว ได้มีการต่อยอดองค์ความรู้ เช่น ปรับการปลูกพืชให้เป็นแบบอินทรีย์ วางแผนการผลิตให้หลากหลายขึ้น สร้างความผูกพันในครอบครัวผ่านกิจกรรมทางการเกษตร รวมทั้งเพิ่มมูลค่าผลผลิตผ่านการแปรรูปอย่างสร้างสรรค์ สร้างรายได้เพิ่มและพัฒนาครัวเรือนอย่างยั่งยืน

2. สรุปผลการวิจัยเชิงปริมาณ

ผลการสำรวจความพึงพอใจของผู้รับบริการของสำนักงานพิพิธภัณฑ์เกษตรเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน) ปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 จากจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 500 ตัวอย่าง สรุปได้ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไป

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีจำนวน 268 คน (ร้อยละ 53.60) รองลงมาเป็นเพศชาย จำนวน 199 คน (ร้อยละ 39.80) ด้านช่วงอายุ ส่วนใหญ่มีช่วงอายุระหว่าง 16 - 18 ปี มากที่สุด จำนวน 136 คน (ร้อยละ 27.31) ด้านการศึกษา ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. จำนวน 180 คน (ร้อยละ 36.14) มีอาชีพนักเรียนมากที่สุด จำนวน 221 คน (ร้อยละ 44.83) ด้านที่พักอาศัย กลุ่มตัวอย่างที่รับบริการของพิพิธภัณฑ์การเกษตรเฉลิมพระเกียรติฯ ส่วนใหญ่พักอาศัยจังหวัดกรุงเทพมหานครและปริมณฑล 306 คน (ร้อยละ 61.20)

2 การเปิดรับข่าวสาร กลุ่มตัวอย่างรู้จักพิพิธภัณฑ์การเกษตรเฉลิมพระเกียรติฯ จากอาจารย์/รุ่นพี่-รุ่นน้อง/เพื่อน/คนรู้จัก แนะนำ มากที่สุด ร้อยละ 34.71 สื่อที่กลุ่มตัวอย่างเปิดรับข่าวสารจาก อันดับ 1 เฟซบุ๊ก www.facebook.com/WisdomKingMuseum ร้อยละ 43.60 ด้านประเด็นข่าวสารที่กลุ่มตัวอย่างได้รับ ส่วนใหญ่เกี่ยวกับกำหนดการกิจกรรมทั่ว ๆ ไป ร้อยละ 30.52

3 พฤติกรรมการใช้บริการ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มาใช้บริการที่พิพิธภัณฑ์การเกษตรเฉลิมพระเกียรติฯ เป็นครั้งแรก จำนวน 383 คน (ร้อยละ 77.69) ด้านบุคคลที่ร่วมเข้าใช้บริการพร้อมกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ส่วนใหญ่มากับโรงเรียน/หน่วยงาน ร้อยละ 80.66 และกิจกรรมต่าง ๆ ที่มาใช้บริการที่พิพิธภัณฑ์การเกษตรเฉลิมพระเกียรติฯ อันดับ 1 คือ โครงการส่งเสริมการเรียนรู้เกษตรเศรษฐกิจพอเพียง ร้อยละ 67.12

4 แรงจูงใจ ค่าเฉลี่ยแรงจูงใจต่อการมาใช้บริการที่พิพิธภัณฑ์การเกษตรเฉลิมพระเกียรติฯ มีค่าเฉลี่ย 4.45 อยู่ในระดับมากที่สุด

อันดับ 1 เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ด้านเกษตรเศรษฐกิจพอเพียง ค่าเฉลี่ย 4.54

อันดับ 2 ได้รับความสนุกสนาน เพลิดเพลิน ค่าเฉลี่ย 4.51

อันดับ 3 นำองค์ความรู้ไปพัฒนา ต่อยอด ด้านการเกษตร การประกอบอาชีพ และสร้างรายได้ มีค่าเฉลี่ย 4.47

5 ความพึงพอใจ ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจรวมต่อการมาใช้บริการที่พิพิธภัณฑ์การเกษตรเฉลิมพระเกียรติฯ มีค่าเฉลี่ย 4.57 อยู่ในระดับมากที่สุด โดยค่าเฉลี่ยแต่ละด้านสรุปได้ดังนี้

ด้านการจัดแสดง ค่าเฉลี่ยรวม 4.55 อยู่ในระดับมากที่สุด

อันดับ 1 สื่อ อุปกรณ์ และสถานที่ อยู่ในสภาพที่เหมาะสมต่อการเรียนรู้
ค่าเฉลี่ย 4.58

อันดับ 2 รูปแบบ เทคนิค วิธีการ และความหลากหลายในการนำเสนอข้อมูล
ของการจัดแสดง และองค์ความรู้มีความทันสมัย สอดคล้องกับการ
ดำรงชีวิตในปัจจุบัน ค่าเฉลี่ย 4.56

อันดับ 3 กิจกรรมในฐานการเรียนรู้มีความน่าสนใจและหลากหลาย ค่าเฉลี่ย 4.51

ด้านการจองหรือติดต่อขอเข้าชม ค่าเฉลี่ยรวม 4.49 อยู่ในระดับมากที่สุด

อันดับ 1 การประสานงาน กระบวนการจองที่สะดวก รวดเร็ว ค่าเฉลี่ย 4.53

อันดับ 2 ความหลากหลายของช่องทางในการติดต่อเพื่อจองเข้าชม ค่าเฉลี่ย 4.48

อันดับ 3 การลงทะเบียน ค่าเฉลี่ย 4.47

ด้านเจ้าหน้าที่นำชมและกระบวนการนำชม ค่าเฉลี่ยรวม 4.64 อยู่ในระดับมากที่สุด

อันดับ 1 มีอัธยาศัย และบุคลิกภาพที่ดี ค่าเฉลี่ย 4.69

อันดับ 2 ผู้นำชมมีความรอบรู้ในหัวข้อการบรรยาย ค่าเฉลี่ย 4.63

อันดับ 3 ผู้นำชมมีการอธิบายข้อมูลรายละเอียดที่ชัดเจน เข้าใจง่าย

เหมาะสมกับผู้มาเยี่ยมชม ค่าเฉลี่ย 4.61

ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ค่าเฉลี่ยรวม 4.57 อยู่ในระดับมากที่สุด

อันดับ 1 การอำนวยความสะดวกของเจ้าหน้าที่ขณะเข้าชม ค่าเฉลี่ย 4.62

อันดับ 2 ป้ายบอกทางตามจุดต่าง ๆ ภายในพิพิธภัณฑ์ฯ/ระหว่างพิพิธภัณฑ์ฯ

และพื้นที่ภายนอก ชัดเจน และเพียงพอ ค่าเฉลี่ย 4.61

อันดับ 3 จำนวนห้องน้ำและความสะอาด ภายในพิพิธภัณฑ์ และการรักษา

ความปลอดภัยแก่ผู้รับบริการ/ผู้เข้าชม ค่าเฉลี่ย 4.58

ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เมื่อมารับบริการที่พิพิธภัณฑ์การเกษตรเฉลิมพระเกียรติฯ
สิ่งที่ได้รับตรงกับความต้องการ จำนวน 433 คน (ร้อยละ 99.77) มีเพียง 1 คน ที่สิ่งที่ได้รับไม่ตรง
กับความต้องการ ร้อยละ 0.23

6 การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ ค่าเฉลี่ยการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ ภายหลังจากมาใช้
บริการที่พิพิธภัณฑ์การเกษตรเฉลิมพระเกียรติฯ มีค่าเฉลี่ย 4.54 อยู่ในระดับมากที่สุด

อันดับที่ 1 ได้แรงบันดาลใจในการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ค่าเฉลี่ย 4.58

อันดับ 2 นำความรู้ไปใช้ในการจัดการในครอบครัว ชุมชน ค่าเฉลี่ย 4.56

อันดับ 3 นำความรู้ไปสร้างรายได้สร้างอาชีพให้กับตนเองและครอบครัว

ค่าเฉลี่ย 4.55

โดยสามารถสรุปค่าเฉลี่ยได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 สรุปค่าเฉลี่ยที่มีต่อการให้บริการของพิพิธภัณฑ์การเกษตรเฉลิมพระเกียรติฯ

ที่	นิทรรศการในอาคาร	ค่าเฉลี่ย	ร้อยละ
1.	แรงจูงใจ	4.45	88.95
2.	ความพึงพอใจ	4.57	91.31
	การจัดแสดง	(4.55)	(91.08)
	การจองหรือติดต่อขอเข้าชม	(4.49)	(89.89)
	เจ้าหน้าที่นำชมและกระบวนการนำชม	(4.64)	(92.82)
	สิ่งอำนวยความสะดวก	(4.57)	(91.46)
3	การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์	4.54	90.75
เฉลี่ย		4.52	90.34

ข้อเสนอแนะของนักวิจัย

จากการวิจัยคณะวิจัยได้มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ใช้สื่อสังคมออนไลน์ อาทิ Facebook TikTok Instagram เพื่อขยายให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่เป็นวัยรุ่น และนักศึกษา โดยการใช้อินฟลูเอนเซอร์ การออกแบบคอนเทนต์ที่น่าสนใจ ที่เป็นเทรนด์ เช่น เรื่องของสุขภาพ อีกทั้งควรมีการเผยแพร่อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ
2. ส่งเสริมการใช้สื่อบุคคล (word of mouth) โดยการออกแบบกิจกรรมให้เกิด “ประสบการณ์ที่น่าประทับใจ” เพื่อกระตุ้นการบอกต่อโดยสมัครใจ
3. พัฒนาการติดตามผลเรื่องของการประชาสัมพันธ์ เพื่อนำผลที่ได้มาวางแผนการสื่อสารให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
4. มีการประเมินการนำองค์ความรู้ไปใช้จริง เพื่อปรับปรุงเนื้อหาให้เกิดประโยชน์สูงสุด
5. ส่งเสริมให้เกิดการเชื่อมโยงระหว่างองค์ความรู้ของ พกณ. กับการพัฒนาอาชีพ สร้างกลไกการติดตามผลของผู้ที่นำความรู้ไปใช้ เพื่อประเมินผลกระทบเชิงเศรษฐกิจและสังคม
6. สนับสนุนบทบาทของ พกณ. ในการเป็น “พื้นที่ทางสังคม” และเวทีแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ ซึ่งตอบโจทย์ทั้งการเรียนรู้เชิงลึกและการสร้างเครือข่าย
7. ขยายการสนับสนุนเครือข่ายเกษตรกรที่เกิดจากผู้เรียนของ พกณ. ให้มีบทบาทต่อระบบเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่ของตนเอง

(อาจารย์สัญญาทิพย์ เพ็ญภักตร์)

รองคณบดีฝ่ายบริหาร คณะนิเทศศาสตร์

สารบัญ

หน้าที่

บทสรุปผู้บริหาร	(1)
สารบัญ.....	ก
สารบัญภาพ.....	ค
สารบัญตาราง.....	ง
บทที่ 1.....	1
1.1 ที่มาและความสำคัญ	1
1.2 ปัญหานำวิจัย	4
1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย.....	4
1.4 สมมติฐานการวิจัย.....	4
1.5 นิยามศัพท์ที่เกี่ยวข้อง.....	5
1.6 ขอบเขตการวิจัย.....	5
1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
บทที่ 2	7
2.1 ข้อมูลพินิจการเกษตรเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว	7
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการเปิดรับข่าวสาร.....	24
2.3 แนวคิดเกี่ยวกับแรงจูงใจ.....	31
2.4 แนวคิดการใช้สื่อเพื่อประโยชน์และความพึงพอใจ	35
2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	40
บทที่ 3	49
3.1 ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research).....	49
3.2 ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research).....	52
บทที่ 4	56
4.1 ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research).....	56
4.2 ผลการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research).....	127
บทที่ 5	161
5.1 สรุปผลการวิจัย	162
5.2 อภิปรายผล	180
5.3 ข้อเสนอแนะ.....	184
อ้างอิง.....	185

ภาคผนวก.....	187
ภาคผนวก ก.....	188
ภาคผนวก ข.....	193
ประวัตินักวิจัย	196

สารบัญภาพ

หน้าที่

ภาพที่ 2.1 การจัดแสดงนิทรรศการเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดี ศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว	17
ภาพที่ 2.2 กรอบแนวคิดในการวิจัย	48

สารบัญตาราง

หน้าที่

ตารางที่ 2.1	สรุปสื่อภาพยนตร์แอนิเมชัน 3 มิติ	20
ตารางที่ 2.2	สรุปสื่อภาพยนตร์แอนิเมชัน 2 มิติ	22
ตารางที่ 3.1	แสดงรายละเอียดกลุ่มตัวอย่างในการสนทนากลุ่ม	50
ตารางที่ 3.2	แสดงรายละเอียดกลุ่มตัวอย่างในการสัมภาษณ์เชิงลึก	51
ตารางที่ 3.3	จำนวนประชากรแยกตามลักษณะการเข้าชม	52
ตารางที่ 4.1	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ	127
ตารางที่ 4.2	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามช่วงอายุ	128
ตารางที่ 4.3	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับการศึกษาขั้นสูงสุด	129
ตารางที่ 4.4	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอาชีพ	130
ตารางที่ 4.5	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามจังหวัด/ภูมิภาคที่พักอาศัย	131
ตารางที่ 4.6	จำนวนและร้อยละของสื่อหรือช่องทางที่ทำให้รู้จักพิพิธภัณฑ์การเกษตร เฉลิมพระเกียรติฯ	132
ตารางที่ 4.7	จำนวน ร้อยละและอันดับการเปิดรับข่าวสารจากสื่อของพิพิธภัณฑ์การเกษตร เฉลิมพระเกียรติฯ	133
ตารางที่ 4.8	จำนวน และร้อยละประเด็นข่าวสารที่ได้รับจากการเปิดรับสื่อของพิพิธภัณฑ์ การเกษตรเฉลิมพระเกียรติฯ	134
ตารางที่ 4.9	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามจำนวนครั้งที่มาใช้บริการ	135
ตารางที่ 4.10	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามบุคคลที่ร่วมใช้บริการ	135
ตารางที่ 4.11	จำนวน และร้อยละของการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่พิพิธภัณฑ์การเกษตร เฉลิมพระเกียรติฯ	136
ตารางที่ 4.12	จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ความหมาย และอันดับ แรงจูงใจต่อการมารับบริการ ที่พิพิธภัณฑ์การเกษตรเฉลิมพระเกียรติฯ	137
ตารางที่ 4.13	จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ความหมาย และอันดับ ความพึงพอใจต่อการมาใช้บริการ ที่พิพิธภัณฑ์การเกษตรเฉลิมพระเกียรติฯ	139
ตารางที่ 4.14	จำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามสิ่งที่ได้รับตรงกับความต้องการ	140
ตารางที่ 4.15	จำนวนและความคิดเห็นต่อความพึงพอใจ	141
ตารางที่ 4.16	จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ความหมาย และอันดับ ของการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์	146
ตารางที่ 4.17	สรุปค่าเฉลี่ยที่มีต่อการให้บริการของพิพิธภัณฑ์การเกษตรเฉลิมพระเกียรติฯ ...	147
ตารางที่ 4.18	จำนวน ร้อยละ และผลการทดสอบ จำนวนครั้งที่มารับบริการจำแนกตามเพศ	150
ตารางที่ 4.19	จำนวน ร้อยละ และผลการทดสอบ จำนวนครั้งที่มารับบริการจำแนกตามอายุ	151

ตารางที่ 4.20 จำนวน ร้อยละ และผลการทดสอบ จำนวนครั้งที่มารับบริการจำแนกตามระดับการศึกษา	152
ตารางที่ 4.21 จำนวน ร้อยละ และผลการทดสอบ จำนวนครั้งที่มารับบริการจำแนกตามอาชีพ ...	153
ตารางที่ 4.22 จำนวน ร้อยละ และผลการทดสอบ จำนวนครั้งที่มารับบริการจำแนกตามจังหวัดที่พักอาศัย/ภูมิภาค	154
ตารางที่ 4.23 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความพึงพอใจต่อสำนักงานพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระนครศรีอยุธยาสมเด็จพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน) จำแนกตามลักษณะประชากรศาสตร์	155
ตารางที่ 4.24 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยแรงจูงใจต่อการมาเข้าชมพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระนครศรีอยุธยาสมเด็จพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จำแนกตามพฤติกรรมการมารับบริการ	158
ตารางที่ 4.25 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความพึงพอใจต่อการมารับบริการที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระนครศรีอยุธยาสมเด็จพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน) จำแนกตามพฤติกรรมการมารับบริการ.....	159
ตารางที่ 4.26 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ของผู้รับบริการที่มีต่อสำนักงานพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระนครศรีอยุธยาสมเด็จพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน) จำแนกตามพฤติกรรมการมารับบริการ.....	160
ตารางที่ 5.1 สรุปค่าเฉลี่ยที่มีต่อการให้บริการของพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระนครศรีอยุธยา	178

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญ

การพัฒนาประเทศไทยให้เป็นสังคมที่อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข มีความเสมอภาคเป็นธรรม และมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกาภิวัตน์ ด้วยการพัฒนาคนไทยให้มีคุณธรรม มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีทักษะการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสมในแต่ละช่วงวัย ควบคู่กับการพัฒนาสถาบันทางสังคมและชุมชนท้องถิ่นให้มีความเข้มแข็ง สามารถปรับตัวรู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงได้นั้น ถือเป็นพันธกิจที่สำคัญต่อการพัฒนาประเทศ ภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2555, น. 18-24)

พระราชดำริปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ได้นำเสนอทางออกให้กับสังคมที่จะช่วยสร้างสังคมให้เข้มแข็ง ตามวิถีของชาวตะวันออกและวิถีพุทธซึ่งยึดแก่นสารสาระของความเป็นจริงเป็นหลัก เมื่อมีการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาประเทศที่ยั่งยืนในระดับตนเอง ครอบครัว ชุมชน และประเทศชาติ ตามเงื่อนไขและวิถีชีวิตที่เป็นอยู่ไม่สร้างความขัดแย้งและความแตกต่างทางวัฒนธรรม (พระอธิการสนธิ อานนโท (พุดศรี) และคณะ, 2563, น. 58)

หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้รับการน้อมนำมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาประเทศชาติไปสู่ความเจริญอย่างยั่งยืน เริ่มจากการที่คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้ทำการปรับปรุงทิศทางการพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540–2544) โดยการหันมาให้ความสำคัญกับคน และมองว่าคนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา เน้นการมีส่วนร่วมในการพัฒนามากขึ้น เปิดโอกาสให้แก่องค์กร ชุมชน สนับสนุนการเรียนรู้ พื้นฟูธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ต่อมาแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 – 2549) ได้ยึดแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาประเทศและพัฒนาประชาชน ยิ่งกว่านั้นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 – 2554) คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นปรัชญาในการจัดทำแผนฯ เพื่อสร้างให้สังคมในทุกระดับชั้นเกิดความเข้าใจในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง นำไปเป็นพื้นฐานและแนวทางในการดำเนินชีวิต ตลอดจนการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศไปสู่ความสมดุลยั่งยืน และมีภูมิคุ้มกันที่ดีและใช้คำนิยามนี้ในการขับเคลื่อน (จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยาและคณะ 2548, น. 7) เรื่อยมาจนถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 - 2559) ยังคงน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นหลักในการจัดทำ โดยมีคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา มุ่งสู่สังคมที่อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ด้วยความเสมอภาค

เป็นธรรม และมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง ซึ่งหลังจากนั้นในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) ยังคงสานต่อโดยได้น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันและช่วยให้สังคมไทยสามารถยืนหยัดอยู่ได้อย่างมั่นคง เกิดภูมิคุ้มกัน และมีการบริหารจัดการความเสี่ยงอย่างเหมาะสม ส่งผลให้การพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลและยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs) เพื่อมุ่งสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน จนกระทั่งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570) ท่ามกลางความผันแปรที่เกิดขึ้นรอบด้าน และคำนึงถึงผลประโยชน์ของประเทศทั้งทางเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน การกำหนดทิศทางของแผนพัฒนาฯ ฉบับนี้ ยังมุ่งเน้นการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามเจตนารมณ์ของยุทธศาสตร์ชาติ ได้อาศัยหลักการและแนวคิด 4 ประการ คือ 1. หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2. การสร้างความสามารถในการล้มแล้วลุกไว 3. เป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนของสหประชาชาติ และ 4. การพัฒนาเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน เศรษฐกิจสีเขียว

ในปัจจุบันหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสามารถประยุกต์ใช้ได้กับทุกหน่วยงาน ชุมชน และองค์กรต่าง ๆ ให้สามารถดำเนินงานอยู่ได้ท่ามกลางสังคมและสภาพแวดล้อมในท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสม เป็นแนวทางในการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่รัฐในการบริหารและพัฒนาประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง เพื่อก้าวทันต่อความเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์ (อาคม เติมพิทยาไพสิฐ, 2554, น. 7)

สำนักงานพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน) หรือ พกฉ. เป็นอีกหนึ่งหน่วยงานที่ได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาจัดแสดงเพื่อขยายองค์ความรู้ด้านการเกษตร จัดตั้งขึ้นโดยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ในปี พ.ศ. 2552 ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 23 มิถุนายน พ.ศ. 2552 เป็นต้นมา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เนื่องในมหามงคลสมัยที่พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงครองสิริราชสมบัติครบรอบ 50 ปี ในปี พ.ศ. 2539 ภายใต้วิสัยทัศน์ในการทำงาน คือ “เป็นพิพิธภัณฑสถานแห่งการเรียนรู้ พระเกียรติคุณและพระอัจฉริยภาพของกษัตริย์เกษตรและเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนวัตกรรมด้านการเกษตรของประเทศ” และได้กำหนดเป้าประสงค์ในการดำเนินงานไว้ 4 ด้าน ดังนี้ 1. ประชาชนเกิดการตระหนักรู้ในพระเกียรติคุณและพระอัจฉริยภาพด้านการเกษตรของพระมหากษัตริย์และพระบรมวงศานุวงศ์ 2. ประชาชนเกิดการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการเกษตรไปปรับประยุกต์ใช้ 3. เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ที่รวบรวมองค์ความรู้ ภูมิปัญญา นวัตกรรมด้านการเกษตร บนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสังคม และ 4. มีเครือข่าย ภาคีความร่วมมือ ในการขยายผลหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการเกษตร ครอบคลุมทั่วประเทศ

สำนักงานพิพิธภัณฑ์เกษตรเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน) ดำเนินการเผยแพร่พระเกียรติคุณพระอัจฉริยภาพของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และพระบรมวงศานุวงศ์ ด้านการเกษตร ถ่ายทอดองค์ความรู้ภูมิปัญญา นวัตกรรมเกษตรเศรษฐกิจพอเพียงในรูปแบบ พิพิธภัณฑ์มีชีวิต โดยได้จัดแสดงนิทรรศการในรูปแบบที่ทันสมัยในอาคาร และจัดแสดงฐานการเรียนรู้ ต้นแบบเกษตรเศรษฐกิจพอเพียง การประยุกต์ สร้างสรรค์ การทำเกษตรในรูปแบบต่าง ๆ สัมผัสของจริง และฝึกปฏิบัติ สามารถเรียนรู้จากวิทยากรผู้ปฏิบัติจริง และการจัดกิจกรรมนิทรรศการพิเศษอย่างต่อเนื่อง เพื่อจุดประกายและสร้างแรงบันดาลใจในการทำเกษตรแก่ผู้เข้าชม เรียนรู้ และสามารถนำไปปรับประยุกต์ใช้ในการพึ่งตนเองและการดำเนินชีวิต

นอกจากนี้อีกหนึ่งกิจกรรมสำคัญที่สำนักงานพิพิธภัณฑ์เกษตรเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน) จัดขึ้นเพื่อขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในมิติด้านการเกษตร คือ “ตลาดเศรษฐกิจพอเพียง” ซึ่งจัดเป็นประจำทุกวันเสาร์และวันอาทิตย์แรกของทุกเดือน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นตลาดแห่งการจำหน่ายและแลกเปลี่ยนสินค้า เป็นเวทีแห่งภูมิปัญญาและเป็นพื้นที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านเกษตรเศรษฐกิจพอเพียง โดยได้มีการจัดอบรม วิชาของแผ่นดิน โดยวิทยากรที่มีประสบการณ์มาร่วมถ่ายทอดเพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมสามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในการประกอบอาชีพ หรือใช้ในชีวิตประจำวัน

เพื่อให้การดำเนินงานของสำนักงานพิพิธภัณฑ์เกษตรเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน) บรรลุเป้าหมายที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องอาศัยเครื่องมือที่หลากหลายในการขับเคลื่อนองค์กรโดยเฉพาะอย่างยิ่ง “การสื่อสาร” ซึ่งถือเป็นกลไกสำคัญในการถ่ายทอดข้อมูล ข่าวสาร และองค์ความรู้ไปยังกลุ่มเป้าหมายอย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง สำนักงานพิพิธภัณฑ์เกษตรเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน) จึงให้ความสำคัญกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเกษตรผ่านโครงการต่าง ๆ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเสริมสร้าง การรับรู้ ความเข้าใจ และเกิดความพึงพอใจต่อการให้บริการขององค์กร ในฐานะหน่วยงานหลัก ที่มุ่งส่งเสริมการเรียนรู้ด้านเกษตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพึ่งพาตนเองและดำรงชีวิตได้อย่างยั่งยืน

ทั้งนี้เพื่อให้ทราบถึงระดับความพึงพอใจของผู้รับบริการที่มีต่อการให้บริการของสำนักงาน พิพิธภัณฑ์เกษตรเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน) งานวิจัยนี้จึงมุ่ง ศึกษาทั้งการเปิดรับข่าวสารของผู้รับบริการ พฤติกรรมการรับบริการ แรงจูงใจ ความพึงพอใจ และการนำไปใช้ประโยชน์ของผู้รับบริการที่มีต่อการมารับบริการที่สำนักงานพิพิธภัณฑ์เกษตร เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน) เพื่อนำผลที่ได้มาใช้เป็นแนวทาง ในการวางแผนการพัฒนาการบริการ การพัฒนาองค์กรสู่การเป็นแหล่งการเรียนรู้ตามหลักปรัชญา ของเกษตรเศรษฐกิจพอเพียงให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อันจะนำไปสู่ความพึงพอใจแก่ผู้รับบริการ

และมุ่งสู่การบรรลุวิสัยทัศน์ของสำนักงานพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน)

1.2 ปัญหานำวิจัย

1.2.1 พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารของผู้รับบริการจากสื่อของสำนักงานพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน) เป็นอย่างไร

1.2.2 พฤติกรรมการใช้บริการของผู้รับบริการที่มีต่อสำนักงานพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน) เป็นอย่างไร

1.2.3 แรงจูงใจ ความพึงพอใจ และการนำไปใช้ประโยชน์ของผู้รับบริการที่มีต่อการมาใช้บริการที่สำนักงานพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน) เป็นอย่างไร

1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย

1.3.1 เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารของผู้รับบริการจากสื่อของสำนักงานพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน)

1.3.2 เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้บริการของผู้รับบริการที่มีต่อสำนักงานพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน)

1.3.3 เพื่อศึกษาแรงจูงใจ ความพึงพอใจ และการนำไปใช้ประโยชน์ของผู้รับบริการที่มีต่อการมาใช้บริการที่สำนักงานพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน)

1.4 สมมติฐานการวิจัย

1.4.1. ผู้รับบริการที่มีลักษณะประชากรศาสตร์แตกต่างกันส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้บริการและความพึงพอใจต่อสำนักงานพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน) แตกต่างกัน

1.4.2 พฤติกรรมการใช้บริการมีผลต่อ แรงจูงใจ ความพึงพอใจ และการนำไปใช้ประโยชน์ของผู้รับบริการที่มีต่อสำนักงานพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน)

1.5 นิยามศัพท์ที่เกี่ยวข้อง

พทณ. หมายถึง สำนักงานพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน)

กิจกรรมของพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว หมายถึง การจัดแสดงหรือจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระเกียรติฯ ได้แก่ พิพิธภัณฑสถานในอาคาร พิพิธภัณฑสถานกลางแจ้ง นิทรรศการพิเศษต่าง ๆ ตลาดเศรษฐกิจพอเพียง โครงการส่งเสริมการเรียนรู้ โครงการท่องเที่ยวสุขสันต์ การอบรมเชิงปฏิบัติการ การอบรมวิชาของแผ่นดิน โครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ประยุกต์ 1 ไร่ 1 ค้างคาว ยั่งยืน และกิจกรรมอื่น ๆ ของพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระเกียรติฯ ที่จัดขึ้น

พฤติกรรม的开รับข่าวสาร หมายถึง สื่อหรือช่องทางที่ทำให้ผู้รับบริการรู้จักพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระเกียรติฯ รวมถึงสื่อและประเด็นข้อมูลข่าวสารที่เปิดรับจากสื่อของพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระเกียรติฯ

พฤติกรรมการใช้บริการ หมายถึง พฤติกรรมที่ผู้รับบริการมาใช้บริการที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระเกียรติฯ ได้แก่ จำนวนครั้งที่มาใช้บริการ บุคคลที่มาด้วย และกิจกรรมที่ใช้บริการ

แรงจูงใจ หมายถึง แรงผลักดัน ปัจจัย หรือการกระตุ้นเพื่อให้มาใช้บริการที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระเกียรติฯ

ความพึงพอใจของผู้รับบริการ หมายถึง ความรู้สึกของผู้รับบริการภายหลังจากที่ได้มาใช้บริการที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระเกียรติฯ โดยแบ่งเป็น ความพึงพอใจต่อการจัดแสดง การจองหรือติดต่อเข้าชม เจ้าหน้าที่นำชมและกระบวนการนำชม รวมถึงสิ่งอำนวยความสะดวกของพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระเกียรติฯ

การนำไปใช้ประโยชน์ หมายถึง การที่ผู้รับบริการได้นำองค์ความรู้จากมาใช้บริการที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระเกียรติฯ ไปปรับประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในด้านต่าง ๆ ทั้งต่อตนเองและต่อผู้อื่น

ผู้รับบริการ หมายถึง ผู้เข้ามาใช้บริการ ณ พื้นที่ของสำนักงานพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน) ได้แก่ นักเรียน นิสิต นักศึกษา ครู องค์กรหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เครือข่ายพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ และประชาชนทั่วไปที่มีอายุตั้งแต่ 12 ปีขึ้นไป ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568

1.6 ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรม的开รับข่าวสาร พฤติกรรมการใช้บริการ แรงจูงใจ ความพึงพอใจ และการนำไปใช้ประโยชน์ของผู้รับบริการที่มีต่อการมาใช้บริการที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระเกียรติฯ

ขอบเขตด้านประชากร ศึกษาผู้รับบริการที่มีอายุตั้งแต่ 12 ปีขึ้นไป เนื่องจากเป็นช่วงอายุที่สามารถอ่านและทำความเข้าใจแบบสอบถามได้ รวมทั้งเป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีความเข้าใจและเคยรับบริการของสำนักงานพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน) โดยเก็บข้อมูลจากผู้รับบริการในรูปแบบของแบบสอบถาม จำนวน 500 ตัวอย่าง รวมถึงการจัดการสนทนากลุ่ม (Focus Group) จำนวน 3 กลุ่ม กลุ่มละ 6 ราย และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จำนวน 7 คน กับกลุ่มผู้เข้าชม เครือข่าย ร้านค้า

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.7.1 ทำให้ทราบคุณลักษณะทางประชากรศาสตร์ การเปิดรับข่าวสาร พฤติกรรมการใช้บริการ แรงจูงใจ ความพึงพอใจ และการนำไปใช้ประโยชน์ของผู้รับบริการที่มีต่อพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระเกียรติฯ อันจะเป็นข้อมูล สำหรับการวางแผนด้านนโยบาย เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลในด้านการบริการต่อไป

1.7.2 สามารถนำผลจากการวิจัยครั้งนี้ไปพัฒนาและปรับปรุงการให้บริการ การนำชม และสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการ นำไปสู่การสร้างความรู้สึกรับรู้พึงพอใจ และส่งผลต่อการกลับมาใช้บริการในครั้งต่อ ๆ ไป

1.7.3 สามารถนำผลจากการวิจัยครั้งนี้ไปใช้วางแผนการสื่อสารองค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อผู้รับบริการ ในการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ครอบครัว และสังคมต่อไป

บทที่ 2

การทบทวนวรรณกรรมหรือเอกสารที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง “โครงการสำรวจความพึงพอใจของผู้รับบริการของสำนักงานพิพิธภัณฑสถานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน) ปีงบประมาณ พ.ศ. 2568”
คณะวิจัยได้ใช้แนวคิดต่อไปนี้เป็นแนวทางในการวิจัย

- 2.1 ข้อมูลพิพิธภัณฑสถานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
- 2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการเปิดรับข่าวสาร
- 2.3 แนวคิดเกี่ยวกับแรงจูงใจ
- 2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการใช้สื่อเพื่อประโยชน์และความพึงพอใจ
- 2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 2.5.1 งานวิจัยเกี่ยวกับพิพิธภัณฑสถาน
 - 2.5.2 งานวิจัยเกี่ยวกับการเปิดรับข่าวสาร
 - 2.5.3 งานวิจัยเกี่ยวกับแรงจูงใจ
 - 2.5.4 งานวิจัยเกี่ยวกับการใช้สื่อเพื่อประโยชน์และความพึงพอใจ

2.1 ข้อมูลพิพิธภัณฑสถานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้จัดตั้งพิพิธภัณฑสถานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เนื่องในมหามงคลสมัยที่ทรงครองสิริราชสมบัติครบรอบ 50 ปี ในปี พ.ศ. 2539 โดยสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินประกอบพิธีวางศิลาฤกษ์การก่อสร้างอาคารพิพิธภัณฑสถานเมื่อวันที่ 4 กรกฎาคม พ.ศ. 2539 และพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เสด็จพระราชดำเนินเป็นองค์ประธานในพิธีเปิดเมื่อวันที่ 21 มกราคม พ.ศ. 2545 ต่อมากระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ดำเนินการจัดตั้งสำนักงานพิพิธภัณฑสถานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน) เพื่อดำเนินการบริหารงานตามพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสำนักงานพิพิธภัณฑสถานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน) พ.ศ. 2552 โดยมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 23 มิถุนายน พ.ศ. 2552

วิสัยทัศน์

“เป็นพิพิธภัณฑสถานชั้นนำแห่งการเรียนรู้ พระเกียรติคุณและพระอัจฉริยภาพของกษัตริย์เกษตร และเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนวัตกรรมด้านการเกษตรของประเทศ”

พันธกิจ

1. เผยแพร่พระเกียรติคุณและพระอัจฉริยภาพด้านการเกษตร ของพระมหากษัตริย์ไทย และพระบรมวงศานุวงศ์
2. สืบสาน รักษา ต่อยอด หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการเกษตร
3. บริหารจัดการองค์กรให้เป็นพิพิธภัณฑ์แห่งการเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของประเทศ
4. ส่งเสริม สนับสนุน เครือข่ายและภาคีความร่วมมือ รวมถึงพันธมิตร ในการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการเกษตร

เป้าประสงค์

1. ประชาชนเกิดการตระหนักรู้ในพระเกียรติคุณและพระอัจฉริยภาพด้านการเกษตร ของพระมหากษัตริย์ และพระบรมวงศานุวงศ์
2. ประชาชนเกิดการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการเกษตรไปปรับประยุกต์ใช้
3. เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ที่รวบรวมองค์ความรู้ ภูมิปัญญา นวัตกรรมด้านการเกษตร บนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสังคม
4. มีเครือข่ายและภาคีความร่วมมือในการขยายผลหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการเกษตร ครอบคลุมทั่วประเทศ

ทั้งนี้พิพิธภัณฑ์การเกษตรเฉลิมพระเกียรติฯ ได้มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เกี่ยวกับการเกษตร เพื่อเผยแพร่พระเกียรติคุณและพระอัจฉริยภาพของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และพระบรมวงศานุวงศ์ ด้านการเกษตร มีการจัดแสดง ดังนี้ (<https://www.wisdomking.or.th/views/home/>)

1. พิพิธภัณฑ์ในอาคาร
 - 1.1 พิพิธภัณฑ์ในหลวงรักเรา อาคารเฉลิมพระเกียรติฯ 5
 - 1.2 พิพิธภัณฑ์มหัศจรรย์พันธุ์กรรม อาคารเฉลิมพระเกียรติฯ 3
 - 1.3 พิพิธภัณฑ์ป่าดงพงไพร อาคารเฉลิมพระเกียรติฯ 4
 - 1.4 พิพิธภัณฑ์วิถีน้ำ อาคารเฉลิมพระเกียรติฯ 6
 - 1.5 พิพิธภัณฑ์ดินดล อาคารเฉลิมพระเกียรติฯ 7
 - 1.6 พิพิธภัณฑ์วิถีเกษตรไทย
 - 1.7 พิพิธภัณฑ์เกษตรคือชีวิต
2. พิพิธภัณฑ์กลางแจ้ง
 - 2.1 พิพิธภัณฑ์กษัตริย์เกษตร (MADO Pavilion)
 - 2.2 พิพิธภัณฑ์กลางแจ้งสนองพระราชปณิธาน นิทรรศการขุนทรัพย์แห่งแผ่นดิน

- 2.3 พิพิธภัณฑ์เกษตรตามรอยพ่อ
- 2.4 พิพิธภัณฑ์นวัตกรรมเกษตรเศรษฐกิจพอเพียง
- 2.5 เกษตรทฤษฎีใหม่ประยุกต์ 1 ไร่ 1 คอง 1 ยั่งยืน

3. พิพิธภัณฑ์เสมือนจริง Virtual Museum

- 3.1 พิพิธภัณฑ์ในหลวงรักเรา
- 3.2 พิพิธภัณฑ์มหัศจรรย์พันธุกรรม
- 3.3 พิพิธภัณฑ์ป่าดงพญาไฟ
- 3.4 พิพิธภัณฑ์ดินดล
- 3.5 ฐานการเรียนรู้เกษตรพอเพียงเมือง

4. นิทรรศการออนไลน์

- 4.1 นิทรรศการเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
- 4.2 นิทรรศการเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสุทิดา

พัชรสุธาพิมลลักษณ พระบรมราชินี

- 4.3 นิทรรศการ สืบสานงานพ่อ สานต่องานแม่
- 4.4 นิทรรศการเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรม

ราชชนนีพันปีหลวง

5. สื่อการเรียนรู้และแอนิเมชัน

- 5.1 ภาพยนตร์แอนิเมชัน 3 มิติ
- 5.2 ภาพยนตร์แอนิเมชัน 2 มิติ
- 5.3 ภาพยนตร์แอนิเมชัน 7 มิติ
- 5.4 ภาพยนตร์แอนิเมชัน 360 องศา
- 5.5 ภาพยนตร์แอนิเมชัน 270 องศา
- 5.6 สื่อ Projection Mapping

6. Wisdomking E-Library

มีรายละเอียด ดังนี้

1. พิพิธภัณฑ์ในอาคาร

- 1) พิพิธภัณฑ์ในหลวงรักเรา อาคารเฉลิมพระเกียรติฯ 5 แบ่งการจัดแสดงออกเป็น 2 ชั้น

(1) พิพิธภัณฑ์ในหลวงรักเรา อาคารเฉลิมพระเกียรติฯ 5 ชั้น 1 แบ่งการจัดแสดงเป็น 9 โซน ดังนี้

- โซนจัดแสดงที่ 1 พระราชพิธีในวิถีเกษตร เป็นการแสดงพระราชพิธีพืชมงคลจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ พระราชพิธีที่มีแต่โบราณเพื่อความเป็นสิริมงคลและสร้างขวัญกำลังใจให้แก่เกษตรกรเมื่อเริ่มต้นฤดูกาลเพาะปลูก และได้ถูกยกเลิกไปเมื่อ พ.ศ. 2479 และต่อมา พ.ศ. 2503

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงฟื้นฟูพระราชพิธีจรดพระนังคัลแรกนาขวัญขึ้นเพื่อเป็นการสืบทอดโบราณราชประเพณี

- โซนจัดแสดงที่ 2 กษัตริย์เกษตร จัดแสดงพระราชประวัติ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ตั้งแต่พระองค์ทรงพระราชสมภพ 5 ธันวาคม พ.ศ. 2470 พระราชกรณียกิจกว่า 60 ปี ที่ผ่านมา ภาพถ่ายฝีพระหัตถ์ของความสัมพันธ์ของพระมหากษัตริย์กับการเกษตรในยุคสมัยสุโขทัย สมัยอยุธยา สมัยธนบุรี สมัยรัตนโกสินทร์ ตำนานการก่อเกิดเกษตรกรรม และชมภาพยนตร์การ์ตูนแอนิเมชัน 3 มิติ ในโรงภาพยนตร์กษัตริย์เกษตร กว่า 120 ที่นั่ง จำนวน 10 เรื่อง

- โซนจัดแสดงที่ 3 หลักการทรงงาน ทั้งหมด 27 ข้อ จัดแสดงหลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงยึดทางสายกลางสอดคล้องกับสิ่งแวดล้อมและสามารถปฏิบัติได้จริง ทรงมีความละเอียดรอบคอบ และทรงคิดค้นหาแนวทางพัฒนาเพื่อมุ่งสู่ประโยชน์สูงสุดสำหรับราษฎร

- โซนจัดแสดงที่ 4 หัวใจใต้เกษตร จัดแสดงของเล่นในวิถีเกษตรจากธรรมชาติใกล้ตัวทำได้เอง พร้อมองค์ความรู้ในวิถีเกษตร อาทิ เครื่องสีข้าวด้วยมือ เครื่องใช้ไม้สอยในการประกอบอาชีพเกษตร

- โซนจัดแสดงที่ 5 ตามรอยพ่ออยู่อย่างพอเพียง จัดแสดงพระราชจริยวัตรตามวิถีแห่งปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ผ่านการถ่ายทอดเรื่องราวที่ทรงเป็นแบบอย่างการใช้สิ่งของต่าง ๆ อย่างคุ้มค่า เช่น หลอดยาสีพระหนต์ ดินสอคู่พระหัตถ์ เป็นต้น

- โซนจัดแสดงที่ 6 วิถีเกษตรของพ่อ จัดแสดงนิทรรศการพระอัจฉริยภาพด้านการจัดการ ดิน น้ำ ป่า คน ได้แก่ โครงการสวนพระองค์ โครงการหลวง และศูนย์ศึกษาการพัฒนาต่าง ๆ

- โซนจัดแสดงที่ 7 นวัตกรรมของพ่อ แสดงประดิษฐ์กรรมเพื่อคนไทยและเกษตรกรไทย ด้วยพระวิริยะและพระปรีชาสามารถของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงศึกษา คิดค้น ทดลองซ้ำ ๆ สิ่งที่เกิดขึ้น เนื่องจากความพยายามแก้ปัญหาด้านการเกษตร พลังงาน และสิ่งแวดล้อม จนปรากฏเป็นประดิษฐ์กรรมหรือนวัตกรรมที่ไม่มีผู้ใดคิดหรือทำขึ้นมาก่อน ซึ่งในโลกยุคปัจจุบัน ถือเป็นทรัพย์สินทางปัญญามีมูลค่ายิ่งต่อเศรษฐกิจและศักดิ์ศรีของประเทศ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร มีพระราชดำริให้จดสิทธิบัตร จดทะเบียนเครื่องหมายการค้า และแจ้งจดลิขสิทธิ์ในสิ่งที่ได้ทรงคิดค้นเพื่อเป็นสมบัติภูมิปัญญาเป็นมรดกสำหรับคนไทยและประเทศไทยในอนาคต

- โซนจัดแสดงที่ 8 ภูมิพลังแผ่นดิน จัดแสดงนิทรรศการภาพยนตร์ส่วนพระองค์เมื่อครั้งทรงพระเยาว์ภายในโดมไม้สนที่แสนจะอบอุ่น และการเรียนรู้ 7 ช่วงสมัยของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ผ่านสื่อหนังสือดิจิทัลเล่มยักษ์

- โซนจัดแสดงที่ 9 นิทรรศการสนองพระราชปณิธาน จัดแสดงนิทรรศการพระราชประวัติ พระราชกรณียกิจ พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ มหิศรภูมิพลราชวรางกูร กิติสิริสมบูรณอดุลยเดช สยามินทราธิเบศรราชวโรดม บรมนาถบพิตร พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว จนกระทั่งการสนองพระราชปณิธานเพื่อประโยชน์สุขของปวงประชาชนชาวไทยทั่วทั้งแผ่นดิน โดยพระองค์ทรงมุ่งมั่นในการสืบสาน รักษา ต่อยอด พระราชดำริและพระราชปณิธานของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ในการบำบัดทุกข์ บำรุงสุขเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ปวงประชาชนชาวไทย และการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า มั่นคง และยั่งยืน

(2) พิพิธภัณฑ์ในหลวงรักเรา อาคารเฉลิมพระเกียรติฯ 5 ชั้น 2 แบ่งการจัดแสดงเป็น 6 โซน ดังนี้

- โซนจัดแสดงที่ 1 เกษตรไทย เกษตรโลก จัดแสดงนิทรรศการ นำเสนอแนวคิด เรียนรู้อดีต เข้าใจปัจจุบัน สร้างสรรค์อนาคต เพื่อให้เราเรียนรู้จุดเปลี่ยนสำคัญ พัฒนาการเกษตร ผลกระทบจากบริบทของสังคมโลกต่อเกษตรไทยในอดีต โดยเฉพาะในช่วง 5 ทศวรรษ ซึ่งเป็นช่วงเวลาสำคัญของการเปลี่ยนแปลง ผลกระทบที่เกิดขึ้นและการย้อนคืนสู่ฐานเดิมของสังคมด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

- โซนจัดแสดงที่ 2 มหัศจรรย์ท้องทุ่ง จัดแสดงนิทรรศการบรรยากาศยามเย็นหลังเสร็จสิ้นภารกิจในทุ่งนา ในไร่ ในสวน ริมน้ำมีบัวสาย ชาวบ้านมักจะพายเรือมาแวะเก็บสายบัวตามริมคลองไปทำอาหาร ตามริมน้ำมีนกน้ำ นกยาง จะหากินพวกหอย ปู ปลา ที่อาศัยอยู่ตามผิวดินในน้ำ สัมผัสเรื่องราวของความสุขและสนุกสนานในวิถีเกษตรที่เกื้อกูลกันระหว่างคน และธรรมชาติ ผ่านบทเพลง “มหัศจรรย์ท้องทุ่ง” ซึ่งแต่งเนื้อร้อง ทำนอง และขับร้องโดย ครูสลา คุณวุฒิ ร่วมเป็นส่วนหนึ่งของวิถีงานบุญ ด้วยการลงแรงดำข่มจิ้น และสนุกสนานกับการเป็นทางเครื่องของศิลปินลูกทุ่งในเวทีรางวัลด้วยระบบ Hologram แบบถ่ายทอดสด บริเวณกลางห้องงานวัด

- โซนจัดแสดงที่ 3 วิถีเกษตรลุ่มน้ำ จัดแสดงเรื่องราววิถีเกษตรไทย สังคมเกษตรตั้งแต่วิธีการผลิต การขนส่งสินค้าทางน้ำสู่ตลาด สถานที่รวบรวมสินค้าการเกษตรและแหล่งกระจายสินค้าสู่ชุมชน การรวบรวมผลผลิตจากภูมิภาคต่าง ๆ อาทิ พื้นที่ราบสูงทางภาคเหนือ ที่ราบสูงภาคอีสาน ที่ราบลุ่มภาคกลาง และบริเวณพื้นที่ชายฝั่งทะเลทั้งทางตะวันออก ภาคกลาง และภาคใต้ ผลผลิตที่หลากหลายแสดงถึงความอุดมสมบูรณ์ และความหลากหลายของแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ

- โซนจัดแสดงที่ 4 ตลาดเก่าชาวเกษตร (ตลาดเงินท้วม) จัดแสดงการจำลองการขายสินค้าการเกษตรต่าง ๆ ที่ขึ้นขึ้นสู่ท่าเรือแล้วถูกนำมาขายในตลาดตามชุมชนต่าง ๆ ซึ่งย่านตลาดนี้ในอดีตมักจะมีลักษณะเป็นร้านห้องแถวตั้งเรียงรายจำหน่ายสินค้าที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต

- โซนจัดแสดงที่ 5 น้อมนำคำพ่อสอน จัดแสดงนิทรรศการพระราชกรณียกิจสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ซึ่งทรงเป็นองค์ประธาน

แห่งการน้อมนำตามพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ได้ตามเสด็จพระราชดำเนินไปในถิ่นทุรกันดารทั่วประเทศ ภาพที่คนไทยเห็นกันจนชินตา คือ ทรงประทับอยู่เคียงข้างพระราชบิดาและทรงจดสิ่งต่าง ๆ ที่ทรงงานลงในสมุดบันทึกเรื่องราวของบุคคล เครือข่ายของพิพิธภัณฑ์การเกษตรเฉลิมพระเกียรติฯ ที่ได้น้อมนำพระราชดำริ และหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร มาปฏิบัติจนเกิดผล

- โซนจัดแสดงที่ 6 นวัตกรรมเกษตรเศรษฐกิจพอเพียง จัดแสดง “นวัตกรรม” องค์ความรู้ที่พัฒนาจากภูมิปัญญาดั้งเดิม โดยใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นที่มีเป็นเทคโนโลยีที่เหมาะสมเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม สามารถเข้าถึงได้ นำไปพัฒนาต่อยอดได้ง่าย ที่ช่วยให้ผ่านวิกฤตความเปลี่ยนแปลง ปัญหาต่าง ๆ และเป็นการใช้ชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2) พิพิธภัณฑ์หัตถกรรมพันธุ์กรรม อาคารเฉลิมพระเกียรติฯ 3

พิพิธภัณฑ์หัตถกรรมพันธุ์กรรม อาคารเฉลิมพระเกียรติฯ 3 เป็นการจัดแสดงนิทรรศการเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้เรื่องราวของพันธุ์กรรมพืช เพื่อให้เข้าใจถึงคุณค่า ความหมาย ความสำคัญที่สะท้อนความหลากหลายของพันธุ์กรรมอันเป็นมรดกที่มีคุณค่าและให้ประโยชน์มากมาย และร่วมสืบสานพระราชปณิธานตามรอยเจ้าฟ้านักอนุรักษ์ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี “การรักทรัพยากร คือ การรักชาติ รักแผ่นดิน” โดยแบ่งการจัดแสดงนิทรรศการออกเป็นโซนต่าง ๆ ดังนี้

- โซนจัดแสดงที่ 1 แรงบันดาลใจ...เจ้าฟ้านักอนุรักษ์ จากแรงบันดาลใจเมื่อทรงพระเยาว์ ได้เปิดทางให้ทรงพระดำเนินตามรอยพระราชปณิธานของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ในการอนุรักษ์พรรณไม้ และทรัพยากรธรรมชาติ ในเวลาต่อมาเกิดเป็น “โครงการอนุรักษ์พันธุ์กรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ” (อพ.สธ.) และมูลนิธิ อพ.สธ. ดำเนินงานเกี่ยวกับการอนุรักษ์พันธุ์กรรมพืชและครอบคลุมไปถึงสัตว์ต่าง ๆ ดิน หิน แร่ เเห็ดรา และรวมไปถึงวัฒนธรรมหรือวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ที่ผูกพันและเคารพในธรรมชาติ ด้วยทรงตระหนักทราบถึงธรรมชาติแห่งชีวิตว่าสรรพสิ่งเหล่านั้นล้วนพันเกี่ยวและมีประโยชน์แท้แก่มหาชน จึงทรงงานเพื่อปกป้องรักษาคุ้มครองทรัพยากรเพื่อประเทศชาติและคนไทยโดยถ้วนหน้า

- โซนจัดแสดงที่ 2 พันธุ์กรรมสร้างชีวิต จัดแสดงเพื่อให้ถึงพลังแห่งพันธุ์กรรมที่จะถูกปลูกให้ต้น และหาคำตอบเรื่องพันธุ์กรรมพืชในเมืองไทยมีมากเพียงใด และกำลังเกิดอะไรขึ้นกับทรัพยากรพันธุ์กรรมพืชของไทย ความหลากหลายของพันธุ์กรรมพืชมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิต เพราะพันธุ์กรรมพืชสร้างชีวิต สร้างปัจจัย 4 แห่งการดำรงอยู่ของทุกชีวิต ไม่ว่าจะเป็นอาหาร ยารักษาโรค เครื่องนุ่งห่ม และที่อยู่อาศัย ล้วนก่อกำเนิดมาจากพันธุ์กรรมที่มีชีวิต

- โซนจัดแสดงที่ 3 พันธุ์กรรมตามนิเวศ คุณค่าแห่งความหลากหลายชุมทรัพย์ที่ฝากไว้ในแผ่นดินเมืองไทย มีพันธุ์กรรมพืชหลากหลายมากกว่า 3 หมื่นชนิด ล้วนมีเมล็ดเป็นต้นกำเนิด เมล็ดพืชหลากหลายมาจากป่าต่างนิเวศหรือภูมิภาค เมื่อป่าลดเมล็ดพันธุ์แข็งแรงจากป่าจึงหายาก หรือสูญหาย พืชหลากหลายน้อยลง การขาดทางเลือกทำให้ขาดอิสระและความมั่นคง ชาวชนบทที่รู้คุณค่าของพืชต่าง ๆ อย่างดี จึงแสวงหาและเก็บเมล็ดพันธุ์จากป่ามาปลูกขยายพันธุ์ในชุมชนตามนิเวศของแต่ละท้องถิ่น

- โซนจัดแสดงที่ 4 อนุรักษ์พันธุ์กรรม...ทำได้ สะท้อนวิธีการอนุรักษ์พันธุ์กรรมพืชผ่านขั้นตอนการเรียนรู้ทั้ง 4 ขั้นตอน ได้แก่ การปลูก การกิน การคิดพันธุ์ และการพัฒนาพันธุ์พืช และในแต่ละขั้นตอนจะมีเกมให้ได้ร่วมเรียนรู้ และทำความเข้าใจกับพันธุ์กรรมพืชอีกมากมาย

3) พิพิธภัณฑปาตงพงไพร อาครเฉลิมพระเกียรติฯ 4

จัดแสดงนิทรรศการเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้เรื่องราวของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของธรรมชาติอันยิ่งใหญ่ในฐานะที่เราเป็นเพียงมนุษย์ตัวเล็ก เป็นสิ่งมีชีวิต 1 ใน 2,000,000 ชนิดที่ถูกค้นพบแล้ว และเชื่อมั่นว่ายังมีสิ่งมีชีวิตอีกเป็นล้านชนิดบนโลกที่ยังไม่ถูกค้นพบ ทุกชีวิตบนโลก ล้วนมีหน้าที่เพื่อใช้ชีวิตและการดำรงชีวิตร่วมกัน แบ่งการจัดแสดงนิทรรศการออกเป็น 4 โซน ดังนี้

- โซนจัดแสดงที่ 1 สมดุลแห่งธรรมชาติ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงตระหนักว่าทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นรากฐานสำคัญที่ช่วยสร้างและพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างยั่งยืนแก่คนไทยและสังคมไทย ทรงศึกษาระบบของธรรมชาติอย่างละเอียดลึกซึ้งและเข้าใจในความเกื้อกูลของสรรพสิ่งซึ่งล้วนมีหน้าที่ในธรรมชาติ ดิน น้ำ อากาศ พืช สัตว์ รวมทั้งมนุษย์ต่างต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน จึงได้พระราชทานแนวพระราชดำริในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อเป็นแนวทางให้คนไทยได้ช่วยกันดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

- โซนจัดแสดงที่ 2 เสียงแห่งธรรมชาติ (ป่ากลางวัน-ป่ากลางคืน) สัมผัสบรรยากาศป่ากลางวัน แอบซุ่มดูสัตว์น้อยใหญ่ที่วนเวียนมาชุมนุมกันใต้ต้นไม้ ฝอยกล้วยใบในป่าช่วงเวลากลางวัน เพื่อชมวงจรแห่งวิถีธรรมชาติและชีวิตภายในป่าทั้ง 3 ชนิด คือ ป่าเต็งรัง ป่าเบญจพรรณ และป่าดงดิบ ซึ่งทุกชีวิตต่างต้องมีการปรับตัวอย่างสมดุลและได้สร้างสีสันให้กับธรรมชาติอย่างสวยงาม และฝอยกล้วยใบกับการเดินป่ากลางคืน ฟังเสียงจากธรรมชาติที่กำลังบอกเล่าเรื่องราวของชีวิตแต่ละชีวิตที่ดำรงอยู่ร่วมกันอย่างสมดุล ร่วมฝอยกล้วยใบในป่าอย่างมนุษย์ตัวเล็ก ๆ ที่เคารพต่อธรรมชาติอันยิ่งใหญ่ และรู้จักสัตว์น้อยใหญ่ที่ออกหากินในเวลายามค่ำคืน

- โซนจัดแสดงที่ 3 น้อมนำพระราชดำรัสเพื่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ป่าคือชีวิต ชีวิตของพืช ชีวิตของสัตว์ ชีวิตของมนุษย์ ทุกชีวิตจึงควรที่จะรักษาและตระหนักถึงความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

- โซนจัดแสดงที่ 4 กลับคืนสู่วิถีธรรมชาติ เป็นการจัดแสดงเพื่อสื่อให้เห็นถึงเวลาที่เราต้องเดินกลับสู่วิถีชีวิตแห่งความสมดุลในฐานะสิ่งมีชีวิตหนึ่งในธรรมชาติ ซึ่งมีหน้าที่รับและส่งพลังงานธรรมชาติไปสู่ชีวิตอื่น มิใช่การรับเพียงอย่างเดียวหรือรับมากเกินไป

4) พิพิธภัณฑวิถีนํ้า อาคารเฉลิมพระเกียรติฯ 6

นิทรรศการเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้เรื่องราวความสำคัญของแม่นํ้า นํ้าที่เปรียบเสมือนแม่ผู้ให้ชีวิต เพราะทุกชีวิตบนโลกใบนี้ล้วนมีต้นกำเนิดเกิดขึ้นจากนํ้า ไม่ว่าจะเป็นนํ้ามากหรือนํ้าน้อย ล้วนส่งผลกระทบและมีความสำคัญสำหรับทุกชีวิต โดยแบ่งการจัดแสดงนิทรรศการออกเป็น 4 โซน ดังนี้

- โซนจัดแสดงที่ 1 นํ้า...แม่ผู้ให้ชีวิต นํ้าเปรียบเสมือนผู้ให้กำเนิดหล่อเลี้ยงผู้คนและธรรมชาติ ชุมชนได้พึ่งพาอาศัยดำรงชีวิตทำการเกษตร ทำประมงเพื่อเลี้ยงชีพ นํ้ายังเกี่ยวพันกับความเชื่อ ประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่นที่แตกต่างหลากหลายตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน จัดแสดงบึงนํ้าภายในป่าต้นนํ้าที่มีความบริสุทธิ์ รวมถึงรู้จักสิ่งมีชีวิตที่อาศัยอยู่ในบึงแห่งนี้ที่คอยบ่งบอกถึงความบริสุทธิ์ของนํ้า

- โซนจัดแสดงที่ 2 โรงภาพยนตร์ 4 มิติ 270 องศา “วิถีแห่งนํ้า” การผจญภัยไปในสายนํ้ากับพืชนํ้าน้อยตั้งแต่ต้นนํ้าจนถึงปลายนํ้า การดำเนินชีวิตของทุกชีวิตล้วนแต่มีนํ้าเป็นบทบาทสำคัญของการใช้ชีวิต นํ้าก่อให้เกิดชีวิต ประเพณีวัฒนธรรมที่สืบทอดต่อกันมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และหากวันนี้เราไม่ช่วยกันดูแลรักษาความสะอาดให้กับนํ้า ทุกชีวิตย่อมได้รับผลกระทบตามไปด้วยเช่นกัน โซนจัดแสดงนี้จะพาไปเรียนรู้วิถีแห่งสายนํ้าที่คอยหล่อเลี้ยงทุกชีวิต รวมถึงไปรู้จักกลุ่มนํ้าในประเทศไทยและการดำรงชีวิตของผู้คนตั้งแต่ต้นนํ้าสู่ปลายนํ้า

- โซนจัดแสดงที่ 3 แม่นํ้า สายเลือดที่หล่อเลี้ยงชีวิต เป็นการจัดแสดงที่สื่อให้เห็นถึงนํ้าเปรียบเสมือนสายเลือดที่หล่อเลี้ยงทุกชีวิตจากต้นนํ้าบนป่าเขาจนไหลลงสู่ทะเล

- โซนจัดแสดงที่ 4 รอยพระดำเนิน ทรงเดินไป ในแดนชล พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร พระองค์ทรงงานอย่างหนักในเรื่องการจัดการนํ้าตั้งแต่เทือกเขาสูงท้องทะเลผ่านโครงการมากกว่า 1,700 โครงการ

5) พิพิธภัณฑดินดล อาคารเฉลิมพระเกียรติฯ 7

จัดแสดงนิทรรศการเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้เรื่องราวความสำคัญของดิน เพราะดินเป็นฐานกำเนิดของสิ่งมีชีวิตทั้งพืชและสัตว์ พร้อมเรียนรู้และเข้าใจโลกใต้ดินอย่างแท้จริงผ่านภาพยนตร์ 4 มิติ 360 องศา แบ่งการจัดแสดงนิทรรศการออกเป็นโซนต่าง ๆ ดังนี้

- โซนจัดแสดงที่ 1 ชีวิตในดิน เนื่องจากดินเปรียบเสมือนบ้านของทุกชีวิตทั้งมีชีวิตและไม่มีชีวิต ทั้งที่อยู่ใต้ดินและบนดิน รวมถึงองค์ประกอบอื่น ๆ ได้แก่ แร่ธาตุ นํ้า และอากาศที่เกื้อหนุนให้สิ่งมีชีวิตในดินร่วมกันสร้างความอุดมสมบูรณ์ให้กับดินแล้วส่งต่อไปยังพืช สัตว์ และมนุษย์

- โซนจัดแสดงที่ 2 โรงภาพยนตร์ 4 มิติ 360 องศา ดินมีชีวิต การจัดแสดงเพื่อสื่อให้เห็นว่าโลกใต้ดินมีสิ่งมีชีวิตที่มองเห็นและมองไม่เห็น แต่ทุกชีวิตต่างอยู่ด้วยกันแบบพึ่งพาอาศัย เพื่อสร้างความสมดุลแห่งชีวิตในวัฏจักรโลกใต้ดิน

- โซนจัดแสดงที่ 3 ดินชีวิตให้ผืนดิน เป็นการจัดแสดงเพื่อสื่อถึงความอุดมสมบูรณ์ของผืนดินมาจากสิ่งมีชีวิตที่มีอยู่มากมายและหลากหลายภายในโลกใต้ดิน ดังนั้นดินมีชีวิตเพราะมีสิ่งมีชีวิตในดิน

- โซนจัดแสดงที่ 4 นักวิทยาศาสตร์ดินเพื่อมนุษยธรรม พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงงานด้านดินอย่างต่อเนื่องยาวนาน มีผลงานคือคุณภาพชีวิตของคนไทยที่ดีขึ้น ทำให้นานาชาติประจักษ์ในพระปณิธานและพระเมตตาคุณ โดยในปี พ.ศ. 2555 สหภาพวิทยาศาสตร์ทางดินนานาชาติ (IUSS) ร่วมเทิดพระเกียรติอันกล้าถวายรางวัล “นักวิทยาศาสตร์ดินเพื่อมนุษยธรรม” และต่อมามองค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO of UN) กำหนดวันที่ 5 ธันวาคม (วันเฉลิมพระชนมพรรษา) เป็นวันดินโลก เริ่มครั้งแรกในปี พ.ศ. 2558

2. พิพิธภัณฑ์กลางแจ้ง

1) พิพิธภัณฑ์กษัตริย์เกษตร (MADO Pavilion)

พิพิธภัณฑ์กษัตริย์เกษตร มาดูพาวิลเลียน ริมถนนพหลโยธิน เรียนรู้การเดินทางรอยพ้อผ่านสื่อเทคโนโลยีทันสมัย เชื่อมโยงภูมิปัญญาไทยที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตคนรุ่นใหม่ นอกจากนั้นยังมีบริการจากร้านกินอยู่ดี จำหน่ายอาหารสุขภาพ และร้านจำหน่ายสินค้าเกษตรปลอดภัย ของใช้คุณภาพจากเครือข่ายพิพิธภัณฑ์เกษตรฯ และ MADO Cafe กาแฟอินทรีย์เครื่องดื่มสุขภาพ

2) พิพิธภัณฑ์กลางแจ้งสนองพระราชปณิธาน นิทรรศการขุนทรัพย์แห่งแผ่นดิน อาคารเฉลิมพระเกียรติฯ 10

นิทรรศการ “ขุนทรัพย์แห่งแผ่นดิน” ณ อาคารเฉลิมพระเกียรติฯ 10 ลานสนองพระราชปณิธาน จัดแสดงพระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ผู้ทรงสืบสาน รักษา และต่อยอดพระราชปณิธานในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ด้านการเกษตร ภายใต้แนวคิด “ความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติ คือพลังแผ่นดินเปรียบเสมือนขุนทรัพย์อันมีค่าที่ทุกคนจะช่วยกันสืบสาน รักษา และต่อยอดด้วยศาสตร์พระราชาสื่อสร้างความสุขที่พ้องเพียงด้วยวิถีเกษตรไทย” แบ่งส่วนจัดแสดงออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่

- โซนจัดแสดงที่ 1 “ทศมหาราช กษัตริย์เกษตรไทย” พื้นที่เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยจัดแสดงศิลปกรรมตราสัญลักษณ์พระปรมาภิไธย วปร พร้อมพระปฐมบรมราชโองการเมื่อวันที่ 4 พฤษภาคม 2562

- โซนจัดแสดงที่ 2 “เกษตร ษัตริย์ อัจฉริยะภาพ” จัดแสดงพระอัจฉริยภาพกษัตริย์เกษตร พระราชประวัติ และพระราชกรณียกิจในพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ผู้ทรงเจริญตามรอยเบื้องพระยุคลบาท เพื่อปกป้องรักษาผืนแผ่นดินอันอุดมสมบูรณ์ในฐานะกษัตริย์เกษตร

- โซนจัดแสดงที่ 3 โรงภาพยนตร์ 7 มิติ ฉายภาพยนตร์เรื่อง The Magic Box “ชุมทรัพย์แห่งแผ่นดิน” เรื่องราวการผจญภัยของ 3 หุ่นยนต์จากเมืองเกษตรกลไกลในดินแดนเกษตรแสนสุข

- โซนจัดแสดงที่ 4 “We are Farmers Together เราเป็นเกษตรกรด้วยกัน” จัดแสดงภาพวาดฝีพระหัตถ์ ในพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว พร้อมด้วยจอสีบค้นเรื่องราวของเครือข่ายพืชรักการเกษตรเฉลิมพระเกียรติฯ และผู้สืบสานเกษตรเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวทางศาสตร์พระราชา

3) พืชรักการเกษตรตามรอยพ่อ

พืชรักการเกษตรกลางแจ้งเกษตรตามรอยพ่อ เรียนรู้เกษตรทฤษฎีใหม่ประยุกต์ 1 ไร่ มั่งคั่ง ยั่งยืน เทคนิคการขยายพันธุ์พืช การจัดการเรือนเพาะชำ ระเบียบสวน นวัตกรรมปลูกผักคุณภาพในโรงเรือนให้มีกินมีใช้ตลอดปี

4) พืชรักการเกษตรเศรษฐกิจพอเพียง

เรียนรู้นวัตกรรมเกษตรเศรษฐกิจพอเพียง การใช้ประโยชน์ในพื้นที่ขนาดเล็ก 1 ไร่พอเพียง การทำเกษตรพอเพียงเมือง เพื่อการพึ่งตนเองในการผลิตอาหารปลอดภัย นวัตกรรมที่อยู่อาศัย บ้านดินบ้านฟาง บ้านนวัตกรรมพลังงานพึ่งตนเอง และภูมิปัญญาวิถีไทย 4 ภาค

5) โครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ประยุกต์ 1 ไร่ มั่งคั่ง ยั่งยืน

โครงการ เกษตรทฤษฎีใหม่ประยุกต์ 1 ไร่ มั่งคั่ง ยั่งยืนจัดขึ้นเพื่อสนองพระราชปณิธานสืบสาน รักษา ต่อยอด และเผยแพร่พระเกียรติคุณและพระอัจฉริยภาพพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ด้านการเกษตร ตลอดจนน้อมนำนวัตกรรมเกษตรเศรษฐกิจพอเพียง พัฒนาระดับและขยายผลเรื่องปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการเกษตร ตั้งแต่ทฤษฎีสู่การลงมือปฏิบัติบนพื้นที่จริง สถานการณ์จริง ผ่านกระบวนการสอนอย่างเข้มข้นจากวิทยากรต้นแบบผู้มากประสบการณ์ เรียนรู้หลากหลายวิชา อาทิ การทำนา การผลิตอาหารสัตว์ต้นทุนต่ำ เรียนรู้จุลินทรีย์ทั้ง 4 ชนิด การเพาะพันธุ์เห็ดหลากหลายรูปแบบ การขยายพันธุ์พืช เรียนรู้เรื่องสมุนไพรและผักพื้นบ้าน สมาร์ทฟาร์มเมอร์และพลังงานทดแทน การแปรรูปและการตลาด และอีกหลายหลายวิชาครบเครื่องเรื่องการทำการเกษตรกว่า 19 วิชา ที่จะสามารถนำไปปรับใช้ในภูมิสังคมได้อย่างเหมาะสม

3. พิพิธภัณฑ์เสมือนจริง Virtual Museum

นอกจากการจัดแสดงนิทรรศการในอาคาร และนิทรรศการกลางแจ้งแล้ว ผู้เข้ารับบริการสามารถเยี่ยมชมในรูปแบบของพิพิธภัณฑ์เสมือนจริง ผ่านเว็บไซต์ ดังนี้

1) พิพิธภัณฑ์ในหลวงรักเรา

<https://wisdomking.or.th/views/ourmuseum/detail.php?id=14324>

2) พิพิธภัณฑ์มหัศจรรย์พันธุกรรม

<https://wisdomking.or.th/views/ourmuseum/detail.php?id=14325>

3) พิพิธภัณฑ์ป่าดงพงไพร

<https://wisdomking.or.th/views/ourmuseum/detail.php?id=14934>

4) พิพิธภัณฑ์ดินดล

<https://wisdomking.or.th/views/ourmuseum/detail.php?id=14936>

5) ฐานการเรียนรู้เกษตรพอเพียงเมือง

<https://wisdomking.or.th/views/ourmuseum/detail.php?id=14935>

4. นิทรรศการออนไลน์

1) นิทรรศการเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ภาพที่ 2.1 การจัดแสดงนิทรรศการเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว

นำเสนอพระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 10) แห่งราชวงศ์จักรี มีการจัดแสดง ดังนี้

(1) **พระราชกรณียกิจด้านการเกษตร** พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงให้ความสำคัญกับอาชีพเกษตรกร ซึ่งเป็นอาชีพหลักของประชาชนชาวไทย มีโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริที่ได้พระราชทานให้กับราษฎร

ครอบคลุมตั้งแต่การจัดการและพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเพาะปลูก การเลี้ยงสัตว์ การอุปโภค บริโภค การจัดสร้างเส้นทางคมนาคมขนส่งปัจจัยการผลิตและผลผลิตออกสู่ตลาด

(2) **คลินิกเกษตรเคลื่อนที่** คลินิกเกษตรเคลื่อนที่ในพระราชานุเคราะห์พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นโครงการที่ช่วยเพิ่มผลผลิตและสร้างแรงจูงใจในการ กระตุ้นเศรษฐกิจการผลิตภาคการเกษตร โดยให้บริการทางวิชาการ และการถ่ายทอดเทคโนโลยีหรือนวัตกรรมที่เหมาะสม ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการพัฒนาการเกษตร ในรูปแบบบูรณาการนักวิชาการแต่ละสาขาทั้งด้านพืช ปศุสัตว์ ประมง พัฒนาที่ดิน ฯลฯ ดำเนินการ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 จนถึงปัจจุบัน

(3) **โครงการเกษตรวิชญา** พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัวเมื่อครั้งดำรงพระราชอิสริยยศเป็นสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร ได้พระราชทานที่ดินส่วนพระองค์ในพื้นที่สวนบ้านกองแห หมู่ที่ 4 ตำบลโป่งแยง อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 1,350 ไร่ ให้กับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เพื่อดำเนินการ ในลักษณะคลินิกเกษตรเพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัยและเทคโนโลยีการเกษตรจากศูนย์ศึกษาการพัฒนา ห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในรูปแบบของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีชุมชน เป็นศูนย์ฝึกอบรมและวิจัยพัฒนาการเกษตรให้เหมาะสมกับพื้นที่ เพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรดิน น้ำและป่าไม้ ให้คงความสมบูรณ์ตามธรรมชาติอย่างยั่งยืน

(4) **พระราชพิธีจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ** พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อครั้งดำรงพระราชอิสริยยศเป็นสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร ได้ทรงเป็นผู้แทนพระองค์พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร (รัชกาลที่ 9) เป็นประธานพระราชพิธีจรดพระนังคัลแรกนาขวัญเป็นเวลากว่า 10 ปี

(5) **โครงการฟาร์มตัวอย่างฯ ด้านภัยโควิด-19** พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชปณิธานสืบสาน รักษา ต่อยอด จึงทรงได้พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้นำที่ดินในโครงการฟาร์มตัวอย่างในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ทั้ง 30 ฟาร์มภายใน 17 จังหวัด จากจำนวน 61 ฟาร์มทั่วประเทศ มาใช้สนับสนุนการจ้างงานภายใต้ “โครงการฟาร์มตัวอย่างฯ ด้านภัยโควิด-19” โดยได้นำโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทำให้ฟาร์มตัวอย่างเป็นแหล่งสร้างอาหารที่ปลอดภัย สร้างรายได้ สร้างเป็นอาชีพได้อย่างยั่งยืนโดยประชาชนไม่ต้องละทิ้งถิ่นฐานของตนเอง และเพื่อเป็นตัวอย่างของความสำเร็จที่ยั่งยืนตลอดไป

(6) **โคกหนองนา โมเดล** พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงประกอบพิธีบวงสรวงพื้นที่โคก หนอง นา ณ บริเวณพระตำหนักเรือนั่น พระที่นั่งวิมานเมฆ พระราชวังดุสิต และการนี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราช

คำรัสเรื่อง “อารยเกษตร” เมื่อวันที่ 29 มกราคม 2564 ความว่า “โคกหนองนา นอกจากเป็น สัญลักษณ์ของความอุดมสมบูรณ์ทางด้านเกษตรกรรมแล้วยังเป็นศิลปะ เป็นแบบฝึกหัดที่ดี ในการที่จะรวมเกษตรกรที่หลากหลายให้อยู่ในพื้นที่เดียวกันในเวลาเดียวกัน รักษาความหลากหลาย แต่ความหลากหลายนั้นเกื้อกูลซึ่งกันและกัน

2) นิทรรศการเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง

(1) พระราชกรณียกิจด้านการส่งเสริมศิลปาชีพ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ทรงปฏิบัติพระราชภารกิจมากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งภารกิจในการส่งเสริมคุณภาพชีวิต อาชีพ และความเป็นอยู่ของบุคคล ผู้ยากไร้และประชาชน ในชนบทห่างไกล พระองค์ทรงมีพระราชดำริให้ก่อตั้งมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพพิเศษ ในพระบรมราชินูปถัมภ์ และในปัจจุบันคือมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพ ในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ เพื่อเป็นการส่งเสริมอาชีพและขณะเดียวกันยังอนุรักษ์และส่งเสริมงานศิลปะพื้นบ้านที่มีความงดงาม หลากหลายสาขา เช่น การปั้น การทอ และการจักสาน

(2) ด้านการส่งเสริมอนุรักษ์ธรรมชาติ โครงการ “บ้านเล็กในป่าใหญ่ตามพระราชดำริ ในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ” “พระเจ้าอยู่หัวเป็นน้ำ ฉันจะเป็นป่า ป่าที่ถวาย ความจงรักภักดีต่อน้ำ พระเจ้าอยู่หัวสร้างอ่างเก็บน้ำ ฉันจะสร้างป่า” พระราชดำรัสของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ที่แสดงถึงพระราชปณิธานอันแรงกล้าที่จะทรงงานด้านการอนุรักษ์ป่า ซึ่งเป็นแหล่งต้นน้ำเพื่อสนับสนุนการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ที่ทรงให้ความสำคัญกับการพัฒนา แหล่งน้ำ เพื่อช่วยให้พสกนิกรชาวไทยมีน้ำเพียงพอต่อการดำรงชีพและการทำการเกษตร ส่งผลให้ชีวิต ความเป็นอยู่ดีขึ้น

(3) ด้านหัตถศิลป์ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนี พันปีหลวง โปรดผ้าทอพื้นเมืองมาโดยตลอด ทรงสนพระราชหฤทัยและทรงเล็งเห็นคุณค่าความงดงาม อันมีเอกลักษณ์ของผ้าทอในท้องถิ่นไทย จึงมีพระราชดำริว่า ควรจะส่งเสริมให้ราษฎรทอผ้าไหมมัดหมี่ ไว้เป็นอาชีพเสริมเพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่ครอบครัว นอกเหนือจากอาชีพเกษตรกรรม

(4) ด้านการเกษตรและชลประทาน สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง จะทรงเน้นในเรื่องของการคันคว่ำ ทดลอง และวิจัยหาพันธุ์พืชใหม่ ๆ ทั้งพืชเศรษฐกิจ พืชสมุนไพร รวมถึงการศึกษาเกี่ยวกับแมลงศัตรูพืช และพันธุ์สัตว์ต่าง ๆ ที่เหมาะสม กับสภาพท้องถิ่นนั้น ๆ ซึ่งแต่ละโครงการจะเน้นให้สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง มีราคาถูก ใช้เทคโนโลยี ง่าย ไม่สลับซับซ้อน เกษตรกรสามารถดำเนินการเองได้ นอกจากนี้ยังทรงพยายามไม่ให้เกษตรกร ยึดติดกับพืชผลทางการเกษตรเพียงอย่างเดียว เพราะอาจเกิดปัญหาอันเนื่องมาจากความแปรปรวน

ของสภาพดินฟ้าอากาศ หรือความแปรปรวนทางการตลาด แต่เกษตรกรควรจะมีรายได้จากด้านอื่น นอกเหนือไปจากการเกษตรเพิ่มขึ้นด้วย เพื่อจะได้พึ่งตนเองได้ในระดับหนึ่ง

(5) **ด้านการสาธารณสุข** สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนี พันปีหลวง นอกจากทรงช่วยเหลือผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนโดยการจัด “หน่วยแพทย์พระราชทาน” ตามเสด็จไปรักษาพยาบาลราษฎรในถิ่นทุรกันดารแล้ว ยังทรงช่วยเหลือกลุ่มผู้ประสบภัยธรรมชาติ ทรงช่วยเหลือทหาร ตำรวจ และราษฎรอาสาสมัครตามชายแดน ทรงริเริ่มจัดตั้ง “มูลนิธิสายใจไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์” ในกรณีที่ทรงพบราษฎรเจ็บป่วยจะทรงรับไว้เป็นคนไข้ในพระบรมราชานุเคราะห์ ทรงอุปถัมภ์องค์กรการกุศล สมาคม มูลนิธิต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก

(6) **ด้านการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019** สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนี พันปีหลวง พระราชทาน พระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ พระราชทานชุดอุปกรณ์ปกป้องทางเดินหายใจแบบอากาศบริสุทธิ์ PAPR (Powered Air Purifying Respirator) เพื่อใช้ในห้องผ่าตัดให้กับโรงพยาบาลต่าง ๆ เพื่อบรรเทาความเดือดร้อนและช่วยเหลือประชาชนต่อไป

5. สื่อการเรียนรู้และแอนิเมชัน

1) ภาพยนตร์แอนิเมชัน 3 มิติ มีทั้งหมด 10 เรื่อง ดังนี้

ตารางที่ 2.1 สรุปสื่อภาพยนตร์แอนิเมชัน 3 มิติ

ภาพตัวอย่าง	ลำดับที่	ชื่อเรื่อง	รายละเอียด
	เรื่องที่ 1	เรื่องของพ่อในบ้านของเรา	ร่วมเรียนรู้ไปพร้อมกับ 3 พี่น้องจอมป่วน ที่จะพาชมเรื่องราวของพ่อผู้ทรงงานหนักเพื่อความสุขของลูก ผลผลิตที่พ่อก่อออกมาผลอย่างไรกับบ้านของเรา
	เรื่องที่ 2	แผ่นดินของเรา	สนุกสนานไปกับการผจญภัย ที่จะพาย้อนเวลาตามหาความหมายของคำว่า “กษัตริย์ เกษตร”

ภาพตัวอย่าง	ลำดับที่	ชื่อเรื่อง	รายละเอียด
	เรื่องที่ 3	ทรัพย์ดิน สิ้นน้ำ	ร่วมสนุกและเรียนรู้ชีวิตในป่าใหญ่ไปกับเรื่องราวสุดมหัศจรรย์ของหนุ่มชาวบ้านที่โดนเทพารักษ์สาปให้กลายเป็นต้นไม้ การใช้ชีวิตในฐานะต้นไม้ และการเอาชีวิตรอดจากน้ำมือเพื่อนมนุษย์
	เรื่องที่ 4	ไผ่รวกกับทานตะวัน ผู้โย	ภาพยนตร์แอนิเมชันที่ดัดแปลงมาจากบทพระราชนิพนธ์ในสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เรื่องราวการเติบโตของไผ่รวก และทานตะวัน
	เรื่องที่ 5	เมล็ดสุดท้าย	เมื่อโลกสูญเสียความสามารถในการเพาะปลูกพืช เมล็ดพันธุ์พืชมีให้เห็นแค่ในพิพิธภัณฑ์ การผจญภัยเพื่อปกป้องเมล็ดพันธุ์ เมล็ดสุดท้ายของโลกจึงเริ่มต้นขึ้น
	เรื่องที่ 6	คิดถึงมีลิ้มเลือน	จะเป็นอย่างไรหากสิ่งของธรรมดาสามารถมีชีวิตได้ ร่วมनोंรำลึกถึงพระมหากษัตริย์คุณของ กษัตริย์เกษตร ไปกับการเดินทางขึ้นเหนือลงใต้ของอุปกรณ์ทรงงาน
	เรื่องที่ 7	ความดีงามสืบทอดได้	ร่วมกันสืบสาน รักษา และต่อยอดด้วยวิถีแห่งการพึ่งตนเองไปกับครัวลุงธรรม

ภาพตัวอย่าง	ลำดับที่	ชื่อเรื่อง	รายละเอียด
	เรื่องที่ 8	อัจฉริยะนวัตกรรม	ผจญภัยไปกับ 2 เพื่อนซี้ และภูติน้ำพาเรียนรู้ นวัตกรรมเกษตรที่ทรงสร้างสรรค์เพื่อคนไทย
	เรื่องที่ 9	แกล้งดิน เปลี่ยนดินให้เป็นทอง	ร่วมหาทางออกไปกับ ดินและผองเพื่อน ที่จะพาทุกท่านไป แกล้งดินเพื่อแก้ปัญหาดินเปรี้ยวตามแนวพระราชดำริ
	เรื่องที่ 10	ปลูกผัก รักโผล่	

2) ภาพยนตร์แอนิเมชัน 2 มิติ มีทั้งหมด 4 เรื่อง ดังนี้

ตารางที่ 2.2 สรุปสื่อภาพยนตร์แอนิเมชัน 2 มิติ

ภาพตัวอย่าง	ชื่อเรื่อง	
	70 ปี กษัตริย์ เกษตร	เรียนรู้ การทรงงานตลอดระยะเวลา 70 ปี กษัตริย์ เกษตร ไปกับการเดินทางของช้างน้อย
	มหัศจรรย์เมล็ดพันธุ์แห่งความพอเพียง	สนุกสนานกับการผจญภัยของเด็กชายกำปัน พร้อมด้วยภูติจิ๋วตัวน้อยและลุงบุญ ก้าวเล็ก ๆ ที่น่ารัก สู่การสืบสานที่ยั่งยืน

ภาพตัวอย่าง	ชื่อเรื่อง	
	ลูกยางน้อย	เรื่องราวการผจญภัยของเด็กชายที่ออกตามหาลูกยางน้อยเพื่อช่วยเหลือน้องสาว สู่การเป็นนักขยายพันธุ์พืชตัวจิ๋ว
	สวนยิ้มอิ่มใจ (ตอนที่ 1-3)	เรียนรู้ การทำเกษตรในพื้นที่เล็ก ๆ สร้างคลังอาหารสู่วิถีแห่งการพึ่งตนเอง

นอกจากการจัดแสดง และสื่อต่าง ๆ ตามที่ได้นำเสนอข้อมูลไปแล้วนั้น พิพิธภัณฑ์การเกษตรเฉลิมพระเกียรติฯ ยังได้มีการให้บริการต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ และองค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์ ดังนี้

1. โครงการส่งเสริมการเรียนรู้เกษตรเศรษฐกิจพอเพียง

หลักสูตรเรียนรู้ด้านเกษตรเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียน นักศึกษา หรือหน่วยงานต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับหลักสูตรการเรียนรู้ของกระทรวงศึกษาธิการและนโยบายของรัฐบาล “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” เรียนรู้เกษตรเศรษฐกิจพอเพียง หลักการทำงานในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ธรรมชาติสิ่งแวดล้อม และพันธุกรรมพืช ผ่านกิจกรรมสร้างสรรค์ความคิด ฐานจัดแสดงพิพิธภัณฑ์ในอาคาร พิพิธภัณฑ์กลางแจ้ง ที่จัดกิจกรรมการเรียนรู้หลากหลายรูปแบบ ทั้งทฤษฎีและลงมือปฏิบัติได้จริง ให้นักเรียน นักศึกษา บุคลากรหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนทั่วไป 11 หลักสูตร ดังนี้

- 1) หลักสูตร “ตามรอยพ่อ”
- 2) หลักสูตร “เกษตรสร้างสรรค์”
- 3) หลักสูตร “วิถีเกษตรของพ่อ”
- 4) หลักสูตร “มหัศจรรย์พันธุ์ไม้”
- 5) หลักสูตร “สืบทอดพระราชปณิธาน กษัตริย์เกษตร”
- 6) หลักสูตร “นวัตกรรมของพ่อ”
- 7) หลักสูตร “พอดีพอเพียง”

- 8) หลักสูตร “ตามรอยพ่อ เกษตรีย์เกษตรเศรษฐกิจพอเพียง”
- 9) หลักสูตร “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้”
- 10) หลักสูตรอบรม/ค่ายการเรียนรู้ “วิถีพอเพียง”
- 11) หลักสูตรอบรม/ค่ายการเรียนรู้ “ต้นกล้าพอเพียง”

2. โครงการจัดกระบวนการเรียนรู้เกษตรเศรษฐกิจพอเพียง

พทช. ได้จัดโครงการจัดกระบวนการเรียนรู้เกษตรเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่พระเกียรติคุณ พระอัจฉริยภาพพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ถ่ายทอดภูมิปัญญาวัฒนธรรมเกษตรเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อขยายผลองค์ความรู้ภูมิปัญญาวัฒนธรรมเกษตรเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ เพื่อลดรายจ่าย หรือสร้างรายได้สู่การพึ่งตนเอง

โดยจัดเป็นหลักสูตรถ่ายทอดองค์ความรู้พื้นฐานเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพึ่งตนเอง (อบรมวิชาของแผ่นดิน) เป็นหลักสูตรอบรมระยะสั้นสำหรับประชาชนทั่วไป ที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริงในชีวิตประจำวันหรือนำไปประกอบอาชีพ

3. ตลาดเศรษฐกิจพอเพียง

เพื่อการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านการเกษตร ได้มีการจัดตลาดเศรษฐกิจพอเพียงทุกวันเสาร์ วันอาทิตย์ ในทุกสัปดาห์แรกของเดือน เป็นตลาดแห่งมิตรภาพ และการแบ่งปันเพื่อจุดประกายความคิด แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ภูมิปัญญาวัฒนธรรมเกษตรเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวทางเกษตรเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อลดค่าใช้จ่ายเพิ่มรายได้สู่ความสุขที่ยั่งยืน รวมถึงการจำหน่ายสินค้า ผลผลิตทางการเกษตรปลอดภัย จากเครือข่ายพืชรักษ์ ภัณฑ์เกษตรเฉลิมพระเกียรติฯ ทั่วประเทศ

จากข้อมูลพื้นฐานของพืชรักษ์ภัณฑ์การเกษตรเฉลิมพระเกียรติฯ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงพันธกิจ วิสัยทัศน์ การจัดแสดงทั้งพืชรักษ์ภัณฑ์ในอาคาร และพืชรักษ์ภัณฑ์กลางแจ้ง องค์ความรู้ เทคนิค และวิธีการที่หลากหลาย เพื่อให้สามารถนำเสนอองค์ความรู้ สร้างความรู้สึกระทึกใจ ความพึงพอใจของผู้รับบริการที่มีต่อพืชรักษ์ภัณฑ์การเกษตรเฉลิมพระเกียรติฯ ซึ่งคณะวิจัยนำข้อมูลดังกล่าวมาเป็นฐานข้อมูลในการทำความเข้าใจเป้าประสงค์ของพืชรักษ์ภัณฑ์การเกษตรเฉลิมพระเกียรติฯ และการดำเนินงานต่าง ๆ ของพืชรักษ์ภัณฑ์การเกษตรเฉลิมพระเกียรติฯ

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการเปิดรับข่าวสาร

การสื่อสารถือเป็นปัจจัยสำคัญในชีวิตของมนุษย์ไม่น้อยไปกว่าปัจจัยพื้นฐานอื่น ได้แก่ อาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรค แม้การสื่อสารไม่ถูกจัดในปัจจัยสี่โดยตรง แต่การดำรงชีวิตของมนุษย์จำเป็นต้องพึ่งพาการสื่อสารในฐานะเครื่องมือหลักในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ และการอยู่ร่วมกันในสังคม การสื่อสารจึงถือเป็นรากฐานของกระบวนการทางสังคม ในสังคมที่มีความซับซ้อนและมีจำนวนประชากรมาก ส่งผลให้การสื่อสารมีความสำคัญมากขึ้น การเปลี่ยนแปลงในด้านเศรษฐกิจ อุตสาหกรรม และสังคม อาจก่อให้เกิดความคลุมเครือหรือความเข้าใจผิด

ในการอยู่ร่วมกัน ดังนั้นการสื่อสารจึงเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยลดความสับสน และสร้างความเข้าใจร่วมกัน

ในยุคปัจจุบัน การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารสามารถกระทำได้อย่างรวดเร็วและมีปริมาณมากขึ้น โดยมีการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านเนื้อหาและเทคโนโลยีที่ใช้ในการส่งผ่านข้อมูลข่าวสาร ทั้งนี้เพื่อเชื่อมโยงระหว่างบุคคลกับบุคคล บุคคลกับองค์กร และองค์กรกับองค์กร ส่งผลให้มนุษย์พัฒนาเครื่องมือและกลยุทธ์ต่าง ๆ เพื่อให้สามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

พิพิธภัณฑการเกษตรเฉลิมพระเกียรติฯ เป็นองค์กรหนึ่งที่ตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว และได้เล็งเห็นถึงความสำคัญในการเข้าถึงข้อมูลของผู้รับบริการ โดยพิพิธภัณฑการเกษตรเฉลิมพระเกียรติฯ มีการใช้สื่อที่หลากหลาย อาทิ สื่อเว็บไซต์ สื่อออนไลน์ การจัดกิจกรรมออกบูธตามสถานที่ต่าง ๆ เป็นต้น ด้วยเหตุนี้คณะวิจัยได้ใช้แนวคิดการเปิดรับข่าวสาร เพื่อศึกษาเกี่ยวกับการรู้จักพิพิธภัณฑการเกษตรเฉลิมพระเกียรติฯ ช่องทางการเปิดรับข่าวสาร และเนื้อหาที่เปิดรับ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ความหมายของการเปิดรับข่าวสาร

Atkin (1973, p. 208) กล่าวว่า การเปิดรับข่าวสาร หมายถึง การที่บุคคลมีการเปิดรับข่าวสารมาก ยิ่งจะส่งผลให้มีหูตาที่กว้างไกลมากขึ้น มีความรู้ มีความเข้าใจในสภาพแวดล้อม และเป็นคนที่มีทันต่อเหตุการณ์หรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้นมากกว่าบุคคลอื่น ๆ ที่เปิดรับข่าวสารน้อยกว่า

แคปเลอร์ (Klapper, 1960, p. 19) กล่าวว่า ลักษณะสำคัญของผู้รับสารที่จะต้องนำมาใช้วิเคราะห์ คือ ลักษณะทางจิตวิทยาและลักษณะทางประชากรของผู้รับสาร เพราะในชีวิตประจำวันของประชาชนนั้น มีแหล่งสื่อหรือผู้ส่งสารมากมายที่ต้องการนำเสนอข่าว แต่ผู้รับสารไม่สามารถเปิดรับข่าวสารในแต่ละวันทั้งหมดได้ จึงจำเป็นต้องเลือกเฉพาะข่าวสารที่ตนต้องการหรือเฉพาะที่ตนสนใจเท่านั้น

Samuel L. Becker, (1972) ได้ให้ความหมายของการเปิดรับข่าวสาร โดยจำแนกตามพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร คือ

1. การแสวงหาข้อมูล (Information Seeking) กล่าวคือ บุคคลจะแสวงหาข้อมูลเมื่อต้องการให้มีความคล้ายคลึงกับบุคคลอื่นในเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือเรื่องทั่ว ๆ ไป
2. การเปิดรับข้อมูล (Information Receptivity) กล่าวคือ บุคคลจะเปิดรับข่าวสารเพื่อทราบข้อมูลที่ตนเองสนใจหรืออยากรู้ หากมีข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับตนเอง จะให้ความสนใจใส่ในการที่จะอ่าน ดู หรือฟังเป็นพิเศษ
3. การเปิดรับประสบการณ์ (Experience Receptivity) กล่าวคือ บุคคลที่จะเปิดรับข่าวสารเพราะต้องการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือเพื่อผ่อนคลายอารมณ์ของตนเอง

จากคำจำกัดความข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า “การเปิดรับข่าวสาร” หมายถึง การที่บุคคลเปิดรับข้อมูลข่าวสารจากสื่อต่าง ๆ โดยเลือกสื่อตามที่ตนสนใจ และเป็นการเปิดรับข่าวสารเพื่อตอบสนองต่อความต้องการอย่างใดอย่างหนึ่งของตนเอง

วัตถุประสงค์ของการเปิดรับข่าวสาร

สุรพงษ์ โสธนะเสถียร (2553) ได้จำแนกวัตถุประสงค์ของการเลือกเปิดรับข้อมูลข่าวสารของผู้รับสาร ตามวัตถุประสงค์ของการเปิดรับข่าวสาร ดังนี้

1. เพื่อการรับรู้ (Cognition) โดยผู้รับสารมีความต้องการข่าวสารหรือสารสนเทศ (Information) เพื่อสนองต่อความต้องการและความอยากรู้ อยากรูเห็น
2. เพื่อความหลากหลาย (Diversions) เช่น การเปิดรับสื่อ เพื่อแสวงหาความเข้าใจ ความตื่นเต้น ความสนุกสนาน รวมทั้งการพักผ่อน
3. เพื่ออรรถประโยชน์ทางสังคม (Social Utility) หมายถึง ต้องการสร้างความคุ้นเคย หรือการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม เช่น การใช้ภาษาร่วมสมัย เป็นต้น
4. การผลละสังคม (Withdrawal) เป็นการเปิดรับสื่อหรือเข้าหาสื่อ เพื่อหลีกเลี่ยงจากงานประจำ หรือหลีกเลี่ยงจากคนรอบข้าง

คอมบัส และเบ็คเกอร์ (McCombs & Becker, 1979) ได้อธิบายเพิ่มเติมถึงแนวคิดเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ในการเปิดรับข่าวสารหรือการเปิดรับสื่อในด้านความถี่ ความสนใจ สื่อที่เลือก และระยะเวลา เพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง ดังนี้

1. เพื่อเรียนรู้เกี่ยวกับเหตุการณ์ (Surveillance) คือ การแสวงหาข้อมูลข่าวสาร เพื่อให้ทันต่อความเคลื่อนไหวและการสังเกตการณ์ต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นรอบตัว เช่น การติดตามข่าวสารบ้านเมือง เศรษฐกิจ และสังคม เพื่อให้เข้าใจสถานการณ์ปัจจุบัน
2. เพื่อการตัดสินใจ (Decision) คือ การแสวงหาข้อมูลข่าวสาร เพื่อประกอบในการกำหนดความคิดเห็นของตนเองต่อสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องในชีวิตประจำวัน เช่น การศึกษาข้อมูลก่อนการเลือกซื้อสินค้า หรือการติดตามข่าวสารเพื่อวางแผนในการดูแลตนเอง
3. เพื่อการพูดคุยสนทนา (Discussion) เป็นการแสวงหาความรู้เพื่อประกอบกับการพูดคุยหรือปรึกษาหารือกับผู้อื่นได้ เช่น การติดตามข่าวบันเทิงเพื่อใช้เป็นหัวข้อพูดคุยในสังคม
4. เพื่อการมีส่วนร่วม (Participation) เป็นการแสวงหาข่าวสารให้มีการรับรู้และการมีส่วนร่วมในสถานการณ์ความเป็นไปของสังคมและสิ่งรอบข้าง เช่น ติดตามข้อมูลการเลือกตั้งเพื่อมีส่วนร่วมในการลงคะแนนเสียง

ดวงฤทัย พงศ์ไพฑูรย์ (2544) ได้อธิบายว่า แม้ว่าบุคคลจะมีพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารที่แตกต่างกัน มีวัตถุประสงค์และมีความต้องการในการเปิดรับข่าวสารที่แตกต่างกันก็ตาม แต่โดยสรุปแล้วบุคคลจะทำการเปิดรับข่าวสารอยู่ 3 ลักษณะ ดังนี้

1. การเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชน โดยผู้รับสารมีความคาดหวังจากสื่อมวลชนว่าการบริโภคข่าวสารจากสื่อมวลชน จะช่วยตอบสนองความต้องการของเขาได้ ซึ่งจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ หรือเปลี่ยนลักษณะนิสัย เปลี่ยนพฤติกรรมบางอย่างได้ โดยการเลือกบริโภคสื่อมวลชนนั้นขึ้นอยู่กับความต้องการ หรือแรงจูงใจของผู้รับสารเอง เพราะบุคคลแต่ละคนย่อมมีวัตถุประสงค์ และความตั้งใจในการใช้ประโยชน์แตกต่างกันไป

2. การเปิดรับข่าวสารจากสื่อบุคคลโดยสื่อบุคคล หมายถึง ตัวบุคคลผู้ที่นำข่าวสารจากบุคคลหนึ่งไปยังอีกบุคคลหนึ่ง โดยอาศัยการติดต่อระหว่างบุคคล (Interpersonal Communication) ที่จะมีปฏิสัมพันธ์ต่อบรรยากาศ การสื่อสารระหว่างบุคคล โดยใช้สื่อบุคคลเป็นผู้เผยแพร่ข่าวสาร สื่อบุคคลนี้จะมีประโยชน์อย่างมาก ในกรณีที่ผู้ส่งสารหวังผลให้ผู้รับสารมีความเข้าใจกระจ่างชัดเจน และตัดสินใจรับสารได้อย่างมั่นใจยิ่งขึ้น ซึ่งการสื่อสารระหว่างบุคคลนี้สามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1) การติดต่อโดยตรง (Direct Contact) เป็นการเผยแพร่ข่าวสาร เพื่อสร้างความเข้าใจ หรือชักจูงโน้มน้าวใจกับประชาชนโดยตรง

2) การติดต่อโดยกลุ่ม (Group Contact of Community Public) โดยกลุ่มจะมีอิทธิพลต่อบุคคลส่วนรวม ช่วยให้การสื่อสารของบุคคลบรรลุเป้าหมายได้ เพราะเมื่อกลุ่มมีความสนใจมุ่งไปในทิศทางใด บุคคลส่วนใหญ่ในกลุ่มจะมีความสนใจในทางนั้นด้วย

3. การเปิดรับข่าวสารจากสื่อเฉพาะกิจ โดยสื่อเฉพาะกิจ หมายถึง สื่อที่ถูกผลิตขึ้นมาโดยมีเนื้อหาสาระที่เฉพาะเจาะจง และมีจุดมุ่งหมายหลักอยู่ที่ผู้รับสารเฉพาะกลุ่ม ตัวอย่างของสื่อเฉพาะกิจ เช่น จุลสาร แผ่นพับ โปสเตอร์ ใบปลิว คู่มือ และนิทรรศการ เป็นต้น

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเปิดรับข่าวสาร

ปรมะ สตะเวทิน (2555) อธิบายถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเปิดรับข่าวสารของแต่ละบุคคล เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ (Utility) ว่า โดยทั่วไปบุคคลมักจะให้ความสำคัญกับการได้รับประโยชน์ต่อการเลือกรับข่าวสาร โดยพยายามที่จะเข้าถึง ให้ความสนใจ และจดจำข่าวสารที่ให้ประโยชน์ต่อตนเองและครอบครัว

นอกจากนี้ยังมีปัจจัยด้านอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อการเปิดรับข่าวสารในแต่ละบุคคลที่ต่างกัน (ขวัญเรือน กิตติวัฒน์, 2551) ดังนี้

1. ปัจจัยด้านบุคลิกภาพและจิตวิทยาส่วนบุคคล โดยมีความเชื่อว่า แต่ละบุคคลนั้นจะมีความแตกต่างกันภายในเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะทางด้านโครงสร้างทางจิตวิทยาส่วนบุคคลที่ได้รับผลสืบเนื่องมาจากลักษณะและวิธีในการเลี้ยงดูที่แตกต่างกันออกไป นอกจากนั้นการอาศัยอยู่ในสภาพแวดล้อมที่มีความแตกต่างกัน อาจส่งผลไปถึงระดับสติปัญญา ความคิดอ่าน ทัศนคติ ตลอดจนกระบวนการในการรับรู้ การเข้าถึง การสนใจและการสนใจต่อไป

2. ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ทางด้านสังคม เนื่องจากมนุษย์มีการอยู่กันเป็นสัตว์สังคม และมีการยึดติดกันเป็นกลุ่มที่ตนเองนั้นอาศัยอยู่เป็นกลุ่มอ้างอิง (Reference Group) เพื่อดำเนินการตัดสินใจในการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง จึงเป็นเหตุให้มีความคิด ทักษะ และพฤติกรรมที่คล้ายคลึงกัน ทำให้เกิดการยอมรับของกลุ่มที่ตนเองอยู่อาศัย

3. ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมนอกระบบการสื่อสาร หมายถึงไปถึงลักษณะทางด้านประชากรศาสตร์ คือ เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้ มีผลทำให้การเปิดรับข่าวสารที่คล้ายคลึงหรือแตกต่างกันออกไป ทั้งนี้อาจหมายถึงไปถึงขั้นตอนการตอบสนองต่อเนื้อหาสาระของข่าวสารที่แตกต่างกันออกไปด้วย

วิลเบอร์ ชแรมม์ (1973, อ้างถึงใน นันทินี พิศวิลัย, 2558) ชี้ให้เห็นถึงองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการเลือกรับข่าวสาร ดังนี้

- 1) ประสบการณ์เป็นปัจจัยที่ทำให้ผู้รับส่งสารหาข่าวสารที่แตกต่างกัน
- 2) การประเมินข่าวสาร ประโยชน์ของข่าวสารที่ผู้รับสารแสวงหาเพื่อตอบสนองจุดประสงค์ของตนเอง
- 3) ภูมิหลังที่แตกต่างกันทำให้บุคคลมีความสนใจแตกต่างกัน
- 4) การศึกษาและสภาพแวดล้อมทำให้มีความแตกต่างในพฤติกรรมการเลือกรับสาร
- 5) ความสามารถในการรับข่าวสารซึ่งเกี่ยวกับสภาพร่างกายและจิตใจที่ทำให้พฤติกรรมในการเปิดรับสารแตกต่างกัน
- 6) บุคลิกภาพ ทำให้มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ การโน้มน้าวใจ และพฤติกรรมของผู้รับสาร
- 7) อารมณ์ สภาพทางอารมณ์ของผู้รับสาร จะทำให้เกิดความเข้าใจในความหมายของข่าวสาร หรืออาจเป็นอุปสรรคต่อความเข้าใจความหมายของข่าวสารได้
- 8) ทักษะ เป็นตัวกำหนดท่าทีของการรับและตอบสนองต่อสิ่งเร้า หรือข่าวสารที่ได้พบเกี่ยวกับการเปิดรับข่าวสารนั้น

กระบวนการเปิดรับข่าวสารและกระบวนการกลั่นกรอง

Klapper (1960) ได้กล่าวไว้ว่า กระบวนการเลือกรับข่าวสารหรือเปิดรับข่าวสาร เปรียบเสมือนเครื่องกรองข่าวสารในการรับรู้ของมนุษย์ ซึ่งประกอบด้วยกระบวนการกลั่นกรอง 4 ขั้นตอนตามลำดับ ดังต่อไปนี้

1. การเลือกเปิดรับ (Selective Exposure) เป็นขั้นแรกในการเลือกช่องทางการสื่อสาร บุคคลจะเลือกเปิดรับสื่อและข่าวสารจากแหล่งสารที่มีอยู่ด้วยกันหลายแหล่ง เช่น การเลือกซื้อหนังสือพิมพ์ฉบับใดฉบับหนึ่ง เลือกเปิดวิทยุกระจายเสียงสถานีใดสถานีหนึ่งตามความสนใจและความต้องการของตน อีกทั้ง ทักษะและความชำนาญในการรับรู้ข่าวสารของคนเรานั้นต่างกันบางคนคนที่ฟังมากกว่าอ่าน ก็จะชอบฟังวิทยุ ดูโทรทัศน์มากกว่าอ่านหนังสือ เป็นต้น

2. การเลือกให้ความสนใจ (Selective Attention) ผู้เปิดรับข่าวสารมีแนวโน้มที่จะเลือกสนใจข่าวสารจากแหล่งใดแหล่งหนึ่ง โดยมักเลือกตามความคิดเห็น ความสนใจของตน เพื่อสนับสนุนทัศนคติเดิมที่มีอยู่และหลีกเลี่ยงสิ่งที่ไม่สอดคล้องกับความรู้ ความเข้าใจ หรือทัศนคติเดิมที่มีอยู่แล้ว เพื่อไม่ให้เกิดภาวะทางจิตใจที่ไม่สมดุลหรือมีความไม่สบายใจ ที่เรียกว่าความไม่สอดคล้องทางด้านความเข้าใจ (Cognitive Dissonance)

3. การเลือกรับรู้ และตีความหมาย (Selective Perception and Interpretation) เมื่อบุคคลเปิดรับข้อมูลข่าวสารแล้ว ใ้ว่าจะรับรู้ข่าวสารทั้งหมดตามเจตนารมณ์ของผู้ส่งสารเสมอไป เพราะคนเรามักเลือกรับรู้ และตีความหมายสารแตกต่างกันไปตามความสนใจ ทัศนคติ ประสบการณ์ ความเชื่อ ความต้องการ ความคาดหวัง แรงจูงใจ สภาวะทางร่างกาย หรือสภาวะทางอารมณ์ และจิตใจ ดังนั้นแต่ละคนอาจตีความเฉพาะข่าวสารที่สอดคล้องกับลักษณะส่วนบุคคลดังกล่าว นอกจากจะทำให้ข่าวสารบางส่วนถูกตัดทิ้งไป ยังมีการบิดเบือนข่าวสารให้มีทิศทางเป็นที่น่าสนใจของแต่ละบุคคลด้วย

4. การเลือกจดจำ (Selective Retention) บุคคลจะเลือกจดจำข่าวสารในส่วนที่ตรงกับ ความสนใจ ความต้องการ ทัศนคติของตนเอง และมักจะลืมหรือไม่นำไปถ่ายทอดต่อในส่วนที่ตนเองไม่สนใจ ไม่เห็นด้วย หรือเรื่องที่ขัดแย้งกับความคิดของตนเอง ข่าวสารที่คนเราเลือกจดจำไว้นั้นมักมีเนื้อหาที่จะช่วยส่งเสริมหรือสนับสนุนความรู้สึกรู้สึกดี ทัศนคติ ค่านิยม หรือความเชื่อของแต่ละคนที่มีอยู่เดิมให้มีความมั่นคงชัดเจนยิ่งขึ้นและเปลี่ยนแปลงยากขึ้น เพื่อนำไปใช้เป็นประโยชน์ในโอกาสต่อไป

อิทธิพลต่อการเลือกเปิดรับข่าวสารของบุคคล

Todd Hunt and Brent d. Ruben, (1993) (อ้างถึงในประมะ สตะเวทิน, 2541) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกเปิดรับข่าวสารของบุคคลไว้ดังนี้

1. ความต้องการ (Need) ความต้องการถือเป็นหนึ่งในปัจจัยที่สำคัญที่สุดในกระบวนการเลือกของมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นความต้องการทางกายหรือจิตใจ ความต้องการขั้นพื้นฐานหรือขั้นสูง ล้วนมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของแต่ละบุคคล เรามักเลือกสิ่งที่ตอบสนองความต้องการของตนเอง ไม่ว่าจะเป็นการเลือกเสพข่าวสารเพื่อให้ได้รับข้อมูลที่ต้องการ การแสดงออกถึงรสนิยมส่วนตัว การแสวงหาการยอมรับจากสังคม หรือเพื่อความพึงพอใจส่วนบุคคล

2. ทัศนคติและค่านิยม (Attitude and Values) ทัศนคติหมายถึงความชอบและความโน้มเอียงทางใจที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (Preference and Predisposition) ขณะที่ค่านิยมหมายถึงหลักเกณฑ์พื้นฐานที่บุคคลยึดถือในการดำรงชีวิต เป็นความรู้สึกรู้สึกเกี่ยวกับสิ่งที่ควรทำหรือไม่ควรทำเมื่อมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมและผู้อื่น ทัศนคติและค่านิยมเหล่านี้มีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อพฤติกรรม การเลือกใช้สื่อมวลชน การเลือกเสพข่าวสาร การตีความเนื้อหา ตลอดจนการจดจำข้อมูลข่าวสาร

3. เป้าหมาย (Goal) มนุษย์ทุกคนล้วนมีเป้าหมายในการดำเนินชีวิต ไม่ว่าจะเป็นเป้าหมายด้านอาชีพ การเข้าสังคม หรือการพักผ่อนหย่อนใจ เป้าหมายของกิจกรรมต่าง ๆ ที่กำหนดขึ้นนั้น

มีอิทธิพลต่อกระบวนการเลือกใช้สื่อมวลชน ไม่ว่าจะเป็นการเลือกเสาะข่าวสาร การตีความข้อมูล หรือการจดจำสาระสำคัญ ทั้งนี้เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อเป้าหมายส่วนบุคคลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. ความสามารถ (Capability) ความสามารถของบุคคลในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง รวมถึงความสามารถด้านภาษา มีบทบาทสำคัญในการกำหนดพฤติกรรม的开รับข่าวสาร ความสามารถเหล่านี้ส่งผลต่อการเลือกสื่อ การตีความหมาย เลือกเก็บเนื้อหา ตลอดจนการจดจำข้อมูลจากข่าวสารที่ได้รับ

5. การใช้ประโยชน์ (Utility) กล่าวโดยทั่วไปแล้ว เราจะให้ความสนใจและใช้ความพยายามในการที่จะเข้าใจ และจดจำข่าวสารที่เราสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้

6. สไตล์ในการสื่อสาร (Communication Style) การเป็นผู้รับสารนั้นส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับสไตล์ในการสื่อสาร คือ ความชอบหรือไม่ชอบสื่อบางประเภท ดังนั้นบางคนจึงชอบฟังวิทยุ บางคนชอบดูโทรทัศน์ บางคนชอบอ่านหนังสือพิมพ์

7. สถานะ (Context) ในที่นี้หมายถึง สถานที่ บุคคล และช่วงเวลาที่เกี่ยวข้องในสถานการณ์การสื่อสาร ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ล้วนมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้รับสาร การมีบุคคลอื่นอยู่ร่วมในสถานการณ์เดียวกันสามารถส่งผลต่อการเลือกใช้สื่อ เลือกข่าวสาร การตีความ และการจดจำข้อมูลข่าวสาร ทั้งนี้ เพราะมนุษย์มักคำนึงถึงภาพลักษณ์ที่ตนเองต้องการให้ผู้อื่นมองเห็น การรับรู้ว่ามีมุมมองต่อตนเองอย่างไร ความเชื่อเกี่ยวกับความคาดหวังของผู้อื่น ตลอดจนการประเมินว่าสถานการณ์ที่ตนเผชิญอยู่นั้นเป็นอย่างไร ล้วนมีบทบาทในการกำหนดพฤติกรรมในการเลือกของแต่ละบุคคล

8. ประสบการณ์และนิสัย (Experience and Habit) ในฐานะของผู้รับสาร ผู้รับสารแต่ละคนพัฒนานิสัยการรับสารอันเป็นผลมาจากประสบการณ์ในการเปิดรับข่าวสาร บุคคลพัฒนาความชอบสื่อชนิดใดชนิดหนึ่ง รายการประเภทใดประเภทหนึ่ง ดังนั้นบุคคลจึงเลือกใช้สื่อชนิดใดชนิดหนึ่งสนใจเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ตีความหมายอย่างใดอย่างหนึ่ง และเลือกจดจำเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

อย่างไรก็ตามจะเห็นได้ว่าการเลือกสรรข่าวสารของบุคคลเป็นสิ่งที่อธิบายถึงพฤติกรรม การสื่อสารของแต่ละบุคคลว่ามีความแตกต่างกันทางสภาพส่วนบุคคลหรือสภาพจิตวิทยามีผลต่อพฤติกรรม的开รับข่าวสาร โดยมีกระบวนการเลือกสรร (Selective Process) ที่แตกต่างกัน พฤติกรรม的开รับ (Exposure) คือการที่ผู้บริโภคเลือกที่จะรับเอาสิ่งเร้าเข้ามาโดยผ่านทางประสาทสัมผัสทั้ง 5 ซึ่งเป็นการเลือกรับสิ่งเร้าบางตัวเท่านั้น เห็นได้จากพฤติกรรม的开รับเป็นขั้นตอนแรกสุดของกระบวนการรับรู้ (Perception) เมื่อผู้บริโภคมีพฤติกรรม的开รับสื่อแล้ว จะทำการสนใจในตัวสาร และต่อมาจึงทำการตีความหมายสารที่ได้รับนั้น

จากการทบทวนแนวคิดเกี่ยวกับการเปิดรับข่าวสาร จะเห็นได้ว่ามนุษย์แต่ละคนมีกระบวนการเปิดรับที่แตกต่างกัน โดยมีกระบวนการเลือกสรร ตามวัตถุประสงค์ของการเปิดรับข่าวสาร หรือปัจจัยด้านต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการเลือกเปิดรับข่าวสารของบุคคลนั้นไว้ คณะวิจัย

จึงนำแนวคิดนี้มาเพื่อเป็นกรอบแนวคิดในการวิเคราะห์ว่า ผู้รับบริการมีการเปิดรับข่าวสารจากพิพิธภัณฑการเกษตรเฉลิมพระเกียรติฯ อย่างไร สื่อหรือช่องทางที่ทำให้ผู้รับบริการรู้จักพิพิธภัณฑการเกษตรเฉลิมพระเกียรติฯ รวมถึงสื่อและประเด็นข้อมูลข่าวสารที่เปิดรับจากสื่อของพิพิธภัณฑการเกษตรเฉลิมพระเกียรติฯ เป็นอย่างไร

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับแรงจูงใจ

แรงจูงใจ เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ส่งผลต่อพฤติกรรมของมนุษย์ในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ นักจิตวิทยาและนักวิจัยได้พัฒนาแนวคิดเกี่ยวกับแรงจูงใจขึ้นมาเพื่ออธิบายว่าเหตุใดบุคคลจึงมีพฤติกรรมที่แตกต่างกันในการแสวงหาความสำเร็จ ความสุข และเป้าหมายของตนเอง ซึ่งจะเห็นได้ว่าพฤติกรรมการมาใช้บริการที่พิพิธภัณฑการเกษตรเฉลิมพระเกียรติฯ นั้น เป็นพฤติกรรมอย่างหนึ่งซึ่งเป็นผลมาจากแรงจูงใจ ไม่ว่าจะเป็นด้านปัจเจกบุคคลหรือด้านจิตวิทยา ซึ่งเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากภายในตัวบุคคลและมีผลกระทบต่อพฤติกรรมการมาเยี่ยมชมโดยตรง ด้วยเหตุนี้คณะวิจัยได้นำแนวคิดนี้จะนำมาเป็นกรอบในการอธิบายถึงแรงจูงใจของผู้รับบริการที่มีต่อการมาใช้บริการที่พิพิธภัณฑการเกษตรเฉลิมพระเกียรติฯ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ความหมายของแรงจูงใจ

ณัชชา กุลปณณวรรธ (2559) ให้คำจำกัดความว่า แรงจูงใจ หมายถึง การผสมผสานของแรงผลักดันหรือสิ่งกระตุ้นที่เกิดจากความต้องการทางร่างกาย จิตใจ และวัฒนธรรมความเป็นอยู่หรือแนวทางที่ทำให้แต่ละบุคคลได้แสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ออกมา เพื่อให้บรรลุหรือสามารถตอบสนองความต้องการ และสร้างความพึงพอใจให้กับบุคคลนั้นได้ ซึ่งแรงจูงใจเหล่านี้เป็นพฤติกรรมที่มีความเข้มข้น มีทิศทางและมีเป้าหมายชัดเจนว่าต้องการไปสู่จุดหมายใด และพฤติกรรมที่เกิดขึ้นนั้นเป็นผลมาจากแรงผลักดันหรือแรงกระตุ้น

ไมเคิล คอมแจน (อ้างถึงใน ศิวพร มีนาภา, 2561) อธิบายว่า แรงจูงใจเป็นภาวะในการเพิ่มพฤติกรรม การกระทำกิจกรรมของบุคคล โดยบุคคลลงใจกระทำพฤติกรรมนั้นเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ

โลเวลล์ (อ้างถึงใน ศิวพร มีนาภา, 2561) ให้ความหมายของแรงจูงใจว่า เป็นกระบวนการที่ชักนำโน้มน้าวให้บุคคลเกิดความมานะพยายามเพื่อที่จะสนองตอบความต้องการบางประการให้บรรลุผลสำเร็จ

ศิวพร มีนาภา (2561) ให้ความหมายว่า แรงจูงใจ หมายถึง แรงผลักดันที่ทำให้บุคคลเกิดแนวโน้มหรือแสดงพฤติกรรมในการที่จะพัฒนาความสามารถ ที่จะรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมายให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการด้วยความเต็มใจ

จากที่กล่าวมาสามารถสรุปได้ว่า แรงจูงใจ หมายถึง แรงผลักดันหรือการกระตุ้นเพื่อให้เกิดการแสดงพฤติกรรม หรือเกิดการกระทำเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ อันสามารถสนองตอบต่อความต้องการและสร้างความพึงพอใจให้แก่บุคคล

ประเภทของแรงจูงใจ

แรงจูงใจสามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ (Uysal & Hagan อ้างถึงใน มนต์ธร ตั้งภานุกุล, 2561)

1. แรงจูงใจภายใน (Intrinsic Motivation) เป็นแรงผลักดันที่มาจากภายในตัวบุคคลเอง โดยไม่ได้ขึ้นอยู่กับปัจจัยภายนอก เช่น รางวัล คำชม หรือการได้รับการยกย่อง แต่เกิดจากปัจจัยทางจิตวิทยา และความต้องการของบุคคลในการกระทำบางสิ่งบางอย่างเพราะได้รับความพึงพอใจหรือเห็นคุณค่าของสิ่งนั้น แรงจูงใจภายในมักเกิดจากการหล่อหลอมทางสังคมและประสบการณ์ในวัยเด็ก ซึ่งทำให้มีความมั่นคงและคงอยู่ในระยะยาว

องค์ประกอบของแรงจูงใจภายใน

- 1) ความสนใจ (Interest) บุคคลมีแรงจูงใจที่จะกระทำการสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพราะมีความสนใจในกิจกรรมนั้น เช่น นักเรียนที่เรียนหนังสือเพราะชื่นชอบวิชานั้น ๆ
- 2) ความพึงพอใจ (Satisfaction) การดำเนินกิจกรรมทำให้เกิดความสุขหรือความพึงพอใจ เช่น นักกีฬาที่ฝึกซ้อมเพราะรู้สึกสนุกและมีความสุขกับการเล่นกีฬา
- 3) ความต้องการเติบโต (Need for Growth) บุคคลต้องการพัฒนาตนเองและเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ เช่น พนักงานที่เรียนรู้ทักษะใหม่เพื่อพัฒนาศักยภาพของตนเอง
- 4) ความท้าทาย (Challenge) บุคคลต้องการเอาชนะอุปสรรคหรือพัฒนาทักษะของตน เช่น นักเดินทางที่เลือกท่องเที่ยวแบบผจญภัยเพื่อท้าทายขีดจำกัดของตนเอง

2. แรงจูงใจภายนอก (Extrinsic Motivation) แรงจูงใจภายนอกเป็นแรงผลักดันที่เกิดจากปัจจัยภายนอก เช่น การได้รับรางวัล คำชม การยกย่อง หรือแรงกดดันจากสังคม โดยบุคคลจะกระทำพฤติกรรมเพื่อตอบสนองต่อแรงจูงใจดังกล่าว และอาจลดลงหากไม่ได้รับสิ่งกระตุ้นจากภายนอกอย่างต่อเนื่อง

องค์ประกอบของแรงจูงใจภายนอก

- 1) รางวัล (Rewards) เช่น เงินเดือน โบนัส หรือของรางวัลที่เป็นตัวกระตุ้นให้บุคคลกระทำพฤติกรรมบางอย่าง
- 2) การยอมรับทางสังคม (Social Recognition) บุคคลกระทำบางสิ่งเพื่อให้ได้รับการยอมรับจากสังคม เช่น การแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมเพื่อให้ได้รับการยกย่อง
- 3) ความกดดันหรือข้อบังคับ (Pressure or Obligation) บุคคลต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดขององค์กรหรือสังคม เช่น นักเรียนที่เรียนหนักเพื่อให้ได้เกรดดีตามที่พ่อแม่คาดหวัง

4) แรงจูงใจจากการแข่งขัน (Competition Motivation) บุคคลมีแรงจูงใจในการกระทำบางอย่างเพื่อเอาชนะคู่แข่ง เช่น นักกีฬาแข่งขันเพื่อคว้าเหรียญทอง

ทั้งนี้ เนื่องจากในการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับแรงจูงของผู้รับบริการที่มาใช้บริการที่พิพิธภัณฑ์เกษตรเฉลิมพระเกียรติฯ ด้วยเหตุนี้คณะวิจัยได้นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับแรงจูงใจทางการท่องเที่ยว โดยมีรายละเอียดดังนี้

แรงจูงใจทางการท่องเที่ยว

สุรรัตน์ เตชาทวีวรรณ (2545, อ้างถึงใน ณัฏชา กุลปณณวรรธ, 2559) กล่าวว่าแรงจูงใจทางการท่องเที่ยว หมายถึง สิ่งที่มากระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมในการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวว่าเดินทางเพื่ออะไร และคาดหวังที่จะได้รับการบริการรูปแบบไหน ซึ่งเป็นแรงจูงใจที่ทำให้เกิดพฤติกรรมการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว

ชิตพร ประดิษฐ์รอด (2557) กล่าวถึงแรงจูงใจในการท่องเที่ยว คือ ความต้องการที่เกิดขึ้นจากการถูกกระตุ้น จากความต้องการที่เกิดขึ้น จากสภาวะภายในที่ต้องการอยากเดินทางท่องเที่ยว ซึ่งเป็นสาเหตุที่จุดชนวนความต้องการในการเดินทางท่องเที่ยว หลังจากนั้นการตัดสินใจเลือกเดินทางไปยังที่ใดนั้น ขึ้นอยู่กับลักษณะเฉพาะของแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งจะดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางไป ณ จุดหมายปลายทางเหล่านั้นเพื่อตอบสนองความต้องการที่เกิดขึ้น

พิศลยา ลักษณะโกเศศ (2562) ได้อธิบายคำจำกัดความของแรงจูงใจในการท่องเที่ยว จะเริ่มต้นจากทรัพยากรของพื้นที่ แต่มุ่งเน้นที่วัตถุประสงค์ในการเยี่ยมชมของนักท่องเที่ยว โดยกำหนดจากการเยี่ยมชมมากกว่าแรงจูงใจ เพราะการเดินทางไปเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยวนั้น อาจมีวัตถุประสงค์ด้านอื่น เช่น การทำธุรกิจ หรือการเยี่ยมเยียนครอบครัว โดยมีการท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งของการเดินทาง

กล่าวได้ว่า แรงจูงใจในการท่องเที่ยว คือ แรงผลักดันหรือการกระตุ้นจากความต้องการเพื่อให้เกิดการแสดงพฤติกรรม หรือเกิดการกระทำเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการในการตัดสินใจเพื่อการเดินทางของนักท่องเที่ยว เพื่อสนองตอบต่อความต้องการและสร้างความพึงพอใจให้แก่บุคคล

ลักษณะของการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวและประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวนั้นมีหลายลักษณะด้วยกัน โดยขึ้นอยู่กับจุดหมายปลายทาง สามารถแบ่งได้ ดังนี้ (อุดม เขยแก้ว, วิมล จิโรจพันธุ์ และประชิด สุกฤษณ์, 2548, อ้างถึงใน เจษฎารัตน์ กล่ำศรี และ วรินทรา ศิริสุทธิกุล, 2557)

1. การท่องเที่ยวเพื่อสันทนาการ (Recreational tourism) เป็นการเข้าร่วมในการแข่งขันกีฬา เล่นกีฬา แชน้ำพุแร่รักษาโรค การอาบแดด และการสมาคมกันในสิ่งแวดล้อมที่ผ่อนคลายจิตใจ

2. การท่องเที่ยวเพื่อเป็นรางวัล (Intensive toum) เป็นการท่องเที่ยวจัดขึ้นเพื่อเป็นรางวัลแก่พนักงานเป็นสวัสดิการของหน่วยงานและบริษัทห้างร้านต่าง ๆ โดยหน่วยงานเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายทั้งหมด

3. การท่องเที่ยวเพื่อชมประวัติศาสตร์ (Historical tourism) เป็นการท่องเที่ยวพิพิธภัณฑสถานและโบสถ์เก่า ๆ ที่เน้นความรู้เรื่องในอดีตอาจเป็นการเยือนอนุสาวรีย์ โบสถ์ วิหาร

4. การท่องเที่ยวเพื่อธุรกิจ (Business tourism) มีลักษณะเด่นคือการประชุมหรือพบปะกันหรือการสัมมนา ซึ่งมักจะรวมการท่องเที่ยวประเภทอื่น ๆ ด้วย

5. การท่องเที่ยวชมวัฒนธรรม (Culture tourism) เป็นการเดินทางเพื่อสัมผัสและในบางครั้งเข้าร่วมวิถีชีวิตเก่า ๆ ที่หายากท้องถิ่นเก่า ๆ ที่มีความน่าสนใจเป็นที่ดึงดูดความสนใจ

6. การท่องเที่ยวเพื่อชาติพันธุ์ (Ethnic tourism) เป็นการเดินทางด้วยวัตถุประสงค์ที่จะสังเกตเห็นแสดงออกทางวัฒนธรรมและแบบแผนการใช้ชีวิตของประชากรต่างเผ่าพันธุ์ ซึ่งรวมทั้งการไปเยือนบ้านเกิดเมืองนอน การเข้าร่วมพิธีกรรมรำฟ้อนและพิธีทางศาสนาต่าง ๆ

7. การท่องเที่ยวเพื่อสิ่งแวดล้อม (Environmental tourism) คล้ายคลึงกับการท่องเที่ยวเพื่อชาติพันธุ์ แต่เน้นสิ่งดึงดูดใจที่เป็นสิ่งธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมากกว่าเน้นที่ชาติพันธุ์มนุษย์

8. การท่องเที่ยวเพื่อการศึกษา (Educational tourism) เป็นการท่องเที่ยวเพื่อศึกษาและเรียนรู้หาประสบการณ์ที่ไม่สามารถหาได้ในห้องเรียน

แรงจูงใจทางการท่องเที่ยว หมายถึงสิ่งที่กระตุ้นให้นักท่องเที่ยวออกเดินทางเพื่อสนองตอบความต้องการของตนเอง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงค่านิยม พฤติกรรมการบริโภคสินค้าและบริการ การท่องเที่ยว การแสวงหาประสบการณ์ ณ จุดหมายปลายทาง การท่องเที่ยวที่คาดว่าจะสามารถตอบสนองความต้องการและสร้างความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยวได้ แรงจูงใจลักษณะนี้ทำให้เกิดรูปแบบพฤติกรรมการเดินทางที่แตกต่างกัน การตัดสินใจในการเดินทางท่องเที่ยวขึ้นอยู่กับแรงจูงใจที่สำคัญ 4 ประการ ดังนี้ (Mcintosh & Goeldner, 1986 อ้างถึงใน ณัฏชา กุลบัณณวรรธ, 2559)

1. แรงจูงใจทางกายภาพ (Physical Motivation) แรงจูงใจที่เกี่ยวกับการพักผ่อนร่างกาย การเล่นกีฬา การนันทนาการ และสิ่งจูงใจอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการรักษาสุขภาพ เป็นต้น

2. แรงจูงใจทางวัฒนธรรม (Cultural Motivation) ได้แก่ แรงจูงใจในลักษณะของความ ต้องการเรียนรู้ ปรารถนาที่อยากรู้จักกับผู้อื่น พบเห็นวัฒนธรรมที่แตกต่างของสถานที่ที่แตกต่างกัน และเพื่อการค้นหาความเป็นมาของรูปแบบการดำรงชีวิต ดนตรี หรือศิลปะพื้นบ้าน เป็นต้น

3. แรงจูงใจระหว่างบุคคล (Personal Motivation) ได้แก่ ความปรารถนาในการพบปะ พูดคุยกับผู้คนใหม่ ๆ ในสังคม เพื่อค้นหาประสบการณ์ใหม่ ๆ ทั้งยังแตกต่างจากประสบการณ์ที่เคยมี ในการเดินทางท่องเที่ยว และการเดินทางเพื่อไปเยี่ยมญาติหรือเพื่อน เป็นต้น

4. แรงจูงใจด้านสถานภาพและชื่อเสียง (Status & Prestige Motivation) ได้แก่ ความ ต้องการพัฒนาตนเองและสร้างการยอมรับจากบุคคลอื่น เช่น การเดินทางไปติดต่อธุรกิจ การเดินทาง ไปศึกษาต่อต่างประเทศ เป็นต้น

ศุภกร เสรีรัตน์ (2544 อ้างถึงใน รัชตะสรณ์ จันทรรวิชช์, 2564) กล่าวว่า แรงจูงใจที่กระตุ้นให้นักท่องเที่ยวต้องการเดินทางท่องเที่ยว ประกอบด้วย

1. ปัจจัยผลักดัน (Push Factor) เป็นแรงจูงใจที่ผลักดันให้เกิดความต้องการที่อยากจะเดินทางมาท่องเที่ยว เพื่อหลีกเลี่ยงความจำใจ ความวุ่นวาย ความเบื่อหน่ายในชีวิตประจำวัน รวมถึงต้องการเปิดโลกทัศน์ให้กว้างขึ้น หาความแปลกใหม่ในชีวิต ต้องการพักผ่อนหย่อนใจ คลายความเครียดจากการทำงาน อีกทั้งยังเป็นการสร้างความรู้สึกที่ดีให้กับตนเอง สร้างประสบการณ์ใหม่ ๆ ทำในสิ่งที่ท้าทาย และเพิ่มโอกาสในการผจญภัย เพื่อแสดงออกถึงความแข็งแรง ความอดทน

2. ปัจจัยดึงดูด (Pull Factors) เป็นแรงจูงใจที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวยังสถานที่นั้น ๆ ได้แก่ ความสวยงามของสถานที่ ทิวทัศน์ ธรรมชาติต่าง ๆ รวมถึงสถานที่ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ รวมไปถึงกิจกรรมทางด้านการกีฬาที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวเพื่อมาชมหรือมาเรียนรู้ทางด้านกีฬา

โดยการวิจัยครั้งนี้ คณะวิจัยได้นำแนวคิดนี้มาใช้เพื่อศึกษาแรงจูงใจของผู้รับบริการอันหมายถึง แรงผลักดันหรือการกระตุ้นเพื่อให้มาใช้บริการที่พิพิธภัณฑ์การเกษตรเฉลิมพระเกียรติฯ

2.4 แนวคิดการใช้สื่อเพื่อประโยชน์และความพึงพอใจ

แนวคิดการใช้สื่อเพื่อประโยชน์และความพึงพอใจ เป็นแนวคิดทางสังคมและจิตวิทยา ที่ศึกษาการกระทำด้านการสื่อสารของมนุษย์ที่ถูกขับเคลื่อนโดยความต้องการและสิ่งจูงใจ มนุษย์มีการติดต่อสื่อสาร และใช้สื่อเพื่อเติมเต็มความต้องการและสิ่งที่จูงใจตนเอง จะแสวงหาสื่อและเนื้อหาอย่างเฉพาะเจาะจง ด้วยเหตุนี้คณะวิจัยจึงนำแนวคิดดังกล่าวมาใช้ในการอธิบายถึงสาเหตุและปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้รับบริการ และคณะวิจัยเห็นว่าพิพิธภัณฑ์การเกษตรเฉลิมพระเกียรติฯ มีการใช้สื่อและกิจกรรมอย่างหลากหลายเพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ ไม่ว่าจะเป็นการจัดแสดงนิทรรศการ การลงมือฝึกปฏิบัติ การทำเกษตรเศรษฐกิจพอเพียง การจัดอบรมวิชาของแผ่นดิน โครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ประยุกต์ 1 ไร่ 1 คับ ยังยืน เป็นต้น ด้วยเหตุนี้คณะวิจัยสนใจศึกษาคือ ผู้รับบริการมีความพึงพอใจมากน้อยเพียงใด และมีการนำองค์ความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์อย่างไร

ความหมายของความพึงพอใจ

ความพึงพอใจหรือความพอใจ ตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า “Satisfaction” ซึ่งมีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของความพึงพอใจไว้ ดังนี้

น้ำลิน เทียมแก้ว (2561) ความพึงพอใจ (Satisfaction) หมายถึง ความรู้สึกชอบหรือพอใจที่มีต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือต่อองค์ประกอบและสิ่งจูงใจในด้านต่าง ๆ ซึ่งเป็นผลมาจากความสนใจส่งผลให้มีทัศนคติที่ดีเมื่อได้รับการตอบสนองตามความต้องการของตนเอง

คณะวิจัย วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น (2563) ความพึงพอใจของบุคคลเป็นระดับความรู้สึกที่มีผลจากการเปรียบเทียบระหว่างผลประโยชน์ที่ได้รับกับความคาดหวัง หากผลประโยชน์ที่ได้รับมีมากกว่า

ความคาดหวัง ส่งผลให้เกิดความรู้สึกทางบวกคือความรู้สึกพึงพอใจ ในขณะที่เดียวกันหากผลประโยชน์ที่ได้รับว่ามีน้อยกว่าความคาดหวังส่งผลให้เกิดความรู้สึกทางลบคือความรู้สึกไม่พึงพอใจ

ราณี เชาวนปรีชา (2558, น. 18 อ้างถึงใน จิราภา เขมาเบญจพล, 2563) กล่าวว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกหรือทัศนคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยความรู้สึกพึงพอใจจะเกิดขึ้นเมื่อความต้องการของบุคคลได้รับการตอบสนอง หรือบรรลุตามจุดมุ่งหมายในระดับหนึ่ง ความรู้สึกดังกล่าวจะลดลงหรือไม่เกิดขึ้นหากความต้องการหรือจุดมุ่งหมายนั้นไม่ได้รับการตอบสนอง ความพึงพอใจต่อการให้บริการจึงเป็นความรู้สึกของผู้ที่มารับบริการมีต่อสถานบริการตามประสบการณ์ที่ได้รับจากการเข้าไปติดต่อขอรับบริการในสถานบริการนั้น

เชลลี (Shelli, 1995, p. 9 อ้างถึงใน จิราภา เขมาเบญจพล, 2563) ได้ศึกษาแนวคิด เกี่ยวกับความพึงพอใจโดยสรุปว่า ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกสองแบบของมนุษย์ คือ ความรู้สึกในทางบวก และความรู้สึกในทางลบ โดยความพึงพอใจจะเกิดขึ้นเมื่อบุคคลมีความรู้สึกทางบวกมากกว่าความรู้สึกทางลบ บุคคลจะตั้งเป้าหมายเพื่อให้บรรลุความต้องการจนเกิดเป็นความพึงพอใจ โดยความพึงพอใจของแต่ละบุคคลนั้นจะแตกต่างกันตามสภาพแวดล้อมทางกายภาพและลักษณะส่วนบุคคล

จากความหมายที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง อันเนื่องมาจากทัศนคติ ผลกระทบจากภายนอก สภาพแวดล้อม ปัจจัยอื่น ๆ การเปรียบเทียบระหว่างคุณค่าและความประทับใจที่ได้รับ กับความคาดหวังที่มีต่อสิ่งนั้น ๆ กลายเป็นความพึงพอใจ โดยงานวิจัยในครั้งนี้ศึกษาเรื่องความพึงพอใจที่มีต่อการให้บริการ ไม่ว่าจะเป็นการจัดแสดง การจองหรือติดต่อขอเข้าชม เจ้าหน้าที่นำชมและกระบวนการนำชม และสิ่งอำนวยความสะดวกของพิพิธภัณฑ์การเกษตรเฉลิมพระเกียรติฯ

นอกจากนี้การวิจัยครั้งนี้ ส่วนหนึ่งมุ่งศึกษาถึงความพึงพอใจที่มีต่อการให้บริการของพิพิธภัณฑ์การเกษตรเฉลิมพระเกียรติฯ ด้วยเหตุนี้ คณะวิจัยขอเสนอแนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจในการให้บริการ ดังนี้

ความพึงพอใจในการบริการ

ธีรกิตี นวรัตน์ ณ อยู่ธยา (2557 อ้างถึงใน จิราภา เขมาเบญจพล, 2563) ได้กล่าวถึงแนวคิดการสร้าง ความพึงพอใจของลูกค้าว่า ความพึงพอใจของลูกค้าจะเกิดจากประสบการณ์จากการให้บริการอย่างเต็มที่จนสุดความสามารถ ลูกค้าจะรู้สึกว่าคุณค่าที่ได้มาใช้บริการ ความพึงพอใจสำหรับการบริการนั้นสร้างได้ยากกว่าสินค้า เนื่องจากคุณภาพของสินค้าที่เป็นสิ่งที่พัฒนามาแล้วอยู่นิ่ง ไม่เปลี่ยนแปลง แต่คุณภาพการบริการขึ้นกับพนักงาน ซึ่งแปรเปลี่ยนไปตามอารมณ์และสถานการณ์ต่าง ๆ หรือลูกค้าที่มาใช้บริการบางรายอาจจะมีความต้องการเฉพาะที่มากเกินไปจนเกินความต้องการที่พนักงานจะให้บริการได้อย่างเต็มที่จึงทำให้เกิดความไม่พอใจ ดังนั้น ปัจจัยหลักในการสร้างความพึงพอใจมี 3 ประการดังนี้

1. ผู้รับบริการ มีความต้องการและความคาดหวังสำหรับการบริการที่แตกต่างกันไปในแต่ละคน รวมทั้งความต้องการนั้นยังเปลี่ยนไปสำหรับการบริการแต่ละครั้ง
2. ผู้ให้บริการ ความพึงพอใจของลูกค้ามีผลจากความรู้ ความสามารถ ความพร้อมในด้านกาย และอารมณ์ในขณะที่ให้บริการ รวมถึงความเต็มใจในการให้บริการของพนักงาน
3. สภาพแวดล้อมอื่น ๆ ตัวอย่างเช่น อากาศ แสงแดด เก้าอี้ โต๊ะ ฯลฯ สิ่งเหล่านี้มีผลต่อความพึงพอใจของลูกค้าที่เข้ามาใช้บริการ ยิ่งไปกว่านั้นความพึงพอใจของลูกค้ายังมีผลจากจำนวนลูกค้าที่มาใช้บริการด้วย อาทิ แลวที่ยาวเหยียดของธนาคารในวันศุกร์ ย่อมสร้างความไม่พอใจใช้บริการหรือหากจำเป็นต้องใช้บริการธนาคารในวันนั้น ลูกค้าจะมีแนวโน้มของความไม่พอใจสูงกว่าปกติ สิ่งที่ได้ทำคือต้องจัดการแลวอย่างมีประสิทธิภาพ

ความสำคัญของความพึงพอใจในการบริการ

เป้าหมายสูงสุดของความสำเร็จในการดำเนินงานบริการนั้นอยู่กับกลยุทธ์การสร้าง ความพึงพอใจให้กับลูกค้า เพื่อให้ลูกค้าเกิดความรู้สึกที่ดีและประทับใจในการบริการที่ได้รับจนติดใจ และกลับมาใช้บริการเป็นประจำ การศึกษาความพึงพอใจของลูกค้าตลอดจนผู้ปฏิบัติงานบริการ จึงเป็นเรื่องสำคัญ เพราะความรู้ความเข้าใจในเรื่องนี้จะนำมาซึ่งความได้เปรียบในเชิงการแข่งขันทางการตลาดเพื่อความก้าวหน้าและการเติบโตของธุรกิจบริการอย่างไม่หยุดยั้ง และส่งผลให้สังคมส่วนรวมมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ซึ่งกล่าวได้ว่าความพึงพอใจมีความสำคัญต่อลูกค้าดังนี้

1. ความพึงพอใจของลูกค้าเป็นตัวกำหนดคุณลักษณะของการบริการ ผู้บริหาร และผู้ปฏิบัติงานบริการจำเป็นต้องสำรวจความพึงพอใจของลูกค้าเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ที่บริการ และลักษณะของการนำเสนอบริการที่ลูกค้าชื่นชอบ เพราะข้อมูลดังกล่าวจะบ่งบอกถึงการประเมิน ความรู้สึกและความคิดเห็นของลูกค้าต่อคุณสมบัติของการบริการที่ลูกค้าต้องการและวิธีตอบสนอง ความต้องการแต่ละอย่างในลักษณะที่ลูกค้าปรารถนา ซึ่งเป็นผลดีต่อผู้ให้บริการในอันที่จะตระหนักถึง ความหวังของลูกค้า และสามารถตอบสนองบริการที่ตรงกับลักษณะและรูปแบบที่ลูกค้าคาดหวังไว้ได้จริง
2. ความพึงพอใจของลูกค้าเป็นตัวแปรสำคัญในการประเมินคุณภาพของการบริการ หากกิจการใดนำเสนอบริการที่ดี มีคุณภาพตรงกับความต้องการแสดงความคาดหวังของลูกค้า ย่อมส่งผลให้ลูกค้าเกิดความพึงพอใจต่อบริการนั้น และมีแนวโน้มจะใช้บริการซ้ำอีกต่อ ๆ ไป
3. ความพึงพอใจของลูกค้า เป็นตัวผลักดันคุณภาพชีวิตที่ดี เมื่อองค์กรตระหนักถึง ความสำคัญของความพึงพอใจของลูกค้า ก็จะพยายามค้นหาปัจจัยที่กำหนดความพึงพอใจของลูกค้า สำหรับนำเสนอบริการที่เหมาะสมเพื่อการแข่งขันแย่งชิงส่วนแบ่งการตลาดของธุรกิจบริการ ลูกค้า ย่อมได้รับการบริการที่มีคุณภาพและตอบสนองความต้องการที่ตนคาดหวังไว้ได้ การดำเนินชีวิตที่ต้อง พึ่งพาการบริการในหลาย ๆ สถานการณ์ ทุกวันนี้ย่อมนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีตามไปด้วย เพราะการบริการในหลายด้านช่วยอำนวยความสะดวกและแบ่งเบาภาระการตอบสนองความต้องการ ของบุคคลด้วยตนเอง

แนวทางการเสริมสร้างความพึงพอใจในการบริการ (พิมล เมฆสวัสดิ์, 2550 อ้างถึงใน น้ำลีน เทียมแก้ว, 2561)

ความพึงพอใจในการบริการเป็นสิ่งที่ผู้ดำเนินการจะต้องคำนึงถึงทั้งในฐานะผู้ให้บริการ และจะต้องคาดคิดในฐานะของผู้รับบริการร่วมด้วย เพื่อที่จะสามารถส่งเสริมให้เกิดความพึงพอใจในการบริการขึ้นได้ โดยสามารถกระทำผ่านขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

1. ตรวจสอบความคาดหวังและความพึงพอใจของผู้ใช้อย่างสม่ำเสมอผ่านการซักถามโดยตรง การสำรวจความคิดเห็น เพื่อศึกษาถึงความคาดหวังและระดับความพึงพอใจในการบริการที่ผู้รับบริการหรือผู้ใช้มีต่อการให้บริการ ร่วมกับการรับฟังความคิดเห็นของผู้ให้บริการที่เป็นผู้ปฏิบัติโดยตรง ทั้งสองสิ่งจะทำให้ผู้ดำเนินการทราบถึงความคาดหวัง และความพึงพอใจในการบริการที่ใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด เพื่อที่จะได้นำไปพัฒนากระบวนการให้บริการที่มีคุณภาพตรงกับความต้องการของผู้รับบริการหรือผู้ใช้ได้

2. การกำหนดเป้าหมาย และทิศทางขององค์กรให้ชัดเจน ซึ่งผู้ดำเนินการจะต้องกำหนดทิศทางและจุดยืนของหน่วยงานให้ชัดเจน นั่นคือ มีเป้าหมายที่จะตอบสนองต่อความคาดหวังของผู้รับบริการหรือผู้ใช้ โดยสอดคล้องต่อแนวโน้มพฤติกรรมของผู้รับบริการหรือผู้ใช้ และความพร้อมของผู้ให้บริการที่จะดำเนินการให้มีคุณภาพ

3. การกำหนดยุทธศาสตร์การบริการที่มีประสิทธิภาพ โดยจะต้องมีการกำหนดฐานะของตนเองในการแข่งขันด้านการบริการ กำหนดกลุ่มผู้รับบริการเป้าหมาย ศึกษาจุดแข็งจุดอ่อนของตนเอง จากนั้นจึงกำหนดเป็นกลยุทธ์ในการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ร่วมกับการนำเทคโนโลยีต่าง ๆ เข้ามาปรับใช้เพื่อให้เกิดการบริการที่สะดวก รวดเร็ว ทันสมัย และสามารถเข้าถึงผู้รับบริการ หรือผู้ใช้จำนวนมากได้

4. การพัฒนาคุณภาพและความสัมพันธ์ในกลุ่มบุคลากรให้บริการ เพื่อให้ผู้ให้บริการทุกคนมีความร่วมมือร่วมใจในการทำงาน รับผิดชอบต่อการสร้างสรรค์ ความเอาใจใส่ ความทุ่มเทในการทำงาน โดยมุ่งเน้นการทำงานเป็นทีม เพื่อสร้างเสริมคุณภาพในการให้บริการ

5. การนำกลยุทธ์การสร้างความพึงพอใจต่อผู้รับบริการหรือผู้ใช้ไปปฏิบัติ และประเมินผลผ่านการสร้างบรรยากาศและวัฒนธรรมองค์กรที่มุ่งเน้นการทำงานที่มีประสิทธิภาพ และมีคุณภาพ เพื่อสร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้รับบริการหรือผู้ใช้ มีการกำหนดเป้าหมายและเกณฑ์วัดที่ชัดเจน รวมถึงผลตอบแทนการปฏิบัติตามเป้าหมายเพื่อเป็นแรงจูงใจในการปฏิบัติงานบริการตามกลยุทธ์ที่วางไว้

สรุปได้ว่า การสร้างความพึงพอใจของลูกค้าในการมารับบริการนั้น ขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย ไม่ว่าจะเป็นคุณภาพการบริการ พนักงาน สินค้า บริการ รวมทั้งความคาดหวังของผู้รับบริการ ทั้งนี้การที่องค์กรตระหนักและให้ความสำคัญกับการพัฒนาการบริการอันจะนำไปสู่การสร้าง ความพึงพอใจที่ดีให้เกิดขึ้นนั้น โดยการศึกษาถึงความพึงพอใจของผู้รับบริการเป็นสิ่งสำคัญ อันจะนำไปสู่การพัฒนาการบริการให้ดียิ่ง ๆ ขึ้นไป

การใช้สื่อเพื่อประโยชน์และความพึงพอใจ

การมาใช้บริการที่พิพิธภัณฑ์การเกษตรเฉลิมพระเกียรติฯ ถือว่าเป็นการเปิดรับองค์ความรู้จากสื่อของพิพิธภัณฑ์การเกษตรเฉลิมพระเกียรติฯ ในรูปแบบต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นโครงการส่งเสริมการเรียนรู้เกษตรเศรษฐกิจพอเพียง การเยี่ยมชมแบบ Walk-in การเข้าร่วมอบรมวิชาของแผ่นดิน โครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ประยุกต์ 1 ไร่ 1 ค้างคาว ยั่งยืน เป็นต้น ซึ่งการเปิดรับข่าวสารนี้จะส่งผลต่อการนำองค์ความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ โดย กาญจนา แก้วเทพ (2553, น. 285-286) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับแนวคิดหลักของการวิเคราะห์การใช้ประโยชน์และความพึงพอใจของผู้รับสารที่มีต่อสื่อ ดังนี้

1. โดยส่วนใหญ่ในการเปิดรับสารของผู้รับสารนั้น คนเรามีความตั้งใจที่จะแสวงหาข่าวสารเพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในทางใดทางหนึ่ง เช่น เพื่ออาชีพการงาน เพื่อประกอบการตัดสินใจในการเลือกซื้อ เพื่อควบคุมสถานการณ์เพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการลงมือกระทำ เป็นต้น
2. เมื่อมีความตั้งใจที่แน่นอนดังกล่าว การเข้าไปใช้สื่อจึงมีใช้กิจกรรมที่ทำไปตามยถากรรมหรือไร้เป้าหมาย หากแต่เป็นกิจกรรมที่มีเป้าประสงค์ที่แน่นอน (Goal – Oriented Activity)
3. ท่ามกลางสภาวะการแสวงหาข่าวสารของผู้รับสารนี้ สื่อมวลชนมิได้เป็นทางเลือกเดียวของบุคคล หากทว่าเป็นตัวเลือกตัวหนึ่งท่ามกลางตัวเลือกอื่น ๆ และสื่อมวลชนคงต้องพบว่าแหล่งข่าวสารอื่น ๆ มีฐานะเป็นคู่แข่งไปโดยปริยาย ซึ่งหลักการข้อนี้เน้นมีนัยยะที่ลดสถานะและความสำคัญของสื่อมวลชนที่มีต่อบุคคลลงมา
4. สำหรับทิศทางที่บุคคลจะเลือกแสวงหาและใช้สื่อประเภทใดนั้น จะเกิดจากความต้องการบุคคลนั้นเป็นปฐมเหตุ จากนั้นความต้องการดังกล่าวจะถูกแปรมาเป็นแรงจูงใจ (Motivation) ที่จะผลักดันให้บุคคลเคลื่อนไหวเข้าหาการใช้สื่อประเภทต่าง ๆ

นอกจากนั้น แคชชและคณะ (As Cited in LittleJohn, 1992, pp. 364 – 365) ได้ศึกษาโดยเน้นผู้รับสาร (Media Consumer) ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้น โดยได้ศึกษาว่าผู้รับสารมีกระบวนการเลือกใช้อย่างไร กระบวนการดังกล่าวนี้ คือพฤติกรรมการสื่อสาร (Communication Behavior) ที่ครอบคลุมถึงภูมิหลังของผู้รับสาร รวมทั้งเกี่ยวข้องกับประสบการณ์ตรงของผู้รับสารที่มีต่อสื่อจากการศึกษาพบว่า การใช้ประโยชน์และการได้รับความพึงพอใจในการสื่อสาร ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนหลัก คือ

1. ผู้รับสารอยู่ในฐานะเป็นผู้สวมบทบาทรุก (Active) มีวัตถุประสงค์ที่แน่นอนเสมอในการสื่อสาร (Goal Directed)
2. การใช้สื่อหรือการเปิดรับสื่อหนึ่ง ๆ ที่ผู้รับสารได้เลือกสรรแล้ว เพื่อสนองต่อความต้องการของตนเอง มิใช่เป็นการเปิดรับสารที่เลื่อนลอย หรือเป็นผลข้างเคียงจากผู้ส่งสารเพียงอย่างเดียว
3. ความพึงพอใจในสื่อเกิดขึ้นเมื่อการเปิดรับสื่อหรือการใช้สื่อที่ผู้รับสารเลือกเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ในทางกลับกัน ผู้ส่งสารกลับจำเป็นต้องแข่งขันเพื่อการให้บริการที่ผู้รับสารพึงพอใจ มิใช่เกิดจากตัวผู้ส่งสารเองนั้นพอใจจากการส่งสารก่อนหน้า

โดยการวิจัยครั้งนี้ คณะวิจัยได้นำแนวคิดนี้มาใช้เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้รับบริการ ถึงความรู้สึกของผู้รับบริการหลังจากที่ได้มาใช้บริการที่พิพิธภัณฑ์การเกษตรเฉลิมพระเกียรติฯ การที่ผู้รับบริการได้นำองค์ความรู้จากการมาใช้บริการที่พิพิธภัณฑ์การเกษตรเฉลิมพระเกียรติฯ ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นต่อตนเองและต่อผู้อื่น

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสำรวจความพึงพอใจของผู้รับบริการของสำนักงานพิพิธภัณฑ์เกษตรเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน) ปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 คณะวิจัยทำการศึกษาเกี่ยวกับงานวิจัยที่ใกล้เคียงกับหัวข้อที่คณะวิจัยได้จัดทำ ดังนี้

2.5.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพิพิธภัณฑ์

ฐิติพร มีศีล (2559) ศึกษาเรื่อง “พิพิธภัณฑ์กับคุณค่าด้านการศึกษาจากประสบการณ์” บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ปริญญาเอกหัวข้อ “มุมมองของคนไทยต่อหน้าที่ของพิพิธภัณฑ์” : “Investigation of Thais’ Perception towards Museums” มีจุดประสงค์ เพื่อ 1) นำเสนอมุมมองส่วนหนึ่งของผู้ชื่นชอบการชมพิพิธภัณฑ์และผู้ไม่ต้องการชมพิพิธภัณฑ์ และ 2) เชิญชวนให้ช่วยกันค้นหาว่าแท้จริงแล้วพิพิธภัณฑ์ไทยสามารถตอบโจทย์การเป็นองค์กรสนับสนุนด้านการศึกษาและเรียนรู้จากประสบการณ์การมีส่วนร่วมของผู้ชมในรูปแบบใด 3) การสื่อความหมายในพิพิธภัณฑ์แสดงถึงการส่งคุณค่าแท้หรือคุณค่าเทียม (คุณค่าเสริม) ของการศึกษาสู่สังคมไทย

ปรีดี ปลื้มสำราญกิจ และฟ้า วิไลขำ (2561) ศึกษาเรื่อง “พิพิธภัณฑ์: แหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21” สรุปว่า พิพิธภัณฑ์เป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณค่าและสร้างสรรค์สังคม แห่งการเรียนรู้ ช่วยกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ ทั้งการรู้จักตนเองและการรู้จักผู้อื่น ฝึกให้ผู้เรียนมีทักษะ การคิดซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญต่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 พิพิธภัณฑ์ในศตวรรษที่ 21 จะเป็น แหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ให้ข้อมูลวิชาการ เชื่อมโยงวิชาการเข้ากับการมีคุณภาพชีวิตที่ดีของสังคม และยังเป็นแหล่งท่องเที่ยวของประชาชนทุกคน ดังนั้นพิพิธภัณฑ์ในประเทศไทยควรพัฒนาในด้านต่าง ๆ เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ สถานที่การจัดแสดงและการส่งเสริม กิจกรรม การบริหารจัดการพื้นที่ ความร่วมมือ การประชาสัมพันธ์ และบุคลากร

ผุสดี คุ่มรักษา (2563) ศึกษาเรื่อง “การจัดการพิพิธภัณฑ์สำหรับนักท่องเที่ยว กลุ่มเจนเอเรชั่นวาย” โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาพฤติกรรมในการมาท่องเที่ยวพิพิธภัณฑ์ ของนักท่องเที่ยวกลุ่มเจนเอเรชั่นวาย 2) เพื่อศึกษาปัจจัยด้านการจัดการพิพิธภัณฑ์ที่ส่งผล ต่อการตัดสินใจมาท่องเที่ยวพิพิธภัณฑ์ของนักท่องเที่ยวกลุ่มเจนเอเรชั่นวาย และ 3) เพื่อเสนอ

แนวทางการพัฒนาการจัดการพิพิธภัณฑ์สำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มเจนเอเรชั่นวาย ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณด้วยการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามกับนักท่องเที่ยวชาวไทยกลุ่มเจนเอเรชั่นวายที่มีประสบการณ์ในการท่องเที่ยวพิพิธภัณฑ์ จำนวน 400 คน ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมก่อนการเดินทาง นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เดินทางท่องเที่ยวพิพิธภัณฑ์ช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์ (เสาร์-อาทิตย์) โดยมีวัตถุประสงค์ในการเดินทางเพื่อเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรม ซึ่งการได้เรียนรู้อดีตอารยธรรมต่าง ๆ ถือเป็นแรงจูงใจที่กระตุ้นให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยว ได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์ผ่านช่องทางเฟซบุ๊ก ส่วนบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเดินทางคือ เพื่อน/เพื่อนร่วมงาน และบางส่วนได้รับอิทธิพลจากผู้เขียนบล็อกการท่องเที่ยว (Blogger) สำหรับพฤติกรรมระหว่างการเดินทาง พบว่า นักท่องเที่ยวกลุ่มเจนเอเรชั่นวายชอบเดินทางเป็นกลุ่ม โดยมีเพื่อนเป็นผู้ร่วมเดินทาง จะใช้ระยะเวลาประมาณ 30 นาที - 1 ชั่วโมง ในการเที่ยวชมพิพิธภัณฑ์ ซึ่งกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจ คือ การชมนิทรรศการที่มีรูปแบบการนำเสนอข้อมูลผ่านวีดิทัศน์และเสียง และพฤติกรรมหลังการท่องเที่ยว พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่รู้สึกไม่แน่ใจที่จะกลับมาเที่ยวซ้ำในแหล่งท่องเที่ยวพิพิธภัณฑ์ แต่มีความต้องการแนะนำ/บอกต่อการท่องเที่ยวให้กับผู้อื่น โดยใช้ช่องทางในการบอกต่อผ่านสื่อโซเชียลมีเดีย สำหรับผลการวิจัยปัจจัยด้านการจัดการพิพิธภัณฑ์ พบว่า มี 4 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจมาท่องเที่ยวพิพิธภัณฑ์ของนักท่องเที่ยวกลุ่มเจนเอเรชั่นวาย ได้แก่ ปัจจัยด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ปัจจัยด้านการสื่อความหมาย ปัจจัยด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม และปัจจัยด้านกิจกรรม ส่วนปัจจัยด้านการจัดแสดง/นิทรรศการ ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ปัจจัยด้านเจ้าหน้าที่/บุคลากร และปัจจัยด้านการประชาสัมพันธ์ ไม่มีผลต่อการตัดสินใจมาท่องเที่ยวพิพิธภัณฑ์ของนักท่องเที่ยวกลุ่มเจนเอเรชั่นวาย จากผลการวิจัยผู้วิจัยจึงนำเสนอแนวทางการพัฒนาการจัดการพิพิธภัณฑ์สำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มเจนเอเรชั่นวายออกเป็น 5 แนวทาง คือ 1) การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกภายในพิพิธภัณฑ์เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวกลุ่มเจนเอเรชั่นวาย 2) การพัฒนาการสื่อความหมายภายในพิพิธภัณฑ์สำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มเจนเอเรชั่นวาย 3) ส่งเสริมการปรับใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมภายในพิพิธภัณฑ์เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ทันสมัยสำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มเจนเอเรชั่นวาย 4) การออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวพิพิธภัณฑ์เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวกลุ่มเจนเอเรชั่นวาย และ 5) การสร้างช่องทางการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเพื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวพิพิธภัณฑ์สำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มเจนเอเรชั่นวาย

เกริกเกียรติ มีทุน และโชคชัย สุเวชวัฒนกุล (2567) เขียนบทความวิจัยเรื่อง “การพัฒนาตัวชี้วัดการส่งเสริมความภักดีของนักท่องเที่ยวต่อแหล่งท่องเที่ยวประเภทพิพิธภัณฑ์” โดยมีวัตถุประสงค์ในการพัฒนาตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความภักดีต่อตราสินค้า (Brand Royalty) สำหรับแหล่งท่องเที่ยวประเภทพิพิธภัณฑ์ งานวิจัยนี้ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์ทอริกิมาน (Meta – Analysis) ผ่านการศึกษาทฤษฎี วรรณกรรม

และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างกรอบแนวคิดพื้นฐานสำหรับการศึกษาต่อไป ผลการศึกษา พบว่า ตัวชี้วัดสำหรับการสร้างความภักดีต่อตราสินค้าประกอบด้วย การกลับมาเยือนซ้ำ ซึ่งหมายถึงความถี่ที่นักท่องเที่ยวกลับมาเยือนแหล่งท่องเที่ยวประเภทพิพิธภัณฑสถานมากกว่าหนึ่งครั้ง การบอกต่อ คือการที่นักท่องเที่ยวแนะนำแหล่งท่องเที่ยวประเภทพิพิธภัณฑสถานให้เพื่อนหรือคนรู้จัก และการมีส่วนร่วมในการปกป้อง ซึ่งหมายถึงความเต็มใจของนักท่องเที่ยวในการโต้แย้งข้อมูลเชิงลบเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวประเภทพิพิธภัณฑสถานจากแหล่งอื่น ๆ ผลการศึกษานี้สามารถใช้เป็นตัวชี้วัดในการพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ที่เกี่ยวข้องกับการเพิ่มคุณค่าประสบการณ์การท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวประเภทพิพิธภัณฑสถาน อีกทั้งยังเป็นแนวทางในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวประเภทพิพิธภัณฑสถานสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ได้

2.5.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเปิดรับข่าวสาร

ภัทรวรรณญา เศรษฐสุนทวณิช (2563) ศึกษาเรื่อง “ปัจจัยการเปิดรับสื่อประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยวต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวในประเทศของนักท่องเที่ยวชาวไทยในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยการเปิดรับสื่อประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวในประเทศของนักท่องเที่ยวชาวไทยในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร และศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวในประเทศของนักท่องเที่ยวชาวไทยในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ นักท่องเที่ยวชาวไทย อายุระหว่าง 15–65 ปี ที่มีถิ่นพำนักอยู่ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 400 คน โดยใช้แบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า 1) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีภูมิลำเนาอยู่กรุงเทพฯ และปริมณฑล มีอายุระหว่าง 20–29 ปี ระดับการศึกษาปริญญาตรี อาชีพพนักงานเอกชน และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 20,001–30,000 บาท 2) วัตถุประสงค์การเปิดรับสื่อประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยวและความถี่ในการเปิดรับสื่อใหม่ต่างกัน ส่งผลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวในประเทศของนักท่องเที่ยวชาวไทยในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 3) นักท่องเที่ยวชาวไทยในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครที่มีภูมิลำเนา และอายุ แตกต่างกัน ส่งผลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวในประเทศในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ทัศนีย์ ดำเกิงศักดิ์ (2565) ศึกษาเรื่อง “การเปิดรับข่าวสารเพื่อการเรียนรู้ตามอัธยาศัยและการใช้ประโยชน์จากการเรียนรู้ของประชาชนในพื้นที่ชุมชนเมือง” ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างเปิดรับข่าวสารตามวัตถุประสงค์เพื่อการเรียนรู้ตามอัธยาศัยในแต่ละด้านดังต่อไปนี้ 1. ด้านพัฒนาทักษะชีวิตโดยมีวัตถุประสงค์ในการเปิดรับสื่อเพื่อการจัดการกับความเครียด เพื่อความผ่อนคลาย สร้างความบันเทิงอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.90) 2. ด้านพัฒนาอาชีพ หรือใช้ในการทำงานโดยมีวัตถุประสงค์ในการเปิดรับสื่อเพื่อนำมาใช้ในการทำงาน งานวิชาการ หรือเอกสารตามความสนใจมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.96) 3. ด้านพัฒนาสังคมและชุมชน โดยมีวัตถุประสงค์ในการเปิดรับสื่อ

เพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ค่าเฉลี่ย 3.99) 4. ประเภทเนื้อหาที่กลุ่มตัวอย่างชื่นชอบจากการเปิดรับสื่อมากที่สุดคือเนื้อหาประเภทให้ความบันเทิง เช่น คลิปวิดีโอต่าง ๆ (ค่าเฉลี่ย 4.07) 5. เหตุผลที่กลุ่มตัวอย่างอยากรับข่าวสารเพื่อการเรียนรู้ตามอัธยาศัยมากที่สุด คือ สื่อมีเนื้อหาถูกต้องตรงรอบด้านตามความสนใจ (ค่าเฉลี่ย 3.98) สำหรับการใช้ประโยชน์จากการเปิดรับข่าวสารเพื่อการเรียนรู้ตามอัธยาศัยโดยรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.79) พบว่าการเปิดรับข่าวสารเพื่อการเรียนรู้ตามอัธยาศัยมีความสัมพันธ์กับการใช้ประโยชน์จากการเรียนรู้ตามอัธยาศัยของประชาชนในพื้นที่ชุมชนเมืองเป็นไปในทิศทางเดียวกันนั้นมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

2.5.3 งานวิจัยเกี่ยวกับแรงจูงใจ

เกรียงไกร ฮ่อเฮงเส็ง (2559) ได้ศึกษาเรื่อง “การสร้างแรงจูงใจให้คนเข้าชมพิพิธภัณฑ์เพื่อการเรียนรู้ โดยศึกษาเปรียบเทียบระหว่างพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติพระนคร และสถาบันพิพิธภัณฑ์การเรียนรู้แห่งชาติ กรุงเทพมหานคร” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการสร้างแรงจูงใจศึกษาอุปสรรคและปัญหาในการสร้างแรงจูงใจ และพัฒนารูปแบบการสร้างแรงจูงใจให้คนเข้าชมพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติพระนครเพื่อการเรียนรู้ ผลการวิจัย พบว่า พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติพระนคร และสถาบันพิพิธภัณฑ์การเรียนรู้แห่งชาติหรือมิวเซียมสยาม มีรูปแบบการสร้างแรงจูงใจให้คนเข้าชมพิพิธภัณฑ์เพื่อการเรียนรู้ทั้งหมด 4 ประเภท ประกอบด้วย การประชาสัมพันธ์ เนื้อหาและส่วนจัดแสดง กิจกรรมโครงการ และสิ่งแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ ซึ่งพิพิธภัณฑ์ทั้งสองแห่งต่างเผชิญกับอุปสรรคปัญหาและมีวิธีการแก้ไขที่แตกต่างกันออกไป สำหรับรูปแบบการสร้างแรงจูงใจให้คนเข้าชมพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติพระนครเพื่อการเรียนรู้ ด้านการประชาสัมพันธ์ มุ่งเน้นพัฒนาสื่อสังคมออนไลน์ให้สามารถเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างกันได้ทั้งระบบ ด้านเนื้อหาและส่วนจัดแสดง มุ่งเน้นโครงการจำลองโบราณวัตถุเพื่อการเรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัส ด้านกิจกรรมโครงการ มุ่งเน้นจัดข้อจำกัดด้านระยะทางด้วยโครงการรถพิพิธภัณฑ์เคลื่อนที่กับโครงการพิพิธภัณฑ์ตอนกลางคืนและด้านสิ่งแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ มุ่งเน้นพัฒนาให้เป็นห้องสมุดเฉพาะทางด้านประวัติศาสตร์และโบราณคดี รวมทั้งพัฒนาห้องคลังโบราณวัตถุให้เป็นอีกหนึ่งส่วนจัดแสดงในพิพิธภัณฑ์

มนต์ธร ตั้งภาณุกุล (2561) ได้ศึกษา “ปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการท่องเที่ยวพิพิธภัณฑ์ของนักท่องเที่ยวชาวไทยในเขตกรุงเทพมหานคร กรณีศึกษา พิพิธภัณฑ์ชาวบางกอก” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแรงจูงใจในการท่องเที่ยวพิพิธภัณฑ์ ปัจจัยส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการท่องเที่ยวพิพิธภัณฑ์ และปัจจัยองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการท่องเที่ยวพิพิธภัณฑ์ ของนักท่องเที่ยวชาวไทยในเขตกรุงเทพมหานคร โดยผลการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกัน มีแรงจูงใจในการท่องเที่ยวพิพิธภัณฑ์ชาวบางกอกไม่แตกต่างกัน นอกจากนี้ยังพบว่า ปัจจัยองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยว

ได้แก่ ด้านความดึงดูดใจ ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และด้านองค์ประกอบของการบริการ ส่งผลต่อแรงจูงใจในการท่องเที่ยว พิพิธภัณฑสถานบางกอก ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 โดยองค์ประกอบต่าง ๆ ของแหล่งท่องเที่ยวมีผลในการตัดสินใจ ทั้งความดึงดูดใจ การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ความสำราญจากแหล่งท่องเที่ยว หรือ องค์ประกอบของการบริการ ที่มีความสวยงาม สะดวกสบาย มีเอกลักษณ์ที่โดดเด่น มีการเดินทางไปยังสถานที่ท่องเที่ยวที่สะดวก ตั้งอยู่ใจกลางเมือง มีสถานที่จอดรถรองรับนักท่องเที่ยว รวมทั้งยังมีการจัดกิจกรรมพิเศษนอกเหนือจากนิทรรศการถาวรที่น่าสนใจ นอกจากนี้ เจ้าหน้าที่ให้บริการและรักษาความปลอดภัย รวมทั้งอำนวยความสะดวกให้ความรู้ต่าง ๆ อย่างครบถ้วน ส่งผลให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจมาท่องเที่ยวได้

กัญญารัตน์ บุญนำ (2565) ศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวพิพิธภัณฑสถานรอบเกาะรัตนโกสินทร์ กรณีศึกษาคนเจนเอเรชั่นวาย” โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) ศึกษาการตัดสินใจท่องเที่ยวพิพิธภัณฑสถานรอบเกาะรัตนโกสินทร์ของนักท่องเที่ยวเจนเอเรชั่นวาย 2) ศึกษาการตัดสินใจท่องเที่ยวพิพิธภัณฑสถานรอบเกาะรัตนโกสินทร์จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล 3) ศึกษาแรงจูงใจทางการท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวพิพิธภัณฑสถานรอบเกาะรัตนโกสินทร์ของนักท่องเที่ยวเจนเอเรชั่นวาย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ คือ คนเจนเอเรชั่นวายในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร จำนวน 120 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล ผลการวิจัย พบว่า นักท่องเที่ยวคนเจนเอเรชั่นวาย ที่ท่องเที่ยวพิพิธภัณฑสถานรอบเกาะรัตนโกสินทร์ที่มี ระดับการศึกษา อาชีพ และสถานภาพที่ต่างกัน ทำให้การตัดสินใจท่องเที่ยวพิพิธภัณฑสถานรอบเกาะรัตนโกสินทร์ต่างกัน และแรงจูงใจทางการท่องเที่ยว ด้านสิ่งจูงใจทางกายภาพ ด้านสิ่งจูงใจระหว่างบุคคล และด้านสถานภาพและชื่อเสียง ส่งผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวพิพิธภัณฑสถานรอบเกาะรัตนโกสินทร์ โดยมีเพียงด้านสิ่งจูงใจทางวัฒนธรรมที่ไม่ส่งผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวพิพิธภัณฑสถานรอบเกาะรัตนโกสินทร์

2.5.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจ

วรินทร์ พลขันธ์ (2559) ศึกษาเรื่อง “วิเคราะห์ลักษณะการเข้าชมพิพิธภัณฑสถานเมืองพิษณุโลก และศูนย์วัฒนธรรมและการท่องเที่ยวกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 1” มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ลักษณะการเข้าเยี่ยมชมพิพิธภัณฑสถานเมืองพิษณุโลกและศูนย์วัฒนธรรมและการท่องเที่ยวกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 1 แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือบันทึกข้อมูลการเข้าชมพิพิธภัณฑสถานเมืองพิษณุโลกและศูนย์วัฒนธรรมและการท่องเที่ยวกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 1 ในช่วงระหว่างวันที่ 1 เมษายน 2558 – 31 มีนาคม 2559 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบบันทึกรายละเอียดการเข้าเยี่ยมชมพิพิธภัณฑสถานเมืองพิษณุโลกและศูนย์วัฒนธรรมและการท่องเที่ยวกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 1 ผลการวิจัยพบว่า 1. หน่วยงานที่เข้ามาเยี่ยมชมพิพิธภัณฑสถานมากที่สุด คือ 1) สถานศึกษา 2) ไม่ระบุหน่วยงาน และ 3) หน่วยงานภาครัฐ ตามลำดับ 2. วัตถุประสงค์ของ

การเข้าเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์มากที่สุด คือ 1) ศึกษาดูงาน/ทัศนศึกษา 2) ศึกษาหาข้อมูลเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ศิลปะและวัฒนธรรม และ 3) เข้าร่วมประชุม/อบรม สัมมนา ตามลำดับ 3. จำนวนผู้รับบริการพิพิธภัณฑ์มากที่สุด คือ 1) 1 – 30 คน 2) จำนวน 31–60 คน และ 3) จำนวน 91 – 120 คน ตามลำดับ 4. วันที่มีการเข้าเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์มากที่สุด คือ วันศุกร์ วันพฤหัสบดี และวันอังคาร ตามลำดับ 5. เดือนที่มีการเข้าเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์มากที่สุด คือ เดือนสิงหาคม เดือนมกราคม และเดือนมิถุนายนและกรกฎาคม ตามลำดับ 6. ช่วงเวลาที่มีการเข้าเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์มากที่สุด คือ 08.30 – 10.30 น. ช่วงเวลา 12.31 – 14.30 น. และช่วงเวลา 14.31 – 16.30 ตามลำดับ 7. ความพึงพอใจของผู้เข้าชมในภาพรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.53 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่ผู้เข้าชมมีความพึงพอใจมากที่สุดคือ ด้านเจ้าหน้าที่มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามผู้ให้บริการ ด้านคุณภาพการให้บริการ และด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก ตามลำดับ 8. ข้อเสนอแนะในการพัฒนาพิพิธภัณฑ์ พบว่า 1) การพัฒนาการเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวอื่นที่มีอยู่ใกล้เคียง 2) ปรับเพิ่มความสว่างเพื่อจะได้เห็นป้ายนิทรรศการชัดขึ้น 3) ให้มีการนำรูปปั้นหรือวัตถุโบราณจริง ๆ มาจัดแสดงมากกว่ารูปภาพ 4) ควรมีการจัดแสดงในรูปแบบสื่อ 3 มิติให้มากกว่านี้ และ 5) ควรมีป้ายบอกทางที่ชัดเจน

กุลทิกา วิบูลย์ปิ่น และประสพชัย พสุนนท์ (2559) ศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวผู้เข้าชมพิพิธภัณฑ์ศิริราชพิมุขสถาน” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวผู้เข้าชมพิพิธภัณฑ์ศิริราชพิมุขสถาน และศึกษาระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวผู้เข้าชมพิพิธภัณฑ์ศิริราชพิมุขสถาน เป็นการวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักท่องเที่ยวผู้เข้าชมพิพิธภัณฑ์ศิริราชพิมุขสถาน จำนวน 385 คน ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้เข้าชม ผู้เข้าชมส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 46-55 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ประกอบอาชีพรับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ และมีรายได้มากกว่า 25,000 บาท ส่วนปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านการบริการ พบว่า โดยรวมผู้เข้าชมให้ความสำคัญต่อยังปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านการบริการอยู่ในระดับมาก โดยให้ความสำคัญด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพมาก รองลงมาคือด้านเทคนิคการจัดแสดงพิพิธภัณฑ์ ด้านคุณภาพการบริการ ด้านความสามารถในการสร้างความรู้ และด้านที่ให้ความสำคัญน้อยที่สุดคือ ด้านเทคนิคการประชาสัมพันธ์ ตามลำดับ ความพึงพอใจของผู้เข้าชมพิพิธภัณฑ์ศิริราชพิมุขสถาน พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยให้ความสำคัญด้านการบริการที่ตรงตามที่คาดหวังมากที่สุด รองลงมาคือ การบริการที่คุ้มค่ากับเงิน และน้อยที่สุดคือ การบริการดีกว่าพิพิธภัณฑ์อื่น ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลไม่ส่งผลต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวผู้เข้าชมพิพิธภัณฑ์ศิริราชพิมุขสถาน และปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านการบริการและด้านการประชาสัมพันธ์ส่งผล

ต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวผู้เข้าชมพิพิธภัณฑ์ศิริราชพิมุขสถานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

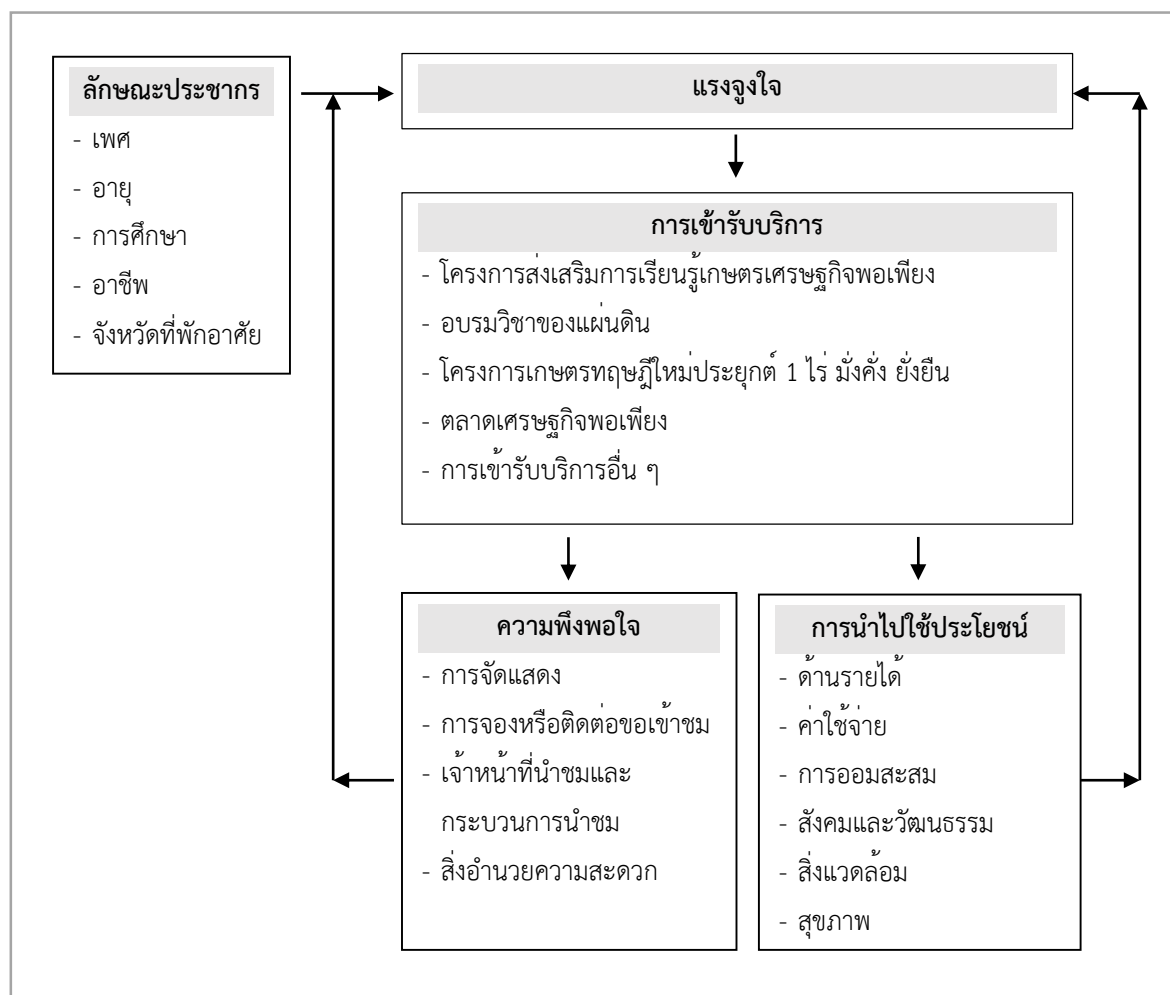
ธีรพล ยั่งยืน (2561) ทำการวิจัยเรื่อง “การใช้ประโยชน์กับความพึงพอใจและพฤติกรรมผู้ใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจการท่องเที่ยวของกลุ่มผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล” ผลการวิจัยด้านการวิเคราะห์ข้อมูลการใช้ประโยชน์จากสื่อสังคมออนไลน์ พบว่ามีการใช้งานเพื่อตอบสนองในการให้บริการด้านการท่องเที่ยว โดยมีการใช้ประโยชน์จากสื่อสังคมออนไลน์เพื่อการบริการด้านการท่องเที่ยวสูงสุด รองลงมาคือ โรงแรมที่พักอาศัย ในขณะที่จุดประสงค์เพื่อบริการด้านการท่องเที่ยว มีการนำข้อมูลข่าวสารเพื่อวางแผนท่องเที่ยวสูงสุด และรองลงมาคือ การนำข้อมูลข่าวสารมาใช้เพื่อเปรียบเทียบข้อดีข้อเสีย โดยส่วนใหญ่มีความต้องการใช้ประโยชน์จากสื่อสังคมออนไลน์เพื่อการบริการด้านการท่องเที่ยว เพื่อเข้าไปอ่านรีวิวท่องเที่ยว รองลงมาคือ การจองที่พักหรือสำรวจแพ็คเกจท่องเที่ยว ส่วนสื่อสังคมออนไลน์ที่มีการใช้บริการด้านการท่องเที่ยว สูงสุดคือ Facebook และรองลงมือนคือ Line Application ในด้านความพึงพอใจด้านข้อมูลข่าวสารถือว่ามีความพึงพอใจสูงสุด คิดเป็นร้อยละ 81.75 รองลงมาคือ ความน่าสนใจของข้อมูลและข่าวสารต่าง ๆ มีระดับพึงพอใจอยู่ในเกณฑ์มากที่สุดเป็นอันดับสาม คิดเป็นร้อยละ 69.25 และความสะดวกสบายในการค้นหาข้อมูลและข่าวสารต่าง ๆ อยู่ในอันดับที่สาม คิดเป็นร้อยละ 75.75

พิมพ์ลอย ปิยธรรมาภรณ์ (2562) ศึกษาเรื่อง “ปัจจัยส่วนผสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้เข้าชมชาวไทยในการเข้าชมพิพิธภัณฑ์การแพทย์ศิริราช” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนผสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้เข้าชมชาวไทยในการเข้าชมพิพิธภัณฑ์การแพทย์ศิริราช ใช้วิธีการวิจัยแบบผสมทั้งเชิงปริมาณจากการเก็บแบบสอบถามจำนวนทั้งสิ้น 295 ชุด และเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์ผู้เข้าชม บุคลากรพิพิธภัณฑ์ที่ปฏิบัติงานด้านการตลาดและประชาสัมพันธ์ ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยส่วนบุคคล ด้านอาชีพที่แตกต่างกันส่งผลถึงความพึงพอใจของผู้เข้าชมที่แตกต่างกัน ในส่วนของปัจจัยส่วนผสมทางการตลาดพบว่า ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านกระบวนการ และด้านลักษณะทางกายภาพ ส่งผลต่อความพึงพอใจในการเข้าชมพิพิธภัณฑ์การแพทย์ศิริราช

พุลเกียรติ มงคลสวัสดิ์ (2567) ศึกษาเรื่อง “ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ สงขลา” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ สงขลา และเป็นการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ คือนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ในเดือน กุมภาพันธ์ - มีนาคม 2566 มีขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 204 คน เครื่องมือที่ใช้

ในการเก็บข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม ผลการศึกษาพบว่า ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ สงขลา ในภาพรวมทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านสถานที่และอาคาร ด้านการบริการ ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านวัตถุสิ่งของ และด้านการจัดแสดงและนิทรรศการ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่านักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในด้านสถานที่ และอาคาร ในระดับมาก และมีความพึงพอใจ ในด้านการบริการ ด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านวัตถุสิ่งของ รวมถึงด้านการจัด แสดงและนิทรรศการ ในระดับปานกลาง ข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษา ควรมีการส่งเสริมและพัฒนาพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ สงขลา ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีความน่าสนใจ ความทันสมัยต่อสถานการณ์ทางสังคม เพื่อให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจแล้วมีความประสงค์กลับมาเยี่ยมชม

จากแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ดังนี้

ภาพที่ 2.2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัยเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

โครงการสำรวจความพึงพอใจของผู้รับบริการของสำนักงานพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน) ปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method) คณะวิจัยแบ่งระเบียบวิธีวิจัยเป็น 2 ส่วน คือ

3.1 ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในรูปแบบของ

3.1.1 การสนทนากลุ่ม (Focus Group) ผู้รับบริการในโครงการส่งเสริมการเรียนรู้เกษตรเศรษฐกิจพอเพียง ผู้เข้ารับการอบรมวิชาของแผ่นดิน และผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ประยุกต์ 1 ไร่ มั่งคั่ง ยั่งยืน

3.1.2 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กลุ่มผู้เข้าชม เครือข่าย ร้านค้า

3.2 ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ในรูปแบบของการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเพื่อวัดตัวแปรพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร พฤติกรรมการใช้บริการ แรงจูงใจ ความพึงพอใจ และการนำไปใช้ประโยชน์ของผู้รับบริการที่มีต่อพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระเกียรติฯ

3.1 ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

3.1.1 การสนทนากลุ่ม (Focus Group) จัดการสนทนากลุ่มในรูปแบบ Onsite และ Online โดยมีรายละเอียดดังนี้

ประชากร

ผู้รับบริการในโครงการส่งเสริมการเรียนรู้เกษตรเศรษฐกิจพอเพียง ผู้เข้ารับการอบรมวิชาของแผ่นดิน และผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ประยุกต์ 1 ไร่ มั่งคั่ง ยั่งยืน

การสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนของประชากรอย่างแท้จริง คณะวิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบ Multi Stage Sampling โดยแบ่งเป็นขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

ขั้นที่ 1 ใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Sampling) เพื่อแบ่งประชากรคือ ผู้รับบริการของพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระเกียรติฯ ออกเป็น 3 กลุ่มโดยใช้เกณฑ์เรื่องกิจกรรมที่เข้าร่วมของพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระเกียรติฯ ดังนี้

1. ผู้เข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้เกษตรเศรษฐกิจพอเพียง
2. ผู้เข้ารับการอบรมโครงการวิชาการของแผ่นดิน
3. ผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ประยุกต์ 1 ไร่ มั่งคั่ง ยั่งยืน

ขั้นที่ 2 ใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยผู้วิจัยเลือกผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มตามกิจกรรมที่เข้าร่วมของพิพิธภัณฑ์การเกษตรเฉลิมพระเกียรติฯ ดังตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 แสดงรายละเอียดกลุ่มตัวอย่างในการสนทนากลุ่ม

รายละเอียดกลุ่มตัวอย่างในการสนทนากลุ่ม	จำนวน
1. ผู้เข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้เกษตรเศรษฐกิจพอเพียง	6
2. ผู้เข้ารับการอบรมโครงการวิชาของแผ่นดิน	6
3. ผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ประยุกต์ 1 ไร่ มั่งคั่ง ยั่งยืน	6
รวม	18

เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Selection Interview) ดำเนินการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ดังนี้

- ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล
- ส่วนที่ 2 การเปิดรับข้อมูลข่าวสาร
- ส่วนที่ 3 พฤติกรรมการมาใช้บริการ
- ส่วนที่ 4 แรงจูงใจ
- ส่วนที่ 5 ความพึงพอใจ
- ส่วนที่ 6 การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

3.1.2 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

ประชากร

ผู้รับบริการของพิพิธภัณฑ์การเกษตรเฉลิมพระเกียรติฯ

การสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนของประชากรอย่างแท้จริง คณะวิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบ Multi Stage Sampling โดยแบ่งเป็นขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

ขั้นที่ 1 ใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Sampling) เพื่อแบ่งประชากร คือ ผู้รับบริการของพิพิธภัณฑ์การเกษตรเฉลิมพระเกียรติฯ ออกเป็น 3 กลุ่มโดยใช้เกณฑ์เรื่องบทบาทในการใช้บริการของพิพิธภัณฑ์การเกษตรเฉลิมพระเกียรติฯ ดังนี้

1. ผู้ประสานงานในกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้เกษตรเศรษฐกิจพอเพียง
2. เครือข่ายพิพิธภัณฑ์เกษตร
3. ร้านค้าในกิจกรรมตลาดเศรษฐกิจพอเพียง

ขั้นที่ 2 ใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยผู้วิจัยเลือกการสัมภาษณ์เชิงลึกตามกิจกรรมที่เข้าร่วมของพิพิธภัณฑ์การเกษตรเฉลิมพระเกียรติฯ ดังตารางที่ 3.2

ตารางที่ 3.2 แสดงรายละเอียดกลุ่มตัวอย่างในการสัมภาษณ์เชิงลึก

รายละเอียดกลุ่มตัวอย่างในการสนทนากลุ่ม	จำนวน
1. ผู้ประสานงานในกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้เกษตรเศรษฐกิจพอเพียง	2
2. เครือข่ายพิพิธภัณฑ์เกษตร	3
3. ร้านค้าในกิจกรรมตลาดเศรษฐกิจพอเพียง	2
รวม	7

เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Selection Interview) ดังนี้

- ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล
- ส่วนที่ 2 การเปิดรับข้อมูลข่าวสาร
- ส่วนที่ 3 พฤติกรรมการมาใช้บริการ
- ส่วนที่ 4 แรงจูงใจ
- ส่วนที่ 5 ความพึงพอใจ
- ส่วนที่ 6 การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

การวิเคราะห์ผล

หลังจากเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม และการสัมภาษณ์เชิงลึกแล้ว คณะวิทย้นำคำตอบและความคิดเห็นจากการสัมภาษณ์มาถอดความและจำแนกหมวดหมู่ ตามความเป็นจริงของตัวอย่างแต่ละกลุ่มตามประเด็นสัมภาษณ์โดยไม่มีอคติจากนักวิจัยเข้าไปเกี่ยวข้อง

การนำเสนอข้อมูล

ใช้การพรรณนา อธิบาย ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลตามกรอบแนวคิดและสรุปตามวัตถุประสงค์การวิจัยที่กำหนดไว้

3.2 ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

สำรวจโดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้รับบริการที่พิพิธภัณฑสถานเกษตรเฉลิมพระเกียรติฯ จำนวน 95,353 คน ดังตารางที่ 3.3 (จำนวนผู้รับบริการที่พิพิธภัณฑสถานเกษตรเฉลิมพระเกียรติฯ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567)

ตารางที่ 3.3 จำนวนประชากรแยกตามลักษณะการเข้าชม

ลักษณะการเข้าชม	จำนวนประชากร (คน)
1. แบบ Walk-in	7,444
4 ผู้เข้าชมแบบไม่เข้าหลักสูตร (ปกติ)	30,409
2. ผู้เข้าชมโครงการส่งเสริมการเรียนรู้เกษตรเศรษฐกิจพอเพียง	57,500
รวม	95,353

การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

งานวิจัยนี้ได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางกำหนดขนาดของยามาเน (Yamane, 1967) ณ ระดับค่าความเชื่อมั่น 95% และยอมให้มีการผิดพลาดในการประมาณค่าได้ไม่เกิน 5 -/+% โดยใช้สูตรดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

โดยที่

n = จำนวนตัวอย่าง
 N = ประชากร
 e = ค่าความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่าง ในที่นี้คือ 0.05

แทนค่า

$$\begin{aligned} n &= \frac{95,353}{1 + (95,353) (0.05)^2} \\ &= 398.33 \end{aligned}$$

ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่อย่างน้อย 398.33 ตัวอย่าง โดยในการวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างผู้รับบริการในรูปแบบ On-site จำนวน 500 ตัวอย่าง

การสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนของประชากรอย่างแท้จริง คณะวิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบอิงความสะดวก (Convenience Sampling) เพื่อแจกแบบสอบถาม กับผู้รับบริการที่มาใช้บริการที่พิพิธภัณฑ์การเกษตรเฉลิมพระเกียรติฯ ตามที่ได้กำหนดไว้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม ประกอบไปด้วยชุดคำถามปลายปิด (Closed Ended Question) และคำถามปลายเปิด (Open Ended Question) ดังนี้

ส่วนที่ 1	คำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษาชั้นสูงสุด อาชีพ และจังหวัดที่พักอาศัย/ภูมิภาค
ส่วนที่ 2	คำถามเกี่ยวกับการเปิดรับข่าวสาร
ส่วนที่ 3	คำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้บริการ
ส่วนที่ 4	คำถามเกี่ยวกับแรงจูงใจ
ส่วนที่ 5	คำถามเกี่ยวกับความพึงพอใจ
ส่วนที่ 6	คำถามเกี่ยวกับการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

ตัวแปรที่ใช้ในงานวิจัย

สมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1	ผู้รับบริการที่มีลักษณะประชากรศาสตร์แตกต่างกันส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้บริการ และความพึงพอใจต่อสำนักงานพิพิธภัณฑ์เกษตรเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน) แตกต่างกัน
ตัวแปรต้น	ลักษณะประชากร ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษาชั้นสูงสุด อาชีพ และจังหวัด/ภาคที่พักอาศัยปัจจุบัน
ตัวแปรตาม	พฤติกรรมการใช้บริการ ความพึงพอใจ
สมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2	พฤติกรรมการใช้บริการมีผลต่อแรงจูงใจ ความพึงพอใจ และการนำไปใช้ประโยชน์ของผู้รับบริการที่มีต่อสำนักงานพิพิธภัณฑ์เกษตรเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน)
ตัวแปรต้น	พฤติกรรมการใช้บริการ
ตัวแปรตาม	แรงจูงใจ ความพึงพอใจ และการนำไปใช้ประโยชน์ของผู้รับบริการที่มีต่อพิพิธภัณฑ์การเกษตรเฉลิมพระเกียรติฯ

เกณฑ์การวัดและให้คะแนนตัวแปร

1. แรงจูงใจ ความพึงพอใจ และการนำไปใช้ประโยชน์

วัดจากแรงจูงใจ ความพึงพอใจ และการนำไปใช้ประโยชน์ของผู้รับบริการที่มีต่อการเข้าชมของพิพิธภัณฑ์การเกษตรเฉลิมพระเกียรติฯ โดยมีข้อความที่กำหนดเป็นตัวชี้วัด การวัดตัวแปรใช้มาตรวัดแบบ Likert Scale โดยกำหนดคะแนนไว้ดังนี้

มากที่สุด	5	คะแนน
มาก	4	คะแนน
ปานกลาง	3	คะแนน
น้อย	2	คะแนน
น้อยที่สุด	1	คะแนน

นำคะแนนที่ได้มาหาค่าเฉลี่ยแล้วแปลความหมายของค่าเฉลี่ยดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง	4.20 – 5.00	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	3.40 – 4.19	มาก
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	2.60 – 3.39	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	1.80 – 2.59	น้อย
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	1.00 – 1.79	น้อยที่สุด

การตรวจสอบความเชื่อถือได้ของเครื่องมือ

คณะวิจัยได้ทำการทดสอบความเที่ยง (Reliability) และความตรง (Validity) ของแบบสอบถามดังนี้

1. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปตรวจสอบความเที่ยง (Reliability) โดยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Pre-test) กับกลุ่มที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 ชุด
2. การตรวจสอบความตรง (Validity) โดยให้นักวิชาการ และผู้บริหารของ พกฉ. เป็นผู้ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) และความเหมาะสมของภาษาที่ใช้เพื่อขอคำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไข

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics)

เพื่ออธิบายลักษณะของข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) และค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) เพื่ออธิบายข้อมูลลักษณะประชากรศาสตร์ และความพึงพอใจ

2. สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics)

เป็นสถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน โดยใช้สถิติ T- Test Independent, F-Test และ Anova

การวิเคราะห์ข้อมูล

กรณีเป็นแบบสอบถาม หลังจากที่ได้รวบรวมข้อมูลแล้ว คณะวิจัยได้ตรวจสอบความถูกต้อง และความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม และวิเคราะห์และแปลความหมายข้อมูลในรูปแบบของตาราง

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “โครงการสำรวจความพึงพอใจของผู้รับบริการของสำนักงานพิพิธภัณฑสถานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน) ปีงบประมาณ พ.ศ. 2568” ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method) แบ่งระเบียบวิธีวิจัยเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การสนทนากลุ่ม สัมภาษณ์เชิงลึก และการสังเกต ส่วนที่ 2 การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ในรูปแบบของการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยใช้แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง เพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารของผู้รับบริการจากสื่อของสำนักงานพิพิธภัณฑสถานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน)
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้บริการของผู้รับบริการที่มีต่อสำนักงานพิพิธภัณฑสถานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน)
3. เพื่อศึกษาแรงจูงใจ ความพึงพอใจ และการนำไปใช้ประโยชน์ของผู้รับบริการที่มีต่อการมาใช้บริการที่สำนักงานพิพิธภัณฑสถานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน)

โดยนำเสนอผลการวิจัยตามระเบียบวิธีวิจัย แบ่งเป็น 2 ส่วน ดังนี้

4.1 ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

คณะวิจัยรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการ คือ

- 1) การสนทนากลุ่ม (Focus Group) ผู้รับบริการของสำนักงานพิพิธภัณฑสถานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน) จำนวน 3 กลุ่ม รวม 18 คน
- 2) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ผู้รับบริการของสำนักงานพิพิธภัณฑสถานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน) จำนวน 7 คน

โดยการนำเสนอข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารของผู้รับบริการจากสื่อของสำนักงานพิพิธภัณฑสถานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน)

สำนักงานพิพิธภัณฑสถานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน) (พกณ.) ใช้สื่อประชาสัมพันธ์เป็นเครื่องมือสำคัญในการเผยแพร่ข้อมูลและกิจกรรมต่าง ๆ ไปยังกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลาย โดย พกณ. ได้ใช้ทั้งสื่อดั้งเดิมและดิจิทัลในการสื่อสารเพื่อให้เข้าถึงประชาชนในทุกกลุ่ม ไม่ว่าจะเป็นเกษตรกร ผู้สนใจกิจกรรมการอบรมหรือผู้ที่มีความสนใจเรื่องปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยจะเห็นได้ว่าการประชาสัมพันธ์ของ พกณ. ไม่เพียงแต่ใช้เครื่องมือที่ทันสมัย เช่น Facebook YouTube หรือ TikTok แต่ยังคงให้ความสำคัญกับสื่อดั้งเดิม เช่น วิทยุและป้ายประชาสัมพันธ์ ที่มีบทบาทสำคัญในการสื่อสารกับชุมชนในพื้นที่ใกล้เคียง ซึ่งการเลือกใช้ช่องทางที่เหมาะสมกับแต่ละกลุ่มเป้าหมาย ช่วยให้ข้อมูลสามารถเข้าถึงและตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ความคิดเห็นต่อการทำประชาสัมพันธ์

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล พบว่า การประชาสัมพันธ์และการสื่อสารของ พกณ. มีพัฒนาการอย่างต่อเนื่องตามยุคสมัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ซึ่งส่งผลให้การเข้าถึงข้อมูลของประชาชนเป็นไปอย่างสะดวกและครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

ในอดีต การประชาสัมพันธ์ของ พกณ. ส่วนใหญ่ยังคงจำกัดอยู่ในรูปแบบดั้งเดิม เช่น การติดป้ายประกาศ หรือการใช้รถประชาสัมพันธ์ ซึ่งอาจไม่ทั่วถึงหรือไม่เอื้อต่อกลุ่มเป้าหมายในบางพื้นที่ อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันมีการพัฒนาโดยใช้ช่องทางสื่อออนไลน์มากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นเพจ Facebook หรือช่อง YouTube ซึ่งเป็นแพลตฟอร์มที่สามารถเข้าถึงได้ง่าย และได้รับความนิยมในวงกว้าง ส่งผลให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับกิจกรรมของ พกณ. เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้มากขึ้นและรวดเร็วยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ ผู้ให้สัมภาษณ์ยังกล่าวถึงการปรับปรุงกระบวนการสื่อสารภายในเครือข่าย โดยเฉพาะการอำนวยความสะดวกแก่กลุ่มเกษตรกร เช่น การส่งลิงก์สำหรับลงทะเบียนเข้าร่วมกิจกรรมผ่านโทรศัพท์มือถือ ซึ่งช่วยลดขั้นตอนและเพิ่มความสะดวกให้แก่ผู้ใช้งาน แม้ในบางพื้นที่จะมีปัญหาเรื่องสัญญาณการสื่อสาร แต่ภาพรวมของการพัฒนาในด้านนี้ถือว่าก่อให้เกิดประโยชน์อย่างยิ่งต่อการเผยแพร่ภารกิจของ พกณ. และการมีส่วนร่วมของเครือข่ายภาคประชาชน

“ข่าวสารที่ได้รับเรื่องการโปรโมท ประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ ตั้งแต่ตอนนั้นมาถึงตอนนี้ มีพัฒนาการไปเรื่อย ๆ ตามยุค พอตอนนี้การสื่อสารดีขึ้น มีการใช้เทคโนโลยีมากขึ้น มีเพจ มีช่องให้เข้าไปดูของพิพิธภัณฑสถานมากขึ้น ทำให้สะดวกกับการรับรู้ข่าวสารของพิพิธภัณฑสถานมากขึ้นจากเดิม จากแต่ก่อนที่เห็นแค่ตามป้ายรถประชาสัมพันธ์ พอตอนนี้เริ่มมีเข้าไปดูใน Facebook ใน YouTube ที่เป็นช่องทางที่ทาง พกณ. ทำเสริมขึ้นมาได้เยอะกว่าเดิมค่ะ สะดวกสบายขึ้น แล้วการ

ออกร้าน มีงานอะไรมีการส่งลิงก์ให้ ใช้เครื่องมือสื่อสารเข้ามาใช้กับพี่น้องเครือข่าย ทำให้สะดวกมากขึ้น เราเป็นเกษตรกรแล้วเราอยู่ในสวนใช้การสื่อสารแค่โทรศัพท์ บางครั้งไม่มีสัญญาณ ไม่สะดวก แต่พอเดี๋ยวนี้เริ่มพัฒนาใช้การสื่อสารแบบส่งลิงก์ ให้ลงทะเบียน อันนี้จะง่ายสำหรับพี่น้อง ง่ายสำหรับเกษตรกรที่จะติดต่อสื่อสาร และรับรู้ข่าวสารของ พกณ. ค่ะ”

ตัวแทนร้านค้าในกิจกรรมตลาดเศรษฐกิจพอเพียง สัมภาษณ์ 20 พฤษภาคม 2568

ด้านการเปิดรับข่าวสารจากสื่อของพิพิธภัณฑ์การเกษตรเฉลิมพระเกียรติฯ พบว่า ผู้ให้ข้อมูลรู้จัก พกณ. จากสื่อหรือช่องทางต่อไปนี้

1. สื่อบุคคล

จากการสัมภาษณ์ พบว่า "การบอกต่อ" เป็นเครื่องมือสื่อสารที่มีอิทธิพลอย่างมาก โดยเฉพาะการแนะนำสถานที่หรือกิจกรรมของ พกณ. ซึ่งแม้จะไม่ได้เป็นการประชาสัมพันธ์ในรูปแบบทางการ แต่เกิดขึ้นอย่าง "อัตโนมัติ" จากประสบการณ์ตรงของผู้เข้าร่วมกิจกรรมที่เกิดความประทับใจ และต้องการแบ่งปันข้อมูลให้ผู้อื่นได้รับรู้

นอกจากนี้ผู้ให้สัมภาษณ์กล่าวว่า ตนเองมีความชื่นชอบในการเข้าร่วมกิจกรรมอบรมต่าง ๆ ของ พกณ. และเมื่อมีโอกาสพบปะผู้คน ไม่ว่าจะเป็นผู้รู้จักหรือไม่รู้จักก็ตาม จะพูดแนะนำโดยไม่ได้มีเจตนาเพื่อประชาสัมพันธ์ หากแต่เกิดจากความรู้สึกจริงใจและอยากชักชวนผู้อื่นให้ได้รับประสบการณ์ที่ดีเช่นเดียวกัน

ในอีกแง่หนึ่ง ผู้ให้ข้อมูลได้กล่าวถึงการรู้จัก พกณ. ครั้งแรกว่าเกิดขึ้นโดยบังเอิญ เนื่องจากมีโอกาสเดินทางไปเยี่ยมญาติในพื้นที่ใกล้เคียงนคร และได้เข้าเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์การเกษตรเฉลิมพระเกียรติฯ โดยที่ยังไม่ทราบข้อมูลจนกระทั่งภายหลังได้มีโอกาสเข้าร่วมการอบรมจึงทราบภายหลังว่า คือ พกณ. แห่งเดียวกัน นอกจากนี้ ช่องทางการรับรู้ข่าวสารในช่วงก่อนหน้านั้น ส่วนใหญ่รับรู้ผ่านการบอกเล่าของคนในพื้นที่ใกล้เคียง ป้ายโฆษณาที่ติดตั้งบริเวณสะพานลอย รวมถึงรถประชาสัมพันธ์

กล่าวโดยสรุป จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการสื่อสารแบบไม่เป็นทางการ โดยเฉพาะการบอกต่อจากผู้มีประสบการณ์จริง ซึ่งสามารถส่งผลเชิงบวกต่อการรับรู้และการเข้าถึงของประชาชนที่อาจยังไม่คุ้นเคยกับ พกณ. มาก่อน

“ตอนนี้ใช้ปาก ปากเป็นสื่อ เป็นอัตโนมัติ อย่างเราชอบไปอบรม แต่แต่ละครั้งทีไปเจอคนจะบอกว่าไปนี่สิ ไปวนนครนะ มาเลย ดีมากเลย จะพูดเลย อยากให้เค้ามา เพราะชอบ คือพูดประจำ”

ตัวแทนผู้เข้ารับการอบรมโครงการวิชาของแผ่นดิน สัมภาษณ์ 5 เมษายน 2568

“อัทโนมัติ บอกเค้าเรื่อยแต่เค้าจะมาไม่มาอีกเรื่องหนึ่ง แล้วไม่ใช่คนที่รู้จักนะ เป็นคนไม่รู้จักด้วย ที่รู้จักบอกไปด้วยค่ะ”

ตัวแทนผู้เข้ารับการอบรมโครงการวิชาของแผ่นดิน สัมภาษณ์ 5 เมษายน 2568

“ก่อนที่จะไปกับอาจารย์ได้เข้าไปเรียนในกรุงเทพฯ แล้วมีญาติอยู่แถวนนทบุรี จึงได้มีโอกาสพาเข้าไปเยี่ยมชมอาคาร คือตอนนั้นยังไม่รู้จัก แต่ว่ารู้จักว่าที่นี่เป็น พิพิธภัณฑ์เกษตรเพราะได้ไปเยี่ยมชมเหมือนคนทั่วไป ส่วนข่าวสาร คือ เราไม่ได้ติดตาม แต่จะรู้จากคนพื้นที่ใกล้เคียงคะว่ามีพิพิธภัณฑ์การเกษตรเฉลิมพระเกียรติฯ อยู่ตรงนี้ แล้วชวนไปคะ แล้วพอล้อมกลับมาบ้านได้ไปเรียนรู้กับอาจารย์แล้วอาจารย์พาไป ค่อยรู้ว่าเป็นที่เดียวกัน ตอนนั้นดูจากป้ายที่เค้าติดโฆษณา ติดตรงสะพานลอย กับติดป้ายแล้วมีรถประชาสัมพันธ์”

ตัวแทนร้านค้าในกิจกรรมตลาดเศรษฐกิจพอเพียง สัมภาษณ์ 20 พฤษภาคม 2568

“ที่ตลาดนี้จะใช้ป้ายของพิพิธภัณฑ์มาวางทุกเดือน แล้วถ้าใครมาซื้อพืชต้องใช้กระบวนการในการชมซื้อพืช หิ้วตะกร้าซื้อในตลาดแล้วมารับของที่ระลึก ถ้ายู้งกับป้าย ก็จะให้ของที่ระลึก ใช้วิธีการอย่างนี้ แล้วฝากให้เค้ากดไลค์ เข้าไปดูองค์ความรู้ เพราะว่าบางครั้งเค้ามาหาเราด้วยองค์ความรู้กับเราคือกลัวไม่ตรงนะคะ ให้เค้าเข้าไปดูในเพจของพิพิธภัณฑ์ เรื่องของอะไรพวกนี้ ช่วยได้เยอะคะ”

ตัวแทนเครือข่ายพิพิธภัณฑ์เกษตร สัมภาษณ์ 23 พฤษภาคม 2568

2. สื่อวิทยุ

จากการสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลได้กล่าวถึงสื่อวิทยุว่าเป็นอีกหนึ่งช่องทางที่มีความสำคัญในการสื่อสารข้อมูลข่าวสารของ พกช. โดยเฉพาะกลุ่มผู้ฟังที่มีการดำเนินชีวิตต้องใช้มือทำงานอยู่ตลอดเวลา เช่น กลุ่มเกษตรกรหรือผู้ประกอบการอาชีพในพื้นที่ชนบท ซึ่งไม่สะดวกในการใช้สายตาเปิดรับข้อมูลข่าวสาร

ผู้ให้สัมภาษณ์กล่าวว่า ตนเองฟังวิทยุคลื่น FM 92.5 MHz เป็นประจำ โดยเฉพาะในช่วงที่มีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมของ พกช. ซึ่งในบางครั้งจะมีผู้อำนวยการ พกช. มาให้สัมภาษณ์ด้วยตนเอง พร้อมทั้งให้รายละเอียดเกี่ยวกับกิจกรรมประจำเดือน วิชาที่เปิดอบรม และเนื้อหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ การรับฟังผ่านสื่อวิทยุเป็นช่องทางที่เหมาะสม และตอบโจทย์กลุ่มผู้ฟังที่ยังคงใช้ชีวิตในลักษณะที่การรับรู้ด้วยเสียงมีความสะดวกมากกว่า

ผู้ให้ข้อมูลยังแสดงความเห็นเพิ่มเติมว่า สื่อวิทยุควรใช้อย่างต่อเนื่อง เพราะมีประชาชนจำนวนไม่น้อยที่ใช้สื่อประเภทนี้เป็นช่องทางหลักในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร โดยเฉพาะในกลุ่มที่ไม่มีความถนัดในการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ หรืออยู่ในพื้นที่ที่การเข้าถึงอินเทอร์เน็ตยังไม่ทั่วถึง

“อีกสื่อเท่าที่เห็น คือ เป็นคนที่ชอบฟัง เพราะว่าเป็นคน มือจะทำ ถ้าเราใช้ตาดูเรา จะไม่ได้งาน ซึ่งทางพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติจะบอกว่าเดือนนี้จะจัดงานวันไหน ค่าจะออกทาง 92.5 นี้จะฟังตลอด เดือนนี้ทาง ผอ. พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติจะมาให้บทสัมภาษณ์ว่ามีอะไรบ้าง มีงานอะไร มีวิชาอะไร ดังนั้นสื่อวิทยุนี้ยากให้คงไว้เหมือนเดิม”

ตัวแทนผู้เข้ารับการอบรมโครงการวิชาของแผ่นดิน สัมภาษณ์ 5 เมษายน 2568

3. ป้ายประชาสัมพันธ์

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า สื่อป้ายประชาสัมพันธ์ยังคงเป็นเครื่องมือสำคัญในการเผยแพร่ข้อมูลของ พกณ. โดยเฉพาะในพื้นที่ใกล้เคียง ซึ่งประชาชนสามารถมองเห็นและรับรู้ข่าวสารได้โดยตรงจากการเดินทางผ่านไปมาในชีวิตประจำวัน

ผู้ให้ข้อมูลยังกล่าวเพิ่มเติมว่า ป้ายประชาสัมพันธ์ที่มีอยู่ในปัจจุบันนั้นมีการวางตามจุดต่าง ๆ บนเส้นทางที่มุ่งหน้าไปยังพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ เช่น ตามถนนสายหลักในเขตใกล้เคียง ซึ่งสามารถมองเห็นได้ชัดเจนจากการนั่งรถผ่าน ทำให้ผู้ที่เดินทางในเส้นทางดังกล่าวสามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสารของ พกณ. ได้ในระดับหนึ่ง อย่างไรก็ตามการใช้ป้ายประชาสัมพันธ์มีขอบเขตการเข้าถึงที่จำกัด กล่าวคือ ประชาชนที่อยู่นอกพื้นที่จะไม่สามารถรับรู้ข้อมูลจากสื่อประเภทนี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากไม่สามารถมองเห็นป้ายได้ หากไม่มีโอกาสเดินทางผ่านบริเวณนั้น ซึ่งการจะขยายการติดตั้งป้ายออกไปยังพื้นที่ห่างไกลกว่านี้อาจเป็นเรื่องที่ทำได้ยาก และต้องใช้ทรัพยากรเพิ่มขึ้น ทั้งในแง่ของเวลา บุคลากร และค่าใช้จ่าย

“ที่สังเกต เช่น การติดป้ายแฉะนั้นนะ คนแฉะนั้นผ่านไปผ่านมาจะเห็น แต่ไกลกว่านี้ไม่เห็นแล้ว เพราะฉะนั้นถ้าไกลกว่านี้จะไปติดป้ายอาจจะลำบาก”

ตัวแทนผู้เข้ารับการอบรมโครงการวิชาของแผ่นดิน สัมภาษณ์ 5 เมษายน 2568

“โดยรวมของสื่อเห็นมีเป็นประกาศ เป็นป้ายที่นี้ น่าจะมีเจ้าหน้าที่ไปติด”

ตัวแทนผู้เข้ารับการอบรมโครงการวิชาของแผ่นดิน สัมภาษณ์ 5 เมษายน 2568

“เค้ามียู่แล้วนะป้าย ตามระยะเส้นทางไปที่เห็นเกือบถึงรังสิต เพราะฉะนั้นรถมาจะเห็น”

ตัวแทนผู้เข้ารับการอบรมโครงการวิชาของแผ่นดิน สัมภาษณ์ 5 เมษายน 2568

4. การรับรู้ผ่านหน้า พกณ. (Passing by)

ผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า เคยเห็นสื่อประชาสัมพันธ์ของ พกณ. ในลักษณะผ่านตา เช่น การมองเห็น ในขณะที่เดินทางหรือผ่านไปมา แต่ยังไม่ได้เข้าถึงเนื้อหาหรือรายละเอียดอย่างจริงจัง อย่างไรก็ตาม ได้ยินชื่อเสียงของ พกณ. มาก่อน และมีความเข้าใจพื้นฐานว่า พกณ. เป็นสถานที่ที่จัดตั้งขึ้นเพื่อสืบสานแนวคิดด้านการเกษตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อันเป็นแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร

“ถ้าสื่อเคยเห็น วิ่งผ่านเฉย ๆ นะคะ แต่ได้ยินข่าวมานานแล้วค่ะว่าเป็นพิพิธภัณฑ์ เป็นสถานที่ของในหลวง เป็นโครงการที่มาต่อยอดของในหลวงรัชกาลที่ 9 นะคะ คือเคยได้ยินมาบ้าง”

ตัวแทนผู้ประสานงานในกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้เกษตรเศรษฐกิจพอเพียง
สัมภาษณ์ 29 พฤษภาคม 2568

5. Facebook

จากการสัมภาษณ์ พบว่า พกณ. ใช้ Facebook ในการสื่อสารและประชาสัมพันธ์กิจกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแจ้งกำหนดการจัดงานแสดงสินค้า หรือกิจกรรมการออกร้าน ซึ่ง พกณ. จะมีการจัดทำปฏิทินกิจกรรมประจำปี และเผยแพร่ข้อมูลผ่านช่องทาง Facebook อย่างเป็นระบบ

ผู้ให้สัมภาษณ์ระบุว่า ข้อมูลที่เผยแพร่ผ่าน Facebook จะครอบคลุมทั้งกำหนดวันจัดงาน อิมของกิจกรรม และรายละเอียดที่เกี่ยวข้อง ซึ่งช่วยให้ผู้ที่สนใจสามารถวางแผนเข้าร่วมกิจกรรมได้ล่วงหน้า ถือเป็นช่องทางที่มีความทันสมัยและเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายในวงกว้าง

อย่างไรก็ตาม ยังมีข้อสังเกตจากผู้ให้ข้อมูลบางส่วนว่า การรับรู้ข้อมูลจาก Facebook บางครั้งไม่ได้มาจากการติดตามโดยตรงของตนเอง แต่เกิดจากการแชร์ต่อโดยบุคคลอื่น เช่น รุ่นพี่ หรือเครือข่ายคนรู้จัก ซึ่งแสดงให้เห็นถึงบทบาทของการกระจายข้อมูลแบบไม่เป็นทางการที่ยังคงมีความสำคัญในการขยายการรับรู้แม้บุคคลนั้นจะไม่ได้ติดตามเพจของ พกณ.

“เวลาเราจะออกร้านทาง พกณ. จะมีปฏิทินของปีค่ะ ว่ามีวันไหนบ้าง แค่ว่าลงใน Facebook ของ พกณ. เพื่อให้ทุกคนรู้ว่าจะมีวันไหนบ้าง อิมงานเป็นอะไร แค่ว่าจะมีกำหนดอิมงานเลยคะ”

ตัวแทนร้านค้าในกิจกรรมตลาดเศรษฐกิจพอเพียง สัมภาษณ์ 21 พฤษภาคม 2568

“ใช้เห็น Facebook ของทางพิพิธภัณฑ์ ติดตามอยู่แล้ว”

ตัวแทนร้านค้าในกิจกรรมตลาดเศรษฐกิจพอเพียง สัมภาษณ์ 20 พฤษภาคม 2568

“ที่เห็นมาอาจจะผ่าน Facebook บางจากการแชร์ของรุ่นพี่นะครับ แต่ว่าถ้าเห็นโดยตรง อาจจะยังไม่ได้เห็นโดยตรงในลักษณะนั้นครับ”

ตัวแทนผู้ประสานงานในกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้เกษตรเศรษฐกิจพอเพียง
สัมภาษณ์ 3 มิถุนายน 2568

6. YouTube และ TikTok

จากการสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลได้กล่าวถึงบทบาทของสื่อออนไลน์โดยเฉพาะ YouTube และ TikTok ว่าเป็นช่องทางสำคัญที่ พกณ. ใช้ถ่ายทอดกิจกรรมและองค์ความรู้ด้านเกษตรอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะช่วงที่มีการจัดกิจกรรมอบรมหรือการถ่ายทอดสด “วิชาของแผ่นดิน” ซึ่งถือเป็นองค์ความรู้สำคัญที่ พกณ. เผยแพร่สู่ประชาชน

หรือในกรณีที่การอบรมวิชาของแผ่นดินบางวิชาเริ่มในช่วงเวลาเช้ามาก จึงไม่สามารถเข้าร่วมได้ทันในบางครั้ง อย่างไรก็ตามได้ใช้วิธีการรับชมย้อนหลังผ่านช่อง YouTube ของ พกณ. ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า YouTube มีบทบาทสำคัญในการเสริมการเรียนรู้ และช่วยให้ผู้ที่ไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมในเวลาจริงสามารถรับชมย้อนหลังได้

นอกจากนี้ ผู้ให้ข้อมูลยังกล่าวถึงการถ่ายทอดสดผ่าน YouTube ว่า พกณ. มีการจัดการที่ดีทั้งในด้านการนำเสนอ การเปิดโอกาสให้ผู้ชมถามคำถาม และการมีพิธีกรตอบกลับแบบทันที ทำให้สร้างการมีส่วนร่วมกับผู้ชมได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม ยังมีข้อเสนอแนะว่าควรมีการติดตามผลเพิ่มเติม เช่น การเก็บข้อมูลผู้เข้าร่วม การสอบถามภายหลังว่าได้นำความรู้ไปใช้จริงหรือไม่ และประสบความสำเร็จเพียงใด เพื่อประเมินผลกระทบที่แท้จริงของการถ่ายทอดองค์ความรู้ผ่านสื่อ

“ด้วยความที่อยากมาก แต่บางวิชาเข้าเกิน บางทีเลทไปตั้งครึ่งชั่วโมงแล้วจะขอเข้า แล้วหลังจากนั้นอีกวันหนึ่งจะไปเปิดยูทูบเอามาปะติดปะต่อเอง แต่ถ้าวิชาไหนที่มาทันก็จะมา”

ตัวแทนผู้เข้ารับการอบรมโครงการวิชาของแผ่นดิน สัมภาษณ์ 5 เมษายน 2568

“สื่อที่แต่ก่อนผมเห็นนะครับจะมีออกทางยูทูบ สามารถดูย้อนหลังได้ เหมือนกับว่าเวลาถ่ายทอดสด เค้าจะถ่ายทอดวิชาของแผ่นดิน เวลาพวกเรมานั่งฟังเค้าจะถ่ายให้คนดูทั่วประเทศ ใครเข้ามาดูในยูทูบของ พกณ. จะสามารถถาม แล้วหลังจากพิธีกรพูดจบจะให้ตอบได้เลย การตอบของพิธีกรเนี่ยดี แต่ผมไม่รู้ว่าการเก็บ feedback ของทางพิพิธภัณฑ์นะครับ เค้าเก็บถึงว่าคนที่เข้ามาสอบถามอีก มีการให้เบอร์ติดต่อกลับมั้ย หลังจากที่ถูกถามไปแล้วหลังจากที่เค้าทำประสบความสำเร็จไหม อาจจะไม่ได้เจาะลึกขนาดนั้นหรือเปล่า เพราะผมว่าคนที่มาเรียนรู้แล้วเอาไปทำจริง มีก็เปอร์เซ็นต์ หรือมาเรียนรู้แล้วแค่ไปถ่ายทอดต่อแล้วก็ไปทำ เพราะการทำของคน

ที่มาเรียนรู้จริง ๆ จะประสบความสำเร็จได้ไม่ได้ง่าย เพราะบางทีเวลาอาจารย์มาพูดหรือเรามาฟัง อาจจะพูดในส่วนข้อดีแต่อุปสรรคอาจจะไม่ได้เกิด เราต้องไปทำเอง เราจะเจออุปสรรค เกิดขึ้นมาแล้วเรากลับมาปรึกษาใหม่”

ตัวแทนผู้เข้ารับการอบรมโครงการวิชาของแผ่นดิน สัมภาษณ์ 5 เมษายน 2568

“ก่อนหน้านี้ไม่เคยเห็น พอได้รู้จักแล้วจะเห็นจาก YouTube ตอนนี้มี TikTok แล้วตอนนี้ก็ได้เห็นค่อนข้างพอสมควร”

ตัวแทนร้านค้าในกิจกรรมตลาดเศรษฐกิจพอเพียง สัมภาษณ์ 21 พฤษภาคม 2568

ทั้งนี้ผู้ให้ข้อมูลได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้สื่อประชาสัมพันธ์ของ พกฉ. ดังนี้

1. เพิ่มการใช้สื่อประชาสัมพันธ์

จากการสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์ของ พกฉ. ว่า ยังมีข้อจำกัดด้านการเข้าถึงของสื่อ โดยเฉพาะการกระจายข้อมูลไปสู่กลุ่มเป้าหมายที่กว้างขวางมากขึ้น ซึ่งปัจจุบันสื่อประชาสัมพันธ์ของ พกฉ. แม้จะมีอยู่หลากหลายรูปแบบ แต่กลับเข้าถึงได้เพียงในกลุ่มผู้ที่เคยรู้จักหรือเคยเข้าร่วมกิจกรรมมาก่อน ซึ่งมักเป็นกลุ่มเดิม ๆ และเมื่อได้เข้ามาแล้วมักจะเกิดความประทับใจและต้องการกลับมาอีกเรื่อย ๆ อย่างไรก็ตาม สำหรับผู้ที่ยังไม่รู้จัก พกฉ. หรือยังไม่มีประสบการณ์ตรง จะไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลได้ง่าย และมักขาดแรงจูงใจในการ “ทดลอง” เข้ามาสัมผัสกับกิจกรรมของพิพิธภัณฑ์

นอกจากนี้ ยังมีข้อสังเกตเพิ่มเติมว่าระดับการรับรู้ของประชาชนเกี่ยวกับ พกฉ. มีความแตกต่างกันตามพื้นที่ โดยกลุ่มประชาชนในจังหวัดปทุมธานี ซึ่งอยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงกับ พกฉ. จะมีการรับรู้มากกว่าเมื่อเทียบกับประชาชนที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร ซึ่งอาจไม่เคยรู้จักหรือรับรู้ถึงการมีอยู่ของ พกฉ. เลย แม้จะมีการเผยแพร่ผ่านสื่อบางช่องทางก็ตาม

ในด้านข้อเสนอแนะผู้ให้ข้อมูลเห็นว่า ควรมีการขยายการประชาสัมพันธ์ให้ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลายยิ่งขึ้น ไม่ควรจำกัดอยู่เพียงในกลุ่มที่เคยเข้าร่วมงานแล้วเท่านั้น โดยเฉพาะการทำให้ชื่อเสียงของ พกฉ. เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวาง รวมถึงการเข้าถึงของ “ชาวบ้าน” หรือประชาชนทั่วไปในระดับฐานราก ซึ่งบางครั้งอาจประสบปัญหาในการเข้าถึงข้อมูลจากสื่อดิจิทัล

จะเห็นว่าแม้การดำเนินงานด้านประชาสัมพันธ์ของ พกฉ. จะอยู่ในระดับที่ “ทำได้ดี” แต่ยังมีช่องว่างในด้าน “การเข้าถึง” โดยเฉพาะกลุ่มเกษตรกร หรือกลุ่มชาวบ้านทั่วไป ซึ่งอาจไม่คุ้นเคยกับการใช้สื่อออนไลน์

“ตอนนี้ในการทำสื่อน้อย จะรู้เฉพาะกลุ่ม แล้วคนเก่าซ้ำ ๆ กัน เพราะว่าพามาแล้ว พอรู้จักแล้วจะติดเลย แบบว่าชอบที่จะมา แต่ว่าก่อนนั้นคนที่ยังไม่รู้เรื่อง ไม่ได้เหมือนชิมกลางเลยไม่ได้เข้ามา ถ้าเข้ามายังไงก็ติดใจ “

ตัวแทนผู้เข้ารับการอบรมโครงการวิชาของแผ่นดิน สัมภาษณ์ 5 เมษายน 2568

“จริง ๆ ถ้าถามสื่อเห็นเยอะจริง แต่ว่าคนรู้จักยังไม่เยอะเท่าที่ควร เท่าที่รู้สึกได้ค่ะ เพราะถ้าเป็นคนปทุมจะรู้จัก แต่พอถ้าเป็นคนในเมืองอย่างเช่นคนกรุงเทพฯ ยังรู้จักน้อยอยู่ เพราะตัวเองเคยทำงานอยู่ที่กรุงเทพฯ แล้วเคยอยู่กรุงเทพฯ บางทีถามเพื่อน ๆ ก็ไม่รู้จัก แต่ว่าถ้าเป็นสื่อพอเห็นบ้างค่ะ”

ตัวแทนร้านค้าในกิจกรรมตลาดเศรษฐกิจพอเพียง สัมภาษณ์ 21 พฤษภาคม 2568

“จริง ๆ แล้วอยากจะให้ฝากถึง พกฉ. อยากให้มีการประชาสัมพันธ์ให้มากขึ้น คือแบบให้กลุ่มมากกว่านี้ค่ะอาจจะแบบให้คนรับรู้ค่ะแบรนด์มากกว่านี้ เพราะว่ารู้สึกว่าจะเฉพาะกลุ่มแล้วซ้ำ ๆ เกินไป”

ตัวแทนร้านค้าในกิจกรรมตลาดเศรษฐกิจพอเพียง สัมภาษณ์ 21 พฤษภาคม 2568

“สื่อที่ว่าทำได้ดี แต่บางครั้งถ้าเป็นชาวบ้านอาจจะเข้าไม่ถึง ด้วยความที่เราอยู่กับชาวบ้าน อย่างกรณีทีบางครั้งอาจจะสื่อสารกันไม่ได้ทั้งหมด แต่ถ้าเป็นชาวบ้าน เข้าไม่ถึง แต่เราพยายามพูดคุยกับพี่น้องในเรื่องของการกดโลก จะได้มองเห็นด้วย”

ตัวแทนเครือข่ายพิพิธภัณฑสถาน สัมภาษณ์ 23 พฤษภาคม 2568

“จริง ๆ แล้ว สื่อของเราเท่าที่เห็น สื่อยังเป็นพวกสื่อรอง สื่อหลักที่เห็นยังน้อยอยู่ค่ะ

ตัวแทนร้านค้าในกิจกรรมตลาดเศรษฐกิจพอเพียง สัมภาษณ์ 21 พฤษภาคม 2568

โดยผู้ให้ข้อมูลได้เสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับสื่อในการประชาสัมพันธ์ ดังนี้

1) สื่อ Social Media

สื่อที่มีบทบาทสำคัญในการเรียนรู้ของประชาชนกลุ่มเป้าหมายโดยเฉพาะวัยรุ่น ไม่ว่าจะเป็น Line, Facebook, TikTok และ Instagram เป็นช่องทางหลักที่ใช้ในการเข้าถึงข้อมูลความรู้ต่าง ๆ รวมถึงเนื้อหาจากพิพิธภัณฑสถาน แม้ว่าจะไม่ได้มาเยี่ยมชมด้วยตนเอง

ซึ่งเป็นช่องทางที่เข้าถึงได้สะดวกและสอดคล้องกับไลฟ์สไตล์ โดยแม้ผู้ชมจะไม่ได้เดินทางมาเยี่ยมชมพิพิธภัณฑสถานด้วยตนเอง แต่ก็มีติดตามเนื้อหาผ่านโลกออนไลน์อยู่เสมอ ทั้งนี้ แม้พิพิธภัณฑสถานได้ดำเนินการเผยแพร่ข้อมูลในลักษณะดังกล่าวบ้างแล้ว แต่อาจยังไม่ครอบคลุมหรือเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายบางกลุ่มได้อย่างเต็มที่ จึงมีข้อเสนอแนะให้พิพิธภัณฑสถานเร่งพัฒนาและเพิ่มบทบาทใน

ช่องทางเหล่านี้ให้มากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะ TikTok ซึ่งเป็นแพลตฟอร์มที่กำลังได้รับความนิยมสูงในกลุ่มเยาวชน การจัดทำคลิปวิดีโอสั้นที่มีสาระและความบันเทิงควบคู่กัน เช่น การนำเสนอเกร็ดความรู้ด้านการเกษตร การเล่าเรื่องแรงบันดาลใจ หรือการประชาสัมพันธ์โครงการ ควรได้รับความสำคัญมากขึ้น นอกจากนี้ ควรมีการออกแบบเนื้อหาที่ต่อยอดความรู้ได้จริง พร้อมทั้งเผยแพร่ข้อมูลพื้นฐาน เช่น วิธีเดินทาง เวลาทำการ และกิจกรรมที่น่าสนใจอย่างชัดเจน เข้าใจง่าย และเป็นมิตรต่อผู้ใช้สื่อดิจิทัล

“สื่อทุกวันนี้เด็ก ๆ ที่เรียนไม่ว่าจะเป็น Line Facebook TikTok Instagram เด็กรุ่นใหม่ ๆ เขาเรียนรู้จากสื่อนี้ บางทีเขาไม่มาแต่จะกดเข้าไปดู แต่ที่นั่นผมไม่รู้ว่ที่เขาเข้ามาดูเขาเอาไปต่อยอดยังงั้นแค้นตัวเอง คือพิพิธภัณฑสถานทำตรงนี้ดีแล้ว แต่บางส่วนที่มาน้อยผมไม่รู้ว่เขามาน้อยเป็นเพราะอะไร แรก ๆ ก่อนหน้านี้คนมาเยอะมาก ตอนหลังผมว่าเหมือนกับมาน้อยลงแล้ว”

ตัวแทนผู้เข้ารับการอบรมโครงการวิชาของแผ่นดิน สัมภาษณ์ 5 เมษายน 2568

“พิพิธภัณฑสถานที่เขาไม่ถึงมีอีกเยอะ อยากให้แบบเพิ่มช่อง TikTok จริง ๆ คนที่ขาดองค์ความรู้แล้วไม่รู้จะไปยังไง แค่อัปโหลดเข้าไปในพิพิธภัณฑสถานก็จะรู้ แต่ว่าบางคนเค้าแบบอยู่ตรงไหน อะไรยังงั้น”

ตัวแทนผู้เข้ารับการอบรมโครงการวิชาของแผ่นดิน สัมภาษณ์ 5 เมษายน 2568

2) สื่อโทรทัศน์

สื่อโทรทัศน์เป็นช่องทางสำคัญในการเผยแพร่ข้อมูลสู่ประชาชน โดยเฉพาะรายการเชิงสาระ ความรู้ และแรงบันดาลใจ เช่น รายการวันใหม่วาไรตี้ เป็นรายการที่นำเสนอเรื่องราวของผู้ที่หันกลับมาทำการเกษตร ประสบความสำเร็จ และมีการเชื่อมโยงกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง นอกจากนี้เสนอให้พัฒนารูปแบบรายการโทรทัศน์เฉพาะทางที่เกี่ยวกับการเกษตรในลักษณะเดียวกับรายการเพลงที่ประสบความสำเร็จ

“สื่อทางทีวี ทางข่าวให้พูดบ้าง เช่น ไทยพีบีเอส ชอบเผยแพร่สื่อคนที่สนใจจะดูที่นี่เป็นประจำ เป็นสื่อเกี่ยวกับความรู้ ให้ไปออกรายการตอนเช้าของเค้า และเป็นรายการเฉพาะเรื่องด้วยคนดูจะมาเจาะได้เลย”

ตัวแทนผู้เข้ารับการอบรมโครงการวิชาของแผ่นดิน สัมภาษณ์ 5 เมษายน 2568

“ซึ่งจริง ๆ รายการเหมือนรายการเพลงดังทุกวันนี้มีก็ช่อง เกษตรดังนี่ทำให้เหมือนเพลงดังสักช่องหนึ่งได้มัย”

ตัวแทนผู้เข้ารับการอบรมโครงการวิชาของแผ่นดิน สัมภาษณ์ 5 เมษายน 2568

“เดี๋ยวนี้คนหนุ่มคนสาวที่ทำงานเป็นอาชีพหันมาดู อย่างเช่น รายการวันใหม่ ไร่ดีดีเค้าจะเอามาทุกครั้งตอนจบ เค้าจะไปหาเกษตรกรมาแล้วเค้าจะมาถ่ายคนนี้ เลิกแล้วไม่ทำแล้วในเมือง กลับไปบ้านไปทำนุ่นปลูกฝรั่งอะไรจนรวย”

ตัวแทนผู้เข้าร่วมการอบรมโครงการวิชาของแผ่นดิน สัมภาษณ์ 5 เมษายน 2568

3) เพิ่มรายการเฉพาะกลุ่ม

ผู้ให้ข้อมูลแสดงความคิดเห็นว่า พกณ. ควรขยายการนำเสนอเนื้อหาและรายการ ที่เน้นกลุ่มเป้าหมายเฉพาะทางด้านการเกษตรให้มากยิ่งขึ้น เพื่อเสริมสร้างความรู้และความเข้าใจ ให้แก่ประชาชนที่สนใจในด้านนี้อย่างจริงจัง โดยเสนอให้มีการจัดทำช่องทางสื่อสารเฉพาะ เช่น Facebook หรือ YouTube ที่เน้นเนื้อหาเกี่ยวกับองค์ความรู้ด้านการเกษตรโดยตรง เพื่อให้ผู้ที่สนใจ ในเกษตรกรรมสามารถเข้าถึงข้อมูลและเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและตรงกับความต้องการ

นอกจากนี้ ยังเสนอแนวคิดในการใช้การนำเสนอผ่านการแปรรูปผลิตภัณฑ์เกษตรต่าง ๆ เพื่อสร้างความน่าสนใจและเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ รวมถึงการสร้างคอนเทนต์รีวิวและสาธิตการใช้ งานที่คล้ายกับแนวทางการรีวิวในวงการอาหาร ซึ่งได้รับความนิยมสูง เพื่อกระตุ้นการมีส่วนร่วม และขยายฐานผู้ชมให้กว้างขึ้น

“อยากให้เพิ่มรายการสำหรับกลุ่มเฉพาะทางด้านการเกษตรให้มากขึ้น เพื่อให้ ความรู้ประชาชน”

ตัวแทนผู้เข้าร่วมการอบรมโครงการวิชาของแผ่นดิน สัมภาษณ์ 5 เมษายน 2568

“มี Facebook หรือ YouTube ที่พูดเรื่องขององค์ความรู้ด้านการเกษตร เพราะว่า คนเค้าชอบด้านเกษตรเค้าจะดูแต่เรื่องเกษตร

ตัวแทนผู้เข้าร่วมการอบรมโครงการวิชาของแผ่นดิน สัมภาษณ์ 5 เมษายน 2568

“ยกตัวอย่างการทำอาหารจะมีคนรีวิวเยอะ พิพิธภัณฑน์น่าจะเป็นเรื่องของการเอา ผลิตภัณฑ์มาแปรรูป แล้วลงสื่อ”

ตัวแทนผู้เข้าร่วมการอบรมโครงการวิชาของแผ่นดิน สัมภาษณ์ 5 เมษายน 2568

2. Content ในการประชาสัมพันธ์ มีข้อเสนอแนะดังนี้

1) การใช้อินฟลูเอนเซอร์

ผู้ให้ข้อมูลแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้สื่อโซเชียลมีเดียและกลยุทธ์การประชาสัมพันธ์ของ พกณ. ปัจจุบันยังขาดการใช้อินฟลูเอนเซอร์ หรือเน็ตไอดอล มาร่วมรีวิวหรือประชาสัมพันธ์ ซึ่งเป็นหนึ่งในกลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพสูงในการดึงดูดความสนใจของกลุ่มเป้าหมาย โดยเฉพาะกลุ่มวัยรุ่นที่มีพฤติกรรมติดตามสื่อโซเชียลอย่างแพร่หลาย เนื่องจากการนำเสนอผลิตภัณฑ์หรือกิจกรรมของ พกณ. ผ่านอินฟลูเอนเซอร์ที่มีฐานผู้ติดตามจำนวนมาก จะช่วยสร้างกระแสและเพิ่มความน่าสนใจได้มากขึ้น ตัวอย่างเช่น ร้านอาหารที่ได้รับความนิยมอย่างรวดเร็วหลังจากที่มีคนดังหรือเน็ตไอดอลมารีวิวและโพสต์บนโซเชียลมีเดีย ซึ่งพินิจภัณท์ยังไม่มีปรากฏการณ์เช่นนี้ ทำให้การประชาสัมพันธ์ยังไม่สามารถสร้างกระแสที่ “ว้าว” หรือโดดเด่นพอที่จะดึงดูดกลุ่มเป้าหมายจำนวนมาก

ในส่วนของเนื้อหาที่นำเสนอ ผู้ให้ข้อมูลเห็นว่าควรเน้นการพัฒนาคุณภาพและความน่าสนใจของการตลาด รวมทั้งสร้างจุดขายที่โดดเด่นชัดเจน เพื่อให้เกิดความยั่งยืนในการประชาสัมพันธ์และการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายในระยะยาว

“ควรมีพวกเน็ตไอดอลมาทำรีวิว ของเรายังน้อยมาก เพราะว่าปกติตัวเองเล่นติดตอกอยู่แล้ว เพราะฉะนั้นการที่จะเห็นคนมารีวิว ซึ่งบางทีเห็นชัด อย่างเช่นร้านอาหารที่ดัง แต่ว่าของเรายังไม่ถึงขนาดนั้นนะ ยังไม่มีคนพูดถึง แล้วมากันเยอะ ๆ ยังไม่เคยเห็นคะ”

ตัวแทนร้านค้าในกิจกรรมตลาดเศรษฐกิจพอเพียง สัมภาษณ์ 21 พฤษภาคม 2568

“ต้องเป็น Influencer เลยคะ แล้วจับสินค้าที่เข้าถึงกลุ่มคน ตอนนี้อยู่มาแนวสุขภาพเหมือนกันแล้วนะคะ เพราะฉะนั้น ถ้าเราเน้นตรงนี้แล้วจับวัยรุ่นน่าจะมาได้คะ แล้วอย่างนี้วัยรุ่นเหมือนจิตวิทยาหมุ่คะ ต้องใช้แบบนี้”

ตัวแทนร้านค้าในกิจกรรมตลาดเศรษฐกิจพอเพียง สัมภาษณ์ 21 พฤษภาคม 2568

“ง่าย ๆ อย่างแค่ลูกชิ้นทอดที่ลิซ่าไปทานเห็นมัยยะ คนต่อแถว หรือร้านอาหารร้านน้ำที่ขายน้ำที่พวกดาราไปทานแล้วคนตามไป น่าจะมีแบบนี้บ้างคะ เพราะตอนนี้เรายังไม่เห็นว่ามี”

ตัวแทนร้านค้าในกิจกรรมตลาดเศรษฐกิจพอเพียง สัมภาษณ์ 21 พฤษภาคม 2568

“จริง ๆ แล้ว ความน่าสนใจอยู่ที่ตอนลงด้วยนะค่ะ คือการตลาดของที่นี่ยังถือว่าความว้าวยังไม่มี เท่าที่สังเกตนะค่ะ และอีกอย่างหนึ่งถามว่าเราต้องการเน้นอะไร ทุกวันนี้ถ้าจะให้ยั่งยืน”

ตัวแทนผู้เข้ารับการอบรมโครงการวิชาของแผ่นดิน สัมภาษณ์ 5 เมษายน 2568

2) การสร้างจุดเด่นของตลาด

ผู้ให้ข้อมูลกล่าวถึงการรับรู้ต่อ พกณ. และตลาดเศรษฐกิจพอเพียง โดยกล่าวว่า ควรเน้นถึงความแตกต่างและจุดเด่นของตลาดเศรษฐกิจพอเพียง เนื่องจากไม่ใช่ตลาดทั่วไป ที่เน้นการซื้อขายสินค้าอย่างเดียว แต่เป็นตลาดองค์ความรู้และการแบ่งปัน โดยผู้ขายและผู้ซื้อ สามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลความรู้เกี่ยวกับที่มาและกระบวนการผลิตของสินค้าได้อย่างใกล้ชิด จุดเด่นนี้ถือเป็นข้อได้เปรียบสำคัญที่ควรได้รับการส่งเสริมและประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่รับรู้ ในวงกว้าง เพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่แตกต่างและเสริมสร้างความน่าสนใจให้กับตลาด โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเน้นที่คุณค่าและองค์ความรู้ที่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมจะได้รับจากการแลกเปลี่ยน และเรียนรู้ร่วมกัน

“ถ้าถามว่ารู้จักเราแล้วตามมาจากชัยนาท ไม่มี แต่ว่าถ้าเคยเห็นในทีวีแบบที่เคย ออกแล้วมาดูมาที่ร้านอย่างนี้ มี แล้วมีรายการหนึ่งเค้าเอาไปออก จะเห็นว่ามี ความแตกต่างกับตลาดทั่วไปค่ะ เพราะว่าตลาดเราเป็นตลาดองค์ความรู้และการแบ่งปัน เพราะฉะนั้นเราจะไม่เหมือนกับตลาดอื่นที่ซื้อมาขายไป คือสามารถจะถามกับ ร้านค้าได้ว่า แหล่งที่มาเป็นยังไง การผลิตออกมาเป็นยังไง จริง ๆ อยากให้นำตรงนี้ ที่เป็นจุดเด่นมาเผยแพร่ให้เห็นค่ะ เพราะว่าจากที่คุยกับหลาย ๆ ท่าน สิ่งทีพูด ตรงกันเลยคือเรื่องขององค์ความรู้ที่ได้จากการเข้ามาอยู่ตรงนี้ ไม่ว่าจะเป็นการ แลกเปลี่ยนกับร้านค้าด้วยกัน หรือว่าการแลกเปลี่ยนกับลูกค้าที่มาเดินตลาด

ตัวแทนร้านค้าในกิจกรรมตลาดเศรษฐกิจพอเพียง สัมภาษณ์ 21 พฤษภาคม 2568

3. การประเมินผลการประชาสัมพันธ์

จากการวิจัย พบว่า การประชาสัมพันธ์ของ พกณ. ยังขาดระบบการติดตามผลที่เป็นรูปธรรม จึงไม่สามารถระบุได้อย่างชัดเจนว่าสื่อที่เผยแพร่ออกไปนั้นเกิดผลลัพธ์เชิงรับรู้หรือการมีส่วนร่วมจาก ประชาชนมากน้อยเพียงใด หรือสามารถเจาะกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่ต่าง ๆ ได้ครอบคลุมหรือไม่ต่าง จากของภาคเอกชน ซึ่งมักมีระบบการตรวจสอบที่ชัดเจน

“ไม่มีการประเมินค่ะ อันนี้รู้สึกได้เลย ถ้าเป็นบริษัทเอกชนเวลาเค้าทำโฆษณา สามารถเช็คได้ว่าลงไปเท่านี้ผลตอบรับเป็นยังไง แต่อันนี้ยังไม่ค่อยเห็นภาพที่ทำ

แบบนี้ค่ะ ถ้ามีการวัดว่าโอเคอันนี้ลงสื่อไปแล้วมีคนรู้จักแคไหน มีการรับรู้จากสื่อ แคไหน แล้วพื้นที่ไหนบ้างที่รับรู้ อาจจะทำให้มีการพัฒนาเรื่องสื่อดีขึ้น รู้สึกว่าเราขาดตรงนี้อยู่ แต่ตรงอื่นโอเคนะคะ”

ตัวแทนร้านค้าในกิจกรรมตลาดเศรษฐกิจพอเพียง สัมภาษณ์ 21 พฤษภาคม 2568

4. การประชาสัมพันธ์แบบต่อเนื่อง

ผู้ให้ข้อมูลได้แสดงความคิดเห็นต่อการประชาสัมพันธ์ควรต้องมีความต่อเนื่องและสม่ำเสมอ โดยที่ผ่านมามีการนำเสนอข้อมูลข่าวสารของ พกฉ. บ้างในบางช่วง เช่น การเข้าร่วมรายการโทรทัศน์ หรือการเผยแพร่ข่าวสารผ่านช่องทางต่าง ๆ ซึ่งสามารถกระตุ้นให้ประชาชนบางกลุ่มเกิดความสนใจ และเดินทางมาเยี่ยมชมได้ระดับหนึ่ง อย่างไรก็ตาม การขาดความต่อเนื่องในการประชาสัมพันธ์ทำให้กระแสความสนใจนั้นไม่ยั่งยืน และไม่สามารถขยายผลสู่กลุ่มเป้าหมายได้อย่างเต็มที่ ด้วยเหตุนี้การประชาสัมพันธ์ควรดำเนินการอย่างสม่ำเสมอในระยะยาว เพื่อให้เกิดการจดจำ สร้างการรับรู้ในวงกว้าง และขยายฐานผู้เข้าชมมากยิ่งขึ้น

“อย่างมีช่วงหนึ่งที่มีออกสื่อนิดนึง มีรายการมาทำก็จะมีคนมาดู แต่ก็หายไป ความต่อเนื่องไม่มี เหมือนกับมาแป๊บนึงแล้วหายไป ซึ่งจริง ๆ ควรทำต่อเนื่อง ไม่ใช่พอออกไปแล้วก็ครั้งนึง อาจมีคนตามมาแต่ยังไม่ได้ปริมาณที่เยอะพอสมควร แล้วก็หายไป แต่ถ้าเรามีการทำตลอดเวลาคนจะรู้จักมากขึ้น จริง ๆ พกฉ. เป็นองค์กรที่ดีนะคะ สินค้าดีด้วยเพราะเกษตรกรรมเอง บางทีการสร้างแบรนด์ awareness ยังน้อยอยู่ แต่จริง ๆ อยากให้เข้าใจมากกว่านี้ไม่ใช่แค่พิพิธภัณฑสถานเอง แต่อยากให้คนเข้าใจว่า พกฉ. เป็นพระปณิธานของพระเจ้าอยู่หัวที่จะช่วยเกษตรกร”

ตัวแทนร้านค้าในกิจกรรมตลาดเศรษฐกิจพอเพียง สัมภาษณ์ 21 พฤษภาคม 2568

5. การขยายกลุ่มเป้าหมาย โดยผู้ให้ข้อมูลได้แสดงความคิดเห็นว่าควรขยายกลุ่มเป้าหมายไปยังกลุ่มต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1) นักศึกษาระดับอุดมศึกษา เนื่องจากเป็นกลุ่มที่เข้าถึงและมีส่วนร่วมกับ พกฉ. ค่อนข้างน้อย โดยที่ผ่านมาการประชาสัมพันธ์ของ พกฉ. สามารถเข้าถึงผู้กลุ่มผู้ใหญ่ไม่ว่าจะเป็นรุ่นปู่ย่าตายาย รุ่นพ่อแม่ หรือแม้กระทั่งรุ่นลูก ได้ดี อย่างไรก็ตาม ยังมี “ช่องว่าง” ในการเข้าถึงกลุ่มเยาวชนรุ่นใหม่ โดยเฉพาะกลุ่มนักศึกษาระดับมหาวิทยาลัย ดังนั้น การประชาสัมพันธ์ในอนาคตควรให้ความสำคัญกับการออกแบบกิจกรรมหรือเนื้อหาที่สอดคล้องกับความสนใจของกลุ่มนักศึกษา

“เค้าออกสื่อนะ คนอาจจะเจอในสื่อ จากที่ดูเจนเนอเรชั่น ถ้าพูดถึงแรก ๆ อาจจะบู๊ต่ายเรา แล้วรุ่นพ่อแม่ เป็นรุ่นลูก แล้วรุ่นลูกของเรา น่าจะยังขาดส่วนที่เป็นเด็กมหาวิทยาลัย”

ตัวแทนผู้เข้ารับการอบรมโครงการวิชาของแผ่นดิน สัมภาษณ์ 5 เมษายน 2568

2) วัยรุ่น

ผู้ให้สัมภาษณ์กล่าวว่า การสร้างให้เกิดความยั่งยืนของ พกฉ. ควรเพิ่มการเข้าถึงเยาวชน โดยเฉพาะวัยรุ่น เนื่องจากกลุ่มผู้ใหญ่มีข้อจำกัดด้านร่างกาย การทำให้เยาวชนเห็นคุณค่าและภูมิปัญญาท้องถิ่นจึงเป็นสิ่งสำคัญ ตัวอย่างเช่น เด็กวัยรุ่นที่ดูไม่สนใจการเรียนรู้กลับเกิดแรงบันดาลใจจากการเรียนเรื่องนอกหลักสูตร เมื่อเชื่อมโยงกับบริบทของครอบครัว พบว่าเด็กสามารถมองเห็นโอกาสทางอาชีพอย่างชัดเจน ผู้ให้สัมภาษณ์เสนอความคิดเห็นเพิ่มเติมว่า การเรียนรู้ผ่านการลงมือทำจริงสามารถดึงศักยภาพของเยาวชนออกมาได้ การออกแบบกิจกรรมที่หลากหลายและเชื่อมโยงกับชีวิตจริงจึงเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะการจุดประกายให้เด็ก “เห็นอาชีพ” และคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่นที่จับต้องได้

“ถามว่าเราต้องการเน้นอะไรทุกวันนี้ถ้าจะให้ยั่งยืนต้องมองเด็กวัยรุ่นด้วย คืออย่างเราเป็นรุ่นที่จะซุดดินแทบจะไม่ไหวแล้ว ถ้าเราอยากจะให้ที่ยั่งยืนสื่อต้องถึงเด็กที่เป็นกลุ่มวัยรุ่นลงไป แต่ว่า 10 กว่าปีที่ผ่านมามีเห็นทาง พกฉ. เข้าไปตามโรงเรียนอันนี้ดีค่ะ เพราะว่าได้คุยกับคนที่มาจากไกล ๆ เคยถามค่ะว่าเค้ารู้จักไหน เค้าบอกว่าโรงเรียนพาลูกมา อย่างบางคนอยู่บางนา ลูกเรียนอินเตอร์ใช้ไหมคะ โอกาสที่จะมาที่นี่ยากมาก พอลูกได้มาลูกไปเล่าให้เค้าฟังจะได้อีกรุ่นหนึ่งที่แทบจะไม่มานี่เลยคะ”

ตัวแทนผู้เข้ารับการอบรมโครงการวิชาของแผ่นดิน สัมภาษณ์ 5 เมษายน 2568

“ที่พี่เจอนะคะ ด้วยความที่ ที่บ้านค้าขายจะรู้จักเด็ก มีอยู่อาทิตย์หนึ่งที่ประทับใจมาก อยากจะสื่อสารให้ที่นี้รับทราบเหมือนกันว่าจะมีเด็กที่กำลังหัวเลี้ยวหัวต่อ ที่นี้มาเจอน้องในห้องอบรมก็ตกใจว่ามาได้ยังไง ดูไม่น่าจะถามเค้าเค้าบอกว่า อาจารย์ให้มาเรียน ยังไม่เชื่อหรือว่าเกรดไม่ได้เลยต้องมาเรียนก็เก็บข้อมูลไว้ก่อน ตอนนั้นเรียนเรื่องนอกหลักสูตร แอบสังเกตดูนะว่าเค้าจะหลับไหมหรือเค้าจะสนใจไหม พอกลับไปก็ไปถามเค้าว่า อันที่เข้าเรียนไปได้อะไรบ้างหรือเปล่า โอโห...เห็นอาชีพในอนาคตละ เค้าพูดแบบนี้ เพราะว่าที่บ้านผมกลัวเยอะ แต่ว่าไม่เคยปลูกกล้วยแล้วได้ลูกจริง คือแม่เค้าพาทำสวน แต่ด้วยความที่ว่าทำแบบทำไปงั้น ๆ ที่นี้พอเค้าเห็นผ่าหน่อกล้วย 2 สายพันธุ์คะ น้องเค้ารู้สึกแบบหน่อเดียว

แตกหน่อได้เป็นสิบสิบหน่อเลย เลยแบบขายหน่อละเป็นร้อยเลย ดินะเทคนิคของอาจารย์แบบนี้สามารถดึงเด็กพวกนี้เข้ามาได้ คือไม่น่าจะเข้ามาได้เลยค่ะ แบบสร้างอาชีพเลย แล้วเค้าบอกว่าเค้าคุยกับเพื่อนเค้าก็ทรงนั่นแหละ ทรงกวน.. นั่นแหละ แล้วเข้ามาสามคน...ก็งวามมาได้ยังไง เลยบอกว่าเค้าเรียนเค้าก็คุย ผมเห็นอาชีพแล้วก็คุย เลยอยากให้ทาง พกฉ. มีเทคนิคยังไงที่จะดึงเด็กกลุ่มนี้เข้ามาได้”

ตัวแทนผู้เข้ารับการอบรมโครงการวิชาของแผ่นดิน สัมภาษณ์ 5 เมษายน 2568

“ที่นี่ถ้าจะให้ยั่งยืน มองอนาคตที่ยั่งยืนนะคะ เราอยากให้เด็กมาเห็นภูมิปัญญาชาวบ้านที่นี้เยอะมากเลย นี่ก็เด็กบ้านนอกนะ แต่บางอย่างไม่เคยเห็นเลยคะ (ขอนแก่น) แต่ว่าเราจะได้มาเห็นที่นี่หมด ซึ่งเด็กบางคนนะคะ ถ้าบางคนมาเห็นจุดคลิ๊กของแต่ละคนอาจจะไม่เท่ากัน”

ตัวแทนผู้เข้ารับการอบรมโครงการวิชาของแผ่นดิน สัมภาษณ์ 5 เมษายน 2568

3) อบต.

ผู้ให้ข้อมูลได้เสนอแนวทางการขยายกลุ่มเป้าหมายไปยังกลุ่มองค์กรท้องถิ่น เช่น อบต. หรือ อสม. ซึ่งมีงบประมาณและศักยภาพในการจัดกิจกรรม หากสามารถเชื่อมโยงงบประมาณเหล่านี้กับกิจกรรมเรียนรู้ในพื้นที่ จะเป็นการส่งเสริมให้ชุมชนเข้าถึงองค์ความรู้ผ่านการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยเสนอให้คัดเลือกผู้ที่มีความสนใจจริงจากแต่ละอำเภอหรือหมู่บ้าน และติดตามว่าผู้เข้าร่วมสามารถนำความรู้ไปต่อยอดได้อย่างไร เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรมและยั่งยืนในระดับชุมชน

“พื่ออยากเสนอ อบต. เค้าจะมีงบเยอะมาก งบทาง อสม. คือถ้าแบบจากตรงเนี่ยสามารถเข้าไปได้นะคะ คือเค้าสามารถมาเที่ยวด้วย ได้ความรู้”

ตัวแทนผู้เข้ารับการอบรมโครงการวิชาของแผ่นดิน สัมภาษณ์ 5 เมษายน 2568

“จะมีเกษตรกรพื้นที่อยู่แล้ว พวกชุมชนอาจจะคัดคนที่สนใจจริง ๆ อำเภอหรือหมู่บ้านละเท่าไร แล้วดูว่าเค้าจะเอาไปต่อยอดยังไง เอาที่คนสนใจจริง ๆ นะคะ”

ตัวแทนผู้เข้ารับการอบรมโครงการวิชาของแผ่นดิน สัมภาษณ์ 5 เมษายน 2568

6. การประชาสัมพันธ์งานล่วงหน้า

ผู้ให้ข้อมูลกล่าวถึงการประชาสัมพันธ์งานกิจกรรมของ พกฉ. กล่าวคือ ปัจจุบันมีการใช้กลยุทธ์ประชาสัมพันธ์ล่วงหน้าผ่านตลาดเศรษฐกิจพอเพียงในแต่ละเดือน ซึ่งถือเป็นช่องทางหลักในการเผยแพร่ข้อมูลกิจกรรมและงานต่าง ๆ ให้กับชุมชนในพื้นที่ได้รับทราบ และผู้ให้ข้อมูลได้นำ

ข้อมูลประชาสัมพันธ์เหล่านี้ไปใช้ในพื้นที่ของตนเอง เพื่อกระจายข่าวสารให้กับกลุ่มเป้าหมายในชุมชนอย่างต่อเนื่อง

อย่างไรก็ตาม ผู้ให้ข้อมูลเห็นว่าการประชาสัมพันธ์ในปัจจุบันสามารถพัฒนาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นได้ โดยแจ้งข่าวล่วงหน้าให้ชัดเจนและนานขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงเทศกาลสำคัญ เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายที่อาจมีข้อจำกัดด้านการรับข้อมูล สามารถเตรียมตัวและเข้าร่วมกิจกรรมได้อย่างทั่วถึง

“การประชาสัมพันธ์งานล่วงหน้า ที่ผ่านมาระยะนี้เราใช้เงื่อนไขของการที่ทุกต้นเดือนมีตลาดเสาร์อาทิตย์ไหม้ยคะ เราก็เอางานประชาสัมพันธ์เดือนต่อไปฝากเอามาใช้ในพื้นที่เรา เรามาประชาสัมพันธ์ในตลาดของเราให้คนอื่นได้รู้ด้วย แต่ถ้าจะให้ดีคือทำให้มากขึ้น เวลาเทศกาลถ้าสื่อสารกันให้ประชาสัมพันธ์ล่วงหน้านาน ๆ หน่อยจะเป็นสิ่งที่ดีมากนะคะ”

ตัวแทนเครือข่ายพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ สัมภาษณ์ 23 พฤษภาคม 2568

7. จัดกิจกรรม Road Show

ผู้ให้ข้อมูลแนะนำการประชาสัมพันธ์รูปแบบ Roadshow ที่จัดกิจกรรมต่อเนื่องในแต่ละจังหวัด คล้ายกับการจัด Roadshow ของร้านอาหารหรือสินค้าในห้าง โดยเริ่มจากการประสานงานกับผู้ว่าราชการจังหวัดเพื่อจัดกิจกรรมเป็นระยะเวลาหนึ่งเดือนในแต่ละจังหวัด และวางแผนให้ครอบคลุม 76 จังหวัดทั่วประเทศในหลายปี วิธีนี้จะช่วยกระจายการรับรู้และสร้างความคุ้นเคยกับ พกฉ. ในวงกว้าง โดยไม่จำเป็นต้องเน้นการออกสื่อสาธารณะมากนัก แต่เน้นการลงพื้นที่และพบปะผู้คนในท้องถิ่นอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

“Roadshow แต่ละจังหวัดทำเหมือนกับร้านอาหารที่ไป Roadshow ห้างนั่นห้างนี้ ออกทีวี ของเราทำอย่างนั้นได้มัย แต่ไม่รู้ว่าจะต้องไปคุยกับผู้ว่าราชการจังหวัด แล้วทำเป็นเดือน ๆ ไปเลย ปีหนึ่งมีแค่ 12 เดือน ได้อย่างน้อย 12 จังหวัด เอาไปก่อน แล้วเวียนให้ครบ 76 จังหวัด ไม่ต้องออกสื่อเยอะ”

ตัวแทนผู้เข้ารับการอบรมโครงการวิชาของแผ่นดิน สัมภาษณ์ 5 เมษายน 2568

จากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นได้ว่า การประชาสัมพันธ์ของ พกฉ. เป็นการใช้สื่อและช่องทางทั้งสื่อดั้งเดิมและสื่อดิจิทัล อาทิ สื่อบุคคล วิทยุ ป้ายประชาสัมพันธ์ และสื่อดิจิทัล เช่น Facebook YouTube และ TikTok เพื่อให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลาย อีกทั้ง การสื่อสารแบบ "การบอกต่อ" ถือเป็นวิธีการสื่อสารหลักในการเผยแพร่ข้อมูลของ พกฉ. เนื่องจากผู้ที่มีประสบการณ์ตรงจากการเข้าร่วมกิจกรรมมักจะแนะนำให้ผู้อื่นเข้าร่วมต่อไป โดยไม่ต้องมีการประชาสัมพันธ์ ซึ่งมีอิทธิพลอย่างมากในระดับชุมชน นอกจากนี้ สื่อวิทยุยังคงมีบทบาทสำคัญ โดยเฉพาะสำหรับกลุ่ม

เกษตรกรหรือผู้ที่มีชีวิตประจำวันไม่สะดวกในการใช้อุปกรณ์ดิจิทัล ช่วยให้ข้อมูลไปถึงผู้ฟังในพื้นที่ชนบทได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สำหรับการใช้ป้ายประชาสัมพันธ์นั้น แม้จะสามารถเข้าถึงประชาชนในพื้นที่ใกล้เคียงได้ดี แต่ข้อจำกัดคือไม่สามารถกระจายข้อมูลได้ไกล เนื่องจากเป็นสื่อที่มีขอบเขตการเข้าถึงจำกัดทางภูมิศาสตร์ การใช้ Facebook ประชาสัมพันธ์กิจกรรมและปฏิทินกิจกรรมของ พกน. ยังถือเป็นช่องทางสำคัญในการเผยแพร่ข้อมูลไปยังกลุ่มผู้ติดตามในโลกออนไลน์ ซึ่งมีประสิทธิภาพในการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่กว้างขวางและทันสมัย

ยิ่งไปกว่านั้น สื่อออนไลน์ เช่น YouTube และ TikTok ได้รับความนิยมในการถ่ายทอดองค์ความรู้และกิจกรรมต่าง ๆ ของ พกน. โดยเฉพาะการถ่ายทอดสดและการเผยแพร่เนื้อหาการอบรมวิชาของแผ่นดิน ทำให้ผู้ที่ไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมสามารถรับชมย้อนหลังได้

ซึ่งจะเห็นได้ว่าการรับรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับ พกน. นอกจากจะมีการเปิดรับข่าวสารจากสื่อประชาสัมพันธ์ แต่ชื่อเสียงของ พกน. ในฐานะสถานที่สืบสานพระราชดำริปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ยังคงมีอิทธิพลต่อการสร้างการรับรู้ในระดับที่ดีแก่ประชาชน ซึ่งเป็นจุดแข็งที่ พกน. สามารถใช้ในการต่อยอดการประชาสัมพันธ์ในอนาคตได้

ด้านข้อเสนอแนะต่อการประชาสัมพันธ์ พบว่า การประชาสัมพันธ์ของ พกน. ยังมีข้อจำกัดด้านการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายใหม่ แม้จะใช้สื่อหลากหลายแต่ผู้ที่รับรู้ส่วนใหญ่ยังเป็นกลุ่มเดิมที่เข้าถึงกลุ่มประชาชนทั่วไป โดยเฉพาะในพื้นที่ห่างไกลหรือผู้ที่ไม่ใช้กลุ่มออนไลน์จึงยังเป็นเรื่องท้าทาย นอกจากนั้นควรเพิ่มบทบาทของสื่อสังคมออนไลน์ โดยเฉพาะ TikTok ซึ่งสามารถใช้สร้างคลิปความรู้สั้น ๆ ที่ดึงดูดกลุ่มวัยรุ่นได้ นอกจากนี้ควรใช้สื่อโทรทัศน์อย่างรายการสาระ และจัดทำเนื้อหาเฉพาะกลุ่ม เช่น ช่องทางสำหรับเกษตรกรบน Facebook หรือ YouTube การใช้อินฟลูเอนเซอร์ เป็นสื่อบุคคลที่สามารถสร้างความสนใจได้ โดยเฉพาะในกลุ่มวัยรุ่นที่ติดตามสื่อโซเชียล ประเด็นด้านความต่อเนื่องของการประชาสัมพันธ์เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะการนำเสนอเพียงครั้งคราวไม่สามารถสร้างการรับรู้ระยะยาวได้ ควรมีการวางแผนระยะยาว พร้อมการติดตามผลอย่างชัดเจน อีกทั้งควรขยายกลุ่มเป้าหมายไปยังนักศึกษามหาวิทยาลัย กลุ่มวัยรุ่น และองค์กรท้องถิ่น (อบต./อสม.) โดยใช้งบประมาณที่มีเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เชิงพื้นที่ สุดท้าย เสนอแนวทางการจัด Roadshow ในระดับจังหวัดทั่วประเทศ เพื่อสร้างการรับรู้แบบเชิงรุก เข้าถึงชุมชนโดยตรง และกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมจากประชาชนในวงกว้าง

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้บริการของผู้รับบริการที่มีต่อสำนักงานพิพิธภัณฑสถานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน)

จากการวิจัย พบว่า พฤติกรรมการใช้บริการที่ พกฉ. มีความสัมพันธ์กับรูปแบบการมาใช้บริการ กล่าวคือ ผู้ให้ข้อมูลที่มาอบรมวิชาของแผ่นดินเป็นผู้ที่มีความสนใจและรักในงานเกษตร มีความผูกพันและเข้ามาใช้บริการอย่างต่อเนื่อง เห็นว่าการมา พกฉ. เป็นหน้าที่หรือกิจกรรมประจำ ส่วนผู้ให้ข้อมูลที่เป็นเครือข่ายพิพิธภัณฑสถาน หรือมาออกร้านค้าในกิจกรรมตลาดเศรษฐกิจพอเพียง ในช่วงแรก จะมาแบบไม่สม่ำเสมอ แต่เมื่อได้เข้ามาออกร้านค้าจะมาเป็นประจำทุกเดือน สำหรับผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ประยุกต์ 1 ไร่ มั่งคั่ง ยั่งยืน มีพฤติกรรมการใช้บริการที่หลากหลาย กล่าวคือ มีทั้งผู้ที่ใช้บริการที่ พกฉ. อย่างสม่ำเสมอ และมาเป็นครั้งคราว แต่มีความตั้งใจที่จะมาเข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ประยุกต์ 1 ไร่ มั่งคั่ง ยั่งยืน สำหรับครูผู้ประสานงานในโครงการส่งเสริมการเรียนรู้เกษตรเศรษฐกิจพอเพียง เฉลี่ยมาใช้ประมาณ 1-2 ครั้ง โดยมาสำรวจสถานที่เพื่อจัดกิจกรรม และพานักเรียนมาเยี่ยมชม

“ตัวเรา พอมาครั้งหนึ่งแล้วก็มาของเราเรื่อย เป็นหน้าที่เลย คนใจรักเค้ามาเอง
ตัวเราเนี่ยต้องมาทุกครั้งเพราะว่าใจเรารัก เพราะว่าเราทำอาชีพอิสระ”

ตัวแทนผู้เข้ารับการอบรมโครงการวิชาของแผ่นดิน สัมภาษณ์ 5 เมษายน 2568

“ใช้ค่ะไปต่อเนื่อง แรก ๆ จะไป 3 เดือนครั้ง ไปเป็นงานมหกรรม พอขยับมาออกร้าน เริ่มมีไปเดือนเว้นเดือน แล้วก็ 6-7 ปีให้หลังมานี้ก็ไปทุกเดือนค่ะ”

ตัวแทนร้านค้าในกิจกรรมตลาดเศรษฐกิจพอเพียง สัมภาษณ์ 21 พฤษภาคม 2568

“พาเข้าไป 1 ครั้งครับ แล้วอีกครั้งหนึ่งคือพาเด็ก ๆ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ไปเข้าชมครับ ครั้งแรกคือพาเด็ก ๆ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เข้าไปสำรวจจนะครับ เป็นลักษณะคือช่วยแปลภาษาให้รุ่นน้อง เลยพาไปสำรวจรอบหนึ่งครับ แต่ว่าก่อนหน้านี้มันได้มีโอกาสไปเข้าร่วมกับคุณครูรรณาไปแล้วครั้งหนึ่งครับ”

ตัวแทนผู้ประสานงานในกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้เกษตรเศรษฐกิจพอเพียง
สัมภาษณ์ 3 มิถุนายน 2568

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 3 เพื่อศึกษาแรงจูงใจ ความพึงพอใจ และการนำไปใช้ประโยชน์ของผู้รับบริการที่มีต่อการมาใช้บริการที่สำนักงานพิพิธภัณฑสถานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน)

ในการวิจัยความพึงพอใจของผู้รับบริการของสำนักงานพิพิธภัณฑสถานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน) ปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 ผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับแรงจูงใจ ความพึงพอใจ และการนำไปใช้ประโยชน์ โดยสรุปแยกแต่ละตัวแปร ดังนี้

☐ แรงจูงใจ

พจน. เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ก่อตั้งขึ้นเพื่อเผยแพร่แนวพระราชดำริและปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร โดยมุ่งเน้นการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านเกษตร การพึ่งพาตนเอง และการใช้ชีวิตอย่างเรียบง่ายแต่ยั่งยืน

การศึกษาแรงจูงใจในการมาใช้บริการที่ พจน. จึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ เนื่องจากสามารถสะท้อนให้เห็นถึงคุณค่าและบทบาทของ พจน. ในฐานะพื้นที่แห่งการเรียนรู้ การบ่มเพาะจิตสำนึก และการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของผู้คน โดยแรงจูงใจของผู้รับบริการที่มีต่อการมาใช้บริการที่ พจน. สรุปได้ดังนี้

1. แรงบันดาลใจจากแนวพระราชดำริและปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ผู้ให้ข้อมูลได้กล่าวถึงความศรัทธาในแนวคิดของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร โดยผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า พจน. เปรียบเสมือน "บ้านของพ่อ" และมีความศรัทธาในปณิธานของ พจน. มีแรงจูงใจในการใช้ พจน. เป็นศูนย์กลางในการส่งต่อแนวคิดเรื่องความพอเพียง โดยเริ่มจากการนำสิ่งใกล้ตัวมาสร้างประโยชน์สูงสุด จากนั้นจึงขยายไปยังเพื่อนบ้านและชุมชน โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ผู้คนเข้าใจและนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน รวมถึงการเข้ามาเรียนรู้และปฏิบัติอย่างจริงจัง นอกจากนี้ ยังมีแรงจูงใจในการปรับวิถีชีวิตมาเป็นเกษตรกรรมตามแนวคิดของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ในแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

“ที่ตั้งปณิธานไว้ คือ เหมือนมาที่พิพิธภัณฑฯ เค้านบอกว่าให้มาเพื่อจะเอาโครงการของทางท่านพ่อหลวง คือเรื่องความพอเพียง ให้คนมารู้จักความพอเพียง เหมือนกับว่าให้พวกเราทำสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวให้เกิดประโยชน์สูงสุด พอเพียงกับตัวเราก่อน แล้วค่อย ๆ ไปให้เพื่อนบ้าน แล้วไปขยายต่อ”

ตัวแทนผู้เข้ารับการอบรมโครงการวิชาของแผ่นดิน สัมภาษณ์ 5 เมษายน 2568

“เราถูกมันต์สะกดด้วยแรงของแผ่นดินของพ่อ คำ ๆ นี้เป็นคำที่อยู่ในใจเสมอ พ่อได้เข้ามาเห็นพื้นที่จริงก็ตัดสินใจเข้ามาเรียนแล้ว มองว่าเราใช้ชีวิตโดยที่ไม่ต้องยุ่งเกี่ยวกับวัตถุนิยมแค่นี้ ใช้ชีวิตอยู่ให้รอด หาอยู่หากินให้รอดโดยที่ไม่ต้องเอาเงินออกจากกระเป๋าเลยจะใช้ชีวิตอยู่ได้ไหม ต้องได้สิ ในสมัยโบราณ พ่อแม่ ปู่ย่า เรายังอยู่ได้ อยากกินอะไรก็ปลูกกิน อยู่แบบพอเพียง พ่อเราได้มาอยู่ที่นี่ เราใช้เงินไม่กี่บาทในเดือนแรก ๆ ตอนที่เรายังไม่ได้มีอะไร แต่หลังจากนั้นเราไม่ต้องใช้เงินแล้ว”

ตัวแทนผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ประยุกต์ 1 ไร่ มั่งคั่ง ยั่งยืน
สัมภาษณ์ 4 พฤษภาคม 2568

“ทุกวันนี้ต้องมีพลังลุกขึ้นมาที่จะทำอะไรเหล่านี้ จนกว่าคิดว่าจะทำไมไหวแล้วเป็นคนชอบทำ”

ตัวแทนผู้รับการอบรมโครงการวิชาของแผ่นดิน สัมภาษณ์ 5 เมษายน 2568

“จริง ๆ เราทำงานในเมืองค่ะ แล้วอยากเป็นเกษตรกรตามรอยเท้าพ่อ เลยเป็นเกษตรกร ช่วงแรกปลูกข้าว แล้วพอรู้สึกว่าการปลูกข้าวไม่เวิร์คเลย เลยหาผลผลิตที่เราคิดว่าน่าจะใช้เรา”

ตัวแทนร้านค้าในกิจกรรมตลาดเศรษฐกิจพอเพียง สัมภาษณ์ 21 พฤษภาคม 2568

“ท่านบอกว่าข้าวเป็นของพ่อเหมือนเป็นของแม่ เหมือนแม่ให้เราเลยรู้สึกว่าการพิพิธภัณฑสถานเป็นบ้านของพ่อ เราเลยตั้งปณิธานว่าจะเอาเหมือนที่เป็นของแม่มาขายในบ้านพ่อ อันนี้ที่เราตั้งใจไว้ค่ะ”

ตัวแทนร้านค้าในกิจกรรมตลาดเศรษฐกิจพอเพียง สัมภาษณ์ 21 พฤษภาคม 2568

นอกจากนี้ ผู้ให้ข้อมูลมีความเห็นว่าการได้เรียนรู้และลงมือปฏิบัติตามแนวทางของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เป็นการสร้างวิถีชีวิตและสร้างแรงขับเคลื่อนในการอาชีพที่ยั่งยืน

“ต้องค่อย ๆ มาฝึกกันว่า วันนี้คุณใช้จ่ายไปด้วยเม็ดเงินเท่าไร ถ้าคุณไม่ต้องใช้เงินคุณมีของอยู่ที่บ้าน แล้วทำกินหรือปลูก คุณจะประหยัดไปเยอะแล้ว แล้วอนาคตถ้าทำอย่างนี้ได้ทั่วประเทศไทย เรื่องเงินเรื่องทอง เรื่องการขัดสนจะค่อย ๆ ลดลงเพราะทุกวันนี้ใช้ของที่ไม่จำเป็นเยอะเกินไป”

ตัวแทนผู้รับการอบรมโครงการวิชาของแผ่นดิน สัมภาษณ์ 5 เมษายน 2568

2. คุณค่าที่ได้รับ

เนื่องจากการมาใช้บริการที่ พกณ. ไม่ว่าจะอบรมวิชาของแผ่นดิน การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ผู้ให้ข้อมูลได้รับคุณค่าทั้งในด้านความรู้และทรัพยากรโดยมีค่าใช้จ่ายที่น้อยมาก โดยสิ่งที่ได้รับนั้น ทั้งความรู้และการมีโอกาสดำเนินการปฏิบัติจริง ซึ่งเป็นการเรียนรู้เชิงปฏิบัติที่สามารถนำไปใช้ได้จริง เป็นการลงทุนที่คุ้มค่าเมื่อเทียบกับสิ่งที่ได้รับกลับมา ซึ่งมีมูลค่าทางเศรษฐกิจและทางจิตใจ นอกจากนี้ ยังได้เรียนรู้แนวทางการใช้ชีวิตแบบประหยัดซึ่งสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ นอกจากโอกาสในการลดรายจ่ายแล้ว ยังสามารถเพิ่มทักษะในการสร้างรายได้ด้วยตนเอง

“ได้ประโยชน์และประหยัด เพราะเราไม่เสียค่าใช้จ่ายตรงนี้ คือไม่ต้องเสียอะไร เสียแต่ค่ากินใช้ของเราเอง แต่ประโยชน์เกินคุ้มแล้ว บางทีอบรมไปอบรมมา ให้นุ่นให้นี้ สบู่แจกให้ คือได้ประโยชน์มากเกินกว่าที่เสียเวลามา แล้วไม่ต้องเสียเงินเยอะนะ ประหยัด เสียแค่ค่าน้ำมันรถเท่านั้นเองค่ะ”

ตัวแทนผู้เข้ารับการอบรมโครงการวิชาของแผ่นดิน สัมภาษณ์ 5 เมษายน 2568

“แต่คนที่ต่อยอดได้นะ เค้าจะตั้งตัวได้ อย่างคนซื้อตั้งที่เราไปหา แกตั้งฟาร์มเห็ด ปลูกผักขายค่ะ แกทำของขายได้เงินตลอดทุกวัน เก่งมากเลย”

ตัวแทนผู้เข้ารับการอบรมโครงการวิชาของแผ่นดิน สัมภาษณ์ 5 เมษายน 2568

3. วิทยาการและองค์ความรู้ที่สร้างแรงบันดาลใจ

อีกหนึ่งแรงบันดาลใจสำคัญที่ส่งผลต่อการมาใช้บริการที่ พกณ. คือ การมีบุคคลต้นแบบที่มีบทบาทสำคัญในการนำองค์ความรู้มาพัฒนาตนเองและสังคม ทั้งในระดับบุคคลที่มีความมุ่งมั่นจนสามารถประกอบอาชีพด้านการเกษตรอย่างครบวงจร กลายเป็นผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จด้วยความขยันและความรู้ และระดับเครือข่าย ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงพลังของภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สามารถขยายผลสู่ความยั่งยืนได้ นอกจากนี้วิทยากรบางท่านได้มีส่วนในการสร้างแรงจูงใจในระดับเครือข่าย โดยการเปิดโอกาสให้ชาวบ้านมีส่วนร่วม เกิดการแบ่งปันและสร้างความเข้มแข็งในชุมชน

“อาจารย์คนหนึ่ง เป็นลูกคนจนเลย แต่ว่าเรียนเก่ง ไปอบรมที่อิสราเอลนะ ตอนนี้ง่ายมากเลย อาจารย์ทำแคนตาลูปขายทั่วประเทศนะ แล้วทำทุเรียนอีก ทำดินขายด้วย ตอนนี้ง่ายกลายเป็นรวยแล้ว เพราะว่าอาจารย์ขยัน ตอนนี้ง่ายทำเป็นกิจการเป็นบริษัทตั้งตัวได้”

ตัวแทนผู้เข้ารับการอบรมโครงการวิชาของแผ่นดิน สัมภาษณ์ 5 เมษายน 2568

“หมอดินที่ซื้อกระต่าย ทำน้อยได้มาก ที่บ้านนะ น้ำไม่ค่อยจะมี แต่ปลูกผักเล็ก ๆ น้อย ๆ นะ ก็พอกิน แล้วให้ชาวบ้านมาช่วยกัน ทำแล้วแบ่งปัน เก่งมากเลยต้นไม้งาม ทำบ้านดินด้วย เคยไปเที่ยว”

ตัวแทนผู้เข้ารับการอบรมโครงการวิชาของแผ่นดิน สัมภาษณ์ 5 เมษายน 2568

“อาจารย์บางคนที่มีภูมิปัญญานะคะ อาจารย์ไม่ดัง แต่องค์ความรู้เยอะมาก มีเยอะค่ะในนี้ แต่น่าเสียดายตรงที่ว่า ถ้าไม่ได้ตั้งขึ้นมาเนี่ย จะเหมือนกับหายสาบสูญไป มีหลายท่าน”

ตัวแทนผู้เข้ารับการอบรมโครงการวิชาของแผ่นดิน สัมภาษณ์ 5 เมษายน 2568

“อย่างพี่ประทับใจลุงเฉลิม เก่ง เวลาเมื่อออกบูทงานใหญ่ ๆ จะมีบูทข้าราชการด้วย ของงานวิชาการ แล้วบูทของลุงเฉลิมคนนั้นรอเป็นสับเลย แก่ทำตัวเหมือนพ่อนะคะ แล้วให้ความรู้ ทั้ง ๆ ที่พักเที่ยงไม่ได้พักเลย ไม่ได้ไปกินข้าว แก่เห็นคนที่แบบอยากรู้ แก่จะเสียสละให้”

ตัวแทนผู้เข้ารับการอบรมโครงการวิชาของแผ่นดิน สัมภาษณ์ 5 เมษายน 2568

อย่างไรก็ตาม มีข้อสังเกตในเรื่องรูปแบบการนำเสนอองค์ความรู้ของวิทยากร ที่แม้จะมีความสามารถและองค์ความรู้มาก แต่ขาดทักษะในการสื่อสารและการจัดการเรียนรู้ ทำให้เนื้อหาที่มีคุณค่าถูกมองข้ามหรือตกหล่นจากกระบวนการส่งต่อความรู้ ผู้ให้ข้อมูลจึงเสนอให้มี “พี่เลี้ยงทางวิชาการ” โดยเฉพาะจาก พกฉ. เข้ามาช่วยโค้ชหรือสนับสนุนการนำเสนออย่างเป็นระบบ เพื่อไม่ให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นสูญหายไป

“อาจารย์บางคนเคยมาสอนแล้ว แต่ด้วยความที่ไม่ได้มีความรู้ในการจัดการเรียนการสอน การพรีเซนต์ อยากให้ทางพิพิธภัณฑสถานพี่เลี้ยงให้หน่อยค่ะ ว่าจริง ๆ อาจารย์ต้องไปยังไง ไล่ step ยังไง เพราะพอฟังแล้ว องค์ความรู้ท่านเยอะมาก แต่พอมาเวที บางทีการเรียบเรียงไม่ปะติดปะต่อแล้วน่าเสียดายค่ะ เสียหาย องค์ความรู้ตรงนั้น นำไปต่อยอดได้อีกเยอะเลยคะ”

ตัวแทนผู้เข้ารับการอบรมโครงการวิชาของแผ่นดิน สัมภาษณ์ 5 เมษายน 2568

นอกจากนี้ ผู้ให้ข้อมูลยังได้รับแรงจูงใจในด้านขององค์ความรู้ ที่สามารถหาความรู้ผ่านช่องทางต่าง ๆ จนนำไปสู่การเข้ารับการอบรมทั้งในระดับหลักสูตรและกิจกรรมเชิงปฏิบัติ

ที่เน้นการเรียนรู้ประสบการณ์จริงจากวิทยากร อีกทั้งยังสามารถนำกลับมาปฏิบัติเองที่บ้านได้ แม้ไม่มีพื้นฐานด้านเกษตรมาก่อน

“เราจะไปอยู่ที่น้ำหนาวไปปลูกผักปลูกพืช อะไรเราไม่รู้เรื่องเลย คิดว่าอย่างน้อยก่อนที่จะทำเกษตรเราต้องมีความรู้ เพื่อที่จะทำให้รอดได้ อย่างที่บอกเราหาข้อมูลจากทางอินเทอร์เน็ต เลยหาที่เรียนและเจออาจารย์ก็เรียนอยู่ประมาณ 1 เดือน”

ตัวแทนผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ประยุกต์ 1 ไร่ มั่งคั่ง ยั่งยืน
สัมภาษณ์ 4 พฤษภาคม 2568

“ที่นี่มีเปิดและสอนทุกอย่าง มีครบ ที่สามารถที่จะไปใช้ชีวิตประจำวันได้ และเป้าหมายคือเกษตรอินทรีย์ เลยคิดว่าอย่างน้อยถ้าเรามีความรู้ไปอยู่ที่ไร่ของเราเองยังพอทำอะไรเป็น เลยเลือกที่จะเข้ามาเรียนรู้”

ตัวแทนผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ประยุกต์ 1 ไร่ มั่งคั่ง ยั่งยืน
สัมภาษณ์ 4 พฤษภาคม 2568

“เราได้ไปเรียนรู้ เพราะว่ากิจกรรมที่อบรมเชิงปฏิบัติการ อบรมวิชาของแผ่นดินหรือการไปเจอพี่ น้อง ร้านค้า เครือข่ายที่เป็นคนทำเกษตรที่เป็นเครือข่าย เราได้ไปเรียนรู้กับเค้า ทำให้เราไปในแต่ละครั้ง เราได้ความรู้กลับมาพัฒนาแปลงของเรา”

ตัวแทนร้านค้าในกิจกรรมตลาดเศรษฐกิจพอเพียง สัมภาษณ์ 20 พฤษภาคม 2568

ผู้ให้ข้อมูลบางส่วน กล่าวว่ามีความตั้งใจในการนำนักเรียนเข้าเยี่ยมชมที่พิพิธภัณฑ์การเกษตรเฉลิมพระเกียรติฯ เนื่องจากมีความเชื่อมโยงระหว่างเนื้อหาในหลักสูตรกับหัวข้อการเรียนรู้ โดยให้ความสำคัญเรื่องของวัฒนธรรม ซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งในหลักสูตรของโรงเรียน กับเรื่องทรัพยากรและความยั่งยืน ซึ่งแรงจูงใจดังกล่าวทำให้ พกณ. กลายเป็นแหล่งเรียนรู้นอกห้องเรียนที่สอดคล้องกับเป้าหมายทางการศึกษา ช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง และสามารถเชื่อมโยงองค์ความรู้จากบทเรียนกับโลกแห่งความจริงได้

“แรงจูงใจเบื้องต้นที่อยากจะพานักเรียนเข้าไปดูส่วนหนึ่งคือเรื่องหลักสูตรของโรงเรียน หลักสูตรของคุณครูเองที่มีเรื่องของวัฒนธรรม แล้วของคุณครูต่างชาติจะเป็นเรื่องของทรัพยากรยั่งยืน ที่ทำให้เป็นแรงจูงใจที่จะเข้าไปดูพิพิธภัณฑ์นี้”

ตัวแทนผู้ประสานงานในกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้เกษตรเศรษฐกิจพอเพียง
สัมภาษณ์ 3 มิถุนายน 2568

4. การเรียนรู้ผ่านการฝึกปฏิบัติจริง (Experiential Learning)

ผู้ให้ข้อมูลมีแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมของ พกน. จากการเห็นถึงประโยชน์ในการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้นอกห้องเรียน โดยเฉพาะกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ได้ทดลองและสัมผัสประสบการณ์จริง อีกทั้งสถานที่ในการเรียนรู้นั้นมีพันธุ์พืชหลากหลายชนิด รวมทั้งมีการสอนเกี่ยวกับการปลูกข้าวและพันธุ์ข้าวต่าง ๆ พร้อมทั้งมีสื่อการเรียนรู้ เช่น วิดีทัศน์และเกม ที่ทำให้การเรียนรู้สนุกและเข้าใจง่าย นอกจากนี้ความรู้ที่ได้รับยังเกิดความสามัคคีในกลุ่มเพื่อนร่วมกิจกรรม และสร้างแรงบันดาลใจให้ต้องการกลับมาเรียนรู้อีกครั้ง นอกจากนี้ผู้ให้ข้อมูลมีแรงจูงใจในการเข้าอบรมในโครงการ “เกษตรทฤษฎีใหม่ประยุกต์ 1 ไร่ มั่งคั่ง ยั่งยืน” เนื่องจากสนใจการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติอย่างจริงจังเพิ่มเติมจากการเรียนรู้ด้านทฤษฎี และมีโอกาสได้ลงมือปฏิบัติจริงในพื้นที่ ทำให้เข้าใจการทำเกษตรมากขึ้น

“เป็นคนที่ชอบพืชพันธุ์ แต่ที่นี่มีพืชพันธุ์หลายอย่าง และมีการสอนเกี่ยวกับเรื่องการปลูกข้าวและชนิดพันธุ์ต่าง ๆ ทำให้เราได้รู้จักมากขึ้น และมีวิธีทัศน์และเกมต่าง ๆ ให้ได้เล่น และมีแต่ความรู้ที่ได้รับมาแล้วทำให้เราได้มีความสามัคคีกับเพื่อนมากขึ้น และอยากทำให้เราอยากกลับมาอีก”

ตัวแทนผู้เข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้เกษตรเศรษฐกิจพอเพียง
สัมภาษณ์ 28 มิถุนายน 2568

“ที่ตัดสินใจลง 1 ไร่ เพราะเราได้ลงมือทำจริง ๆ แล้วอย่างน้อยมีเนื้อที่ 1 ไร่ให้เราได้สัมผัสงานการเกษตร แต่การที่เราเรียนโครงการ 1-2 ชม. เราไม่ได้เห็นหน้างานจริง ๆ เลยคิดว่าอย่างน้อยมาลงของจริงดีกว่าที่จะไปเสียแรงมาเรียนทฤษฎีอย่างเดียว”

ตัวแทนผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ประยุกต์ 1 ไร่ มั่งคั่ง ยั่งยืน
สัมภาษณ์ 4 พฤษภาคม 2568

“เข้าวิชาของแผ่นดินอยู่ 6-7 เดือน ก่อนที่จะมาเข้า 1 ไร่ มั่งคั่ง ที่ตัดสินใจลง 1 ไร่ เพราะเราได้ลงมือทำจริง ๆ แล้วอย่างน้อยมีเนื้อที่ 1 ไร่ ให้เราได้สัมผัสงานการเกษตร แต่การที่เราเรียนโครงการ 1-2 ชม. เราไม่ได้เห็นหน้างานจริง ๆ เลยคิดว่าอย่างน้อยมาลงของจริงดีกว่าที่จะไปเสียแรงมาเรียนทฤษฎีอย่างเดียว เพราะว่าเป็นคนที่ไม่เคยทำเกษตรมาเลย”

ตัวแทนผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ประยุกต์ 1 ไร่ มั่งคั่ง ยั่งยืน
สัมภาษณ์ 4 พฤษภาคม 2568

“อยู่ใกล้บ้าน และมีแปลงสำหรับนักเรียนที่มาเรียนทำเกษตรให้ทดลองได้จริง”

ตัวแทนผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ประยุกต์ 1 ไร่ มั่งคั่ง ยั่งยืน

สัมภาษณ์ 4 พฤษภาคม 2568

5. คุณค่าทางจิตใจและความสุขและความรู้สึกอบอุ่นจากการมีส่วนร่วม

ผู้ให้ข้อมูลมีแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมของ พกณ. ในด้านคุณค่าทางจิตใจและสังคมของการเข้าร่วมกิจกรรม ทั้งด้านความสุขจากการให้และความรู้สึกอบอุ่นเหมือนครอบครัว ซึ่งแตกต่างจากประสบการณ์ในพื้นที่สาธารณะทั่วไป ผู้ให้ข้อมูลบางส่วนกล่าวถึงการได้รับองค์ความรู้และทรัพยากรจากพิพิธภัณฑ์โดยไม่มีค่าใช้จ่าย อีกทั้งยังมีโอกาสได้นำความรู้เหล่านั้นไปแบ่งปันให้กับผู้อื่น

“เพราะฉะนั้นตรงนี้ที่มาได้ฟรีจากพิพิธภัณฑ์ พอมีโอกาสที่ตัวเองนำไปให้ฟรีกับคนอื่น ๆ ที่มาอบรม เค้ามอบกรมแต่บางทีเค้าอาจจะยังไม่ลงมือทำ คือบางคนนะเค้าอาจจะไม่ตรงแนวที่เค้าชอบ แต่พอวันหนึ่งเค้ารู้ว่ามียประโยชน์ เค้าอยากทำ แต่เค้าก็ถามว่าทำยังไง เราบอกพี่ยินดีสอน เราต่อยอดจากอาจารย์ที่สอนอย่างนี้ไป แล้วเอาไปให้เค้า เราไม่ได้เน้นเรื่องเงินเพราะเรานึกถึงพ่ออย่างเดียว คือให้ เรายิ่งได้คือได้ความสุข เพราะฉะนั้นตรงนี้จึงเป็นที่ที่มีความสุขที่สุด ก็เลยคิดว่าที่มาเนี่ยคือความสุขที่ยั่งยืน”

ตัวแทนผู้รับการอบรมโครงการวิชาของแผ่นดิน สัมภาษณ์ 5 เมษายน 2568

“เป็นความสุขคล้าย ๆ ความสุขบั้นปลายชีวิตเราแล้ว เราไม่ต้องไปห่วงกับอาชีพที่เราต้องดำเนิน แล้วเป็นความสุขที่เค้าเรียกอะไร เป็นความสุขที่ตรงกับความรู้สึกของเรา”

ตัวแทนผู้รับการอบรมโครงการวิชาของแผ่นดิน สัมภาษณ์ 5 เมษายน 2568

นอกจากนี้ ผู้ให้ข้อมูลกล่าวถึงบรรยากาศของตลาดเศรษฐกิจพอเพียงของ พกณ. ที่ให้ความรู้สึกอบอุ่นเหมือนได้กลับบ้านหรือได้พบญาติพี่น้อง การแลกเปลี่ยนความรู้ การพูดคุย และการช่วยเหลือกันในพื้นที่อบรม ก่อให้เกิดพื้นที่แห่งองค์ความรู้ที่แตกต่างจากตลาดทั่วไป

“อีกอย่างหนึ่ง คือ พิพิธภัณฑสถานให้ความรู้สึกรอบอุ้น เหมือนเราไปเจอญาติ ไม่ใช่เข้าไปแบบตลาดทั่วไป พอเข้าไปแล้วเรารู้สึกว่าอบอุ่นนะ แบบพี่น้องคุยกัน แลกเปลี่ยน แล้วให้อรรถความรู้ ที่เรามาลองทำแล้วเราทำได้จริง ๆ ไม่ใช่เราต้องมาลองผิดลองถูกอีก”

ตัวแทนร้านค้าในกิจกรรมตลาดเศรษฐกิจพอเพียง สัมภาษณ์ 20 พฤษภาคม 2568

“แลกเปลี่ยนกันแต่ละร้านที่ไปออกร้านคะ อย่างเราเจอปัญหาแบบนี้แล้วเราจะทำยังไง เราไปปรึกษาพูดคุยกันคะ พอเค้าลองมาก่อนเพื่อนก็ให้คำแนะนำคะ”

ตัวแทนร้านค้าในกิจกรรมตลาดเศรษฐกิจพอเพียง สัมภาษณ์ 20 พฤษภาคม 2568

6. การพัฒนาอาชีพและโอกาสทางเศรษฐกิจ

จากการวิจัยผู้ให้ข้อมูลกล่าวถึงแรงจูงใจสำคัญด้านการพัฒนาตนเองให้มีความรู้ด้านการเกษตรเชิงลึก และเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตจากเดิมไปสู่การมีพื้นที่เกษตรที่ยั่งยืนในระยะยาว รวมถึงโอกาสในการต่อยอดเป็นอาชีพ นอกจากนี้ผู้ให้ข้อมูลบางส่วนได้จัดสรรเวลาส่วนหนึ่งจากภาระงานประจำ เพื่อโอกาสในการเรียนรู้เพิ่มเติม โดยต้องการเข้าอบรมและฝึกปฏิบัติ เพื่อเพิ่มศักยภาพของตนเอง อีกทั้งมีแรงจูงใจว่าการจัดกิจกรรมของ พกฉ. นั้น เป็นรูปแบบเกษตรที่สามารถทำให้ประสบความสำเร็จได้จริง และเป็นโอกาสในการสร้างความมั่นคงทางอาชีพเกษตรกร

“ผมตั้งใจมาเข้าโครงการนี้โดยเฉพาะ เพราะว่า ผมอยากจะไปปลูกผัก ที่ที่ผมจะไปอยู่ที่โน้นนานหน่อย เป็นพวกบ้านสวนของตัวเอง มาเรียนเพื่อที่จะเอาวิชาที่นี่”

ตัวแทนผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ประยุกต์ 1 ไร่ มั่งคั่ง ยั่งยืน
สัมภาษณ์ 4 พฤษภาคม 2568

“ผมมีแปลงอยู่แล้วเป็นสวน เลยอยากรู้เรื่องของการเกษตรที่ลึกซึ้งกว่าที่ตัวเองรู้อยู่ เรื่องของการปรุงดิน การเพาะปลูก และเราพอมีเวลาด้วย ทำงานของตัวเองเป็นผู้รับเหมาพอมีเวลา เลยเข้ามาศึกษาเพิ่มเติม มีอะไรที่จะศึกษาได้ก็จะศึกษา”

ตัวแทนผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ประยุกต์ 1 ไร่ มั่งคั่ง ยั่งยืน
สัมภาษณ์ 4 พฤษภาคม 2568

“สิ่งที่ทำให้ผมตัดสินใจทำอาชีพเกษตรกรคือคำคุณูถูก ทำเกษตรไม่สามารถรวย ไม่สามารถมีรถเบนซ์ได้ ไม่สามารถส่งลูกไปเรียนต่างประเทศได้ ผมมองว่าคำคุณูถูก

เหล่านี้ เราต้องการที่จะลบคำสบประมาท เราศึกษาและไปโปรเจก 1 ไร่
1 แสน เรามองว่าโปรเจกนี้แหละที่สามารถทำให้เราเป็นอีกคนได้”

ตัวแทนผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ประยุกต์ 1 ไไร่ มั่งคั่ง ยั่งยืน
สัมภาษณ์ 4 พฤษภาคม 2568

“ปัจจุบันทำเกษตร เป็นคนเมืองอยู่ในกรุงเทพฯ พอเกิดโควิดเป็นหนี้เยอะ พอขาย
บ้านได้ซื้อที่ทำเลย ทำตามยูทูบ ปลูกผัก แต่ไม่มีรายได้เข้ามา พอมาจังหวัดนี้เปิด
อบรมพอดีเลยเข้ามา ที่บอกว่า 1 ปี ถ้าคนที่ไม่มีความรู้เลย 4 เดือน ยังไม่รู้
เพราะต้องปลูกพืชตามฤดูกาล แต่ถ้าคนที่มีความรู้พื้นฐานอยู่แล้ว 4 เดือนเหลือเฟือแล้ว”

ตัวแทนผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ประยุกต์ 1 ไไร่ มั่งคั่ง ยั่งยืน
สัมภาษณ์ 4 พฤษภาคม 2568

นอกจากนี้ พบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีแรงจูงใจในการกลับมาเรียนรู้ซ้ำ เพราะนอกเหนือจากการมี
กิจกรรมส่งเสริมอาชีพให้กับผู้เรียนอย่างเป็นรูปธรรม ยังเปิดโอกาสให้ได้พบปะกับคนหลากหลายกลุ่ม
ที่มีความสนใจเดียวกัน ซึ่งทำให้เกิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของเครือข่ายเกษตรกรที่เข้มแข็ง

“รู้สึกว่าจะแรงจูงใจที่จะกลับมาที่นี่เพราะว่ามีกิจกรรมที่ส่งเสริมนักเรียนทางด้าน
อาชีพ และทำให้เรารู้จักกับคนอื่นหลาย ๆ คนที่ทำกิจกรรมนี้ได้”

ตัวแทนผู้เข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้เกษตรเศรษฐกิจพอเพียง
สัมภาษณ์ 28 มิถุนายน 2568

ในด้านการสร้างอาชีพนั้น ผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า โครงการฝึกอบรมมีบทบาทสำคัญในการเปิด
โอกาสให้ชุมชนสามารถสร้างรายได้ผ่านการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ เช่น Workshop หรือการ
แลกเปลี่ยนองค์ความรู้ โดยเห็นว่าการได้รู้จักแหล่งทรัพยากรผ่านการพูดคุยกับชุมชนอื่น สามารถ
ช่วยให้สามารถต่อยอดทางอาชีพได้ทันที ไม่ต้องเสียเวลาในการค้นหาข้อมูลเอง เป็นสิ่งที่คุ้มค่า
และเป็นโอกาสที่ดีในการพัฒนาตนเองต่อเนื่อง

“คือเป็นแหล่งที่ทำให้ชุมชนได้มีโอกาสนำรายได้กลับไป เป็นผลดีมากค่ะ แล้วเราได้รู้จัก
แหล่งที่เราจะไปหาได้ บางทีเราคุยกับเค้าจบเลย เราจะไปหาคน แหล่งตรงนั้นบางทีเราไม่
ต้องไปแสวงหาอะไร หานี้แหละ ชอบตามไป เช่น วันนี้อาจารย์บอกว่ามี Workshop
10,000 กว่าบาท แต่ดูรายการแล้ว 10,000 กว่าบาทไม่แพง เกิน 3 วัน”

ตัวแทนผู้รับการอบรมโครงการวิชาของแผ่นดิน สัมภาษณ์ 5 เมษายน 2568

“ทำให้เราได้เปิดโลกกว้าง คือ ได้รู้จักบุคคลที่เราต้องการ พวกปราชญ์ชาวบ้าน ซึ่งเขานำมาแล้วเราได้ประโยชน์จากเค้า อาจจะได้คุยโทรศัพท์ หรือไปถึงบ้านเลย พิชญ์โลกไปแล้ว ได้ไปท่องเที่ยว ปรากฏว่าเค้าดีมากกว่าที่เราคิด รู้จักจากที่นี่ แล้วแอตเดรสกันจนกระทั่งเดินทางไปที่บ้านเค้า ไปพักผ่อน ไปนอน ไปกินอยู่ รู้จัก มักคุ้นแถวพิชญ์โลก บรรยายากศดีมากเลย เค้าขายพวกขนม ชอบขนม”

ตัวแทนผู้เข้ารับการอบรมโครงการวิชาของแผ่นดิน สัมภาษณ์ 5 เมษายน 2568

7. ความหลากหลายของกิจกรรมและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล พบว่า อีกหนึ่งแรงจูงใจที่สร้างความประทับใจให้กลับมาเข้าร่วมกิจกรรมของ พกณ. อีกครั้ง ได้แก่ ความหลากหลายของกิจกรรม ลักษณะกิจกรรมที่สนุกสนาน สื่อการเรียนรู้ที่เข้าใจง่าย และสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ โดยผู้ให้ข้อมูลชื่นชอบในกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น การดำนา การเลี้ยงไส้เดือน การทดลองปรุงดิน และการเรียนรู้การปลูกข้าว โดยแต่ละกิจกรรมมีลักษณะ “ลงมือทำจริง” ทำให้ผู้เรียนไม่รู้สึกเบื่อหน่ายตลอดทั้งวัน

“ชอบเรื่องกิจกรรมที่หลากหลาย ไม่เบื่อเลยทั้งวัน และได้ความรู้เรื่องการปลูกข้าว และอะไรหลาย ๆ อย่างที่ยังไม่เคยรู้”

ตัวแทนผู้เข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้เกษตรเศรษฐกิจพอเพียง
สัมภาษณ์ 28 มิถุนายน 2568

“ชอบที่กิจกรรม Active ไม่ง่วง ทำได้อย่างสนุกสนาน อย่างเช่น ดำนา หรือเลี้ยงไส้เดือน สนุก ได้เดินดูสิ่งต่าง ๆ แอบเห็นในพิพิธภัณฑ์ แอบเห็นรูปปั้นพิธีจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ หนูชอบเพราะว่ามีความรู้เยอะดี แล้วตอนที่เค้าสอนปลูกข้าวมีอธิบายเรื่อง นาปี นาปี และชนิดเมล็ดข้าวด้วย ได้ความรู้ใหม่เพิ่มขึ้นอีก”

ตัวแทนผู้เข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้เกษตรเศรษฐกิจพอเพียง
สัมภาษณ์ 28 มิถุนายน 2568

นอกจากนี้ สื่อในการจัดแสดงเป็นแรงจูงใจสำคัญอีกประการหนึ่ง การจัดแสดงข้อมูลที่หลากหลายทั้งในรูปแบบวีดิทัศน์ เกม และนิทรรศการ ทำให้การเรียนรู้มีความเข้าใจง่ายและเหมาะสมสำหรับผู้เรียน โดยเฉพาะข้อมูลเกี่ยวกับโครงการพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ที่ถูกนำเสนออย่างน่าสนใจและเข้าถึงได้ง่าย อีกทั้งมีความชื่นชมในบรรยากาศที่ร่มรื่นและสวยงามของ พกณ. ซึ่งเหมาะสำหรับการเรียนรู้และพักผ่อนในเวลาเดียวกัน โดยเฉพาะสำหรับผู้สนใจเรื่องต้นไม้และพืชพันธุ์ ผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า พกณ. เป็นแหล่ง

ที่มีข้อมูลให้ศึกษามากมาย และยังเป็นสถานที่ที่สามารถถ่ายภาพและบันทึกความทรงจำที่มีคุณค่าได้ด้วย

“แรงจูงใจที่จะกลับมาอีกครั้ง อย่างแรกเลยคือที่นี่มีข้อมูลข่าวสารเยอะ ไม่ว่าจะเป็นการเกษตร และพิพิธภัณฑสถานมากมาย ข้อมูล ร.9 มีให้ศึกษาข้อมูลเยอะแยะ มาศึกษากิจกรรมเพราะว่าแหล่งข้อมูลเยอะ และมาถ่ายรูปด้วย เพราะว่ามีที่สวยงาม”

ตัวแทนผู้เข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้เกษตรเศรษฐกิจพอเพียง
สัมภาษณ์ 28 มิถุนายน 2568

“ส่วนตัวเป็นคนชอบเรื่องการปลูกพืชอยู่แล้ว เพราะพ่อให้ปลูกตั้งแต่เด็ก และที่นี่ต้นไม้สวยดีเลยอยากจะมาถ่ายรูป”

ตัวแทนผู้เข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้เกษตรเศรษฐกิจพอเพียง
สัมภาษณ์ 28 มิถุนายน 2568

สรุปได้ว่า การมาใช้บริการที่ พกณ. มีแรงจูงใจหลายประการที่สะท้อนถึงคุณค่าและบทบาทของ พกณ. ในการเผยแพร่แนวพระราชดำริและปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการกระตุ้นให้ผู้เยี่ยมชมตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้และอบรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้น

แรงจูงใจหลัก คือ การถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับเกษตรกรรมและการพึ่งพาตนเองตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีการนำความรู้ไปใช้ในชีวิตจริงและปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตให้ยั่งยืน ทั้งนี้ การเข้าร่วมกิจกรรมที่ พกณ. จัดขึ้นยังช่วยให้ผู้เรียนได้ทดลองปฏิบัติจริง ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน

อีกหนึ่งแรงจูงใจสำคัญ คือ การได้รับความรู้จากวิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญ ซึ่งนำความรู้และประสบการณ์จากการปฏิบัติจริงมาถ่ายทอดให้แก่ผู้เรียน รวมถึงการสร้างแรงขับเคลื่อนในด้านการพัฒนาทักษะทางเกษตรที่สามารถนำไปใช้ในอาชีพได้

การเรียนรู้ผ่านการลงมือทำ เช่น การปลูกข้าว การเลี้ยงไส้เดือน และการทดลองปรุงดิน ถือเป็นวิธีการที่ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจและทักษะให้กับผู้เรียน นอกจากนี้ บรรยากาศในการเรียนรู้อย่างสร้างความอบอุ่นและการเชื่อมโยงในชุมชน ทำให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมรู้สึกเหมือนอยู่ในครอบครัวเดียวกัน ซึ่งเป็นอีกปัจจัยที่ดึงดูดให้ผู้เรียนกลับมาเรียนรู้ซ้ำ

สุดท้าย การมาที่ พกฉ. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะและความรู้ด้านเกษตรกรรม อย่างยั่งยืน ซึ่งไม่เพียงแต่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนในการพัฒนาอาชีพ แต่ยังเป็นการสร้าง เครือข่ายการเรียนรู้ที่เข้มแข็งในชุมชนอีกด้วย

■ **ความพึงพอใจต่อการมาใช้บริการที่ พกฉ.** โดยผู้ให้ข้อมูลได้แสดงความคิดเห็น ที่หลากหลาย ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

1. ความประทับใจในบรรยากาศ กิจกรรม และการต้อนรับ

ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่แสดงความรู้สึกประทับใจ ทั้งในด้านของกิจกรรมที่มีความหลากหลาย การต้อนรับที่อบอุ่นจากเจ้าหน้าที่ รวมถึงบรรยากาศโดยรวมของสถานที่ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และประสบการณ์ใหม่ ๆ ผู้ให้ข้อมูลกล่าวถึงกิจกรรมช่วงเช้ามีความสนุกสนาน นอกจากนี้ หลายคน ยังรู้สึกประทับใจที่ได้รับนั้นเกินความคาดหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับกิจกรรมภาคสนาม เช่น การดำนาและการสร้างบ้านดินช่วยเปิดโลกทัศน์ใหม่ และส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม

“รู้สึกตื่นเต้น เพราะไม่เคยมาที่นี่มาก่อน และรู้สึกว่ที่นี่มีการต้อนรับดีมาก เพราะว่ามีพี่พนักงาน และช่วงกลางวันมีกับข้าวต้อนรับ”

ตัวแทนผู้เข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้เกษตรเศรษฐกิจพอเพียง
สัมภาษณ์ 28 มิถุนายน 2568

“รู้สึกสนุก กิจกรรมตอนเช้าสนุก ไม่เบื่อเลย ไม่ว่าง”

ตัวแทนผู้เข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้เกษตรเศรษฐกิจพอเพียง
สัมภาษณ์ 28 มิถุนายน 2568

“รู้สึกสนุกและเกินความคาดหมายมาก”

ตัวแทนผู้เข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้เกษตรเศรษฐกิจพอเพียง
สัมภาษณ์ 28 มิถุนายน 2568

ผู้ให้ข้อมูลได้แสดงความเห็นว่า การจัดกิจกรรมมีความสะดวกสบายมากกว่าที่คาดไว้ แม้กิจกรรมบางส่วนต้องลงมือปฏิบัติจริงและอาจก่อให้เกิดความเลอะเทอะ แต่มีการจัดเตรียม สิ่งอำนวยความสะดวกไว้อย่างเพียงพอ

“รู้สึกว่าจะดวงและน่าตื่นเต้นกว่าที่คิดก่อนที่จะมา ตอนแรกคิดว่าจะลุย ๆ
ไม่สะดวกสบายเท่าไร แต่พอมาแล้วดีมาก เลอะแต่มีที่ล้าง”

ตัวแทนผู้เข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้เกษตรเศรษฐกิจพอเพียง
สัมภาษณ์ 28 มิถุนายน 2568

2. รูปแบบกิจกรรมและการจัดแสดงที่สร้างสรรค์

ผู้ให้ข้อมูลมีความพึงพอใจต่อกิจกรรมที่สะท้อนวิถีชีวิตชุมชน โดยเฉพาะการเชื่อมโยงกับ
แนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร
ซึ่งผู้ให้ข้อมูลเห็นว่าเป็นการต่อยอดความรู้ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้อย่างเหมาะสม อีกทั้ง
ทั้งเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมได้เรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติจริง เช่น การเยี่ยมชมบ้านตัวอย่างที่
แสดงถึงการจัดการพื้นที่อยู่อาศัยแบบพอเพียง การปลูกผักและการจัดการทรัพยากรภายในครัวเรือน
อย่างมีประสิทธิภาพแม้พื้นที่อยู่อาศัยมีขนาดเล็กและเป็นพื้นที่ในเมือง เป็นการส่งเสริมการพึ่งพา
ตนเองในระดับครัวเรือน

นอกจากนี้ ผู้ให้ข้อมูลมีความคิดเห็นด้านจุดเด่นของ พกณ. ว่าเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่แตกต่าง
จากที่อื่นที่มักใช้การบรรยายเป็นหลัก โดย พกณ. ได้ออกแบบกิจกรรมให้ผู้เข้าร่วมได้มีส่วนร่วม
ผ่านการลงมือปฏิบัติ จึงสามารถดึงดูดความสนใจของเด็กและเยาวชนได้ดีกว่า และมีประสิทธิภาพ
ในการถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมไทยและพระราชกรณียกิจของ พระบาทสมเด็จพระบรม
ชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร

“พอใจมากค่ะ เหมือนลักษณะวิถีชีวิต วิถีชาวบ้านค่ะ ค่าประมาณนี้อยู่แล้ว แล้วยัง
มารับรู้เรื่องที่อยู่ในหลวงได้ทำไว้ ต่อยอด แล้วคือสถาบันพระมหากษัตริย์อยู่แล้ว
ในหลวงรัชกาลที่ 9 อยู่แล้ว ที่นี้เค้ามีโครงการที่ทำให้ได้เรียนรู้ แล้วสามารถนำไป
ปฏิบัติได้”

ตัวแทนผู้ประสานงานในกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้เกษตรเศรษฐกิจพอเพียง
สัมภาษณ์ 29 พฤษภาคม 2568

“เราไปชมทั้งบ้าน แล้วสามารถที่เราจะบริหารจัดการบ้าน มีตั้งแต่ปลูกผัก เลี้ยงปลา
สามารถบริหารจัดการได้ เค้ามีพื้นที่อยู่นะคะ แต่ว่าจริง ๆ แถวรังสิตเป็นพื้นที่เมือง
จะมีบ้างที่บ้านพอมีพื้นที่นะคะ อาจจะปลูกต้นไม้ พอบริหารจัดการได้บ้างคะ
นำไปใช้ในชีวิตประจำวัน”

ตัวแทนผู้ประสานงานในกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้เกษตรเศรษฐกิจพอเพียง
สัมภาษณ์ 29 พฤษภาคม 2568

“มีกิจกรรมต่าง ๆ ที่สามารถดึงดูดเด็ก ๆ ได้ดี หมายความว่าปกติพิพิธภัณฑ์ที่อื่น ถ้าเป็นลักษณะของวัฒนธรรมไทยหรือว่าเกี่ยวกับในหลวงรัชกาลที่ 9 อาจจะมุ่งเน้นไปในลักษณะของการบรรยายเพียงอย่างเดียววนะครับ แต่ว่าจุดเด่นของที่นี่ คือ มีลักษณะให้ปฏิบัติลงมือจริงด้วย ดังนั้นสามารถดึงดูดความสนใจของเด็ก ๆ ได้ดีกว่าที่อื่น ๆ นะครับ อันนี้เป็นจุดเด่นนะครับ”

ตัวแทนผู้ประสานงานในกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้เกษตรเศรษฐกิจพอเพียง
สัมภาษณ์ 3 มิถุนายน 2568

นอกจากนี้ผู้ให้ข้อมูลกล่าวถึงกิจกรรมว่า รู้สึกสนุกสนานกับกิจกรรมที่จัดขึ้น และสามารถนำไปเชื่อมโยงความรู้ที่ได้รับกับเนื้อหาการเรียนในห้องเรียนได้อย่างชัดเจน โดยเฉพาะในรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับพระมหากษัตริย์ วัฒนธรรมไทย และศิลปะบ้านเรือนทรงไทย ซึ่งเป็นหัวข้อที่มีการเรียนการสอนอยู่แล้วในหลักสูตร เมื่อได้มีโอกาสสัมผัสกับของจริงและได้รับการอธิบายเพิ่มเติมจากผู้เชี่ยวชาญภายในพิพิธภัณฑ์ ทำให้สามารถเสริมสร้างความเข้าใจและเกิดการเรียนรู้ได้ อีกหนึ่งกิจกรรมที่ผู้ให้ข้อมูลมีความสนใจคือการลงมือปฏิบัติจริงในกิจกรรมด้านา ซึ่งนอกจากจะเป็นประสบการณ์ใหม่ที่ไม่สามารถพบเจอได้ในห้องเรียนทั่วไปแล้ว ยังช่วยกระตุ้นความสนใจและสร้างความประทับใจในกระบวนการเรียนรู้ได้อย่างชัดเจน

“หลังจากที่กลับมาจากจากพิพิธภัณฑ์นะครับ ได้มีโอกาสได้พูดคุยกับเด็ก ๆ เด็ก ๆ รู้สึกว่าสนุกสนานแล้วเชื่อมโยงความรู้ในห้องเรียนดี เช่น ในห้องเรียนกษัตริย์ไทย วัฒนธรรมไทยนะครับ มีการสอนเกี่ยวกับรัชกาลที่ 9 แล้วมีการสอนเกี่ยวกับเรื่องของศิลปะบ้านเรือนทรงไทย เมื่อไปพิพิธภัณฑ์แล้วเด็ก ๆ สามารถเชื่อมโยงความรู้ได้ดี แล้วได้ความรู้เพิ่มเติมจากผู้เชี่ยวชาญ”

ตัวแทนผู้ประสานงานในกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้เกษตรเศรษฐกิจพอเพียง
สัมภาษณ์ 3 มิถุนายน 2568

“สิ่งที่เด็ก ๆ ชอบมากเป็นพิเศษคือจากการลงมือทำจริง เรื่องการด้านา เด็ก ๆ เค้าจะชอบเป็นพิเศษ”

ตัวแทนผู้ประสานงานในกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้เกษตรเศรษฐกิจพอเพียง
สัมภาษณ์ 3 มิถุนายน 2568

3. องค์ความรู้ที่มีคุณค่าและวิธีการถ่ายทอด

ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่แสดงความพึงพอใจต่อองค์ความรู้ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรม โดยเฉพาะความรู้ด้านการเกษตรพื้นฐาน เช่น ความรู้เรื่องดิน พันธุ์พืช และกระบวนการทำนา

ซึ่งมีการนำเสนอในลักษณะที่ปฏิบัติได้จริง สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในบริบทของตนเองและชุมชนได้อย่างเหมาะสม

นอกจากนี้ ผู้ให้ข้อมูลได้กล่าวถึงจุดเด่นของการถ่ายทอดองค์ความรู้ ว่าเป็นการถ่ายทอดองค์ความรู้โดยวิทยากรอันเปรียบได้กับปราชญ์ชาวบ้าน ซึ่งเป็นผู้มีประสบการณ์ตรงจากวิถีชีวิตและปฏิบัติในชุมชนจริง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างเป็นธรรมชาติ โดยวิทยากรสามารถปรับเนื้อหาให้สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียนในแต่ละรุ่นได้อย่างเหมาะสม ทำให้บรรยากาศการเรียนรู้เป็นกันเองและสร้างแรงจูงใจได้ดี

“มีความพึงพอใจในองค์ความรู้ มีการสอนเรื่องดิน พันธุ์พืช จนเรื่องของการทำนา”

ตัวแทนผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ประยุกต์ 1 ไร่ มั่งคั่ง ยั่งยืน

สัมภาษณ์ 4 พฤษภาคม 2568

“องค์ความรู้ต้องบอกว่าอาจารย์ทุกท่านที่มาเก่งมาก เป็นปราชญ์ชาวบ้าน ไม่ใช่ นักวิชาการ เพราะฉะนั้นสิ่งที่เค้านสอนเรามาจากประสบการณ์ล้วน ๆ แต่ละท่านไม่มีแบบแผนที่ชัดเจนในการสอน คือเวลาที่เค้านสอนแต่ละครั้งจะสบาย ๆ นักเรียนสนใจเรื่องไหน สอบถามเรื่องไหน เค้านจะไปเรื่องนั้นยาวทั้งวันแล้วจบ”

ตัวแทนผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ประยุกต์ 1 ไร่ มั่งคั่ง ยั่งยืน

สัมภาษณ์ 4 พฤษภาคม 2568

ผู้ให้ข้อมูลกล่าวถึงการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้เรียนกับวิทยากร ซึ่งเป็นปัจจัยที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้ ผู้ให้ข้อมูลบางส่วนเสนอว่าการมีครูพี่เลี้ยงประจำกลุ่มในแต่ละรุ่น ช่วยให้สามารถสอบถามและรับคำแนะนำได้อย่างตรงจุด และเห็นว่าควรมีจำนวนบุคลากรสนับสนุนเพิ่มเติมในอนาคต นอกจากนี้ผู้ให้ข้อมูลยังสะท้อนว่า การเรียนรู้ในรูปแบบนี้มีคุณค่ามากกว่าการศึกษาจากเพียงทฤษฎี เพราะเป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากการลงมือปฏิบัติ และได้เรียนรู้จากผู้มีประสบการณ์โดยตรง นอกจากนี้ ผู้ให้ข้อมูลยังได้กล่าวถึงการนำองค์ความรู้ที่ได้รับไปสื่อสารต่อยังบุคคลอื่น เช่น การพาเพื่อนชาวต่างชาติมาศึกษาดูงานและแบ่งปันแนวทางการพัฒนาในบริบทนานาชาติ ซึ่งเป็นการต่อยอดองค์ความรู้สู่ชุมชนในวงกว้าง

“สำหรับตัวผมเองพอใจในองค์ความรู้ เรื่องที่ครูพี่เลี้ยงไม่ค่อยมีเวลา จริงๆ อยากจะให้พี่ครูพี่เลี้ยง”

ตัวแทนผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ประยุกต์ 1 ไร่ มั่งคั่ง ยั่งยืน

สัมภาษณ์ 4 พฤษภาคม 2568

“เรื่ององค์ความรู้ที่นี้ดี ให้ทุกอย่างเลย เราอยากรู้อะไร ผิดพลาดอะไรเราสามารถถามครูที่ปรึกษาได้ หรือว่าอาจารย์ ครูพี่เลี้ยงมี 1 คนต่อ 1 รุ่น องค์ความรู้โอเค”

ตัวแทนผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ประยุกต์ 1 ไร่ มั่งคั่ง ยั่งยืน

สัมภาษณ์ 4 พฤษภาคม 2568

“เรื่ององค์ความรู้ตอนนี้คือเพียงพอ เป็นองค์ความรู้ที่จับต้องได้ สามารถเรียนรู้ ไม่ใช่ในเอกสาร องค์ความรู้ที่ได้คือเราได้สัมผัส ได้สอบถาม นอกจากองค์ความรู้ตรงนี้แล้ว ยังมีโอกาสได้พาเพื่อนต่างชาติมาดูงานด้วย แล้วสิ่งที่เค้าเรียนรู้ เค้าส่งการบ้านมาตลอด เค้ามาเรียนรู้เรื่องการทำดิน การปลูก คือสิ่งที่ได้เรียนรู้จากตรงนี้ เป็นสิ่งที่มีคุณค่าแล้วเค้าสามารถทำแล้วแบ่งปันคนอื่นด้วย อันนี้คือสิ่งที่เกิด แล้วเค้ายังว่าเค้าอยากมาอีก”

ตัวแทนเครือข่ายพิพิธภัณฑสถานเกษตร สัมภาษณ์ 23 พฤษภาคม 2568

4. บทบาทของ พกฉ. ในฐานะ “พื้นที่ทางสังคม” และเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้

ผู้ให้ข้อมูลมีความเห็นว่า พกฉ. ไม่ใช่เพียงสถานที่จัดแสดงหรือถ่ายทอดความรู้เท่านั้น แต่ยังทำหน้าที่เป็น “พื้นที่ทางสังคม” สำหรับการเรียนรู้ร่วมกัน การแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ และการสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์ระหว่างผู้ที่เข้าร่วม ผู้ให้ข้อมูลบางส่วนกล่าวว่า รูปแบบการจัดกิจกรรมของ พกฉ. มีความแตกต่างจากสถานที่อื่นอย่างชัดเจน โดยเฉพาะการเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีประสบการณ์ได้ถ่ายทอดเรื่องราว และมีส่วนให้ผู้เข้าร่วมอื่นมีส่วนร่วมในการเรียนรู้

“ถ้ามองภาพในการจัดงานไม่มีที่ไหนเหมือนที่นี่ อาจจะเข้าข้างหรือเปล่าไม่รู้นะ ไม่มีที่ไหนที่จัดในรูปแบบของประมาณนี้คะ แต่แบบนี้ถือว่าเป็นที่หนึ่งละ ถือว่าเป็นจุดที่ทำให้คนอื่นได้มีโอกาสมาเรียนรู้ด้วยในการจัดงาน แล้วพอเราไปตรงนั้นปุ๊บ เรามีโอกาสได้เล่า เรามีโอกาสได้ชวนเพื่อนคนอื่นเข้ามาด้วย แล้วความพอใจจากคนอื่นที่ส่งต่อมาหาเรา เรารู้สึกว่าใช่แล้ว ดีค่ะ”

ตัวแทนเครือข่ายพิพิธภัณฑสถานเกษตร สัมภาษณ์ 23 พฤษภาคม 2568

นอกจากนี้ ผู้ให้ข้อมูลมีความชื่นชมในแนวคิดการจัดการเกี่ยวกับตลาดเศรษฐกิจพอเพียง ที่มุ่งเน้นการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ควบคู่ไปกับกิจกรรมทางเศรษฐกิจในรูปแบบที่สร้างสรรค์ ที่ให้ความสำคัญกับการสื่อสารข้อมูล ความรู้ และที่มาของผลิตภัณฑ์เป็นหลัก มากกว่าการค้าขายเชิงพาณิชย์เพียงอย่างเดียว อีกทั้ง ยังมีการแลกเปลี่ยนทั้งด้านองค์ความรู้ รวมถึงการแบ่งปันทรัพยากร เช่น พันธุ์กรรมพืชท้องถิ่น หรือของใช้จากชุมชน ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงหลักคิดด้านการพึ่งพาตนเองและการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างยั่งยืน ผู้ให้ข้อมูลบางส่วนมีความชื่นชมบรรยากาศโดยรวม

ของสถานที่เป็นมิตร เอื้อต่อการสนทนาและเรียนรู้ร่วมกัน ทำให้พจน. กลายเป็นพื้นที่ทางวัฒนธรรม ที่ส่งเสริมการสร้างเครือข่ายและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เข้าร่วม

“ใช้ concept จัดนิทรรศการ ขายแบบไม่ขายไข่ม้อยคะ ขายแบบไม่ขายคือเราขาย แหะ แต่ก่อนที่เราจะขายเราไม่ใช่ว่าตั้งหน้าตั้งตาขายธุรกิจ แต่เราขายองค์ความรู้ ด้วย มีการพูดคุยบอกที่ไปที่มาทุกอย่างเป็นเรื่องราว ซึ่งหลักการตรงนี้อะมาใช้ใน ตลาดในชุมชนด้วย เวลาเราจัดตลาด เราจัดร้านค้า เราไม่ได้จัดร้านค้าแบบขาย แบบทั่วไป แต่เราจัดร้านค้าเหมือนกับจัดเทศกาล เพราะว่าที่สำคัญเวลาพวกเรามา เจอกัน มาแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ ไม่ใช่แลกเปลี่ยนองค์ความรู้อย่างเดียว แต่แลกเปลี่ยนของพันธุกรรมด้วย สิ่งของการแบ่งปันกัน”

ตัวแทนเครือข่ายพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ สัมภาษณ์ 23 พฤษภาคม 2568

5. การประสานงานและการจองเข้าชม

ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีความเห็นว่าในขั้นตอนการสมัครเข้าร่วมโครงการหรือกิจกรรมมีความสะดวก เนื่องจากการใช้ QR Code ในการกรอกข้อมูล ทำให้ขั้นตอนการสมัครรวดเร็วและไม่ซับซ้อน

“ถ้าการสมัครให้ 10 คะแนน เพราะสมัยนี้เรามีมือถือ เค้าใช้ QR Code ไปกรอก

ตัวแทนผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ประยุกต์ 1 ไร่ มั่งคั่ง ยั่งยืน

สัมภาษณ์ 4 พฤษภาคม 2568

“ความพึงพอใจในด้านการสมัครไม่มีอะไร อาจเป็นเพราะช่วงนั้นมีโควิด เลยมีการตอบรับ เร็ว สมัครมา อีก 2-3 วันโทรมาบอกว่าให้ไปสัมภาษณ์ แล้วรู้ผลตอนบ่ายเลย”

ตัวแทนผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ประยุกต์ 1 ไร่ มั่งคั่ง ยั่งยืน

สัมภาษณ์ 4 พฤษภาคม 2568

ขณะเดียวกัน ผู้ให้ข้อมูลได้ให้แสดงความเห็นถึงปัญหาที่เกิดขึ้น ในด้านการตอบกลับที่ล่าช้า และการขาดการยืนยันสถานะการสมัครที่ชัดเจน โดยเฉพาะโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ประยุกต์ 1 ไร่ มั่งคั่ง ยั่งยืน ส่งผลให้ผู้สมัครรู้สึกไม่มั่นใจ ต้องติดต่อสอบถามด้วยตนเอง บางส่วนกล่าวว่ารอการตอบ กลับเป็นเวลานาน แต่ช่วงเวลาระหว่างประกาศผลกับเริ่มกิจกรรมมีระยะเวลาสั้นเกินไป ส่งผลให้ผู้ ที่เข้าร่วมโครงการบางส่วนเตรียมตัวไม่ทัน โดยเฉพาะผู้ที่ต้องเดินทางจากต่างจังหวัดหรือมีภาระดูแล ครอบครัว

“สมัครทางไลน์ รอนานมากเลย กว่าเค้าจะโทรกลับมา สมัครง่าย แต่รอเป็นเดือนกว่าเค้าจะติดต่อกลับมา เราใจร้อนเองแต่เค้ามีระยะเวลาของเค้า สมัครเป็นเดือนเลย แล้วเค้าเจียบบจนเราโทรไปหา เค้าบอกว่าเดี๋ยวติดต่อกลับมา ควรจะตอบรับเราสักนิดนึง ให้ 8 คะแนน อีก 2 คะแนนช่วยตอบเราหน่อย และบอกกำหนดการให้แน่นอน”

ตัวแทนผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ประยุกต์ 1 ไร่ มั่งคั่ง ยั่งยืน
สัมภาษณ์ 4 พฤษภาคม 2568

“เวลารอกเข้าไปแล้วไม่มีอะไรตอบกลับมา เราไม่รู้ว่ามีอะไรขาดเหลือหรือเปล่า หรือเค้าได้รับข้อมูลเราไหม เค้าจะติดต่อเรากลับมาอย่างไร นี่จนเราคิดว่าน่าจะไม่ได้แล้ว ตอนนั้นมีงานตลาดไปเจอพี่คนหนึ่ง ถามเค้าว่ามีรายชื่อเข้าสมัครไหมเลยไม่รู้ที่เราสมัครได้ไหม คิดว่าจริง ๆ ควรจะมีการตอบรับ ส่วนเรื่องการประกาศผลคิดว่าโอเค อาจจะเป็นด้านเทคนิคที่นี้ได้ ใครโทรเข้ามาหาคนนั้นเลย”

ตัวแทนผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ประยุกต์ 1 ไร่ มั่งคั่ง ยั่งยืน
สัมภาษณ์ 4 พฤษภาคม 2568

“มีการเลื่อนไปเลื่อนมาบ่อย มีเลื่อนเวลา ผมวางแผนแล้ว ตอนเปิดรับสมัครคือมกราคม จะมาเรียนแล้วอยู่มาประกาศเอา 19 ธันวาคมเลย ซึ่งตอนนั้นผมวางแผนอีกแล้วว่าอยู่ไม่กี่วันต้องรีบกลับเข้ามา”

ตัวแทนผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ประยุกต์ 1 ไร่ มั่งคั่ง ยั่งยืน
สัมภาษณ์ 4 พฤษภาคม 2568

“การรับสมัครให้ 9/10 จริง ๆ อยากจะให้ 8-8.5 แต่ว่าให้ 9 เพราะว่าช่วงระยะเวลาในการสมัครจนถึงการสัมภาษณ์ใช้เวลานานเหมือนกัน เป็นเดือน ๆ เค้ามีไหมไลน์ของเค้า แต่เค้าเจียบบมาก จนเรารู้สึกว่าเราควรไปทำอย่างอื่นไหม แต่พอถึงวันสัมภาษณ์รู้ผลแล้วต้องมา ค่อนข้างเร็ว 3 วันต้องมาแล้ว ซึ่ง 3 วัน กับการจากบ้าน 4 เดือนไม่ง่าย ก่อนหน้านั้นช่วงเวลา 1 เดือน เราไม่รู้เลยว่าจะได้หรือไม่ได้ เพราะเค้าไม่อะไรกับเรา แต่พอสัมภาษณ์เสร็จบอกว่าได้แล้วอีก 3 วันมา คือเราจะจ้างคนมาทำนู่นทำนี่ให้ เราอยู่กับแม่ชราแล้วจะไปจ้างคนมาดูสวนไม้พันธุ์แล้วภายใน 3 วัน ซึ่งก่อนหน้านั้นเราไม่ได้เตรียมเพราะว่าเราไม่รู้ว่าจะได้ไหม แต่พอได้แล้วเหมือนต้องมาเลย 3 วัน กับการเตรียมตัวจากบ้านมา 4 เดือน ไม่ใช่เรื่องง่ายเลย”

ตัวแทนผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ประยุกต์ 1 ไร่ มั่งคั่ง ยั่งยืน
สัมภาษณ์ 4 พฤษภาคม 2568

“ของผมเหมือนกันในการเตรียมตัว พอสัมภาษณ์แล้วได้ 3 วัน มาเริ่มเลย อย่างที่บอกว่าการเตรียมตัวสำคัญ ช่วง 1 เดือน ที่จะประกาศว่าได้หรือไม่ได้ ช่วงนี้ควรที่จะขยายให้เราหน่อยเพราะว่า อย่างที่อยู่คนเดียวต้องไปทำงานหรือคนที่อยู่ต่างจังหวัดต้องเดินทางเข้ามา ทั้งสัมภาษณ์”

ตัวแทนผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ประยุกต์ 1 ไร่ มั่งคั่ง ยั่งยืน
สัมภาษณ์ 4 พฤษภาคม 2568

“ช่วงรับสมัครยาว แต่ควรจะโทรบอกว่าได้ชื่อแล้วอีก 2 วันมาสัมภาษณ์ แล้วอีก 3 วันมาเลย ซึ่งตรงนี้สำคัญอยากให้ขยายช่วงนี้ แต่สมัครไปแล้วเค้ายาวเลย แล้วมาบอกว่าอีก 2 วัน สัมภาษณ์เลย”

ตัวแทนผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ประยุกต์ 1 ไร่ มั่งคั่ง ยั่งยืน
สัมภาษณ์ 4 พฤษภาคม 2568

“การตอบรับเหมือนกัน เราต้องการจะมาเรียนรู้ เราสนใจว่าจะได้ไหม เลื่อนหรือเปล่า เลยต้องโทรมาถามเอง ว่ามีชื่อเราไหม อยากทราบว่าสิ่งที่สมัครไปได้รับการตอบรับไหม ตอนนี้กำลังคัดสรรคนอยู่มาสัมภาษณ์ แต่ตอนประกาศผลเร็วมาก ตั้งตัวไม่ทัน ให้ไปดูพื้นที่แล้วกลับมาสัมภาษณ์ เียนั่นทราบผลเลยว่าได้หรือไม่ได้”

ตัวแทนผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ประยุกต์ 1 ไร่ มั่งคั่ง ยั่งยืน
สัมภาษณ์ 4 พฤษภาคม 2568

ผู้ให้ข้อมูลบางส่วนกล่าวถึงความพึงพอใจต่อการประสานงานของเจ้าหน้าที่ โดยระบุว่า เจ้าหน้าที่ให้ข้อมูล คำแนะนำ และอธิบายรายละเอียดหลักสูตรได้อย่างชัดเจน ช่วยให้เลือกหลักสูตรที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายได้ นอกจากนี้ เจ้าหน้าที่ยังมีความยืดหยุ่นและพร้อมอำนวยความสะดวก เช่น การยอมรับจำนวนผู้เข้าร่วมที่แจ้งล่าช้าโดยไม่ตัดสิทธิ์

“ในเรื่องการประสานงานการเข้าชมโอเคเนะคะ เจ้าหน้าที่ให้ความสะดวก แล้วการอธิบายหลักสูตร เดิมที่เรามีแต่แปดด้าน ไม่รู้ว่าเราจะเสนอหลักสูตรอะไรให้กับประชาชนได้บ้างที่เหมาะสม ทางเจ้าหน้าที่ได้แนะนำหลักสูตรหลายหลักสูตรด้วยกัน เราเลยคิดว่าถ้าเกิดหลักสูตรนี้เบื้องต้นจะมีหลายหลักสูตร ไปจนถึงหลักสูตรแอดวานซ์ เราเลยเรียงหลักสูตรค่ะ เลือกหลักสูตรเบื้องต้นก่อน แล้วเดี๋ยวนี้อีกต่อไปเราจะนำกลุ่มเป้าหมายเดิมเข้าไปอบรมอีกทีนึง จะได้ไปครบหลักสูตรค่ะ”

ตัวแทนผู้ประสานงานในกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้เกษตรเศรษฐกิจพอเพียง
สัมภาษณ์ 29 พฤษภาคม 2568

“คิดว่าเรียบร้อยดีมาก ๆ เลยนะครับ อาจจะเป็นทางโรงเรียนเราเองนะครับ ที่อาจจะประสานงานไม่ดีนะครับ แต่ว่าทางเจ้าหน้าที่ประสานงานสามารถช่วยเหลือได้ดีนะครับ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการทำเอกสารส่งไปเสนอราคา หรือการแนะนำกิจกรรมนะครับ ทางโรงเรียนได้บอกจุดประสงค์ในการเข้าร่วมว่าอยากจะเป็นเกี่ยวกับทรัพยากรนะครับ แล้วเชื่อมโยงเกี่ยวกับเรื่องในหลวงรัชกาลที่ 9 ด้วย เพราะว่าการทำงานที่เราพาเด็ก ๆ ไปในครั้งนี้ เราทำงานร่วมกับคุณครูต่างชาติ คือว่าในวิชาอื่นจะรณรงค์เกี่ยวกับเรื่องทรัพยากรยั่งยืน แต่ในวิชาภาษาไทยเรา มุ่งเน้นเกี่ยวกับเรื่องในหลวงรัชกาลที่ 9 เลยหาจุดกึ่งกลางร่วมกัน แล้วปรึกษาทางเจ้าหน้าที่ครับ ซึ่งเจ้าหน้าที่ให้คำแนะนำได้ดีมาก เลยคิดว่าทางพิพิธภัณฑ์ ประสานงานได้อย่างดีนะครับ ในขณะเดียวกันพิพิธภัณฑ์อะลุ่มอล่วยให้เรามากครับ ด้วยความที่พอเราต้องสรุปจำนวนเด็กนักเรียนจากผู้ปกครองทางนานาชาติอาจจะ ยาก มีความตั้งใจอยากจะให้เด็ก ๆ ทุกคนได้ไป แต่ว่าทั้งนี้จะต้องอยู่กับผู้ปกครอง ว่าเค้าจะส่งจดหมายยินยอมเมื่อไหร่ อันนี้อาจจะแบบว่าจำนวนไปนอนให้เข้าไป แต่ว่าเจ้าหน้าที่ประสานงานได้ดี คอยช่วยเหลือแล้วบอกว่าไม่เป็นไร ถ้าได้วันไหน ยินดีที่จะประสานงาน อันนี้เป็นสิ่งที่รู้สึกว่าการค่อนข้างจะประทับใจมาก ๆ”

ตัวแทนผู้ประสานงานในกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้เกษตรเศรษฐกิจพอเพียง

สัมภาษณ์ 3 มิถุนายน 2568

“สิ่งที่ประทับใจนะครับ คือการประสานงานแล้วการให้คำปรึกษา เพราะว่าทางโรงเรียนเชื่อว่าทางพิพิธภัณฑ์เนี่ยครับ เป็นผู้เชี่ยวชาญสามารถรู้เกี่ยวกับข้อมูลต่าง ๆ ได้อย่างดีนะครับ อันนี้เป็นจุดแข็งที่สามารถประสานงานได้เป็นอย่างดี”

ตัวแทนผู้ประสานงานในกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้เกษตรเศรษฐกิจพอเพียง

สัมภาษณ์ 3 มิถุนายน 2568

6. คุณภาพของการนำชมและการให้บริการโดยเจ้าหน้าที่

ผู้ให้ข้อมูลมีความเห็นสอดคล้องกันว่า เจ้าหน้าที่และวิทยากรมีความรู้ในเนื้อหาที่ถ่ายทอดอย่างถูกต้องและแม่นยำ สามารถนำเสนอข้อมูลได้อย่างน่าสนใจและเหมาะสมกับช่วงวัยของผู้เข้าชม นิทรรศการ โดยมีจุดเด่นคือการรู้จักปรับระดับเนื้อหาและความยาวของการอธิบาย ส่งผลให้การให้ข้อมูลไม่น่าเบื่อ

“ผู้นำชมคิดว่าให้ความรู้ได้ดีนะครับ แล้วไม่ได้ให้ความรู้ในลักษณะที่ยาวจนเกินไป คิดว่าผู้นำชมมีความรู้ในเรื่องที่พูดเป็นอย่างดี ในขณะเดียวกันสิ่งที่เป็นข้อดีคือน่าจะเป็นจากประสบการณ์ผู้นำชมนะครับ เค้าเลยรู้ว่าเค้าควรจะหยุดตรงไหน

เค้าควรจะให้ความรู้ตรงไหนที่ไม่ยาวเกินไปนะครับ แล้วให้เหมาะกับช่วงวัยของเด็ก
อันนี้เลยรู้สึกว่าเป็นสิ่งที่คิดว่าเหมาะสมครับ”

ตัวแทนผู้ประสานงานในกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้เกษตรเศรษฐกิจพอเพียง
สัมภาษณ์ 3 มิถุนายน 2568

นอกจากการนำเสนอเนื้อหาแล้ว ผู้ให้ข้อมูลได้กล่าวถึงความหลากหลายของกิจกรรม
และสถานที่ที่นำเสนอ เช่น การเยี่ยมชมสถานที่ที่มีความสวยงามและสร้างความตื่นตาตื่นใจให้แก่ผู้เข้าชม
นิทรรศการ โดยเฉพาะกลุ่มเด็ก ๆ ซึ่งถือว่าเหมาะสมกับทุกช่วงวัย

“อีกอย่างหนึ่งคือผู้ที่นำชมหรือว่าอาคารสถานที่ที่มีความหลากหลายนะครับ ไม่ว่าจะเป็น
เป็นในลักษณะความสวยงาม หรือว่าความตื่นตาตื่นใจให้กับเด็ก ๆ คิดว่าเหมาะสม
กับเด็กช่วงทุกวัยนะครับ”

ตัวแทนผู้ประสานงานในกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้เกษตรเศรษฐกิจพอเพียง
สัมภาษณ์ 3 มิถุนายน 2568

“วิทยากรเค้านสอนได้มีเหตุผล ทำให้เราไม่เบื่อ”

ตัวแทนผู้เข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้เกษตรเศรษฐกิจพอเพียง
สัมภาษณ์ 28 มิถุนายน 2568

ผู้ให้ข้อมูลกล่าวถึงการอธิบายของผู้นำชมและกิจกรรมต่าง ๆ ที่ให้ความรู้และยังสามารถ
จุดประกายความคิดสร้างสรรค์และแรงบันดาลใจให้ผู้เข้าชมสามารถนำแนวคิดไปปรับใช้หรือพัฒนา
ต่อยอดได้

“ดีมากคะ อธิบายได้ชัดเจน แล้วลงลึกให้ได้ด้วยคะ มีไปชมบ้าน มีหลายจุดด้วยกัน
ที่ไปชมคะ ตั้งแต่การปลูกในกระถาง เค้านะนำคะ คือ เป็นเหมือนไปเรียนรู้
สิ่งใหม่ ๆ แล้วมีบ้าน 4 ภาคคะ ไปเดินดู มีตั้งแต่บ้านจักรยานรดน้ำต้นไม้ คือบางคน
อาจจะมีไอเดียของเค้าคะ นำเอาไอเดียนี้ไปต่อยอดได้ มีเลี้ยงไก่ เลี้ยงหอย
สามารถที่จะไปจุดประกายของคนเข้าชมได้ ไปต่อยอด”

ตัวแทนผู้ประสานงานในกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้เกษตรเศรษฐกิจพอเพียง
สัมภาษณ์ 29 พฤษภาคม 2568

7. สิ่งอำนวยความสะดวก

ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อที่พัก โดยมีความเห็นว่าสิ่งอำนวยความสะดวกเพียงพอและเหมาะสม ทั้งในแง่ขนาด ความสะอาด และการจัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะแก่การพักผ่อน โดยจุดเด่นที่กล่าวถึง ได้แก่ การแยกพื้นที่ห้องน้ำเป็นส่วนเปียกและส่วนแห้งสร้างความสะอาดสบาย และถูกสุขลักษณะ มีเครื่องปรับอากาศและพัดลมที่สามารถเลือกใช้งานได้ตามความต้องการ รวมถึงระบบล็อกประตูอัตโนมัติที่เพิ่มความปลอดภัย อย่างไรก็ตาม ผู้ให้ข้อมูลในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ประยุกต์ 1 ไร่ มั่งคั่ง ยั่งยืนบางส่วนมีความเห็นว่า ที่พักไม่จำเป็นต้องมีความสะดวกสบายมากเกินไป เพราะการมีกิจกรรมเกษตรควรให้ผู้เข้าร่วมสัมผัสบรรยากาศจริงของพื้นที่ธรรมชาติ

“ชอบห้องพัก มีสิ่งอำนวยความสะดวกดี บรรยากาศน่านอนมากเลย”

ตัวแทนผู้เข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้เกษตรเศรษฐกิจพอเพียง
สัมภาษณ์ 28 มิถุนายน 2568

“ชอบที่พัก บรรยากาศดี สิ่งอำนวยความสะดวกดี ห้องน้ำดีแยกเป็นโซนเปียกกับโซนแห้ง ชอบมาก เพราะที่อื่นไม่ค่อยมีแบบนี้”

ตัวแทนผู้เข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้เกษตรเศรษฐกิจพอเพียง
สัมภาษณ์ 28 มิถุนายน 2568

“ชอบที่พักมากเป็นอันดับ 1 เพราะว่าห้องน้ำแยกโซน เวลาไปที่อื่นไม่มีเลย ส่วนเรื่องที่นอนมีแอร์ 2 ตัว ทำให้ห้องเราไม่ร้อนและมีความส่วนตัวดี เราสามารถเปิด-ปิดเองได้ และประตูล็อกอัตโนมัติ ช่วยอำนวยความสะดวกดีและความปลอดภัยดี และเรื่องผ้าปูสะอาดมาก”

ตัวแทนผู้เข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้เกษตรเศรษฐกิจพอเพียง
สัมภาษณ์ 28 มิถุนายน 2568

“ชอบห้องพักเหมือนกันเพราะว่ามีสิ่งอำนวยความสะดวกครบครัน มีที่นอน ห้องน้ำสะอาด กิจกรรมชอบดำนา เพราะว่าเป็นครั้งแรก และได้ลงมือทำจริง และเป็นความสุขด้วย”

ตัวแทนผู้เข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้เกษตรเศรษฐกิจพอเพียง
สัมภาษณ์ 28 มิถุนายน 2568

“ส่วนสิ่งอำนวยความสะดวก ห้องพักไม่เหมือนที่เราคิดไว้ ดุสวย และสิ่งอำนวยความสะดวกเยอะกว่าที่คิดไว้”

ตัวแทนผู้เข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้เกษตรเศรษฐกิจพอเพียง
สัมภาษณ์ 28 มิถุนายน 2568

“ณ ตอนนี้อย่าโอเคนะคะ เพราะว่าถ้าที่อื่นไม่มีขนาดนี้ แล้วในราคาแบบว่าแทบจะไม่ได้อะไรเลย ไม่ว่าจะเป็นที่นอน เพราะว่าต้องไปไกลใช้มัยยะ แล้วขาย 2-3 วัน อย่างที่พักค่อนข้างดีมาก มีน้ำอุ่น มีแอร์ให้ ที่พักค่อนข้างดี ทุกอย่างดูแลดีนะคะ แล้วการคิดเงินไม่ได้คิดค่าออกบูท เพียงแต่ว่าแล้วแต่ว่าร้านค้าจะบริจาคให้คือช่วยในกิจกรรมของ พวก ค่ะ”

ตัวแทนร้านค้าในกิจกรรมตลาดเศรษฐกิจพอเพียง สัมภาษณ์ 21 พฤษภาคม 2568

“สิ่งอำนวยความสะดวก ถ้าบอกว่าในเรื่องการเกษตรความสะดวกขนาดนี้ถือว่าโอเค เพราะว่าไม่ได้จำเป็นว่าจะสะดวกมากจนเกินไป ต้องมีลำบากกันนิดหน่อยเพื่อที่จะให้เราได้ทำเกษตร ถ้าเกิดบอกว่าเรือนพักเรามีห้องแอร์จะทำให้เราไม่ค่อยอยากออกไปข้างนอก ดีนะมีร้อนบ้างเย็นบ้าง เย็นจากลมธรรมชาติด้วย แต่ถ้าเกิดเป็นห้องแอร์ ข้างนอกร้อนอยู่ข้างในดีกว่าเย็น เป็นอย่างที่เราควรจะเป็น”

ตัวแทนผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ประยุกต์ 1 ไร่ มั่งคั่ง ยั่งยืน
สัมภาษณ์ 4 พฤษภาคม 2568

“สำหรับสิ่งอำนวยความสะดวกในแปลง ที่พัก อุปกรณ์การเกษตร โอเคเหมาะสม และเพียงพอ บ้านหลังขนาดนี้อยู่ได้”

ตัวแทนผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ประยุกต์ 1 ไร่ มั่งคั่ง ยั่งยืน
สัมภาษณ์ 4 พฤษภาคม 2568

“ในส่วนของที่พักถือว่าดี แต่ไม่ต้องติดแอร์ ขนาดนี้ถือว่ากำลังดีเพราะว่าสามารถเอาพัดลมมาเป่าได้”

ตัวแทนผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ประยุกต์ 1 ไร่ มั่งคั่ง ยั่งยืน
สัมภาษณ์ 4 พฤษภาคม 2568

ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่ส่วนกลางและห้องน้ำ ผู้ให้ข้อมูลระบุว่าห้องน้ำมีเพียงพอครอบคลุมทุกจุด และได้รับการดูแลความสะอาดอย่างสม่ำเสมอ นอกจากนี้ ยังมีพื้นที่รับประทาน

อาหาร เปลี่ยนเสื้อผ้า และล้างตัวหลังทำกิจกรรม ซึ่งได้รับความนิยมจากผู้เข้าชมโดยเฉพาะกลุ่มเด็กที่มีกิจกรรมกลางแจ้ง

“พื้นที่ในการจัดขายโอเคสะอาดสะอาดอันดี ที่พักของผู้ประกอบการโอเคคะ”

ตัวแทนร้านค้าในกิจกรรมตลาดเศรษฐกิจพอเพียง สัมภาษณ์ 21 พฤษภาคม 2568

“ห้องน้ำมีอยู่ทุกจุดอยู่แล้ว เพียงพอ แล้วพนักงานทำความสะอาดอะไรอยู่แล้ว
เรียบร้อยอันนี้คิดว่าเพียงพอสำหรับห้องน้ำนะคะ”

ตัวแทนร้านค้าในกิจกรรมตลาดเศรษฐกิจพอเพียง สัมภาษณ์ 20 พฤษภาคม 2568

“ห้องน้ำ เรียบร้อยคะ คือ เรียบร้อยดีคะห้องน้ำ”

ตัวแทนผู้ประสานงานในกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้เกษตรเศรษฐกิจพอเพียง
สัมภาษณ์ 29 พฤษภาคม 2568

“ในเรื่องของห้องน้ำหรือว่าสถานที่ทานข้าว เปลี่ยนเสื้อผ้า หรือว่าการล้างตัว
หลังจากการทำนา เด็ก ๆ รู้สึกว่าชอบนะคะ”

ตัวแทนผู้ประสานงานในกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้เกษตรเศรษฐกิจพอเพียง
สัมภาษณ์ 3 มิถุนายน 2568

ส่วนการบริหารจัดการด้านพื้นที่จอดรถและการเดินทางภายใน ผู้ให้ข้อมูลมีความเห็นว่ามีการบริหารจัดการอย่างเหมาะสม มีเจ้าหน้าที่ให้คำแนะนำและดูแลความปลอดภัย สถานที่มีความกว้างขวาง ร่มรื่น และสามารถรองรับผู้เข้าร่วมจำนวนมาก นอกจากนี้บริการรถรางหรือระบบขนส่งภายในสามารถช่วยอำนวยความสะดวกแก่ผู้เข้าร่วมได้เป็นอย่างดี อีกทั้งผู้ให้ข้อมูลกล่าวถึงความประทับใจในความเป็นกันเองและการจดจำผู้มาเยือนของเจ้าหน้าที่ ซึ่งสร้างความรู้สึกใกล้ชิดและต้อนรับอย่างอบอุ่น

“พึงพอใจ เพราะว่าการที่กว้างขวาง เมื่อวานนี้มาสายจอดรถไม่ได้แต่แทรก ๆ ได้
แต่วันนี้สะดวกจอด”

ตัวแทนผู้เข้ารับการอบรมโครงการวิชาของแผ่นดิน สัมภาษณ์ 5 เมษายน 2568

“สถานที่จอดรถมีพนักงานรักษาความปลอดภัย เค้าดูแลให้ณะคะ
อำนวยความสะดวกอยู่เหมือนกัน คือว่าจุดไหนยังงจอดตรงไหนยังงคะ บริหาร
จัดการดีคะ”

ตัวแทนผู้ประสานงานในกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้เกษตรเศรษฐกิจพอเพียง
สัมภาษณ์ 29 พฤษภาคม 2568

“สถานที่โอเค ร่มรื่นคะ อากาศดีอะไรต่าง ๆ แล้วมีสถานที่ท่องเที่ยวคะ พุดง่าย ๆ
เดินชมได้ด้วยคะ มีกาแฟแล้วเดินชมได้ด้วยโอเคคะ คนที่เข้ามาระหว่างที่นั่งรอ
อบรมเค้าสามารถเดินชมเดินอะไรได้คะ กว้างขวางคะ”

ตัวแทนผู้ประสานงานในกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้เกษตรเศรษฐกิจพอเพียง
สัมภาษณ์ 29 พฤษภาคม 2568

“เจ้าหน้าที่ดีคะ เป็นกันเองทุกคน ดีทุกคน จนเดี๋ยวนี้เค้าจำเราได้ แต่เราจำเค้า เรา
ไม่รู้จักเค้าแต่เค้ารู้จักเรา จะรู้ว่าเรามาบ่อย เวลาไม่มาเค้าบอกว่าทำไมไม่มา”

ตัวแทนผู้เข้ารับการอบรมโครงการวิชาของแผ่นดิน สัมภาษณ์ 5 เมษายน 2568

ข้อเสนอแนะ

ทั้งนี้ผู้ให้ข้อมูลได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความพึงพอใจในการมาใช้บริการ ดังนี้

1. เพิ่มการติดตามผลและการสนับสนุนการเรียนรู้

ผู้ให้ข้อมูลในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ประยุกต์ 1 ไร่ มั่งคั่ง ยั่งยืน บางส่วนกล่าวถึงการขาด
การติดตามผลหลังจากการสอนในภาคปฏิบัติ ส่งผลให้ผู้ให้ข้อมูลไม่มั่นใจว่าสิ่งที่ทำถูกต้องหรือไม่
รวมถึงไม่มีอาจารย์พี่เลี้ยงคอยให้คำปรึกษาอย่างต่อเนื่อง ผู้ให้ข้อมูลมีข้อเสนอแนะว่าควรกำหนด
หลักสูตรและตารางปลูกพืชให้ชัดเจน รวมถึงการติดตามความก้าวหน้าของผู้เรียนรายบุคคล

“ส่วนตัวเลย การเรียนรู้ที่ได้เยอะ แต่ปัญหาของที่นี่คือการตามผล มาที่นี้พอเราลง
แปลงเราต้องทำนา ในการทำนาต้องมีการพรวนดิน หลังจากที่เราสอนเรียบร้อยแล้ว
แล้ว เค้าจะสอนเรื่องทำหลุมต่าง ๆ แต่ไม่มีมาตรฐานว่าเค้าต้องปลูกอะไรให้
เหมือนกันทุกแปลง แล้วหลังจากที่ปลูกแล้วผลที่เกิดขึ้นคืออะไร ที่นี้สอนอย่างเดียว
ไม่มีการตามผล”

ตัวแทนผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ประยุกต์ 1 ไร่ มั่งคั่ง ยั่งยืน
สัมภาษณ์ 4 พฤษภาคม 2568

“ควรมีเป็นกำหนดการเลยว่าช่วงเวลานี้ควรปลูกผักอะไร แล้วติดตามผลว่าแปลงไหนปลูกอะไร ควรวางแผนอย่างไร การรดน้ำ ลงน้ำยาเมื่อไหร่”

ตัวแทนผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ประยุกต์ 1 ไร่ มั่งคั่ง ยั่งยืน
สัมภาษณ์ 4 พฤษภาคม 2568

“การเผ่าถ่าน สอนให้เราเผา 1 ครั้ง เผา 1 ครั้งไม่ได้อะไร และวัสดุอุปกรณ์ไม่มีให้ เรา อย่างเตาเผ่าถ่านควรที่จะมีเตา เราหาไม่ในส่วนต่าง ๆ ของเรา ควรจะใช้ได้ตลอดเวลา แต่นี้ไม่ใช่สอนเสร็จแล้วเอาเตากลับ แล้วเราทำอย่างไร เรียนรู้แค่ครั้งเดียวทำไมเป็น ต้องเรียนรู้เรื่อย ๆ อย่างต่อเนื่อง ที่นี้การต่อเนื่องไม่มี ถ้าเยอะไปอาจจะกำหนดหลักสูตรไปเลยว่า 1 คน ควรเพาะกี่แปลง ปลูกอะไรบ้าง อย่างที่บอกว่ามีฤดูกาล ฤดูกาลไหนควรที่จะปลูกผักอะไร แนะนำไปเลย ก็วันควรให้ยาไหม หรือให้ปุ๋ย ตอนไหนควรใช้อะไร ซึ่งเค้ามีทุกอย่างหมดแต่ว่าแปลงผักไม่มี ให้เราดำนา และอาจารย์ที่สอนสอนเสร็จแล้วไป ไม่มีการติดตาม”

ตัวแทนผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ประยุกต์ 1 ไร่ มั่งคั่ง ยั่งยืน
สัมภาษณ์ 4 พฤษภาคม 2568

2. การบริหารจัดการบุคลากร

ผู้ให้ข้อมูลเสนอแนะว่าบทบาทของอาจารย์พี่เลี้ยงในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ประยุกต์ 1 ไร่ มั่งคั่ง ยั่งยืน ควรทุ่มเทและมุ่งมั่นดูแลผู้เรียนอย่างเต็มที่ โดยไม่ควรได้รับมอบหมายงานอื่นที่ทำให้เวลาสำหรับการให้คำปรึกษาลดลง นอกจากนี้ ไม่ควรใช้บุคลากรที่มีงานประจำอยู่แล้วมารับหน้าที่ในโครงการ แต่ควรเป็นผู้ที่มุ่งมั่นเต็มเวลาและพร้อมอยู่กับผู้เรียนตลอดกระบวนการ การติดตามผลการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่องของอาจารย์พี่เลี้ยงถือเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้รับการสนับสนุนอย่างเหมาะสมและสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้จริง

“อาจารย์ไม่ควรจะมีอย่างอื่นให้เค้ารับผิดชอบเยอะ หนักจนเกิดเหตุแล้วเค้าไม่มีเวลาที่จะดูแลเรา โครงการนี้ลงทุนเยอะแล้วคนที่ตั้งใจเรียน เค้าตั้งใจจริง ควรที่จะมีอาจารย์ประจำ 1 คน อาจารย์ที่เค้าสอนไปแล้วไม่เป็นไร แต่อาจารย์พี่เลี้ยงควรจะมาบอกเราว่าควรทำอย่างไร”

ตัวแทนผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ประยุกต์ 1 ไร่ มั่งคั่ง ยั่งยืน
4 พฤษภาคม 2568

“แนะนำว่าให้เค้ามาดูแลนักเรียนในโครงการอย่างเดียวเลย ไม่ต้องไปทำอย่างอื่น”

ตัวแทนผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ประยุกต์ 1 ไร่ มั่งคั่ง ยั่งยืน

สัมภาษณ์ 4 พฤษภาคม 2568

“ส่วนเรื่องของพี่เลี้ยง ไม่อยากได้คนของ พกฉ. ที่เค้ามีงานประจำของเค้าอยู่แล้ว ไม่อยากให้โครงการนี้เป็นงานเสริมของใคร อยากจะให้เป็นคนจริงมาถ่ายทอด และเป็นงานหลักของเค้า สร้างมูลค่าของเค้า สร้างผลงานของเค้า สร้างรายได้ของเค้าจากงานนี้ อาจจะเป็นคนระดับอาจารย์ที่มีลูกศิษย์ให้เค้ามาดูแล ออกไปตอนได้ใบประกาศให้รู้สึกภูมิใจ อารมณ์ต่างกัน ผมติดตาม Facebook ของแต่ละคน น้อยมากที่เค้าจะเชิดชู สามารถพูดได้ด้วยความภูมิใจ แต่สำหรับบางคนอารมณ์ต่างกัน เรื่องพี่เลี้ยงสำคัญมาก อยากได้การปฏิบัติและติดตามผล”

ตัวแทนผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ประยุกต์ 1 ไร่ มั่งคั่ง ยั่งยืน

สัมภาษณ์ 4 พฤษภาคม 2568

3. อุปสรรคและสิ่งอำนวยความสะดวก

ผู้ให้ข้อมูลกล่าวถึงปัญหาด้านอุปกรณ์การเกษตรและเครื่องมือที่ใช้ในการฝึกปฏิบัติว่ามีหลายรายการที่อยู่ในสภาพชำรุดหรือมีจำนวนไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้เรียน ส่งผลให้การฝึกปฏิบัติไม่สามารถดำเนินไปได้อย่างราบรื่น ผู้ให้ข้อมูลเสนอแนะว่าควรมีการจัดหาและเตรียมอุปกรณ์ให้พร้อมใช้งาน อีกทั้งระบบการซ่อมบำรุงยังขาดความชัดเจน ทำให้อุปกรณ์ที่เสียหายไม่ได้รับการซ่อมหรือเปลี่ยนใหม่อย่างทันท่วงที ขณะเดียวกันยังพบว่าเครื่องมือบางชนิดไม่เป็นไปตามมาตรฐานด้านความปลอดภัย อันอาจก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อผู้ใช้ จึงมีความจำเป็นเร่งด่วนในการปรับปรุง จัดหาเครื่องมือที่มีคุณภาพและปลอดภัยต่อการใช้งาน รวมถึงจัดให้มีอุปกรณ์สนับสนุนการสอน เช่น จอภาพหรือเครื่องฉาย เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการสื่อสารและการเรียนการสอนอย่างเต็มศักยภาพ

“เรื่องการจัดการไม่ค่อยโอเค เช่น รุ่นผมของทำากาน้ำตาลหมด ไม่มีเงินสำรองให้ไปซื้อ อย่างร่ำหมดต้องรอ ไม่มีของให้ พอรอแล้วทุกอย่างจะเลื่อนไปหมด อย่างที่พี่เค้าบอกว่าให้ลองผิดกว่าเราจะไปจับลองถูกอีก ครูพี่เลี้ยงควรจะตัดงานเค้าออกไปงานส่วนอื่น ๆ เพราะว่าเวลาเค้าไปจัดการส่วนอื่น ๆ แล้วเค้ามาเตรียมให้เราจะกะทันหัน เวลาไม่มี เค้าบอกเราวันนี้ พรุ่งนี้ทำเวลากะชั้นไป”

ตัวแทนผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ประยุกต์ 1 ไร่ มั่งคั่ง ยั่งยืน

สัมภาษณ์ 4 พฤษภาคม 2568

“ในเรื่องของสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น เครื่องมือในการที่นำเสนอ บางทีมองไม่เห็นภาพ จอที่ติดสไลด์จะต้องมี เพื่อเวลาที่เราใช้เครื่องมือสื่อสาร เวลาเราจะดูภาพ อาจารย์ไม่สามารถให้ทุกคนมานั่งรวมกันแล้วดูภาพได้ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นการสื่อสารระหว่างผู้สอนกับนักเรียน และเวลาสอนอาจารย์จะสามารถขึ้นสไลด์ ซึ่งการเขียนกับเห็นภาพต่างกันเลย อันนี้จำเป็นต้องมี แต่สุดท้ายรอเงินกองกลางซื้อก่อน ผมว่าเป็นส่วนของนักเรียน แต่ต้องเป็นงบของ พกณ. ซึ่งต้องดูแลตรงนี้ เวลาแขกมาจะได้เห็นว่ามีกรนำเสนอ เรื่องที่ 2 เครื่องสีข้าว รุ่นนี้พันหักหมดแล้ว หมายถึงว่าจะไม่ได้ข้าวจะมีฟางมาผสม เครื่องนวดข้าวหรือสีข้าว รุ่นก่อนได้กินรุ่นถัดมาไม่ได้กิน เพราะว่าพันหักหมดแล้วทำให้อง ๆ เกอะ เพราะข้าวกว่าจะได้ 120 วัน ไม่ได้ง่าย ๆ สิ่งที่ได้ออกมาเป็นฟางผสมข้าว ไม่ได้ข้าวออกมาเลย อันนี้ตั้งแต่รุ่นผมแล้ว ถ้าไม่ซื้อเครื่องใหม่เปลี่ยนพันให้กรงข้าวออกมาเป็นเมล็ดข้าว เครื่องสับต่าง ๆ อันนี้เสี่ยง ยังสับได้อยู่แต่ไม่ใช่เพราะอะไร เพราะเป็นสิ่งที่เราจำเป็น จะให้เรามานั่งสับเหมือนสมัยก่อนไม่มีใครทำแล้ว แต่พวกผมทำ ดังนั้นสิ่งอำนวยความสะดวกเหล่านี้ พกณ. ต้องสนับสนุน แล้วสิ่งที่เสียควรเอาออกมาได้แล้ว ไม่ใช่เอามากอง ดังนั้นสิ่งเหล่านี้เป็นตัวชูเกศตรเพราะเราใช้อินทรีย์วัตถุในการเอามาสับย่อย สิ่งเหล่านี้จำเป็นมาก”

ตัวแทนผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ประยุกต์ 1 ไร่ มั่งคั่ง ยั่งยืน
สัมภาษณ์ 4 พฤษภาคม 2568

“ไม่แน่ใจว่า พกณ. มีแผนซ่อมบำรุงไหม ถ้ามีเค้าควรที่จะเข้ามาดูเพราะว่าเป็นเครื่องมือทำการเกษตร อย่างรุ่นผมเครื่องสับลูกปิ่นแตก บอกอาจารย์ว่าไปซื้อลูกปิ่นมาใหม่แล้วเดี๋ยวเปลี่ยนให้จะได้ใช้ รุ่น 8 มีพีเราเป็นข้าง อะไรพังซ่อมให้หมด เราไม่ต้องการให้สิ่งเหล่านี้มาเกิดขึ้นกับนักเรียน”

ตัวแทนผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ประยุกต์ 1 ไร่ มั่งคั่ง ยั่งยืน
สัมภาษณ์ 4 พฤษภาคม 2568

“ฝั่งผมจะเสี่ยงตั้งเรื่องรถหน้อย บรรยากาศป่าตรงนี้จะหายไป รุ่นแรกๆ ป่าไม้ทึบมากเลย ตอนนี้อยู่ในเมือง จะทำให้เชิญชวนรุ่นใหม่ ๆ มา ไม่ต้องมีแอร์หรือรถ ส่วนเรื่องเครื่องมือที่เราเจอปัญหาเหมือนกัน ผมเจอเหมือนกัน เครื่องนวดข้าวเกี่ยวกับระบบเพลลา รถไถใช้นวดข้าว เราเจอปัญหามีการเคลื่อนย้ายบ่อย ถ้าคนไม่รู้จักเกี่ยวกับการสมดุลของเพลลาจะทำให้ที่ไปติดตั้งแตก วันนั้นเจอปัญหาทำให้ล่าช้า แก้ปัญหาโดยการไปเอารถไถมาติดบนสายพานแล้วสลับสายพานทำได้อยู่ระยะหนึ่ง แล้วเกิดความร้อนแล้วทำไม่ได้ เจอปัญหาเรื่องเครื่องมือเก่า ผมว่าเก่ง

แล้วเค้าสอนให้เราแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ดี ซึ่งไม่ควรจะเป็นอย่างนั้นอันตราย แต่เรานวดข้าวออกมาเป็นเมล็ดได้อยู่ ผมน่าจะเป็นรุ่นแรกที่เข้ามาเจอเครื่องมือทำเกษตรยังมีไม่เพียงพอต่อนักเรียน โชคดีว่ามีซื้อไว้บางส่วนบ้างแล้ว ใช้ของส่วนตัวอีก เรื่องงบประมาณทางสถาบันน่าจะมาให้ ในรุ่นต่อไปควรจะมึงบให้เค้า โดยที่เค้ามาเรียนเอาความรู้ไป”

ตัวแทนผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ประยุกต์ 1 ไร่ มั่งคั่ง ยั่งยืน
สัมภาษณ์ 4 พฤษภาคม 2568

“เรื่องเครื่องมือ เครื่องตัดหญ้า มีเต็มไปหมดเลยแต่ใช้ได้ตัวเดียว เครื่องมือที่อันตรายไม่ได้มาตรฐาน คนซื้อไม่ได้ทำ คนทำไม่ได้ซื้อ มีดเบ็กมาฟันไป 2 ที่บิ่นแล้ว อุปกรณ์การเกษตรให้คนที่เค้าทำจริงๆ มาซื้อดีกว่า เสียไม่ใช่ว่า เป็นปลั้วมากกว่า เครื่องตัดหญ้ามีตั้งหลายตัวซ่อมให้สมบูรณ์ มึงบให้เค้าซ่อม ไม่ใช่พวกผมออกงบซ่อม”

ตัวแทนผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ประยุกต์ 1 ไร่ มั่งคั่ง ยั่งยืน
สัมภาษณ์ 4 พฤษภาคม 2568

4. เนื้อหาหลักสูตร

ผู้ให้ข้อมูลโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ประยุกต์ 1 ไร่ มั่งคั่ง ยั่งยืน กล่าวถึงเนื้อหาในหลักสูตรปัจจุบันว่า มีสัดส่วนการเรียนรู้ภาคทฤษฎีมากกว่าภาคปฏิบัติ และได้เสนอแนะว่าควรปรับสัดส่วนการเรียนรู้ให้เน้นการปฏิบัติร้อยละ 70 และทฤษฎีร้อยละ 30 เพื่อให้ผู้เรียนได้ลงมือทำและฝึกทักษะอย่างจริงจัง ควบคู่ไปกับการได้รับคำแนะนำและการแก้ไขข้อผิดพลาดระหว่างปฏิบัติ เพื่อให้สามารถนำความรู้ไปใช้ได้จริงในบริบทของตน นอกจากนี้ยังควรบรรจุเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยีและเครื่องจักรกลทางการเกษตร เพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน ลดการใช้แรงงาน และส่งเสริมการประยุกต์ใช้ความรู้ให้เกิดผลลัพธ์ที่คุ้มค่าและยั่งยืน

“เมื่อเข้ามา 4 เดือนนี้เค้าไม่มีรายได้ เมื่อเข้ามาแล้วควรเป็นสำเร็จรูป ไม่ใช่บะหมี่ที่คุณต้องไปผลิตเส้น ดังนั้นอยากให้ลดในเรื่องของหลักสูตร แล้วคัดเอาที่มีความจำเป็นจริง ๆ และได้ปฏิบัติมากขึ้น เช่น เรียนทฤษฎี 30% ปฏิบัติอีก 70% และมีการติดตามผล ในส่วนของครูพี่เลี้ยงถือว่าเค้าเป็นคนดูแล เค้ามีเงินเดือน มีหน้าที่ดูแลแปลงนับว่าเป็น 1 ส่วน ดังนั้นเราต้องการคนที่รู้จริงและอยู่ในพื้นที่ เช่น มองใบผักเหลือง คุณฉีดยาอะไรลงไป เดินไปเห็นน้ำแดง คุณทำอะไรก่อนหน้านี เป็นสิ่งที่เราอยากรู้และเพื่อนหลาย ๆ คนฝากมาว่าตรงนี้ที่เค้าอยากได้ เพราะพอไปที่บ้าน น้ำแดงมาเค้าจะไปถามใคร แล้วทฤษฎีกับปฏิบัติคนละเรื่อง ขึ้นทฤษฎีมาสวยมาก

เลยแต่พอมาเป็นปฏิบัติหน้าแดงขึ้นมา เป็นน้ำกรด หรืออะไรพวกนี้ ทำไมอันนี้น้ำใส ทำไมอันนี้น้ำขุ่นเป็นต่างเกิดอะไรแบบนี้ เราโทรไปไม่เห็นภาพ เราต้องการให้เค้าเข้ามาอยู่ ซึ่งเค้าต้องให้พี่เลี้ยงเข้ามาทำ มาบอก หรืออย่างคนที่เคยทำมาแล้ว บอกว่าให้ลองแบบนี้ แต่ไม่ได้หมายความว่าต้องทำแบบนี้ แต่เป็นการให้ลองทำ ทำไม่ได้ ลองถามอาจารย์ดู ซึ่งถ้าเป็นแบบนี้อยู่บ้านได้ไม่ต้องมาเรียน ลองปรับหลักสูตรอันนี้ สำคัญมาก เพราะจะเป็นตัวดึงดูดคนเกษตรตัวจริงเข้ามา เค้าจะได้รับในสิ่งที่ไม่เวิร์ก ปากต่อปาก กระแสโซเชียลแรงมาก ไม่รู้เรื่องเลย มา 4 เดือนเสียเวลา ซึ่งไม่อยากจะให้เป็นแบบนี้ แต่สุดท้ายเมื่อเข้ามา ตัวจริงจะเริ่มน้อยลง”

ตัวแทนผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ประยุกต์ 1 ไร่ มั่งคั่ง ยั่งยืน
สัมภาษณ์ 4 พฤษภาคม 2568

“ในเรื่องของหลักสูตร ทุกคนเข้ามามีโอกาสได้สิ่งที่นำไปใช้ได้ ดังนั้นการปฏิบัติต้องมากกว่าทฤษฎี ปัจจุบันเหมือนทฤษฎีจะมากกว่าปฏิบัติ ดังนั้นไม่ว่าวิชาไหนแล้วแต่ เรียนไปทุกคนลืมหมด ทุกคนจะเก่ง จะเก่งในเรื่องของการคัดลายมือ เมื่อออกไปแล้วการจะนำตรงนั้นมาปฏิบัติไม่ได้เลย แล้วเกือบทุกคนเป็นอย่างนั้น น้อยมากที่คนจะไปทำจริง ส่วนคนที่ทำได้คือคนที่พื้นฐานอยู่แล้ว รู้มาก่อน”

ตัวแทนผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ประยุกต์ 1 ไร่ มั่งคั่ง ยั่งยืน
สัมภาษณ์ 4 พฤษภาคม 2568

“ตอนที่มาสมัครเรียน ได้รู้มาจากที่ต่าง ๆ เค้าบอกว่ามาเรียนที่นี่ดีกว่าได้มากกว่า มีป้ามีอะไรจริง เค้าให้เป็นองค์ความรู้ แต่พอของจริงเค้าไม่ได้ให้อะไรเรามา เรื่องค่าใช้จ่ายต้องมาคุยกัน บางสิ่งบางอย่างไม่มีให้ อยากจะปลูกอะไรต้องซื้อเสริมเอาเอง ผมรู้สึกเฉย ๆ อย่างที่อาจารย์บอกว่า เราคิดได้แต่การที่เราคิดแล้วต้องมีคนบอกว่าเราผิดอย่างไร แล้วผิดอย่างนี้ควรแก้อย่างไร ช่วงหลัง ๆ มีคนมาบอกว่า ไร่อย่างนี้ไม่ได้ ต้องทำอย่างนี้ คือควรที่จะบอกก่อนที่พวกผมจะปลูก ไม่ใช่ปลูกเสร็จแล้วจนโตแน่นแล้ว ค่อยมาบอกว่าไม่ได้ ขนาดผิดแล้วยังไม่มีใครมาบอกเลยว่า ผิดอย่างไร ถ้ามีคนมาบอกว่าผิด เหลือง เหลืองเพราะอะไร ไม่โตเพราะอะไร แล้วเราก็กตามที่เค้าบอก อันนี้ถึงจะมีประโยชน์ แต่ถ้าเราปลูกผิดแล้วปล่อยให้ผิดจนจบ อย่างนั้นไม่มีประโยชน์ แต่ถ้าผิดแล้วมีการแก้ไข มีการบอกต่อ จะมีประโยชน์ มาดูอีกทีตอนที่นั่งคุยกับอาจารย์ซึ่งไม่ควรจะเป็นอย่างนั้น ควรที่จะมีอาจารย์ประจำจริง ๆ และดูทุกแปลง บางทีผมผิดจนผมกลับบ้านมาแล้วยังไม่รู้เลยว่าผิดอะไร”

ตัวแทนผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ประยุกต์ 1 ไร่ มั่งคั่ง ยั่งยืน
สัมภาษณ์ 4 พฤษภาคม 2568

“ส่วนตัวผมมาแบบเทคโนโลยี แล้วเป็นคนที่ทำการเกษตร ผมไม่รู้ว่าคนอื่นเค้าทำอย่างไร แต่ที่ฟังมาเค้าบอกว่าเกษตรไม่ต้องลำบาก อดทนต้องทำตาม แต่ผมมองว่าในสมัยนี้ไม่ต้องลำบาก ทำอย่างไรก็ได้ให้มีรายได้ และทำอย่างไรได้ที่จะใช้แรงให้น้อยที่สุดและได้ผลตอบแทนมากที่สุด อย่างผมเริ่มต้นด้วยเครื่องมือ เริ่มต้นเราใช้เสียมขุดเป็นชั่วโมง แต่ถ้าผมขุดด้วยรถพรวน สามารถลดเวลา เวลาทำแปลงทำ 1x20 คุณไปนั่งขุดใหม่ทุกวัน ไม่รู้แนวคิดของที่นี่อย่างไร แต่การทำเกษตรไม่ต้องลำบาก เรื่องการอยู่ถือว่าโอเคแล้ว แต่มีประเด็นที่ว่าเราควรจะประยุกต์หรือเปล่าสอนเกษตรประยุกต์ หรือเราจะสอนเกษตรเพื่อความลำบากเหมือนเดิม แต่ผมมองว่าการทำเกษตรเราจะทำอย่างไร เพื่อที่จะให้งานสำเร็จแล้วใช้เวลาให้สั้นที่สุดและประหยัดพลังงาน แต่ถ้าเราใช้เครื่องมือ การใช้เครื่องมือให้ถูกต้อง การที่จะทำปุ๋ยหมักเราต้องย่อย เราจะทำอย่างที่จะย่อยผักโดยที่เอาของพวกนี้มาใช้งาน เช่น การรดน้ำ เราไม่จำเป็นต้องลากสายยาง ที่นี้มีสอนเรื่อง IOT แต่เราจะเอาเทคโนโลยีเข้ามาประยุกต์ใช้ในแปลงของเรา ควรสอนว่าทำอย่างไรให้มีประโยชน์และมีรายได้มากที่สุด ถ้าสำหรับคนที่ต้องการรายได้ อย่างผมไม่มีปัญญาที่จะดูแล 3 ไร่ ด้วยเครื่องมือ มีจอมมีเสียม 3 ไร่ทำไม่ได้ ถ้าไม่วางระบบน้ำ ระบบเทคโนโลยีทำไม่ได้ ต้องใช้เวลาเท่าไรในการขุด แปลงผักต้องรดน้ำ แต่ถ้าเราให้น้ำรดเองเรามีเวลาไปทำอย่างอื่น ถ้าเครื่องมือประยุกต์ได้อาจให้ที่นี่ทำอย่างไรก็ได้ให้สามารถใช้เครื่องมือประยุกต์โดยไม่เสียเวลา”

ตัวแทนผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ประยุกต์ 1 ไร่ มั่งคั่ง ยั่งยืน
สัมภาษณ์ 4 พฤษภาคม 2568

“อย่างที่บอกเรื่องการลงแรง แต่สุดท้ายการลงทุนใหญ่ควรจะสอนควบคู่กันเรื่องเทคโนโลยีเอาไว้ที่หลังสุดเลยได้ แต่เราควรจะมีการต่อยอด เราลองทำแค่ไม่กี่หลุม แต่พอทำเกษตรจริง ๆ ถ้าอยู่คนเดียวคุณไม่สามารถที่จะดูแล 3 ไร่ได้ หรือขุดพรวนตลอดทั้งวันได้ เพราะมีเวลาจำกัด ว่าช่วงไหนจะต้องทำอะไร เห็นด้วยในการไม่ใช่เทคโนโลยีช่วงแรกในการเรียนรู้ แต่ก่อนจะจบหรือส่วนหนึ่งเราควรจะเอาเครื่องจักร ถ้าทำจริง ๆ ไม่ใช่ 1 งาน หรือ 1 ไร่ อย่างผมมี 5 ไร่ ถ้าไม่ใช่เทคโนโลยีเลย ควรแนะนำเครื่องจักรว่าแบบไหนเหมาะสม”

ตัวแทนผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ประยุกต์ 1 ไร่ มั่งคั่ง ยั่งยืน
สัมภาษณ์ 4 พฤษภาคม 2568

“เพิ่มหลักสูตรมา 1 วิชาไม่ต้องปฏิบัติ เอาแค่ภาคทฤษฎีมาพอ เทคโนโลยีและเครื่องจักรเพื่อการเกษตร”

ตัวแทนผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ประยุกต์ 1 ไร่ มั่งคั่ง ยั่งยืน
สัมภาษณ์ 4 พฤษภาคม 2568

“ถ้าเราทำเกษตรแบบสมัยก่อนอย่างเดียว แล้วมี 5 ไร่ เราต้องจ้างคน แต่ถ้าเรามีเครื่องจักร เราสามารถลดแรงงานได้ ไม่จำเป็นต้องจ้างคน”

ตัวแทนผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ประยุกต์ 1 ไร่ มั่งคั่ง ยั่งยืน
สัมภาษณ์ 4 พฤษภาคม 2568

5. สิ่งอำนวยความสะดวกและโครงสร้างพื้นฐาน

ในส่วนของการจัดการด้านตลาดเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการใช้ไฟฟ้าอาจไม่เพียงพอหากมีการขยายจำนวนร้านค้าและเครือข่าย ผู้ให้ข้อมูลได้เสนอแนะในการวางแผนสำรองโครงสร้างพื้นฐานให้รองรับการขยายในอนาคต

“ถ้าเป็นสำหรับตัวพี่คือ เนื่องจากว่าร้านค้ามีการขยายเครือข่ายเพิ่มมากขึ้น เดิมเพียงพอในเรื่องของตัวเครื่อง สิ่งอำนวยความสะดวก แต่ถ้าร้านค้าเยอะขึ้นพวกนี้ ควรจะปรับเพิ่มตามร้านค้า ถ้าสมมุติว่าร้านค้ามีอยู่เท่าเดิม ความรู้สึกคือเพียงพอแหละ แต่ถ้า พวกนี้ อยากเพิ่มยอดร้านค้า ขยายเครือข่าย เปิดโอกาสให้คนได้เข้ามาเรียนรู้ ได้เข้ามารู้จักกันเพิ่มอีก น่าจะเพิ่มตัวสิ่งอำนวยความสะดวกให้เพิ่มขึ้นตามยอดที่จะเพิ่มค่ะ”

ตัวแทนร้านค้าในกิจกรรมตลาดเศรษฐกิจพอเพียง สัมภาษณ์ 20 พฤษภาคม 2568

“บางทีคือปริมาณการใช้ไฟของเราเดิมเราเพียงพออยู่แล้ว แต่ว่าบางครั้งบางงานอาจจะมีร้านค้ามาเพิ่ม แล้วไฟไม่พอค่ะ ถ้าอันนี้จะไม่เป็นบ่อย จะเป็นเฉพาะช่วงที่มีร้านที่ขยายเข้ามา เป็นบางโอกาสเฉย ๆ ค่ะ ถ้าเป็นไปได้ในอนาคตเตรียมไว้สำรองสำหรับการขยายจำนวนเครือข่ายค่ะ”

ตัวแทนร้านค้าในกิจกรรมตลาดเศรษฐกิจพอเพียง สัมภาษณ์ 20 พฤษภาคม 2568

6. การสื่อสารและผู้บรรยาย

ผู้ให้ข้อมูลได้เสนอแนะด้านผู้นำชมที่สามารถสื่อสารได้หลายภาษา เช่น ไทย จีน และอังกฤษ เพื่อรองรับผู้เรียนและผู้เยี่ยมชมต่างชาติ

“ข้อหนึ่งคือถ้าเกิดทำในจุดนี้ได้ น่าจะดีขึ้น คือว่าอาจจะหาเป็นผู้ที่สามารถแปลภาษาได้จะดีนะครับ ถ้าเกิดไม่มีเป็นเจ้าหน้าที่ประจำ อาจจะหาเป็นเด็ก ๆ ที่ฝึกงานน่าจะช่วยให้เป็นอย่างดีนะครับ เพราะว่าทางนานาชาติ รู้สึกรู้ว่าต้องการเป็นอย่างยิ่งนะครับ แล้วอาจจะเป็นภาษาจีนได้นะเพราะว่าในปัจจุบันนี้นะครับ นานาชาติจะมีเด็ก ๆ เข้ามาเยอะนะครับ ถ้าเกิดแบบว่ามีภาษาไทย ภาษาจีน ภาษาอังกฤษ น่าจะสามารถทำได้ดียิ่งขึ้นครับ”

ตัวแทนผู้ประสานงานในกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้เกษตรเศรษฐกิจพอเพียง
สัมภาษณ์ 3 มิถุนายน 2568

นอกจากนี้ ผู้ให้ข้อมูลบางส่วนได้เสนอแนะเรื่องการนำเสนอองค์ความรู้ของวิทยากรในประเด็นของเจตนาในการมอบความรู้โดยไม่หวังถึงประโยชน์ส่วนตน

“ที่ผมดูนะ บางทีกลัวแบบ เหมือนกับความรู้ที่ให้ไป เจอ copy แล้วทำเหมือนเสร็จแล้วเกิดการแข่งขัน”

ตัวแทนผู้รับการอบรมโครงการวิชาของแผ่นดิน สัมภาษณ์ 5 เมษายน 2568

“วิทยากรที่นี้ที่จะมาเป็นผู้เผยแพร่ต้องมีมุ่งหมายที่จะเป็นผู้ให้ เราต้องสกรีน เพื่อการค้า เพื่อประโยชน์ส่วนตัวไม่ได้ พุดง่าย ๆ คุณมานี้คือคุณต้องให้จริง ๆ”

ตัวแทนผู้รับการอบรมโครงการวิชาของแผ่นดิน สัมภาษณ์ 5 เมษายน 2568

■ การนำไปใช้ประโยชน์

จากการสัมภาษณ์พบว่า เมื่อผู้ให้ข้อมูลได้มาใช้บริการที่ พกณ. แล้วได้นำองค์ความรู้ประสบการณ์ต่าง ๆ ไปใช้ในชีวิตประจำวัน โดยก่อให้เกิดประโยชน์หลากหลายด้าน ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

1. ด้านรายได้

ผู้ให้ข้อมูลได้นำองค์ความรู้ด้านการเกษตรไปประยุกต์ใช้ในพื้นที่ต่างจังหวัด พบว่าการทำเกษตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงช่วยสร้างรายได้อย่างยั่งยืน แม้รายได้จะไม่สูงเทียบเท่าการทำงานประจำในเมือง แต่กลับสร้างความมั่นคงทางการเงินและคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นอย่างชัดเจน อาทิ รายได้จากการเพาะปลูกและแปรรูปผลผลิตส่งต่อให้ครอบครัวใช้จ่ายแทนเงินเดือนบ้านญาติที่ไม่ได้ใช้มาเป็นเวลานาน อีกทั้งการทำเกษตรในลักษณะนี้เน้นความพอเพียงและความสุขที่ได้จากการดำรงชีวิตอย่างเรียบง่าย เป็นการสร้างรายได้เสริมที่เพียงพอต่อการดำรงชีพ โดยไม่มุ่งหวังความร่ำรวยเป็นการพึ่งพาตนเองและใช้ทรัพยากรที่มีอย่างคุ้มค่า นอกจากนี้ ยังมีการขยายกิจกรรมด้านการเกษตร

เช่น การรับจ้างปลูกและดูแลแปลงปลูก รวมถึงการใช้เทคโนโลยีและวิธีการลดต้นทุน เช่น การใช้จุลินทรีย์ในกระบวนการผลิต เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ

ผู้ให้ข้อมูลบางท่านกล่าวว่า รายได้จากการทำเกษตรที่ได้รับมีการพัฒนาและเติบโตอย่างต่อเนื่อง จากหลักพันบาทในช่วงเริ่มต้น ไปจนถึงหลักหมื่นบาทต่อเดือนตามการปรับปรุงผลิตภัณฑ์และการขยายตลาด อีกทั้งยังมีการวางแผนพัฒนาแหล่งผลิตและการสร้างมูลค่าเพิ่มผ่านการแปรรูปผลิตภัณฑ์ เช่น การทำถ่าน โรงอบ หรือโรงสีข้าวขนาดเล็ก สามารถสร้างรายได้ประมาณ 15,000—20,000 บาท/เดือน บางท่านได้นำองค์ความรู้ไปทำธุรกิจด้านการเกษตร สามารถสร้างรายได้ประมาณ 200,000 บาท/เดือน

โดยรวมแล้ว การนำความรู้ด้านเกษตรกรรมมาใช้ประโยชน์ ส่งผลให้เกิดการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน สร้างรายได้ที่เพียงพอสำหรับการดำรงชีวิตและเพิ่มคุณภาพชีวิตให้กับผู้ปฏิบัติ พร้อมทั้งเป็นต้นแบบการพัฒนาทางเลือกสำหรับผู้สนใจในภาคเกษตรที่ต้องการความมั่นคงและความสุขในชีวิต หลังเกษียณหรือในช่วงเวลาที่ต้องการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต

“ของพี่จะเอาองค์ความรู้นี้มาทำที่ต่างจังหวัด แล้วพอเริ่มมีผลผลิตออกมา แม่พี่เค้ามียาได้จากตรงนั้น เชื้อมัยยะเงินเดือนบ้านาญแม่พี่ 20 ปี ไม่ได้ใช้ ไซ้ตรงนี้ เพราะว่าพออยู่พอกิน บางคนเงินเดือนเป็นแสนไม่รู้จะพออย่างไร ไม่มีความสุขหรอก เป็นแสนเป็นหมื่นก็มียาอยู่ที่ว่าทำอย่างไร แต่ด้วยความที่เราถูกสอนอย่างนี้มาตั้งแต่เล็ก แล้วเราปลูกก่อนที่เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงจะดังอีก เพราะว่าเรายึดถือแบบหลักคำสอนมานานแล้ว แล้วเราสะสมพันธุ์ไม้ด้วย แล้วเราได้จากต้นไม้ 50% เลยที่ได้จากที่นี้ ของคุณแม่นะเราให้แม่ไปนั้น แม่เคื่อบอกว่าวันหนึ่งอะ 500 เนี่ยหาได้สบาย เลย”

ตัวแทนผู้เข้ารับการอบรมโครงการวิชาของแผ่นดิน สัมภาษณ์ 5 เมษายน 2568

“ปกติทำงานบริษัทได้เงินเดือนค่อนข้างเยอะอยู่แล้ว พอมาทำด้านงานเกษตรไม่ได้คาดหวังว่าจะได้เยอะขนาดนั้น อาจจะมากคนละวัตถุประสงค์กับคนอื่น คนที่ยังเด็กอยู่จะมองว่าอาชีพเกษตรจะทำให้เคื่ารวยได้ แต่พออยู่มาเกินครึ่งชีวิตแล้วมีความรู้สึกว่แค่มีพอยู่พอกิน อยู่กับสิ่งที่รักอยู่อย่างสงบ ได้รายได้เท่าไรไม่ทำให้พี่ผิดหวังได้ มีเหลือแบ่งเพื่อนบ้าง มีไปวัดบ้าง รายได้เพิ่มขึ้นไหม เป็นรายได้คนละอย่างกัน เมื่อก่อนเราทำงานบริษัทเรามีเงินเดือน แต่พอมาทำเกษตร 10 บาทคือเพิ่มขึ้น ตอนนี้มีรายได้จากการทำเกษตรจริง ๆ ในแต่ละเดือนไม่ได้มีแค่ของเกษตรอย่างเดียว มีแปรรูปบ้าง เราสามารถพูดได้ว่านี่คือเงินที่เพิ่มขึ้นมาตอนที่เรทำ แต่นี้คืออาชีพใหม่ที่เรสามารถดูแลตัวเองได้ พึ่งตัวเองได้”

ตัวแทนผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ประยุกต์ 1 ไร่ มั่งคั่ง ยั่งยืน

สัมภาษณ์ 4 พฤษภาคม 2568

“ในเดือนหนึ่งจะมีประมาณ 5-6 เจ้า แผลงใหญ่สุดประมาณ 20 ไร่ 1 ไร่ 20 ต้น ตามกฎหมาย ประมาณ 50,000/ไร่ เพราะว่าจะมีเรื่องของวงบ่อ พวกต้นพันธุ์พืช และปุ๋ย ส่วนที่เราจ้างปลูกทำไมถึงแพงขนาดนี้ ถ้าเค้าไปเสียภาษีจะประมาณ 100,000/ไร่ แล้วไม่ใช่แค่ 1 ปี ถ้ารอดมาปีหน้าเค้าต้องเสีย ผมมีอยู่ 2 อย่าง คือปลูกแล้วปล่อยเลย กับปลูกแล้วดูแลให้ ผมจะวางระบบน้ำอัตโนมัติให้เค้า เราแค่ตัดหญ้า กำจัดวัชพืชให้เค้าปีละ 2 ครั้ง เค้าจะเสียแค่ครั้งแรกครั้งเดียวไร่ละ 50,000 แล้วค่าน้ำอีกประมาณ 10,000 ก็จะเป็นประมาณ 60,000/ไร่ หรือประมาณ 200,000/เดือน”

ตัวแทนผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ประยุกต์ 1 ไร่ มั่งคั่ง ยั่งยืน
สัมภาษณ์ 4 พฤษภาคม 2568

“ตอนนี้รายได้ผมต่อเดือนอยู่ที่หมื่นกว่าบาท เราจะดูรายละเอียดว่าหมื่นกว่าบาท เราได้มาจากที่ไหนบ้าง เรายังปลูกผักไม่ได้ แต่เราจะไปต่อยอดจากของที่เรามี และลดต้นทุนอาหารจากสิ่งที่เราเรียนรู้ไป และเราดูของที่เรารู้ใช้ แหนแดง รำ ดูอะไรที่เราต้องใช้เพื่อที่จะลดต้นทุน เพื่อให้ได้กำไรมากขึ้น แล้วเราจะใช้ในส่วนนี้ ชื้อมาขายไป เป็นหลักในการสอนของอาจารย์สุพจน์”

ตัวแทนผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ประยุกต์ 1 ไร่ มั่งคั่ง ยั่งยืน
สัมภาษณ์ 4 พฤษภาคม 2568

“จะเป็นในเรื่องของจุลินทรีย์ซึ่งในปัจจุบันมีคนซื้อเยอะ แต่ตรงนั้นเราไม่ประเมินมูลค่า เพราะว่าเราซื้อสังคม หมายถึงเราให้เค้าในสิ่งที่เค้าไม่มี อาจจะมีราคาสูง แต่เราสามารถให้เค้าเอาไปใช้ก่อนหรือว่าใช้ได้ในอนาคต โดยการขยายเครือข่าย ในแบบของเรา เพื่อให้ผลลัพธ์เกิด ทั้งน้ำหมักปลา น้ำหมักผลไม้ และปุ๋ย หรือก่อนต่าง ๆ ให้เค้าได้เอาไปใช้จะเป็นสิ่งโฆษณาให้เราโดยที่เราไม่ต้องไปพูด อันนี้คือการขายที่เราหวังในอนาคต”

ตัวแทนผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ประยุกต์ 1 ไร่ มั่งคั่ง ยั่งยืน
สัมภาษณ์ 4 พฤษภาคม 2568

“ความตั้งใจที่มาทำเกษตร หลังเกษียณไม่ได้คิดเรื่องรายได้เป็นหลัก ตั้งใจว่าจะไปพักผ่อน แล้วการพักผ่อนเราเกษียณมาแล้วเราไม่มีเงินเดือน เรามีรายได้คือ ประกันสังคมและดอกเบี้ยจากเงินฝาก และเราคิดว่าจะทำอย่างไรให้เราไม่มีเงินใช้อยู่ และสามารถที่จะเพาะปลูกเล็ก ๆ น้อย ๆ หรือทำโครงการอะไรเท่าที่มีแรงทำ ไม่ยืนต้นสัก 3 ไร่ และเป็นสวนเกษตรที่เป็นผักกินได้ ประมาณ 1-2 ไร่

แต่ที่วางแผน คือวางแผนไว้เยอะว่าจะทำที่เผาถ่าน ทำโรงอบ ซื้อมอเตอร์สิ่ว โรงเล็ก เรามีเครื่องสิ่วที่เราใช้รำ ใช้กากในการเลี้ยงไก่ เราไม่ต้องซื้อ เพราะว่าถ้าเรารับสิ่วโดยไม่เก็บตังค์เราจะได้อะไรพวกนี้มาต่อยอด ในการทำปุ๋ยหรือหัวอาหาร ที่ตั้งใจไว้เราปลูกผักไว้กิน แต่สุดท้ายต้องได้ขาย เป้าหมายจริง ๆ ขอมิรายได้วันละ 200-300 พอแล้ว แต่เท่าที่ฟัง ถ้าทำขึ้นมาจริง ๆ ได้เกินกว่านั้น แต่เราคิดว่าเราเอาแค่นี้ เราอยู่แล้วเราพอใจแค่นี้”

ตัวแทนผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ประยุกต์ 1 ไร่ มั่งคั่ง ยั่งยืน
สัมภาษณ์ 4 พฤษภาคม 2568

“ค่อนข้างขึ้นอยู่กับผลิตภัณฑ์นะค่ะ ช่วงแรกได้ไม่ค่อยเยอะ แต่ช่วงหลัง ๆ เราปรับพัฒนาผลิตภัณฑ์ตลอดเวลารายได้เราเพิ่มขึ้นค่ะ โอเคเลยคะ”

ตัวแทนร้านค้าในกิจกรรมตลาดเศรษฐกิจพอเพียง สัมภาษณ์ 21 พฤษภาคม 2568

“คิดไว้ตั้งแต่ตอนมา พอติดกับพี่ชายคะ บอกอยู่แล้วว่าเกษตรไม่ได้ทำให้เรารวยเหมือนทำงานออฟฟิศ แต่ที่มาเพราะพี่เค้าอยากเดินตามรอยพ่อคะ เค้าเลยชวนมา แต่ที่เราไม่ได้คาดหวังรายได้จะต้องเท่ากับรายได้ที่ในเมืองที่เราเคยได้หลาย ๆ หมื่นใช้มั๊ยคะ แต่ ณ ปัจจุบันนี้เราพัฒนาไปเรื่อย ๆ เพราะฉะนั้นรายได้เราคิดว่า ณ วันนี้รายได้เราโอเค”

ตัวแทนร้านค้าในกิจกรรมตลาดเศรษฐกิจพอเพียง สัมภาษณ์ 21 พฤษภาคม 2568

“มีรายได้เพิ่มจากเดิมตอนแรกที่ไปแค่หลักพันคะ พอถัดมาช่วงยุคกลางจะได้อยู่ 10,000 ต้น ๆ คะ พอช่วง 2-3 ปี หลังมา เริ่มมองว่าสินค้าตัวไหนลูกค้ามีความต้องการหรือเราสามารถที่จะผลิตได้คะ อย่างเช่น ผลไม้ตามฤดูกาลที่ทางภาคอีสานมี แต่ภาคอื่นไม่มี แต่สวนเราผลิตได้ ถ้ามีพวกนี้ติดไปจะถึงหลัก 20,000 คะ จะเพิ่มขึ้น ๆ ไป”

ตัวแทนร้านค้าในกิจกรรมตลาดเศรษฐกิจพอเพียง สัมภาษณ์ 20 พฤษภาคม 2568

2. ค่าใช้จ่าย

การนำความรู้ด้านการเกษตรมาปลูกผักสวนครัวและผลไม้ในครัวเรือน สามารถช่วยลดค่าใช้จ่ายรายวันได้อย่างชัดเจน โดยเฉพาะผักและผลไม้ที่ปลูกเอง เช่น กหล่ำย และวอเตอร์เครส ซึ่งช่วยลดการซื้ออาหารและเพิ่มความมั่นคงทางอาหารในครอบครัว นอกจากนี้ ยังช่วยลดความเสี่ยงจากสารเคมีที่อาจปนเปื้อนในผักผลไม้ที่ซื้อจากตลาด

การจัดการพื้นที่ปลูกโดยใช้เทคนิคการปรับปรุงดิน เช่น การวิเคราะห์สภาพดินและการใช้พันธุ์พืชที่เหมาะสม ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและความยั่งยืนของการเกษตรในระยะยาว นอกจากนี้ยังเป็นการส่งเสริมแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง โดยให้ความสำคัญกับการพึ่งพาตนเอง และใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ผลลัพธ์จากการทำเกษตรในครัวเรือนนี้ นอกจากจะลดรายจ่ายแล้ว ยังสร้างรายได้เสริมในระดับที่เหมาะสมกับความต้องการของแต่ละบุคคล โดยพบว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่สามารถนำองค์ความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันและลดค่าใช้จ่ายจากที่ต้องไปซื้อผักและผลไม้ ประมาณ 3,000 บาท/เดือน

“ที่บ้านปลูกผักเต็มบ้าน กล้วยนี้ไม่ต้องเลยนะ ไม่ต้องซื้อ เก็บกิน แจกด้วย กล้วย หินบางคนไม่เคยกิน อร่อยนะ เชื่อมหรือว่าไปอบนะ อร่อยมาก”

ตัวแทนผู้เข้าร่วมการอบรมโครงการวิชาของแผ่นดิน สัมภาษณ์ 5 เมษายน 2568

“ต้องคิดเป็นสัปดาห์ เพราะว่าที่บ้านปลูกจริง แต่ว่าไม่ได้มีครบทุกอย่าง แต่จะเป็นพวกพืชผักสวนครัว แล้วเป็นพวกวอเตอร์เครสที่กินกลมกับผักพริกที่เราทำ แล้วกล้วยคือผลไม้ ลดค่าใช้จ่ายต่อวันประมาณ 100 อ้าวขึ้น ประมาณนี้”

ตัวแทนผู้เข้าร่วมการอบรมโครงการวิชาของแผ่นดิน สัมภาษณ์ 5 เมษายน 2568

“ผมจะปลูกผักกินเอง สมัยนี้สารเคมีเยอะ ในพริกทุกชนิดมีสารเคมีค่อนข้างเยอะ ดังนั้นคนที่บริโภคต้องระมัดระวังหน่อย ส่วนหนึ่งคือการลดค่าใช้จ่าย ปลูกผักสวนครัวในบ้านเรา ในชีวิตผมยังเป็นช่างใครจ้างวันไหนก็ไป ถ้าไม่มีก็อยู่สวน อันนี้คือความตั้งใจ แล้วในพื้นที่ที่บอกว่าปลูกอะไรไม่ขึ้นก็ได้วิชาปรุงดินมา อาจารย์บอกว่าให้เน้นพื้นที่ที่เราจะปลูก ดินเปรี้ยวคือดินไม่ดีแล้ว ผมจะต้องไปปลูกอ้อยก่อน โตแล้วแต่ว่าลำจะไม่ใหญ่ เอาพันธุ์ของที่นี่ 50 เป็นปลูกที่นั่น การทำชั้นดินทำอย่างไร เพื่อที่จะเอาไปปรับปรุงดินในพื้นที่เราด้วย”

ตัวแทนผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ประยุกต์ 1 ไร่ มั่งคั่ง ยั่งยืน
สัมภาษณ์ 4 พฤษภาคม 2568

“ยั่งยืนมาก่อน เดี่ยวความมั่งคั่งมาเอง ว่าเราเอาอะไรไปขายได้ไหม เราเอายั่งยืนก่อน”

ตัวแทนผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ประยุกต์ 1 ไร่ มั่งคั่ง ยั่งยืน
สัมภาษณ์ 4 พฤษภาคม 2568

“ถ้าเทียบเป็นตัวเงินทำงาน 1-2 หมื่น แต่ถ้าทำเกษตรผมเทียบแบบนั้นไม่ได้ แต่เราเทียบว่าเราเหลือเดือนละเท่าไรดีกว่า อย่างผมคิดว่าจะเหลือเดือนละ 3,000 เหลือเก็บ ใช้จ่ายหมดไปแล้ว เพราะว่างอกออกมาให้เรากิน ให้เราขาย ไม่ต้องลงทุนอะไรเพิ่มแล้ว คิดว่าเหลือประมาณนี้แน่ ๆ ถ้าเราไม่ยากได้อะไรมาก อายุเยอะแล้วไม่อยากจะสร้างอะไรเยอะแล้ว”

ตัวแทนผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ประยุกต์ 1 ไร่ มั่งคั่ง ยั่งยืน
สัมภาษณ์ 4 พฤษภาคม 2568

“หนูเลือกที่จะทำที่บ้าน เพราะว่าโรงเรียนมีความสะดวกครบครันอยู่แล้ว แต่ว่าบ้านยังขาดเหลืออะไรอยู่บ้าง ที่บ้านปลูกผักสวนครัวทั่วไป เราอาจจะไปปลูกเพิ่มขึ้น เพื่อที่จะได้ไม่ต้องไปซื้อเพิ่ม และเอามาประกอบอาหารจะได้ประหยัดเงินส่วนตัวด้วย ถ้าเราปลูกเยอะขึ้นสามารถแบ่งให้ข้างบ้านด้วย”

ตัวแทนผู้เข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้เกษตรเศรษฐกิจพอเพียง
สัมภาษณ์ 28 มิถุนายน 2568

3. การออมสะสม

การนำองค์ความรู้จาก พกฉ. ไปใช้ในการทำการเกษตรและการจัดการทรัพยากรในชุมชน สร้างประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรมในด้านรายได้และความมั่นคงทางการเงิน ผู้ให้ข้อมูลบางส่วนกล่าวว่า การขายผักสามารถสร้างรายได้วันละประมาณ 100 บาท หรือราว 3,000 บาทต่อเดือน ซึ่งเป็นเงินที่สามารถนำไปต่อยอดการลงทุนในเกษตรได้โดยไม่ต้องกู้ยืมเงินจากภายนอก เป็นการออมเงินในรูปแบบของการนำไปลงทุนต่อ

นอกจากรายได้ที่เพิ่มขึ้น ยังเกิดแนวคิดใหม่ ๆ ในการต่อยอดพัฒนาการเกษตรอย่างยั่งยืน โดยใช้พื้นที่ว่างเปล่าที่ได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานท้องถิ่น เช่น อบต. มาปลูกพืชเพื่อสร้างรายได้ และพัฒนาระบบน้ำที่เหมาะสมกับการเกษตร ทั้งนี้ยังมีการจัดการต้นทุนอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดความคุ้มค่าและยั่งยืน

ในอีกมุมหนึ่งมีความเห็นว่า การเรียนรู้และการเห็นตัวอย่างโครงการต่าง ๆ ใน พกฉ. เกิดแรงจูงใจในการออมเงินและการใช้จ่ายในชีวิตประจำวันได้ดีขึ้น โดยลดการซื้อของสำเร็จรูป ราคาแพง และนำความรู้ด้านการปลูกผักสวนครัวมาปรับใช้ ทำให้สามารถลดรายจ่ายและเพิ่มความพอเพียงในครอบครัวได้อย่างแท้จริง

“ผมขายผักได้วันละ 100 เก็บเดือนหนึ่งได้ 3,000 บาทแล้ว”

ตัวแทนผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ประยุกต์ 1 ไร่ มั่งคั่ง ยั่งยืน
สัมภาษณ์ 4 พฤษภาคม 2568

“การออมของผมคือการเอาไปต่อยอดเรื่อย ๆ ผมรู้สึกว่าการเกษียณมีอะไรให้สนุกอีกเยอะ ผมต่อยอดไปเรื่อย ๆ เราโอเคแล้วในหลักความยั่งยืน แต่พอมีเรื่องรายได้เข้ามาเกี่ยวข้องกับ ไอเดียจะออกไปเรื่อย ๆ และเป็นการต่อยอด”

ตัวแทนผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ประยุกต์ 1 ไร่ มั่งคั่ง ยั่งยืน
สัมภาษณ์ 4 พฤษภาคม 2568

“มองในแง่ว่าเรามีเงินทุนไปต่อยอดได้อีกโดยที่เราไม่ต้องไปหาทุนจากข้างนอก ต้องยอมรับว่าบางทีเราจะทำอะไรบางอย่างเราอาจจะต้องไปกู้”

ตัวแทนผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ประยุกต์ 1 ไร่ มั่งคั่ง ยั่งยืน
สัมภาษณ์ 4 พฤษภาคม 2568

“ผมมองว่าเหลือเพราะบางทีจากเกษตรต่อเนื่องรับบางที่ 5-6 งาน งานหนึ่งประมาณ 40,000-50,000 บาท เลยเหลือ เพราะว่าเงินเก่าไม่ได้ใช้เลย มีเงินใหม่เข้ามา”

ตัวแทนผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ประยุกต์ 1 ไร่ มั่งคั่ง ยั่งยืน
สัมภาษณ์ 4 พฤษภาคม 2568

“สำหรับหนูมาที่พิพิธภัณฑ์นี้จริง ๆ ออมเงินอยู่แล้ว แต่ยังมีที่นี้ถึงแม้จะยังไม่ได้สอนเกี่ยวกับการออมเงินโดยตรง แต่แค่นี้รู้สึกว่ายากออมเงินเพิ่มมากขึ้นอีก เพราะได้เห็นโครงการต่าง ๆ เช่น ปลุกผักไว้กินเอง ซึ่งต่างจากแต่ก่อนที่เราซื้อของสำเร็จรูปมาราคาแพง เราอาจจะแบ่งเลยว่าสัปดาห์นี้จะใช้เงินแค่นี้ ไม่จำเป็นว่าเราจะต้องไปซื้อของอย่างนั้น แต่ซื้อของที่จำเป็นและขาดเหลือจริง ๆ เงินเก็บไว้ในอนาคต ส่วนที่เหลือเราอาจจะเอาความรู้ที่นี้มาปลุกผักสวนครัว ทำกับข้าวกินเอง”

ตัวแทนผู้เข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้เกษตรเศรษฐกิจพอเพียง
สัมภาษณ์ 28 มิถุนายน 2568

4. ด้านสังคมและวัฒนธรรม

การนำองค์ความรู้ไปใช้ประโยชน์ทางด้านสังคม พบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีการนำองค์ความรู้จากพหุ. ไปใช้ในชุมชน ส่งผลให้เกิดประโยชน์ทางสังคมอย่างชัดเจน ผ่านการแบ่งปันและส่งต่อผลผลิตทางเกษตรแก่เพื่อนบ้านและวัดในชุมชน ผู้ให้ข้อมูลหลายท่านเลือกที่จะนำผลผลิตที่ได้ไปช่วยงานบุญของวัด โดยไม่จำเป็นต้องใช้เงินสด แต่ใช้ผลผลิตจากสวนเกษตรแทนการบริจาคเงิน ซึ่งนอกจากช่วยลดภาระค่าใช้จ่ายส่วนตัวแล้วยังสร้างความผูกพันและความสัมพันธ์ที่ดีในชุมชน

นอกจากนี้ ยังมีการแลกเปลี่ยนผลผลิตระหว่างเพื่อนบ้าน สร้างสังคมที่ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน อย่างยั่งยืน และเป็นการส่งเสริมให้เกิดการปลูกพืชผักอินทรีย์มากขึ้นในชุมชน เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต และสิ่งแวดล้อม อีกทั้งการนำองค์ความรู้ไปสอนต่อยังช่วยให้กลุ่มผู้สูงอายุและคนในชุมชนสามารถ ทำอาชีพเกษตรได้จริง สร้างรายได้และความมั่นคงในชุมชนอีกทางหนึ่ง

การปลูกและดูแลสวนเกษตรอย่างตั้งใจยังเป็นแบบอย่างให้ชาวบ้านเห็นและเรียนรู้โดยไม่ เน้นการขายเพื่อหวังผลกำไร แต่เน้นการสร้างความสัมพันธ์และความมั่นคงทางสังคม เช่น การแบ่งปัน กิ่งพันธุ์ การทำปุ๋ยหมักใช้เอง รวมถึงการทำเกษตรครบวงจร ซึ่งช่วยสร้างชุมชนที่เข้มแข็งและเป็นมิตร ต่อสิ่งแวดล้อม

สรุปได้ว่า การนำความรู้จากพิพิธภัณฑ์เกษตรมาใช้ ส่งเสริมให้เกิดสังคมแห่งการแบ่งปัน ช่วยเหลือเกื้อกูลกันในชุมชน พร้อมสร้างความมั่นคงและยั่งยืนทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และ สิ่งแวดล้อมได้อย่างแท้จริง

“จะใช้วิธีทำบุญใหญ่ของวัด เราจะเอาผลผลิตไปช่วยงานวัด อย่างมะพร้าวเราปลูก ไว้ 20 ต้น ให้คนมาสอย มาป็นเลย เราถือว่าเราไม่ต้องควักเงินไปทำบุญ เราได้เอา ของตรงนี้ไปทำบุญ ถ้าเป็นตัวเลขเรื่องผลผลิตเกษตรไม่ได้เน้นในเรื่องขายเลย มีแต่ทำแล้วแจก”

ตัวแทนผู้รับการอบรมโครงการวิชาของแผ่นดิน สัมภาษณ์ 5 เมษายน 2568

“ของพี่จะเน้นปลูก เราอยู่ใกล้ตลาดบางที่เวลาพืชผลทางเกษตรตก ลูกค้าจะเอามา ให้ เราจะมาทำกิมจิ แล้วพี่จะเอากลับคืนไปให้คนที่เค้าให้ อย่างช่วงนี้เป็นมะปราง มะยงชิด พี่จะมาทำแยมแล้วทำแช่อิ่ม แล้วคืนเค้าไปเราได้กินฟรีด้วยค่ะ”

ตัวแทนผู้รับการอบรมโครงการวิชาของแผ่นดิน สัมภาษณ์ 5 เมษายน 2568

“บางที่เราจะได้ผลจากบ้านนอกมา บางคนอาจจะเน้นขาย แต่พี่แจก ไม่ได้จับ แค่วันเดียวที่เราได้เงินวันเดียวจะมีของวนอยู่ไม่หมดสักทีค่ะ”

ตัวแทนผู้รับการอบรมโครงการวิชาของแผ่นดิน สัมภาษณ์ 5 เมษายน 2568

“ส่วนที่เราปลูกเป็นจำนวนไร่ไม่ใช่น้อย ตั้งใจว่าส่วนหนึ่งจะเอาเข้าวัดและเน้นผักปลูกให้ โต รายได้หลัก ๆ ที่มองคือปุ๋ยได้แน่ ๆ ถ้าเราปลูกผักได้สวยงามแล้วเวลาเค้าถามว่าทำ อย่างไร ที่ผมเป็นแหล่งท่องเที่ยวและไม่มีใครเลยที่เป็นเกษตรอินทรีย์ ตั้งแต่ช่วงไฮท์ซีซั่น ที่ผักจะเต็มตลอดเวลา ถ้าใครอยากได้ผักอะไรเราขายเป็นประมาณท่องเที่ยวเชิงเกษตร แต่ว่าไม่เน้นรายได้ ใครจะมาขอความรู้ให้อยู่แล้ว อยากจะชวนให้ชาวบ้านปลูกผักอินทรีย์ เยอะ ๆ อะไรที่จะพัฒนาชุมชนได้ เราจะช่วยเค้า”

ตัวแทนผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ประยุกต์ 1 ไร่ มั่งคั่ง ยั่งยืน

สัมภาษณ์ 4 พฤษภาคม 2568

“จริง ๆ แล้วอยากจะพูดว่าพืชผักที่ปลูกเอง ค่อนข้างที่จะหวงและไม่ขาย เลือกที่จะเอาไปให้เพื่อนบ้านและถวายวัด พี่จะขายของที่เดียวคือที่ พกฉ. เดือนละ 1 ครั้ง นอกจากนั้นไม่ขายของ เรามีชะอมเอาไปให้ อันนั้นคือสังคมเพื่อนบ้าน นอกจากนั้นเอาไปถวายวัด กลับถึงบ้าน 2 ทุ่มไม่เคยรู้จักใครในซอยเดียวกัน แต่พอเรา Slowlife แบบนี้เราเริ่มมีผักจากสวนมาฝากเพื่อนบ้านเหลือกิน หรือเอาไปฝากวัด ดังนั้นในซอยทั้งหมดในหมู่บ้านทั้งหมดเราเริ่มมีสังคมมากขึ้น พอเค้าเริ่มเห็นมีผลิตภัณฑ์ของเรา เราให้เค้าเอามาขายบ้าง ของเราก็กว้าง ของเรามีมูลค่ามากกว่าเงินที่จะซื้อ เราปลูกมาด้วยความเหนื่อยยาก เพราะฉะนั้นแทนที่จะมีซื้อกันจะสอนเค้าปลูก กิ่งพันธุ์ใหม่ ที่สวนมีเดียวตัดมาเผื่อจะเป็นแบบนี้ ที่วัดเหมือนกันแล้วจะต่อยอดไปเรื่อย ๆ เวลาเค้ามีอะไรมาให้เราเป็นสังคมที่ช่วยเหลือกันมากขึ้น”

ตัวแทนผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ประยุกต์ 1 ไร่ มั่งคั่ง ยั่งยืน

สัมภาษณ์ 4 พฤษภาคม 2568

“ที่ไปอยู่น้ำหนาวไม่รู้จักใครเลย นาน ๆ เราไปที่ แต่ตอนนี้เราขึ้นไปบอกผู้ใหญ่บ้านว่าเดียวเราจะมาอยู่แล้วนะ เดียวจะมาทำเกษตรอินทรีย์ เค้าบอกว่าดี เพราะคนในหมู่บ้านเค้าทำกันแล้ว คนที่ทำแล้วล้มเหลวเยอะเค้าก็ไม่ยอมทำ แต่ถ้ามาทำได้ดี ๆ แล้วเค้าจะให้ชาวบ้านมาเรียนรู้ คนอื่นเค้าสามารถก้าวไปกับเราได้ บางคนเค้าไม่กล้าทำเพราะเหมือนเป็นการเพิ่มรายจ่ายต่อวัน แต่เราไม่จำเป็นต้องมีรายได้ คิดว่าถ้าเราช่วยตรงนี้ได้เราจะช่วย กำลังตั้งใจจะหมักปุ๋ย เลยคิดว่าเราทำอย่างไรให้แปลงเกษตรเราครบวงจรให้สวยงาม ไม่ได้เน้นขาย แต่ว่าอย่างน้อยถ้าเราทำสวยทำงาน ทำดีแล้ว เราไม่ต้องทำอะไร แค่ว่าทำให้เค้าเห็น ส่วนรายได้เวลาเหลือเราก็กิน ส่วนรอบรั้วบ้าน รอบบ้านเรา เราให้เค้าก่อน เพราะเราเป็นคนนอกพื้นที่ เราให้เค้าเราเป็นเพื่อนบ้าน ผมมีรั้วที่ดี ผมคิดว่าในการทำบุญของผมไม่ต้องใช้เงินแล้วคือผมมีอะไร ผมแปรรูปอย่างนั้นไป วัดขาดอะไร ผมเอาไปให้อย่างนั้น วัดมีงานบุญแทนที่เราจะใส่ซอง เราเอาของที่เรามีอยู่ไปใส่ เอาสิ่งที่เรามีไปช่วยเค้ามากกว่า”

ตัวแทนผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ประยุกต์ 1 ไร่ มั่งคั่ง ยั่งยืน

สัมภาษณ์ 4 พฤษภาคม 2568

“ทำให้เราได้รู้จักคน รู้ว่าแต่ละคนเป็นยังไงมากขึ้น แล้วอีกเรื่องหนึ่งคือเวลาเราไปสอนแล้วมีคนเอาไปใช้ อย่างล่าสุดนี้ที่เราไปสอนเมื่อปีที่แล้วกับบ้านสวนที่ชลบุรีคะ

เป็นกลุ่มผู้สูงอายุ เราเอาความรู้ที่เราไปใช้ไปทำอาชีพได้เลยค่ะ เราารู้ดีกว่าที่เราไปสอนเค้า แล้วเค้าได้เอาไปทำอาชีพกับผู้สูงอายุจริง ๆ เราโอเคค่ะ”

ตัวแทนร้านค้าในกิจกรรมตลาดเศรษฐกิจพอเพียง สัมภาษณ์ 21 พฤษภาคม 2568

“หลังจากที่จบแล้วเอาความรู้ไปหารายได้ เป็นส่วนหนึ่งที่ได้กลับมา แต่สิ่งที่ได้มากกว่านั้นคือ ผมได้ชุมชน ได้เพื่อน อันนี้ได้กลับมาดีกว่า”

ตัวแทนผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ประยุกต์ 1 ไร่ มั่งคั่ง ยั่งยืน

สัมภาษณ์ 4 พฤษภาคม 2568

1) การสร้างเครือข่ายเกษตรกร

นอกจากนั้น พบว่า ประโยชน์ทางด้านสังคมเกิดจากผู้มาใช้บริการได้นำความรู้จากพก. ไปใช้ ไม่ได้หยุดอยู่แค่การทำเกษตรในพื้นที่ของแต่ละบุคคล แต่ยังสร้างเครือข่ายของกลุ่มเกษตรกรและผู้สนใจในชุมชนอย่างเข้มแข็ง เครือข่ายนี้ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางของการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ ประสบการณ์ และการช่วยเหลือกันในชุมชน โดยสมาชิกในกลุ่มจะพบปะพูดคุยกันอย่างสม่ำเสมอ ทั้งในเรื่องการจัดการเกษตร การทำอาหารร่วมกัน รวมถึงการแก้ไขปัญหาเมื่อพบอุปสรรค ทำให้การทำเกษตรไม่เป็นภาระของคนใดคนหนึ่ง แต่กลายเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมความยั่งยืนและความสุขร่วมกัน

ในชุมชนและพื้นที่ต่าง ๆ เช่น หมู่บ้าน หรือโรงเรียน เครือข่ายเกษตรกรช่วยกันขยายการเรียนรู้และสร้างแรงบันดาลใจให้กับคนรุ่นใหม่ที่สนใจงานเกษตร นอกจากนี้ ยังมีการประสานงานกับหน่วยงานราชการ อบต. และองค์กรท้องถิ่น เพื่อขอการสนับสนุนและเชื่อมโยงกิจกรรมในระดับพื้นที่ ส่งผลให้เกษตรกรได้รับการยอมรับและมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนอย่างต่อเนื่อง

บทบาทของเครือข่ายยังครอบคลุมถึงการสร้างตลาดและจุดแลกเปลี่ยนสินค้าเกษตรเศรษฐกิจพอเพียง เช่น ตลาดเศรษฐกิจพอเพียงที่สวนอรัญญา ที่เป็นศูนย์กลางในการแลกเปลี่ยนสินค้า ความรู้ และเชื่อมโยงกับเครือข่ายอื่น ๆ ในภาคอีสาน รวมถึงการสร้างโอกาสให้สินค้าเกษตรอินทรีย์ของชุมชนเข้าถึงตลาดในเมืองและกลุ่มผู้บริโภคที่กว้างขึ้น

อีกทั้งยังมีการจัดกิจกรรมร่วม เช่น งานมหกรรมและเทศกาลต่าง ๆ ที่เครือข่ายเป็นผู้ประสานงานหลัก เพื่อจัดแสดงผลิตภัณฑ์และเผยแพร่องค์ความรู้ของเกษตรกรรุ่นเก่าและรุ่นใหม่ สร้างความตระหนักรู้ในวงกว้าง และเปิดโอกาสให้คนรุ่นใหม่มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนผ่านกิจกรรมหลากหลาย ทั้งในด้านการเกษตร ดนตรี และวัฒนธรรม

ด้วยการทำงานผ่านเครือข่ายเช่นนี้ ทำให้เกิดความเข้มแข็งทางสังคม เกิดการช่วยเหลือเกื้อกูลระหว่างสมาชิก และยังทำให้เกษตรกรสามารถพัฒนาทักษะ สร้างรายได้ และรักษาวิถีชีวิตอย่างยั่งยืนไปพร้อม ๆ กัน

“ในส่วนของผมมีเครือข่าย ของเพื่อนก่อนเราจะมีกลุ่มจะเวียนหารุ่นน้องต่าง ๆ อันนี้เป็นเครือข่ายของกลุ่ม ซึ่งเราจะเจอกัน คือ เราจะใช้ในส่วนของการเรียน และให้นักเรียน 1 ไร่เข้ามา หลังจากนั้นตอนเย็นมาทำกับข้าวกินกัน ซึ่งผมมองว่า ทำให้เรายังยืน อยู่ที่โรงเรียนเรามีเพื่อน แต่อยู่ที่บ้านเรามีแม่ เราทำอะไรของเราพอ เจอเพื่อนบอกให้ทำแบบนี้ ลองแบบนี้คุยกันได้ แต่พอเจอแม่...จะไปหมักทำไม เสียเวลาแล้วเลิก อันนี้เราเจอปัญหา ทำอะไรกับพ่อแม่ไม่ให้ทำ เราจะเข้าไปช่วย เพราะถ้าทำคนเดียวแม่จะรู้สึกไม่ค่อยดี แต่ถ้ามีเพื่อนมาช่วยเค้าจะรู้สึกว่าการทำ เกษตรเป็นการเข้ามาช่วยกัน ที่ผมไปเพชรบูรณ์ไปช่วยสร้างเล้าไก่ แม่เค้าก็แฮปปี้”

ตัวแทนผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ประยุกต์ 1 ไร่ มั่งคั่ง ยั่งยืน

สัมภาษณ์ 4 พฤษภาคม 2568

“ในส่วนของบ้านใกล้เคียงเค้าจะเข้ามาหาเรา เพราะรู้ว่าเราเป็นคนที่ทำเรื่องนี้ มาแล้ว อีกอย่างคนที่เข้ามาหาเราคือคนที่เค้าทำมาก่อน จะมาถกปัญหากัน เราต้องการสร้างภาพให้เห็นก่อนว่าถ้าทำขึ้นมามีที่ขาย มีที่กระจายว่าต้องปลูกแบบนี้”

ตัวแทนผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ประยุกต์ 1 ไร่ มั่งคั่ง ยั่งยืน

สัมภาษณ์ 4 พฤษภาคม 2568

“ด้านสังคมได้ที่นี่ ผมอยู่คนเดียวกลางป่ายังไม่มีใครคิดจะเข้ามาดูเลย แต่ได้เพื่อน จากในกลุ่มนี้ ผมไปอยู่ที่นั่น 1 ปีแล้ว ผมอยู่กลางนาปลูกปลาล้อมผมอยู่ ถ้าแถวนั้น มีแค่ผู้ใหญ่บ้านกับคนที่มาทำนา”

ตัวแทนผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ประยุกต์ 1 ไร่ มั่งคั่ง ยั่งยืน

สัมภาษณ์ 4 พฤษภาคม 2568

“พอมาทำใหม่ ๆ เราใช้วิธีไปเจอกัน พบปะพูดคุยกันในหมู่บ้าน หรือตามสถานที่ ที่เราไปเจอกัน แล้วแลกเปลี่ยนกัน แล้วพอทำมาได้สักพักหนึ่งมาตั้งกลุ่มกันโดย ธรรมชาติ แล้วกลุ่มของพี่จะเป็นกลุ่มเกษตรอินทรีย์วิถีชุมชนคนรอบภูผาขาว อันนี้ รวมคนที่ชอบทำเกษตรมานัดเจอกันเพราะพี่จะนัดเจอกันเดือนละ 1 ครั้ง หลังจาก กลับจากตลาดที่ พกณ. พี่มีข่าวสารหรือองค์ความรู้อะไรที่ได้รับจากตรงนั้น พี่เอากลับมาแลกเปลี่ยนกับสมาชิกในกลุ่ม ว่าตอนนี้เป็นอย่างงี้ เค้ามีตลาด มีความ ต้องการอย่างนี้เราอยากปลูกมัย ถ้าเราปลูกแล้วได้ผลผลิตอะไรยังไง เราแจ้งมา จะได้แจ้งทางลูกค้าที่เค้ามาเดินตลาดแล้วสนใจค่ะ แล้วอย่างองค์ความรู้ว่าจะเข้า ฤดูแล้วเราจะเตรียมตัวยังไง ที่เราได้ที่ พกณ. มากระจายสู่สมาชิกกลุ่มอีกทีหนึ่งค่ะ ตอนพี่ยกระดับจากกลุ่มธรรมชาติมาเป็นกลุ่มวิสาหกิจแล้วค่ะ สมาชิกกลุ่ม เดิมที่

ถ้าเป็นปกติจะมีอยู่ 21 ครวเรือนคะ แต่ครวเรือนนี้สามารถมาร่วมกับเราได้หลายคนไม่จำกัดจำนวนจะประมาณ 30 คนได้คะ แต่ว่าตัวครวเรือนจะมีอยู่ 21 ครวเรือนคะ

ตัวแทนร้านค้าในกิจกรรมตลาดเศรษฐกิจพอเพียง สัมภาษณ์ 20 พฤษภาคม 2568

“ที่ผ่านมามหาวิทยาลัยเราทำเรื่องเกษตร เราอาจจะไม่ใช่เรื่องเกษตรทั้งหมด เป็นเรื่องของการจัดการอะไรหลาย ๆ อย่างด้วย แล้วเราเข้าไปเป็นศูนย์เรียนรู้ร่วมกับ พกณ. เป็นศูนย์เรียนรู้ที่อยู่ในภูมิภาค เราใช้เงื่อนไขตรงนี้คือเราทำได้ที่เปรียบเสมือน พกณ. คือให้ความรู้พี่น้อง เป็นจุดศูนย์กลางของพี่น้องในพื้นที่พี่น้องในพื้นที่ขอนแก่นที่สนใจเข้ามาเรียนรู้กับเรา และที่สำคัญตอนนั้นด้วยความที่พี่น้องในพื้นที่จังหวัดขอนแก่น แล้วพี่ถูกวางบทบาทเป็นคนประสานงานกลางกับพี่น้องเครือข่ายที่จะมาร่วมสัมพันธ์กับ พกณ. แล้วตอนนี้ทำในเรื่องของประสานงานกลางที่ภาคอีสาน พยายามที่จะเชื่อมประสานพี่น้องในพื้นที่ภาคอีสาน การขับเคลื่อนเรื่องของในหลวงรัชกาลที่ 9 เรื่องของ พกณ. ทำอยู่นะคะ เพราะว่าด้วยเงื่อนไขหลาย ๆ อย่าง คือ พี่น้องพื้นที่บางครั้งไม่สามารถที่จะเข้าไปในกรุงเทพฯ ได้ เราใช้โอกาสตรงนี้จะ โอกาสที่เราเป็นศูนย์เครือข่ายในการเผยแพร่แนะนำแล้วเชื่อมโยงกับเครือข่ายใหม่ ๆ เพื่อจะได้รับรู้สิ่งที่พวกเราทำอยู่คะ”

ตัวแทนเครือข่ายพิพิธภัณฑสถาน สัมภาษณ์ 23 พฤษภาคม 2568

“เป็นการเชื่อมเครือข่าย เป็นองค์ความรู้ แล้วประสานงาน เวลาที่มีกิจกรรมประสานงานในการพูดคุยกัน ประสานงานในการดำเนินกิจกรรมด้วยกัน มีทั้งเรื่องของเชื่อมเรื่ององค์ความรู้และการประสานงานคะ ถ้าเครือข่ายพิพิธภัณฑสถานมีการกิจหรืออะไร บางครั้งไม่สามารถที่จะเชื่อมไปหาพี่น้องทั้งหมดได้ก็จะผ่านมามาหาพี่ แล้วพี่จะเป็นคนที่สื่อสารกับพี่น้องด้วยนะคะ”

ตัวแทนเครือข่ายพิพิธภัณฑสถาน สัมภาษณ์ 23 พฤษภาคม 2568

“โดยวิธีของพวกเราเป็นวิถีเกษตรกรอยู่แล้ว เาองค์ความรู้ที่ได้มาจัดการในพื้นที่ของตัวเอง ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของปุ๋ย เรื่องของการจัดการดิน เรื่องของอะไรหลาย ๆ อย่าง แล้วตอนนี้ได้เป็นศูนย์เครือข่าย หมายถึงว่าเป็นตลาดเครือข่ายในเรื่องของตลาดเศรษฐกิจพอเพียงที่พิพิธภัณฑสถานทำอยู่ พวกเราได้เอาเรื่องพวกนี้มาทำในพื้นที่ไปขายในพื้นที่ แล้วไปตั้งตลาดเศรษฐกิจพอเพียงที่สวนอเนกประสงค์ แล้วตลาดในสวนอเนกประสงค์เป็นตัวกลางในการเชื่อมกับพี่น้องในเขตพื้นที่อีสาน เป็นจุดกลางในการพูดคุยกัน แลกเปลี่ยนองค์ความรู้ แล้วกระจายไปหาพี่น้องในชุมชนในพื้นที่”

ตัวแทนเครือข่ายพิพิธภัณฑสถาน สัมภาษณ์ 23 พฤษภาคม 2568

2) การนำความรู้ไปสอนบุคคลอื่น

หนึ่งในผลลัพธ์ที่ทรงคุณค่าของการเรียนรู้จาก พกณ. คือการที่ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปถ่ายทอดต่อให้ผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ เกษตรกรบางรายไม่ได้เพียงแค่ปรับใช้ความรู้ในการพัฒนาพื้นที่ของตนเอง แต่ยังกลายเป็นผู้แบ่งปัน กลายเป็นครู เป็นวิทยากรในชุมชน และขยายผลไปสู่การสร้างอาชีพใหม่ให้กับตนเองและผู้อื่น หลายคนได้กลายเป็นวิทยากรสอนใน อบต. และชุมชนต่างๆ แม้ว่าจะมีเจ้าหน้าที่เกษตรอำเภออยู่แล้ว แต่การสอนด้วยมุมมองที่แตกต่างทำให้ผู้เรียนรู้สึกว่าตนมีคุณค่าและสร้างความแตกต่างได้ ความรู้ที่ถ่ายทอดรวมถึงเทคนิคการปรุงดิน การกำจัดศัตรูพืช และการขยายพันธุ์พืช ซึ่งทำให้ความสัมพันธ์ในชุมชนแข็งแกร่งขึ้น

ผู้เรียนมีโอกาสดูแลขยายเครือข่ายสังคม ได้เพื่อนใหม่ และได้รับการยอมรับจนกลายเป็น “ครูเกษตร” ในพื้นที่ ช่วยให้คนในชุมชนมีพื้นที่เรียนรู้ร่วมกันและส่งต่อความรู้ต่อไป สังคมเกษตรกรมีความสัมพันธ์กันแบบพี่น้อง แบ่งปันความรู้ตามหลักคิดที่ยึดถือร่วมกัน สิ่งนี้ช่วยสร้างความยืดหยุ่นและความสามัคคีในชุมชน ทุกคนมารวมตัวกันด้วยความรักและความเคารพต่อพระมหากษัตริย์และวิถีชีวิตเกษตรกรรม

การแบ่งปันความรู้และความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้น ทำให้ชุมชนเกษตรแข็งแกร่งและยั่งยืนเป็นแบบอย่างในการพัฒนาชุมชนด้วยความเอื้ออาทรและความสามัคคีที่แท้จริง

“ความรู้ที่ได้มาผมไม่ได้เอาไว้ที่ตัวเอง ผมเอาไปสอนต่อ อย่างเกษตรกรแถวบ้านผมไปแนะนำต่อไปสอนต่อ อาชีพที่เพิ่มมาคือเป็นวิทยากร ตาม อบต. แถวบ้านหลาย ๆ แห่ง จริง ๆ เค้ามีเกษตรอำเภออยู่แล้วแต่เค้าต้องการความแตกต่าง แต่ถ้าเกิดว่าเป็นคนอื่นที่ไม่ใช่เกษตรโดยตรง จะต้องเป็นอย่างไร สอนอย่างไร ผมต้องเอาความรู้ที่ผมได้มา เรื่องของการปรุงดิน การกำจัดศัตรูพืช การขยายพันธุ์พืช ผมจะได้ส่งคนได้เพื่อน ได้รู้จักกันมากขึ้น ตั้งแต่เกษียณมาแถวบ้านมีคนรู้จักมากขึ้นแล้ว อย่างน้อยคลาสหนึ่งมี 40-50 คน จนปัจจุบันตอนนี้กลายเป็นครูเกษตรแถวบ้านไปแล้ว”

ตัวแทนผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ประยุกต์ 1 ไร่ มั่งคั่ง ยั่งยืน

สัมภาษณ์ 4 พฤษภาคม 2568

“เราดูแลกันด้วยองค์ความรู้ ดูแลกันด้วยความเป็นพี่เป็นน้องนะคะ การแบ่งปันกันตามหลักคิดคะ แล้วตรงนี้คือเป็นสิ่งที่ทำให้เรายืดเหนียวกัน เพราะว่าเราเราไม่ได้มองผลประโยชน์ คือน้องทุกคนมาหากัน คือความเป็นของพ่อหลวงทุกคนมาหากัน เพราะสิ่งที่เราเคยทำด้วยกันมีการเชื่อมสัมพันธ์อีกคะ”

ตัวแทนเครือข่ายพิพิธภัณฑสถานเกษตร สัมภาษณ์ 23 พฤษภาคม 2568

“ตอนนั้นนอกจากเป็นวิทยากรให้ พกฉ. พี่ยังเป็นวิทยากรให้กับทางกรมหม่อนไหม แล้วกรมพัฒนาฝีมือแรงงานด้วยค่ะ นำความรู้ที่ได้จากตัวเอง จากพี่ ๆ น้อง ๆ มาปรับแล้วมาสอนต่อ”

ตัวแทนร้านค้าในกิจกรรมตลาดเศรษฐกิจพอเพียง สัมภาษณ์ 21 พฤษภาคม 2568

3) การเป็นต้นแบบ

การเป็นต้นแบบไม่จำเป็นต้องเริ่มจากการมีชื่อเสียงหรือการมีคนติดตามจำนวนมาก แต่เริ่มจากความตั้งใจจริงและความเชื่อตรงต่อความรู้ที่ได้รับ โดยผู้ให้ข้อมูลได้กล่าวว่า ตนเองแม้ยังไม่ได้ลงมือในพื้นที่อย่างจริงจัง แต่ได้ตั้งปณิธานแน่วแน่ไว้ว่า เมื่อได้องค์ความรู้จาก พกฉ. ไปแล้ว หากมีผู้คนสนใจหรือสอบถามจะนำความรู้ที่ไปถ่ายทอดและต่อยอดให้แก่คนในพื้นที่ โดยช่วงเริ่มต้นได้เลือกที่จะ “ทำให้เห็นก่อนพูดให้ฟัง” โดยการทดลองทำเกษตรอินทรีย์ในพื้นที่ของตนเอง เพื่อให้ผลลัพธ์เป็นเครื่องพิสูจน์ หากทำได้สำเร็จผู้คนในชุมชนจะเริ่มเปิดใจเข้ามาพูดคุยและเรียนรู้ด้วยตนเอง นี่คือการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้จากพื้นฐานของการลงมือทำ และการนำองค์ความรู้ไปใช้ให้เกิดผลจริง

“ทางด้านสังคม ผมยังไม่มีสังคมเพราะว่ายังไม่ได้ไปอยู่ในพื้นที่ แต่ผมอยู่ในหมู่บ้าน ได้ปฏิญาณตอนที่เข้ามา ถ้าได้ความรู้จะไปถามคนถามผมจะเอาวิชาที่อาจารย์สอนไปถ่ายทอดให้เค้า ถ้าเค้าสนใจเรียนรู้ ในพื้นที่ผมยังไม่ได้ไปอยู่ แต่เท่าที่สังเกตโดยรอบยังไม่อินทรีย์ เค้าทำนาและเค้าใช้สารเคมีอยู่ ซึ่งตอนนี้ผมต้องไปทดลองทำเองก่อน ความสำเร็จจะโชว์ที่ผลงาน ถ้าได้เข้าไปอยู่ถ้ามีคนมาถาม ผมจะเอาวิชาที่เรียนมาไปบอกเค้าต่อยอดอีกทีหนึ่ง ถ้าเค้าสนใจ เบื้องต้นคือ ไปอยู่ที่นี่แล้ว เราสร้างสังคมก่อน ไปทำของตัวเองก่อน อย่างน้อยของเราต้องสำเร็จก่อนแล้วค่อย เค้าจะเข้ามาคุยกับเราเอง”

ตัวแทนผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ประยุกต์ 1 ไร่ มั่งคั่ง ยั่งยืน

สัมภาษณ์ 4 พฤษภาคม 2568

4) ปรับใช้ในชีวิตประจำวัน

องค์ความรู้ด้านเกษตรที่ได้จาก พกฉ. ไม่ได้หยุดอยู่แค่ในห้องเรียนหรือแปลงสาธิต แต่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในวิถีชีวิตของผู้คนได้จริงในทุกวัน โดยเฉพาะกับคนรุ่นใหม่ ที่เริ่มมองเห็นว่าการปลูกผักปลูกพืชไม่ใช่เรื่องไกลตัวอีกต่อไป กลายเป็นสิ่งที่สามารถทำได้กลายเป็น “เทรนด์” ได้ เช่น เทรนด์วัยรุ่นรักสุขภาพ วัยรุ่นปลูกผักปลอดสาร วัยรุ่นจัดสวนประดับ หรือแม้แต่ใช้พื้นที่เล็ก ๆ ในบ้านเมืองเพื่อปลูกพืชบริโภคเอง

ความรู้ที่ได้รับไม่ได้เพียงสร้างทักษะใหม่ แต่ยังปลูกจิตสำนึกให้ตระหนักถึงความสำคัญของความปลอดภัยทางอาหาร การพึ่งพาตนเอง และการมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น โดยสามารถเริ่มต้นจากสิ่งใกล้ตัว เช่น การปลูกผักในกระถางหน้าบ้าน เลี้ยงปลาในบ่อซีเมนต์ หรือการจัดระบบจัดการในบ้าน แบบวิถีเศรษฐกิจพอเพียง แม้จะอยู่ในเขตเมือง เช่น ย่านรังสิต ก็ยังสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตามความเหมาะสมของพื้นที่

นอกจากนี้ ยังมีการเชื่อมโยงระหว่างความรู้จากในหลวงรัชกาลที่ 9 กับการดำเนินชีวิตประจำวัน เช่น การจัดการบ้านให้เป็นแหล่งผลิตอาหารของครอบครัว ลดภาระค่าใช้จ่าย และสร้างความมั่นคงในระดับครัวเรือน

ทั้งหมดนี้สะท้อนให้เห็นว่า ความรู้ทางเกษตรจากพิพิธภัณฑ์ ไม่ใช่เรื่องเฉพาะทางหรือจำกัดอยู่แค่ในภาคเกษตรกรรม หากแต่เป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้าง “คุณภาพชีวิต” ให้เกิดขึ้นจริงได้ในทุกวันของทุกคน

“ส่วนหนูจะเลือกที่จะทำให้เป็นehrenในสังคมเพราะ การปลูกพืชปลูกผักไม่ใช่เรื่องใกล้ตัว สามารถทำให้เป็นehrenได้ ้วยรุ่นปลูกผัก ปลูกดอกไม้ประดับตกแต่ง หรือดูแลตัวเองมากขึ้น เพราะว่าเดี๋ยวนี้มีสารพิษในผักผลไม้เยอะเลย

ตัวแทนผู้เข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้เกษตรเศรษฐกิจพอเพียง

สัมภาษณ์ 28 มิถุนายน 2568

“พอใจมากค่ะ เหมือนลักษณะแบบวิถีชีวิต วิถีชาวบ้านอยู่แล้วค่ะ แล้วยังมารับรู้เรื่องที่ในหลวงได้ทำไว้ ต่อยอด มีโครงการที่ทำให้ได้เรียนรู้ และสามารถปฏิบัติได้ รู้สึกว่ามีความรู้มากขึ้นนะคะ แล้วอีกอย่างหนึ่งเราไปชมแม่กระทั่งไปถึงจุดบ้านทั้งบ้านสามารถที่เราจะบริหารจัดการ บ้านมีตั้งแต่ปลูกผักไข่ม้อย ปลูกผักเลี้ยงปลา เลี้ยงสัตว์ต่าง ๆ สามารถที่จะบริหารจัดการได้ เคามีพื้นที่อยู่นะคะ แต่ว่าจริง ๆ รังสิตแต่เป็นพื้นที่เมือง จะมีบ้างที่บ้านของเค้าที่พอมีพื้นที่บ้างนะคะ อาจจะปลูกต้นไม้ พอบริหารจัดการได้บ้างคะ นำไปใช้ในชีวิตประจำวันค่ะ”

ตัวแทนผู้ประสานงานในกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้เกษตรเศรษฐกิจพอเพียง

สัมภาษณ์ 29 พฤษภาคม 2568

5. ด้านสิ่งแวดล้อม

การนำความรู้ด้านเกษตรไปใช้ ไม่เพียงแต่สร้างความมั่นคงทางอาหารและลดค่าใช้จ่าย แต่ยังส่งผลดีต่อสิ่งแวดล้อมอย่างชัดเจน โดยผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่กล่าวว่า เมื่อเริ่มปลูกพืช ปลูกต้นไม้ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ สภาพแวดล้อมโดยรวมค่อย ๆ ดีขึ้นตามลำดับ บางบ้านที่ปลูกต้นไม้

หลากหลายชนิด ทั้งไม้ผลและพืชกินได้ เช่น มะม่วง มะขามเทศ ชมพู ฯลฯ ทำให้บริเวณบ้านร่มรื่น อากาศเย็นสบาย

นอกจากนี้ ในพื้นที่ที่มีการปลูกอย่างต่อเนื่องยิ่งส่งเสริมความสมบูรณ์ของระบบนิเวศ ป่าที่เติบโตขึ้นทุกปีไม่เพียงช่วยลดอุณหภูมิในพื้นที่ แต่ยังช่วยฟื้นฟูความหลากหลายทางชีวภาพ แมลง และศัตรูพืชอยู่ในสมดุลโดยไม่ต้องพึ่งสารเคมี ลดความเสี่ยงด้านสุขภาพ และช่วยให้ชีวิตมีความสงบสุขมากขึ้น ในขณะที่พื้นที่เกษตรใกล้เคียงยังคงใช้สารเคมีเข้มข้นและมีผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม แต่พื้นที่ที่ใช้เกษตรอินทรีย์กลับกลายเป็นแหล่งธรรมชาติที่ร่มเย็น เป็นแบบอย่างของการอยู่ร่วมกับธรรมชาติอย่างยั่งยืน

“สิ่งแวดล้อมที่บ้านมีต้นไม้เต็มไปหมดเลย แล้วอากาศไม่ร้อน ต้นไม้เต็มเลย ของกิน
ทั้งนั้น มะม่วง มะขามเทศ ชมพู”

ตัวแทนผู้เข้าร่วมการอบรมโครงการวิชาของแผ่นดิน สัมภาษณ์ 5 เมษายน 2568

“เรื่องสิ่งแวดล้อมดีขึ้นทุก ๆ ปี เพราะผมปลูกป่า ป่าโตขึ้นทุกปี มีความร่มเย็น
ระบบนิเวศเอื้อกันหมดเลย เรื่องแมลง เรื่องโรค ไม่มี แต่รอบข้าง นาเค้าฉีดเต็มที
เลย นาเค้าทำไม่พัก แต่ของเราสบายเป็นหน้า ส่วนเรื่องสุขภาพกินอินนอนหลับ ไม่
มีความกังวลอะไรเยอะ”

ตัวแทนผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ประยุกต์ 1 ไร่ มั่งคั่ง ยั่งยืน
สัมภาษณ์ 4 พฤษภาคม 2568

6. ด้านสุขภาพกายและใจ

จากการเรียนรู้และน้อมนำแนวคิดเกษตรตามรอยพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ที่ได้รับจาก พกฉ. ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน ทำให้สุขภาพทั้งกายและใจของตนเองดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัด โดยเฉพาะการลงมือทำเกษตรด้วยตนเอง ในชีวิตประจำวัน ทำให้เกิดการเคลื่อนไหวร่างกายอย่างสม่ำเสมอ เป็นการออกกำลังกายโดยธรรมชาติ ซึ่งช่วยฟื้นฟูร่างกายจากการเจ็บป่วยเรื้อรัง เช่น เบาหวาน ความดัน หรืออาการออฟฟิศซินโดรม บางรายถึงกับสามารถหยุดยาได้เมื่อเริ่มใช้ชีวิตแบบเกษตรพอเพียง

อีกทั้งการปลูกพืชผักไว้กินเองยังช่วยลดความเสี่ยงจากการบริโภคอาหารที่ปนเปื้อนสารเคมี ช่วยให้มีความมั่นใจในการบริโภคและดูแลสุขภาพด้วยตัวเอง ขณะเดียวกันการใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่า เช่น การหมุนเวียนของเสียในฟาร์มมาใช้ทำปุ๋ย หรือการคัดแยกขยะ นำไปเผาถ่านเป็นการส่งเสริมสิ่งแวดล้อมรอบตัวให้ดีขึ้น ซึ่งยิ่งส่งผลดีต่อสุขภาพในระยะยาว

ในด้านสุขภาพจิต ผู้เข้าร่วมจำนวนมากรู้สึกถึงความสงบใจ ความสุขในการใช้ชีวิตท่ามกลางธรรมชาติ วิถีชีวิตไม่เร่งรีบ และไม่ถูกกดดันจากสภาพแวดล้อมแบบเมือง มีสังคมที่อบอุ่นจากกลุ่ม

เกษตรกรที่ร่วมแบ่งปันและให้กำลังใจกัน ทำให้ผู้คนรู้สึกเป็นที่ยอมรับ มีคุณค่า และได้ทำประโยชน์เพื่อผู้อื่น

แม้บางคนจะเผชิญกับคำดูถูกหรือการไม่สนับสนุนจากครอบครัวในช่วงแรก แต่เมื่อสามารถพิสูจน์ให้เห็นผลลัพธ์ที่จับต้องได้ เกิดแรงบันดาลใจที่จะเป็นแบบอย่างให้กับคนรอบข้าง โดยเน้นว่า "สุขภาพดี" ไม่ได้เกิดจากการพึ่งพาหมอหรือยาเพียงอย่างเดียว แต่สามารถเกิดได้จากการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตอย่างจริงจัง

“เรื่องสุขภาพกาย สุขภาพใจดี เพราะช่วงที่เป็นโรคโควิด ก่อนที่จะมาเรียนผมไปอยู่ที่นั่น เรื่องงานหายไปหมด ใช้เวลาช่วงนี้ปลูกพื้นที่ สุขภาพกายได้อยู่แล้วเพราะเราใช้จอบออกกำลังกาย ผมเป็นเบาหวานอยู่ ผมมาอยู่ที่นี่ผมได้มาขุดดิน ได้มาทำนา และผมปฏิเสธยาหมอ ไม่ได้ทานเลย 1 เดือนที่มาอยู่ช่วงแรก ๆ แค้นดีไปตรวจอีกที ค่าน้ำตาลลดลงโดยที่เราไม่ได้กินยา เพราะว่าเรามีการออกกำลังกาย ทำสวน ทำเกษตร ผมว่าช่วยให้ร่างกายเราแข็งแรงขึ้น”

ตัวแทนผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ประยุกต์ 1 ไร่ มั่งคั่ง ยั่งยืน
สัมภาษณ์ 4 พฤษภาคม 2568

“นี่คือเป้าหมายที่วางไว้นานแล้ว ตอนที่ทำงานเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ เป็นทั้งโปรแกรมเมอร์ด้วย วัน ๆ นั่งอยู่กับโต๊ะ 5-6 ปี หลังนั่งอยู่ที่ออฟฟิศทุกวัน ซึ่งการนั่งทุกวันมีเงินใช้จริง แต่โรคเข้ามา เบาหวาน ความดัน ออฟฟิศซินโดรม เราเป็นคนชอบกินผักผลไม้ แต่หลัง ๆ ไม่กล้ากิน เพราะว่าได้ข่าวว่ายาเยอะ ตั้งใจว่าของทุกอย่างที่เราชอบกินเราจะปลูกเอง เราต้องกินได้ และหลังออกจากงานอาการที่มีอยู่ พอมาอยู่ที่นี่ได้ 4 เดือน เรื่องสุขภาพกายดีขึ้นเยอะ เรื่องมือชาหาย เพราะเราได้ออกกำลังกาย ได้เดิน น้ำหนักลดลง และการที่เราไปอยู่ต่างจังหวัด คุ่มค่ากว่าการที่เราทำงานในเมือง การทำงานในเมืองได้รายได้เยอะแต่เราต้องเสียเงินก้อนใหญ่กับการไปหาหมอ เลยคิดว่าจะทำอย่างไรให้เราไม่ต้องหาเงินมาให้หมอ จะอยู่อย่างไรที่สุขภาพดี เลยตั้งใจไว้ว่าจะทำงานจนถึงอายุ 55 แล้วหยุด แล้วหาวิธีพักผ่อน อย่างแรกร่างกายดีขึ้นแน่นอน เรื่องความดันเบาหวาน ดีขึ้นเรื่อย ๆ ส่วนเรื่องใจ ไม่มีปัญหาอยู่แล้ว เราเดินเรื่องสังคมมาเยอะแล้วเลย คิดว่าเรื่องสุขภาพใจไม่มีปัญหา”

ตัวแทนผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ประยุกต์ 1 ไร่ มั่งคั่ง ยั่งยืน
สัมภาษณ์ 4 พฤษภาคม 2568

“เรื่องของสุขภาพใจแน่นอนว่าดีขึ้นและเป็นอะไรที่น่าพึงพอใจ สังเกตว่าคนที่ชอบสายเกษตรจะเป็นคนที่ใจเย็น พูดจาให้กำลังใจกัน พูดเพราะ ทุกคนพูดให้กำลังใจต่อกัน ชีวิตไม่ต้องเร่งรีบกับเครื่องจักร หรือมีการพูดบ่นทอนจิตใจกัน เพราะฉะนั้นเรื่องสุขภาพใจดีมาก แต่สุขภาพกายไม่แน่ใจว่าเพราะแกล้ง หรือเพราะทำเกษตรรู้สึกเมื่อยงาน แต่เข้าใจว่าน่าจะเกิดจากอายุมากกว่า ถ้าเราไม่ได้ทำตรงนี้อาจจะแย่กว่านี้”

ตัวแทนผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ประยุกต์ 1 ไร่ มั่งคั่ง ยั่งยืน
สัมภาษณ์ 4 พฤษภาคม 2568

“สุขภาพกายโอเค น้ำหนักเข้ามาอยู่ในเกณฑ์แล้ว ด้านสิ่งแวดล้อมของเรามีศูนย์การเรียนรู้ด้วย และเป็น สวก. และวิสาหกิจชุมชน ด้านสิ่งแวดล้อมผมจะทำเรื่องของเตาเผาถ่าน เพื่อจะให้ในชุมชนมีเรื่องของการคัดเลือกขยะ โดยเริ่มจากหมู่ 10 ก่อนชวนชาวบ้านมาแยกขยะ เก็บของ และเอามาต่อยอดโดยการเอามาเผาถ่านหรืออบไปขาย เพราะว่าแถวบ้านมีรถมาซื้อขวด เพื่อให้ชาวบ้านมีส่วนและให้ อบต. เห็นเพราะว่าที่ศูนย์เรียนรู้ของผมเป็นที่แรกที่ทำขึ้นมา เพื่อจะให้หมู่อื่นๆ ได้เห็นเพื่อให้สิ่งแวดล้อมดีขึ้น ซึ่งก่อนหน้านี้เค้าไม่ค่อยจะเข้าถึงสิ่งแวดล้อมเท่าที่ควร ผมเลยไปทำตรงนี้ขึ้นมาเพื่อเป็นต้นแบบ”

ตัวแทนผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ประยุกต์ 1 ไร่ มั่งคั่ง ยั่งยืน
สัมภาษณ์ 4 พฤษภาคม 2568

“สุขภาพจิตตอนแรกจะอ่อนแอเพราะเราโดนดูถูกเยาะ แต่พอทำเกษตรแล้วเราเชื่อมั่น สุขภาพแข็งแรงมากขึ้น เพราะแรก ๆ ไปเจอทุกคนบอกไม่ได้หรอกทำเสียเวลาเปล่า จิตใจห่อเหี่ยว แต่พอเรามาเรียนแล้วเชื่อมั่นสิ่งที่เราทำแล้วเห็นผลลัพธ์ ใจแข็งแรงอยู่ เรื่องที่สองคือ ร่างกาย ผมเป็นคนที่ไม่ใช่เครื่องมือหนักจอบขุดแปลงเอง สะพานต่าง ๆ เราทำเอง แบกไม้เอง อันนี้จะทำให้ร่างกายเราสร้างที่แบกรับสิ่งต่าง ๆ ที่เกินขึ้นมา ส่วนเรื่องสิ่งแวดล้อมผมจะเน้นเรื่องปศุสัตว์เป็นหลัก น้ำและเกษตร เพราะฉะนั้นน้ำกินมีส่วน ผมทำแปลงหลังบ้าน แปลงผมมีเปิด มีไก่ มีหมู น้ำมันจะมีกลิ่น ดังนั้นผมก็จะจัดการโดยการใช้สรรพสิ่งทั้งหมดเลยเอาน้ำฉีดไม่มีกลิ่นเลย ผมสัมผัสจากคนที่เข้ามา บางคนเข้าฟาร์มไก่เราจะรู้เลยว่าเราจะได้กลิ่นอะไร แต่พอคนเข้ามา เค้าบอกว่าทำไมฟาร์มไก่ไม่มีกลิ่น นี่เป็นตัวบ่งบอกว่าสิ่งที่เราทำได้ คือสิ่งที่การันตีจากสิ่งที่เราลงมือทำ คือ องค์ความรู้เลย”

ตัวแทนผู้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ประยุกต์ 1 ไร่ มั่งคั่ง ยั่งยืน
สัมภาษณ์ 4 พฤษภาคม 2568

นอกจากนั้น พบว่า ผู้ให้ข้อมูลแสดงความคิดเห็นว่า ข้อมูลที่ได้รับจาก พกฉ. สามารถ

1) **นำองค์ความรู้ไปใช้ประโยชน์ในครัวเรือน** อย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะในครอบครัวที่มีพื้นฐานด้านการปลูกผักอยู่แล้ว ได้มีการต่อยอดองค์ความรู้เดิม ด้วยการเปลี่ยนแนวทางการปลูกเป็นแบบเกษตรอินทรีย์ เพื่อความปลอดภัยและยั่งยืนยิ่งขึ้น พร้อมทั้งวางแผนเพิ่มชนิดของพืชผักให้หลากหลายมากขึ้นจากสิ่งที่ได้เรียนมา นอกจากนี้ ยังมีการวางแผนที่จะทดลองเลี้ยงไส้เดือน ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ไม่เพียงแต่สร้างประโยชน์ในเรื่องการจัดการเศษอาหารในครัวเรือนเท่านั้น แต่ยังสร้างรายได้เสริมจากการจำหน่ายปุ๋ยมูลไส้เดือน และตัวไส้เดือนได้ด้วย

การนำความรู้กลับมาแบ่งปันกับคนในครอบครัว โดยเฉพาะพ่อแม่ ไม่เพียงแต่ช่วยส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาในครัวเรือนเท่านั้น แต่ยังสร้างความผูกพันระหว่างสมาชิกในครอบครัว ผ่านการทำเกษตรร่วมกันตามแนวทางพอเพียงอีกด้วย

“หนูเลือกที่จะไปให้พ่อกับแม่ เพราะว่าแม่ปลูกผักผักอยู่แล้ว และอาจจะเอาความรู้เพิ่มเติมที่เอาไปปลูกในอินทรีย์ และอาจจะปลูกอย่างอื่นเพิ่มบ้างจากที่เรียน และอาจจะลองเลี้ยงไส้เดือนดู เพราะว่าเอาไปขายได้ และถ้าเศษผักเหลือก็เอาไปให้ไส้เดือนกินได้ และเอาความรู้ไปแบ่งให้พ่อกับแม่”

ตัวแทนผู้เข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้เกษตรเศรษฐกิจพอเพียง

สัมภาษณ์ 28 มิถุนายน 2568

2) การเพิ่มมูลค่าผลผลิต

ผู้ให้ข้อมูลได้นำผลผลิตจากครอบครัวมาพัฒนาและเพิ่มมูลค่า เช่น ถั่ว ซึ่งเป็นพืชที่ปลูกกันในครัวเรือนมาอย่างยาวนาน จากเดิมที่นำถั่วไปจำหน่ายในรูปแบบเมล็ดแห้งเพียงอย่างเดียว ได้มีการคิดต่อยอดเพื่อให้สินค้ามีความน่าสนใจและแตกต่างจากท้องตลาด จึงเกิดเป็นแนวคิดการแปรรูปถั่วหลายชนิดเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ ได้แก่ น้ำเต้าหู้ถั่ว 5 สี ซึ่งใช้ถั่วหลากหลายชนิดที่ปลูกเองภายในครอบครัว มาสร้างสรรค์เป็นเครื่องดื่มสุขภาพ เพิ่มคุณค่าทางโภชนาการ และตอบโจทย์ผู้บริโภคใหม่ที่ใส่ใจสุขภาพ

การพัฒนาผลผลิตในลักษณะนี้ ไม่เพียงแต่เพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจให้กับครอบครัว แต่ยังสะท้อนให้เห็นถึงการใช้ความคิดสร้างสรรค์ผสมผสานกับภูมิปัญญาท้องถิ่น พร้อมกับเป็นต้นแบบของการนำความรู้ด้านเกษตรมาประยุกต์ใช้จริงอย่างยั่งยืนอีกด้วย

“ใช้ค่ะ ถั่วนี้ปลูกเอง คือที่บ้านจะทำถั่วอยู่แล้ว ตั้งแต่เล็กจนโตเราเห็นที่บ้านทำเสร็จแล้ว เราจะไปขายที่ พกฉ. เราจะเอาอะไรไปขาย เลยเกิดความคิดว่า งั้นเราเอาถั่วไปทำเป็นน้ำเต้าหู้มัย แล้วจะทำยังไงให้แตกต่างจากคนอื่น เลยทำเป็น

น้ำเต้าหู้ถั่ว 5 สี เพราะว่าถั่วเราเอาถั่วหลาย ๆ อย่างที่เราปลูกนี้แหละคะมาแปรรูป
เพิ่มมูลค่าไป แล้วก็เอาถั่วเมล็ดแห้งไปด้วยค่ะ”

ตัวแทนร้านค้าในกิจกรรมตลาดเศรษฐกิจพอเพียง สัมภาษณ์ 20 พฤษภาคม 2568

การนำองค์ความรู้จากพิพิธภัณฑ์เกษตรเฉลิมพระเกียรติไปใช้ประโยชน์ในชีวิตจริง ส่งผลดี
ในหลายด้าน เริ่มจาก **ด้านรายได้** ที่ช่วยสร้างรายได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน ผ่านการเพาะปลูกและแปรรูป
รูปผลผลิต ซึ่งแม้รายได้จะไม่สูงเท่าการทำงานประจำในเมือง แต่สามารถพึ่งพาตนเอง
และใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าได้อย่างแท้จริง ส่วน **ด้านค่าใช้จ่าย** ลดลงจากการปลูกผักสวนครัว
และผลไม้ในครัวเรือน ช่วยลดการซื้อของจากตลาดและเพิ่มความมั่นคงทางอาหารในครอบครัว
นอกจากนี้ยังส่งผลให้เกิด **การออมสะสม** ได้มากขึ้น เนื่องจากลดการกู้ยืมเงินและจัดการต้นทุนอย่าง
มีประสิทธิภาพ

ในแง่ของ **สังคมและวัฒนธรรม** การแบ่งปันผลผลิตแก่ชุมชนและวัด ช่วยสร้างความสัมพันธ์
ที่ดี และส่งเสริมเครือข่ายเกษตรกรในชุมชนให้เข้มแข็งขึ้น การแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ยัง
ช่วยให้เกิดการพัฒนาย่างยั่งยืนและเป็นแบบอย่างสำหรับคนรุ่นใหม่ ด้าน **สิ่งแวดล้อม** เกิดการฟื้นฟู
ระบบนิเวศโดยการปลูกพืชอินทรีย์ ลดการใช้สารเคมี และสร้างสภาพแวดล้อมที่ดี สวนและป่าที่ปลูก
ยังช่วยลดอุณหภูมิและส่งเสริมความหลากหลายทางชีวภาพ ส่วน **สุขภาพกายและใจ** ผู้ใช้ความรู้
รายงานว่ามีสุขภาพดีขึ้นจากการทำกิจกรรมเกษตร เป็นการออกกำลังกายธรรมชาติ และช่วยลด
ความเครียด อีกทั้งยังทำให้จิตใจสงบ และมีความสุขจากวิถีชีวิตที่เรียบง่ายและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

องค์ความรู้เหล่านี้จึงไม่เพียงช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของแต่ละคน แต่ยังส่งผลดีต่อชุมชน
และสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ทั้งยังเป็นแรงบันดาลใจให้เกิดการเรียนรู้และถ่ายทอดความรู้สู่ผู้อื่น
สร้างชุมชนเกษตรที่เข้มแข็งและพร้อมเผชิญกับความท้าทายต่าง ๆ ได้อย่างมั่นคง

4.2 ผลการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

สรุปข้อมูลจากแบบสอบถาม

ผลการสำรวจความพึงพอใจของผู้รับบริการของสำนักงานพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน) ปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 จากจำนวน กลุ่มตัวอย่าง 500 ตัวอย่าง สรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ

ที่	เพศ	จำนวน	ร้อยละ
1	ชาย	199	39.80
2	หญิง	268	53.60
3	LGBTQIA+	22	4.40
4	ไม่ระบุ	11	2.20
รวม		500	100

จากตารางที่ 4.1 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีจำนวน 268 คน (ร้อยละ 53.60) อันดับ 2 เป็นเพศชาย จำนวน 199 คน (ร้อยละ 39.80) อันดับ 3 LGBTQIA+ จำนวน 22 คน (ร้อยละ 4.40) และไม่ระบุ มีจำนวนน้อยสุด 11 คน (ร้อยละ 2.20)

ตารางที่ 4.2 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามช่วงอายุ

ที่	ช่วงอายุ	จำนวน	ร้อยละ
1	12-15 ปี	72	14.46
2	16-18 ปี	136	27.31
3	19-24 ปี	85	17.07
4	25-29 ปี	19	3.82
5	30-34 ปี	48	9.64
6	35-39 ปี	15	3.01
7	40-45 ปี	30	6.02
8	45 ปีขึ้นไป	93	18.67
รวม		498	100.00

หมายเหตุ : มีผู้ไม่ตอบคำถาม 2 คน

จากตารางที่ 4.2 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีช่วงอายุระหว่าง 16-18 ปี มากที่สุด จำนวน 136 คน (ร้อยละ 27.31) อันดับ 2 อายุ 45 ปีขึ้นไป จำนวน 93 คน (ร้อยละ 18.67) อันดับ 3 อายุระหว่าง 19-24 ปี จำนวน 85 คน (ร้อยละ 17.07) และอายุระหว่าง 35-39 ปี มีจำนวนน้อยที่สุด คือ 15 คน (ร้อยละ 3.01)

ตารางที่ 4.3 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับการศึกษาขั้นสูงสุด

ที่	ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
1	ประถมศึกษา	22	4.42
2	มัธยมศึกษาตอนต้น	86	17.27
3	มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	180	36.14
4	ปวส.	15	3.01
5	ปริญญาตรี	167	33.53
6	ปริญญาโท	26	5.22
7	ปริญญาเอก	2	0.40
รวม		498	100.00

หมายเหตุ : มีผู้ไม่ตอบคำถาม 2 คน

จากตารางที่ 4.3 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการศึกษาสูงสุดระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. จำนวน 180 คน (ร้อยละ 36.14) อันดับ 2 ระดับปริญญาตรี จำนวน 167 คน (ร้อยละ 33.53) อันดับ 3 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 86 คน (ร้อยละ 17.27) และระดับปริญญาเอก มีจำนวนน้อยที่สุด คือ 2 คน (ร้อยละ 0.40)

ตารางที่ 4.4 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอาชีพ

ที่	อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
1	นักเรียน	221	44.83
2	นิสิต/นักศึกษา	60	12.17
3	ครู/อาจารย์	53	10.75
4	ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	67	13.59
5	ผู้ประกอบการ/ธุรกิจส่วนตัว	7	1.42
6	พนักงานบริษัทเอกชน	26	5.27
7	รับจ้างอิสระ	22	4.46
8	เกษตรกร	20	4.06
9	เกษียณ	13	2.64
10	อื่น ๆ	4	0.81
รวม		493	100.00

หมายเหตุ : มีผู้ไม่ตอบคำถาม 7 คน

จากตารางที่ 4.4 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอาชีพนักเรียน จำนวน 221 คน (ร้อยละ 44.83) อันดับ 2 ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ 67 คน (ร้อยละ 13.59) อันดับ 3 นิสิต/นักศึกษา จำนวน 60 คน (ร้อยละ 12.17) และอาชีพอื่น ๆ มีจำนวนน้อยที่สุด 4 คน (ร้อยละ 0.81)

ตารางที่ 4.5 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามจังหวัด/ภูมิภาคที่พักอาศัย

ที่	จังหวัด/ภูมิภาคที่พักอาศัย	จำนวน	ร้อยละ
1	กรุงเทพมหานครและปริมณฑล	306	61.20
2	ภาคกลาง	136	27.20
3	ภาคเหนือ	7	1.40
4	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	11	2.20
5	ภาคตะวันออก	34	6.80
6	ภาคตะวันตก	4	0.80
7	ภาคใต้	2	0.40
รวม		500	100

จากตารางที่ 4.5 กลุ่มตัวอย่างที่รับบริการของพิพิธภัณฑ์การเกษตรเฉลิมพระเกียรติฯ ส่วนใหญ่พักอาศัยจังหวัดกรุงเทพมหานครและปริมณฑล 306 คน (ร้อยละ 61.20) อันดับ 2 ภาคกลาง 136 คน (ร้อยละ 27.20) และอันดับ 3 ภาคตะวันออก จำนวน 34 คน (ร้อยละ 6.80) และภาคใต้มีจำนวนน้อยที่สุด คือ 2 คน (ร้อยละ 0.40)

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารของผู้รับบริการจากสื่อของสำนักงานพิพิธภัณฑสถานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน)

ตอนที่ 2 การเปิดรับข่าวสาร

ตารางที่ 4.6 จำนวนและร้อยละของสื่อหรือช่องทางที่ทำให้รู้จักพิพิธภัณฑสถานเฉลิมพระเกียรติฯ

ที่	ประเภทสื่อหรือช่องทาง	จำนวน	ร้อยละ
1	อาจารย์/รุ่นพี่-รุ่นน้อง/เพื่อน/คนรู้จัก แนะนำ	235	34.71
2	มาเยี่ยมชมร่วมกับหน่วยงาน/โรงเรียน	223	32.94
3	สื่อประชาสัมพันธ์ของพิพิธภัณฑสถานเฉลิมพระเกียรติฯ	83	12.26
4	เครือข่าย และภาคีความร่วมมือของพิพิธภัณฑสถานฯ	57	8.42
5	กิจกรรมออกบูธตามสถานที่ต่าง ๆ	38	5.61
6	คนควหาข้อมูลด้วยตนเองผ่าน www.wisdomking.or.th	38	5.61
7	อื่น ๆ	3	0.44
รวม		677	100.00

หมายเหตุ : ขอนี้เป็นการเลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

จากตารางที่ 4.6 กลุ่มตัวอย่างรู้จักพิพิธภัณฑสถานเฉลิมพระเกียรติฯ จากอาจารย์/รุ่นพี่-รุ่นน้อง/เพื่อน/คนรู้จัก แนะนำ มากที่สุด ร้อยละ 34.71 อันดับ 2 รู้จักพิพิธภัณฑสถานเฉลิมพระเกียรติฯ จากการมาเยี่ยมชมร่วมกับหน่วยงาน/โรงเรียน ร้อยละ 32.94 อันดับ 3 รู้จักจากสื่อประชาสัมพันธ์ของพิพิธภัณฑสถานเฉลิมพระเกียรติฯ ร้อยละ 12.26 และอื่น ๆ เป็นสื่อหรือช่องทางที่ทำให้กลุ่มตัวอย่างรู้จักพิพิธภัณฑสถานเฉลิมพระเกียรติฯ น้อยที่สุด ร้อยละ 0.44

ตารางที่ 4.7 จำนวน ร้อยละและอันดับการเปิดรับข่าวสารจากสื่อของพิพิธภัณฑ์การเกษตร
เฉลิมพระเกียรติฯ

ที่	สื่อของพิพิธภัณฑ์การเกษตรเฉลิมพระเกียรติฯ	ไม่เคย เปิดรับ	เปิดรับ	อันดับ
1	เฟซบุ๊ก www.facebook.com/WisdomKingMuseum	282	218	1
		56.40	43.60	
2	สื่อเว็บไซต์ www.wisdomking.or.th	354	146	2
		70.80	29.20	
3	YouTube	368	132	3
		73.60	26.40	
4	กิจกรรมออกบูธตามสถานที่ต่าง ๆ	434	66	4
		86.80	13.20	
5	ป้ายคัทเอ้าท์/ป้ายไวนิล	453	47	5
		90.60	9.40	
6	LINE Official Account	470	30	6
		94.00	6.00	

หมายเหตุ : ขอนี้เป็นการเลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

จากตารางที่ 4.7 กลุ่มตัวอย่างเปิดรับข่าวสารจากสื่อของพิพิธภัณฑ์การเกษตรเฉลิมพระเกียรติฯ
สรุปได้ดังนี้

อันดับ 1 เฟซบุ๊ก www.facebook.com/WisdomKingMuseum กลุ่มตัวอย่างเปิดรับข่าวสาร
ร้อยละ 43.60

อันดับ 2 สื่อเว็บไซต์ www.wisdomking.or.th กลุ่มตัวอย่างเปิดรับข่าวสาร ร้อยละ 29.20

อันดับ 3 YouTube กลุ่มตัวอย่างเปิดรับ ร้อยละ 26.40

อันดับ 4 กิจกรรมออกบูธตามสถานที่ต่าง ๆ กลุ่มตัวอย่างเปิดรับข่าวสาร ร้อยละ 13.20

อันดับ 5 ป้ายคัทเอ้าท์/ป้ายไวนิล กลุ่มตัวอย่างเปิดรับข่าวสาร ร้อยละ 9.40

และ LINE Official Account เป็นสื่อที่กลุ่มตัวอย่างเปิดรับข่าวสารน้อยที่สุด ร้อยละ 6.00

ตารางที่ 4.8 จำนวน และร้อยละประเด็นข่าวสารที่ได้รับจากการเปิดรับสื่อของพิพิธภัณฑ์การเกษตร
เฉลิมพระเกียรติฯ

ที่	ประเด็นข่าวสาร	จำนวน	ร้อยละ
1	กำหนดการ กิจกรรมทั่ว ๆ ไป	217	30.52
2	องค์ความรู้เกี่ยวกับการเกษตร	127	17.86
3	ภาพกิจกรรมคณะเข้าเยี่ยมชม	120	16.88
4	การจัดงานตลาดเศรษฐกิจพอเพียง	108	15.19
5	ข้อมูลกำหนดการเยี่ยมชม	83	11.67
6	รายการออนไลน์ต่าง ๆ ของพิพิธภัณฑ์การเกษตรฯ	56	7.88
รวม		711	100.00

หมายเหตุ : ขอนี้เป็นการเลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

จากตารางที่ 4.8 ประเด็นข่าวสารที่กลุ่มตัวอย่างได้รับจากการเปิดรับสื่อของพิพิธภัณฑ์การเกษตรเฉลิมพระเกียรติฯ อันดับ 1 เกี่ยวกับการกำหนดการกิจกรรมทั่ว ๆ ไป ร้อยละ 30.52 อันดับ 2 องค์ความรู้เกี่ยวกับการเกษตร ร้อยละ 17.86 อันดับ 3 ภาพกิจกรรมคณะเข้าเยี่ยมชม ร้อยละ 16.88 และรายการออนไลน์ต่าง ๆ ของพิพิธภัณฑ์การเกษตรฯ เป็นประเด็นข่าวสารที่กลุ่มตัวอย่างเปิดรับน้อยที่สุด ร้อยละ 7.88

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้บริการของผู้รับบริการที่มีต่อสำนักงานพิพิธภัณฑสถานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน)

ตอนที่ 3 พฤติกรรมการใช้บริการ

ตารางที่ 4.9 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามจำนวนครั้งที่มาใช้บริการ

ที่	จำนวนครั้งที่มาใช้บริการ	จำนวน	ร้อยละ
1	ครั้งแรก	383	77.69
2	2 ครั้ง	45	9.13
3	3 ครั้ง	10	2.03
4	4 ครั้ง ขึ้นไป	55	11.16
รวม		493	100.00

หมายเหตุ : มีผู้ไม่ตอบคำถาม 7 คน

ตารางที่ 4.10 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามบุคคลที่ร่วมใช้บริการ

ที่	บุคคล	จำนวน	ร้อยละ
1	คนเดียว	21	3.87
2	โรงเรียน/หน่วยงาน	438	80.66
3	เพื่อน	36	6.63
4	ครอบครัว	48	8.84
รวม		543	100.00

หมายเหตุ : ขอนี้เป็นการเลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

จากตารางที่ 4.9 และตารางที่ 4.10 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มาใช้บริการที่พิพิธภัณฑสถานเฉลิมพระเกียรติฯ เป็นครั้งแรก จำนวน 383 คน (ร้อยละ 77.69) อันดับ 2 คือ 4 ครั้งขึ้นไป จำนวน 55 คน (ร้อยละ 11.16) อันดับ 3 คือ 2 ครั้ง จำนวน 45 คน (ร้อยละ 9.13) และกลุ่มตัวอย่างมาใช้บริการ 3 ครั้ง มีจำนวนน้อยที่สุด 10 คน (ร้อยละ 2.03)

ด้านบุคคลที่ร่วมเข้าใช้บริการพร้อมกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ส่วนใหญ่มาโรงเรียน/หน่วยงาน ร้อยละ 80.66 อันดับ 2 มาครอบครัว ร้อยละ 8.84 อันดับ 3 มาเพื่อน ร้อยละ 6.63 และมาคนเดียว มีจำนวนน้อยที่สุด ร้อยละ 3.87

ตารางที่ 4.11 จำนวน และร้อยละของการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่พิพิธภัณฑ์การเกษตร
เฉลิมพระเกียรติฯ

ที่	กิจกรรม	จำนวน	ร้อยละ
1	โครงการส่งเสริมการเรียนรู้ฯ	441	67.12
2	ตลาดเศรษฐกิจพอเพียง	98	14.92
3	เยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์แบบ Walk-in	44	6.70
4	อบรมวิชาของแผ่นดิน	31	4.72
5	อบรมเชิงปฏิบัติการ	22	3.35
6	โครงการท่องเที่ยวสุขสันต์ ที่พิพิธภัณฑ์การเกษตรฯ	13	1.98
7	รวมกิจกรรมออนไลน์ต่าง ๆ ของพิพิธภัณฑ์การเกษตรฯ	8	1.22
รวม		657	100.00

หมายเหตุ : ขอนี้เป็นการเลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

จากตารางที่ 4.11 กลุ่มตัวอย่างเข้ารับบริการที่พิพิธภัณฑ์การเกษตรเฉลิมพระเกียรติฯ อันดับ 1 คือ โครงการส่งเสริมการเรียนรู้ฯ ร้อยละ 67.12 อันดับ 2 ตลาดเศรษฐกิจพอเพียง ร้อยละ 14.92 อันดับ 3 เยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์แบบ Walk-in ร้อยละ 6.70 และรวมกิจกรรมออนไลน์ต่าง ๆ ของพิพิธภัณฑ์การเกษตรฯ เป็นกิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างเข้าร่วมน้อยที่สุด ร้อยละ 1.22

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 3 เพื่อศึกษาแรงจูงใจ ความพึงพอใจ และการนำไปใช้ประโยชน์ของผู้รับบริการที่มีต่อการมาใช้บริการที่สำนักงานพิพิธภัณฑสถานธรรมชาติวิทยาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน)

ตอนที่ 4 แรงจูงใจ

ตารางที่ 4.12 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ความหมาย และอันดับ แรงจูงใจต่อการมารับบริการที่พิพิธภัณฑสถานธรรมชาติวิทยา

ที่	ประเด็น	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ค่าเฉลี่ย	ความหมาย	อันดับ
1	เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ด้านเกษตรเศรษฐกิจพอเพียง	299 61.40	155 31.83	31 6.37	2 0.41	- -	4.54	มากที่สุด	1
2	ได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน	296 61.03	146 30.10	37 7.63	5 1.03	1 0.21	4.51	มากที่สุด	2
3	นำองค์ความรู้ไปพัฒนาต่อยอด ด้านการเกษตร การประกอบอาชีพ และสร้างรายได้	277 56.88	166 34.09	39 8.01	5 1.03	- -	4.47	มากที่สุด	3
4	เรียนรู้เกี่ยวกับโครงการพระราชดำริ และพระราชกรณียกิจและโครงการพระราชพิธีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในด้านการเกษตร เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ด้านเกษตรเศรษฐกิจพอเพียง	283 57.76	152 31.02	52 10.61	3 0.61	- -	4.46	มากที่สุด	4
5	การท่องเที่ยว พักผ่อน	288 59.02	144 29.51	50 10.25	5 1.02	1 0.20	4.46	มากที่สุด	4
6	ความมีชื่อเสียงของพิพิธภัณฑสถานธรรมชาติวิทยาพระเกียรติฯ	282 57.79	150 30.74	53 10.86	3 0.61	- -	4.46	มากที่สุด	4
7	นำความรู้ด้านการเกษตรในการไปแลกเปลี่ยนกับบุคคลอื่น	269 54.90	153 31.22	60 12.24	7 1.43	1 0.20	4.39	มากที่สุด	7

ที่	ประเด็น	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ค่าเฉลี่ย	ความหมาย	อันดับ
8	ได้รับการบอกเล่าจากบุคคลรอบตัว	254	152	58	16	7	4.29	มากที่สุด	8
		52.16	31.21	11.91	3.29	1.44			
ค่าเฉลี่ย							4.45	มากที่สุด	

หมายเหตุ : เกณฑ์ระดับแรงงใจ 1.00-1.79 น้อยที่สุด 1.80-2.59 น้อย 2.60-3.39 ปานกลาง 3.40-4.19 มาก 4.20-5.00 มากที่สุด

จากตารางที่ 4.12 พบว่า ค่าเฉลี่ยแรงงใจต่อการมารับบริการที่พิพิธภัณฑการเกษตรเฉลิมพระเกียรติฯ มีค่าเฉลี่ย 4.45 อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็นแรงงใจอันดับ 1 คือ เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ด้านเกษตรเศรษฐกิจพอเพียง ค่าเฉลี่ย 4.54 อันดับ 2 ได้รับความสนุกสนาน เพลิดเพลิน ค่าเฉลี่ย 4.51 อันดับ 3 คือ นำองค์ความรู้ไปพัฒนา ต่อยอดด้านการเกษตร การประกอบอาชีพ และสร้างรายได้ มีค่าเฉลี่ย 4.47 และได้รับการบอกเล่าจากบุคคลรอบตัว มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด คือ 4.29 แต่ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าในแต่ละประเด็นนั้นมีค่าเฉลี่ยสูงใกล้เคียงกัน และอยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ

ตอนที่ 5 ความพึงพอใจ

ตารางที่ 4.13 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ความหมาย และอันดับ ความพึงพอใจต่อการมาใช้บริการ
ที่พิพิธภัณฑ์การเกษตรเฉลิมพระเกียรติฯ

ที่	ประเด็น	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ค่าเฉลี่ย	ความหมาย	อันดับ
การจัดแสดง									
1	สื่อ อุปกรณ์ และสถานที่ อยู่ในสภาพที่เหมาะสม ต่อการเรียนรู้	317 64.96	139 28.48	31 6.35	1 0.20	- -	4.58	มากที่สุด	1
2	รูปแบบ เทคนิค วิธีการ และความหลากหลาย ในการนำเสนอข้อมูล ของการจัดแสดง	307 62.91	149 30.53	32 6.56	- -	- -	4.56	มากที่สุด	2
3	องค์ความรู้ มีความ ทันสมัย สอดคล้องกับ การดำรงชีวิตในปัจจุบัน	309 63.19	145 29.65	35 7.16	- -	- -	4.56	มากที่สุด	2
4	กิจกรรมในฐานการ เรียนรู้มีความน่าสนใจ และหลากหลาย	290 59.55	158 32.44	36 7.39	3 0.62	- -	4.51	มากที่สุด	3
ค่าเฉลี่ยด้านการจัดแสดง							4.55	มากที่สุด	
การจองหรือติดต่อขอเข้าชม									
5	การประสานงาน กระบวนการจองที่ สะดวก รวดเร็ว	54 59.34	31 34.07	6 6.59	- -	- -	4.53	มากที่สุด	1
6	ความหลากหลายของ ช่องทางในการติดต่อเพื่อ จองเข้าชม	52 57.14	31 34.07	8 8.79	- -	- -	4.48	มากที่สุด	2
7	การลงทะเบียน	49 53.85	36 39.56	6 6.59	- -	- -	4.47	มากที่สุด	3
ค่าเฉลี่ยด้านการจองหรือติดต่อขอเข้าชม							4.49	มากที่สุด	

ที่	ประเด็น	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ค่าเฉลี่ย	ความหมาย	อันดับ
เจ้าหน้าที่นำชมและกระบวนการนำชม									
8	มีอัตราค่า และบุคลิกภาพที่ดี	354	103	22	1	-	4.69	มากที่สุด	1
		73.75	21.46	4.58	0.21	-			
9	ผู้นำชมมีความรอบรู้ในหัวข้อการบรรยาย	331	121	27	1	-	4.63	มากที่สุด	2
		68.96	25.21	5.63	0.21				
10	ผู้นำชมมีการอธิบายข้อมูลรายละเอียดที่ชัดเจน เข้าใจง่ายเหมาะสมกับผู้มาเยี่ยมชม	316	141	24	-	-	4.61	มากที่สุด	3
		65.70	29.31	4.99	-	-			
ค่าเฉลี่ยด้านเจ้าหน้าที่นำชมและกระบวนการนำชม							4.64	มากที่สุด	
สิ่งอำนวยความสะดวก									
11	การอำนวยความสะดวกของเจ้าหน้าที่ขณะเข้าชม	330	121	29	2	-	4.62	มากที่สุด	1
		68.46	25.10	6.02	0.41	-			
12	ป้ายบอกทางตามจุดต่าง ๆ ภายในพิพิธภัณฑ์ฯ/ระหว่างพิพิธภัณฑ์ฯ และพื้นที่ภายนอก ชัดเจนและเพียงพอ	324	129	29	-	-	4.61	มากที่สุด	2
		67.22	26.76	6.02	-	-			
13	จำนวนห้องน้ำและความสะอาด ภายในพิพิธภัณฑ์	314	134	28	3	1	4.58	มากที่สุด	3
		65.42	27.92	5.83	0.63	0.21			
14	การรักษาความปลอดภัยแก่ผู้รับบริการ/ผู้เข้าชม	316	134	27	3	1	4.58	มากที่สุด	3
		65.70	27.86	5.61	0.62	0.21			
15	จำนวนห้องน้ำและความสะอาด ภายนอกพิพิธภัณฑ์	312	129	39	2	-	4.56	มากที่สุด	4
		64.73	26.76	8.09	0.41	-			
16	จุดจำหน่ายอาหารเครื่องดื่ม/ร้านค้า/ร้านขายของที่ระลึก	299	124	54	1	2	4.49	มากที่สุด	5
		62.29	25.83	11.25	0.21	0.42			
ค่าเฉลี่ยด้านสิ่งอำนวยความสะดวก							4.57	มากที่สุด	
ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจรวม							4.57	มากที่สุด	

หมายเหตุ : เกณฑ์ระดับความพึงพอใจ

1.00-1.79 น้อยที่สุด, 1.80-2.59 น้อย, 2.60-3.39 ปานกลาง
3.40-4.19 มาก, 4.20-5.00 มากที่สุด

ตารางที่ 4.14 จำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามสิ่งที่ได้รับตรงกับความต้องการ

ที่	ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
1	ตรงกับความต้องการ	433	99.77
2	ไม่ตรงกับความต้องการ	1	0.23
รวม		434	100.00

หมายเหตุ : มีผู้ไม่ตอบคำถาม 66 คน

จากตารางที่ 4.13 ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจรวมต่อการมารับบริการที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระเกียรติฯ มีค่าเฉลี่ย 4.57 อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า

ด้านการจัดแสดง ค่าเฉลี่ยรวม 4.55 อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อันดับ 1 คือ สื่อ อุปกรณ์ และสถานที่ อยู่ในสภาพที่เหมาะสมต่อการเรียนรู้ ค่าเฉลี่ย 4.58 อันดับ 2 มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน 2 ข้อ คือ รูปแบบ เทคนิค วิธีการ และความหลากหลายในการนำเสนอข้อมูลของการจัดแสดง และองค์ความรู้มีความทันสมัย สอดคล้องกับการดำรงชีวิตในปัจจุบัน ค่าเฉลี่ย 4.56 และ อันดับ 3 กิจกรรมในฐานการเรียนรู้มีความน่าสนใจและหลากหลาย ค่าเฉลี่ย 4.51

ด้านการจองหรือติดต่อขอเข้าชม ค่าเฉลี่ยรวม 4.49 อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อันดับ 1 การประสานงาน กระบวนการจองที่สะดวก รวดเร็ว ค่าเฉลี่ย 4.53 อันดับ 2 ความหลากหลายของช่องทางในการติดต่อเพื่อจองเข้าชม ค่าเฉลี่ย 4.48 และ อันดับ 3 การลงทะเบียน ค่าเฉลี่ย 4.47

ด้านเจ้าหน้าที่นำชมและกระบวนการนำชม ค่าเฉลี่ยรวม 4.64 อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อันดับ 1 มีอรรถยาศัย และบุคลิกภาพที่ดี ค่าเฉลี่ย 4.69 อันดับ 2 ผู้นำชมมีความรอบรู้ในหัวข้อการบรรยาย ค่าเฉลี่ย 4.63 และ อันดับ 3 ผู้นำชมมีการอธิบายข้อมูลรายละเอียดที่ชัดเจน เข้าใจง่าย เหมาะสมกับผู้มาเยี่ยมชม ค่าเฉลี่ย 4.61

ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ค่าเฉลี่ยรวม 4.57 อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อันดับ 1 การอำนวยความสะดวกของเจ้าหน้าที่ขณะเข้าชม ค่าเฉลี่ย 4.62 อันดับ 2 ป้ายบอกทางตามจุดต่าง ๆ ภายในพิพิธภัณฑสถานฯ/ระหว่างพิพิธภัณฑสถานฯ และพื้นที่ภายนอก ชัดเจน และเพียงพอ ค่าเฉลี่ย 4.61 และ อันดับ 3 มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน 2 ข้อ คือ จำนวนห้องน้ำและความสะอาด ภายในพิพิธภัณฑสถานฯ และการรักษาความปลอดภัยแก่ผู้รับบริการ/ผู้เข้าชม ค่าเฉลี่ย 4.58

ทั้งนี้ จากตารางที่ 4.14 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เมื่อมารับบริการที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระเกียรติฯ สิ่งที่ได้รับตรงกับความต้องการ จำนวน 433 คน (ร้อยละ 99.77) มีเพียง 1 คน ที่สิ่งที่ได้รับไม่ตรงกับความต้องการ ร้อยละ 0.23

ตารางที่ 4.15 จำนวนและความคิดเห็นต่อความพึงพอใจ

ที่	ข้อความ	จำนวน
ความพึงพอใจในภาพรวม		
1	ดีเยี่ยม ดีมากคะ	10
2	สนุกมากคะ ได้ประสบการณ์/ความรู้ใหม่ ๆ มากมาย	7
3	ทุกอย่างดีมากอยู่แล้วคะ	6
4	ได้รับความรู้อย่างดีแล้ว	2
5	พอใจมาก	2
6	มีความประทับใจที่ได้มาสถานที่แห่งนี้มาก ได้เรียนรู้วิธีต่าง ๆ เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง ดีเยี่ยม	1
7	พอใจและดีใจที่ได้มาเยี่ยมชม ไม่เคยได้มาชม ได้รับรู้หลาย ๆ อย่างที่ไม่เคยรู้และไม่เคยมา	1
8	สร้างความเข้าใจในเศรษฐกิจพอเพียงได้มากขึ้น	1
9	ให้ความรู้ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง	1
10	ทุกอย่างดี จะนำไปใช้ในชีวิตประจำวันของตัวเอง สิ่งที่ดีทั้งหมดนี้จะนำไปใช้ ความอ่อนน้อมถ่อมตน เป็นคุณสมบัติที่ทุกคนพึงมีพึงปฏิบัติ	1
11	ได้ความสนุกเพลิดเพลิน ได้ความรู้	1
12	ดีมาก ได้ความรู้และได้เห็นอะไรที่ไม่เคยเห็น	1
13	สร้างความเข้าใจในเศรษฐกิจมากขึ้น ทำให้เรานำไปปรับปรุงในชีวิตประจำวันได้	1
14	พอใจกับการมาเข้าร่วมกิจกรรมโครงการ ได้ความรู้ของคำว่าพอประมาณ-พอดี	1
15	ปัจจุบันจัดงานได้ดีแล้ว	1
16	ชอบสถานที่นี้	1
17	ที่นี่ทำให้เราได้ลองทำสิ่งใหม่ๆ ที่ไม่เคยทำมาก่อน แสดงให้รู้ถึงความผิดพลาดของตนเองและการแก้ไขเฉพาะหน้าได้ดี	1
18	ต้องจัดกิจกรรมตลาดพอเพียงบ่อย ๆ ค่ะ ความหลากหลายในกิจกรรมต่าง ๆ มีมาเพิ่มเติมอีกเยอะ ๆ ค่ะ	1

ที่	ข้อความ	จำนวน
19	เป็นแหล่งเรียนรู้ รู้จักความพอเพียงได้ดี แต่อยากให้เพิ่มความสนใจของพิพิธภัณฑ์มากขึ้น	1
ด้านการประชาสัมพันธ์		
20	เน้นเรื่องการประชาสัมพันธ์	1
21	อยากให้มีคนรู้จักที่นี่มากกว่านี้	1
22	ควรขยายออกไปยังภูมิภาค	1
รูปแบบการจัดแสดง		
23	ทุกอย่างเป็นสิ่งที่ดี และมีความเป็นระเบียบ และมีองค์กรที่ให้ความรู้ดีเยี่ยมอยู่แล้ว ทั้งสถานที่ดูดีสะอาดตา มีพื้นที่กว้างให้ได้เรียนรู้มากมาย	2
24	เป็นแหล่งความรู้ที่ดีมากกับการได้มาเข้าชม	1
25	ทุกสิ่งทุกอย่างครบองค์ประกอบมาก ๆ ดีมาก ๆ	1
26	พิพิธภัณฑ์มีความหลากหลาย	1
27	ดีมาก ๆ เลยค่ะ มีความรู้ด้านนี้และสัตว์ต่าง ๆ เยอะแยะเลย	1
ด้านการจอง		
28	ควรเพิ่มความหลากหลายของช่องทางติดต่อ	1
กระบวนการนำชม		
29	อยากให้มีความหลากหลายกิจกรรมมากขึ้น สนุกมากยิ่งขึ้น	3
30	อยากให้กิจกรรมให้ทำร่วมกันมากขึ้น	1
31	ควรมีการสร้างคลิปแนะนำสถานที่ใหม่ 6.20 นาที มากเกินไป ความจำเป็น ทำให้รู้สึกเบื่อ ควรเก็บรายละเอียดสำคัญไว้และตัดสิ่งที่ไม่จำเป็นออก ให้ผู้เรียนได้รู้สึกตื่นเต้นเอง	1
32	พึงพอใจในการต้อนรับหรือการบริการต่าง ๆ ดีหมด	1
33	ได้มีการเรียนรู้และสัมผัสของจริง	1
34	ได้ความรู้ ได้ลงมือทำจริง มีความรู้พอเป็นแนวทางนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน	1
35	ทำให้เราได้ลองทำสิ่งใหม่ ๆ ความรู้ใหม่และได้เรียนรู้ในพอเพียง	1
36	กิจกรรมดี มีความสนุกสนาน	1

ที่	ข้อความ	จำนวน
37	ได้พัฒนาและเพิ่มความรู้มากขึ้นเรื่อย ๆ	1
38	ชอบตอนเล่นเกมมาก ได้เพื่อนใหม่ พอใจทุกอย่าง พี่ ๆ น่ารักมาก ตลกนิด ๆ หน่อย ๆ	1
39	ดีมากค่ะ แต่ต้องเพิ่มเติมในส่วนของเนื้อหาความรู้นิดหน่อยค่ะ หรือควรมีป้ายที่ชัดเจนกว่านี้ค่ะ	1
40	อยากมาเข้าค่ายที่นี่ น่าจะได้ความรู้เยอะ พี่น่าจะเล่นเกมเล่นอีก ชอบ พี่ๆ ทุกคนเลย	1
41	ทำแผนที่ให้ผมเข้าใจหน่อย	1
42	ควรเพิ่มระยะเวลาให้ผู้เรียนรู้ได้อ่านหรือศึกษาจากพิพิธภัณฑ์	1
43	ปรับปรุงเรื่องแอนิเมชันและแว่นสามมิติ	1
ผู้นำชม		
44	ผู้นำชมน่ารักมากค่ะ	5
45	พี่ ๆ แนะนำดีมากค่ะ อธิบายเข้าใจง่ายมาก	4
46	ฟังพอใจมาก จัดแจงเวลาได้ดี อธิบายได้เข้าใจ วิทยากรน่ารัก	1
47	บริการดี สอนดี	1
48	เจ้าหน้าที่นำชมมีอัธยาศัยดี มารยาทดี ให้ความรู้กับนักเรียนด้วยความ อดทน	1
49	พี่ ๆ ทุกคนน่ารักมาก ๆ ค่ะ มีกิจกรรมสนุก ๆ มากมาย ได้ลงมือทำ ทดลองทำด้วยตัวเอง มีความรู้ติดตัว	1
สิ่งอำนวยความสะดวก		
50	ข้างในร้อนมาก แอร์ไม่เย็น อยากให้มีแอร์เยอะกว่านี้	5
51	เพิ่มจุดจำหน่ายอาหาร/ควรมีร้านอาหารที่ทานมือหลักภายใน พกจ.	4
52	บรรยากาศดี สถานที่ดี	2
53	อยากให้ทิ้งขยะจากด้านนอกได้	2
54	ควรมีร้านอาหาร / น้ำดื่ม ขาย/บริการให้มากกว่านี้	2
55	ข้าวน้อยไป กินไม่อิ่ม	2
56	อยากให้เพิ่มถังขยะให้มากขึ้น	2

ที่	ข้อความ	จำนวน
57	สถานที่ที่มีความสะอาด จุดมุมเยี่ยมเรียบรอย ดีอยู่แล้ว	1
58	สถานที่กว้าง เหมาะที่ให้เข้าชมเศรษฐกิจตามรอยพ่อได้ดีเยี่ยม และเหมาะสม อีกรักกิจกรรมในการเข้าค่ายในแหล่งเรียนรู้ได้มากขึ้น	1
59	อยากให้มีของขายเยอะมากกว่านี้อีกหน่อยค่ะ	1
60	สนุกมากครับ มุมถ่ายรูปเยอะมาก แต่เลอะไปหน่อย	1
61	เพิ่มจำนวนรถกอล์ฟและที่จอดรถ	1
62	ที่จอดรถกับงานเดินไกลไปหน่อย	1
63	ควรปรับปรุงห้องน้ำ	1
64	อยากให้ปรับปรุงสถานที่ให้พร้อมสำหรับการเข้าชม	1
65	อยากให้ศูนย์อาหารมีความหลากหลายมากกว่านี้	1
66	อยากให้มีที่นั่งรับประทานอาหารมากกว่านี้	1
67	เพิ่มป้ายทางไปห้องน้ำระหว่างทางจัดงาน	1
68	ความสะอาดของผู้ทำอาหารขายควรใส่ใจและเน้น	1
69	อยากให้ร้านค้ามีแสง	1

ตอนที่ 6 การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

ตารางที่ 4.16 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ความหมาย และอันดับ ของการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

ที่	ประเด็น	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ค่าเฉลี่ย	ความหมาย	อันดับ
1	ได้แรงบันดาลใจในการนำไป ปรับประยุกต์ใช้ ในชีวิตประจำวัน	293 64.25	134 29.39	28 6.14	1 0.22	- -	4.58	มากที่สุด	1
2	นำความรู้ไปใช้ในการจัดการ ในครอบครัว ชุมชน	290 63.46	134 29.32	32 7.00	1 0.22	- -	4.56	มากที่สุด	2
3	นำความรู้ไปสร้างรายได้ สร้างอาชีพให้กับตนเอง และครอบครัว	292 64.18	129 28.35	30 6.59	2 0.44	2 0.44	4.55	มากที่สุด	3
4	นำความรู้ไปใช้ในการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ สร้างเครือข่ายภายในชุมชน สร้างอาชีพ สร้างรายได้	284 62.42	130 28.57	37 8.13	3 0.66	1 0.22	4.52	มากที่สุด	4
5	นำความรู้ไปถ่ายทอด ให้บุคลากรในสถานศึกษา หน่วยงาน ครอบครั้ว ชุมชน	263 57.68	151 33.11	38 8.33	3 0.66	1 0.22	4.47	มากที่สุด	5
เฉลี่ย							4.54	มากที่สุด	

หมายเหตุ : เกณฑ์ระดับคะแนน

1.00-1.79 น้อยที่สุด, 1.80-2.59 น้อย, 2.60-3.39 ปานกลาง
3.40-4.19 มาก, 4.20-5.00 มากที่สุด

จากตารางที่ 4.16 ค่าเฉลี่ยการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ ภายหลังจากมาใช้บริการที่พิพิธภัณฑ์
การเกษตรเฉลิมพระเกียรติฯ มีค่าเฉลี่ย 4.54 อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาแต่ละประเด็น
พบว่า อันดับที่ 1 ได้แรงบันดาลใจในการนำไปปรับประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ค่าเฉลี่ย 4.58 อันดับ 2
นำความรู้ไปใช้ในการจัดการในครอบครัว ชุมชน ค่าเฉลี่ย 4.56 อันดับ 3 นำความรู้ไปสร้างรายได้
สร้างอาชีพให้กับตนเองและครอบครัว ค่าเฉลี่ย 4.55

ตารางที่ 4.17 สรุปค่าเฉลี่ยที่มีต่อการให้บริการของพิพิธภัณฑ์การเกษตรเฉลิมพระเกียรติฯ

ที่	นิทรรศการในอาคาร	ค่าเฉลี่ย	ร้อยละ
1.	แรงจูงใจ	4.45	88.95
2.	ความพึงพอใจ (เฉลี่ยรวม)	4.57	91.31
	การจัดแสดง	(4.55)	(91.08)
	การจองหรือติดต่อขอเข้าชม	(4.49)	(89.89)
	เจ้าหน้าที่นำชมและกระบวนการนำชม	(4.64)	(92.82)
	สิ่งอำนวยความสะดวก	(4.54)	(91.46)
3	การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์	4.54	90.75
เฉลี่ย		4.52	90.34

การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐาน
โดยสมมติฐานการวิจัยกำหนดไว้ดังนี้

สมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1 ผู้รับบริการที่มีลักษณะประชากรศาสตร์แตกต่างกันส่งผลต่อพฤติกรรมการรับบริการ และความพึงพอใจต่อสำนักงานพิพิธภัณฑ์เกษตรเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน) แตกต่างกัน
แบ่งเป็นสมมติฐานย่อยได้ดังนี้

สมมติฐานข้อที่ 1.1 ผู้รับบริการที่มีลักษณะประชากรศาสตร์แตกต่างกันส่งผลต่อพฤติกรรมการมารับบริการที่สำนักงานพิพิธภัณฑ์เกษตรเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน) แตกต่างกัน

1. ผู้รับบริการที่มีเพศแตกต่างกันส่งผลต่อจำนวนครั้งที่มารับบริการที่สำนักงานพิพิธภัณฑ์เกษตรเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน) *ไม่แตกต่างกัน* ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้

2. ผู้รับบริการที่มีอายุแตกต่างกันส่งผลต่อจำนวนครั้งที่มารับบริการที่สำนักงานพิพิธภัณฑ์เกษตรเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน) *แตกต่างกัน* เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้

3. ผู้รับบริการที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันส่งผลต่อจำนวนครั้งที่มารับบริการที่สำนักงานพิพิธภัณฑ์เกษตรเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน) *แตกต่างกัน* เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้

4. ผู้รับบริการที่มีอาชีพแตกต่างกันส่งผลต่อจำนวนครั้งที่มารับบริการที่สำนักงานพิพิธภัณฑ์เกษตรเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน) *แตกต่างกัน* เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้

5. ผู้รับบริการที่มีจังหวัด/ภูมิภาคที่พักอาศัยแตกต่างกันส่งผลต่อจำนวนครั้งที่มารับบริการที่สำนักงานพิพิธภัณฑ์เกษตรเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน) *ไม่แตกต่างกัน* ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้

สมมติฐานข้อที่ 1.2 ผู้รับบริการที่มีลักษณะประชากรศาสตร์แตกต่างกันมีความพึงพอใจต่อการมารับบริการที่สำนักงานพิพิธภัณฑ์เกษตรเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน) แตกต่างกัน

1. ผู้รับบริการที่มีเพศแตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการมารับบริการที่สำนักงานพิพิธภัณฑ์เกษตรเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน) *ไม่แตกต่างกัน* ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้

2. ผู้รับบริการที่มีอายุแตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการมารับบริการที่สำนักงานพิพิธภัณฑสถานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน) *ไม่แตกต่างกัน* ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้

3. ผู้รับบริการที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการมารับบริการที่สำนักงานพิพิธภัณฑสถานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน) *แตกต่างกัน* เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้

4. ผู้รับบริการที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการมารับบริการที่สำนักงานพิพิธภัณฑสถานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน) *ไม่แตกต่างกัน* ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้

5. ผู้รับบริการที่มีจังหวัด/ภูมิภาคที่พักอาศัยแตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการมารับบริการที่สำนักงานพิพิธภัณฑสถานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน) *แตกต่างกัน* เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้

สมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2 พฤติกรรมการใช้บริการมีผลต่อ แรงจูงใจ ความพึงพอใจ และการนำไปใช้ประโยชน์ของผู้รับบริการที่มีต่อสำนักงานพิพิธภัณฑสถานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน)

แบ่งเป็นสมมติฐานย่อยดังนี้

2.1 พฤติกรรมการใช้บริการ*ไม่มีผลต่อ*แรงจูงใจต่อการมารับบริการที่สำนักงานพิพิธภัณฑสถานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน)

2.2 พฤติกรรมการใช้บริการ*ไม่มีผลต่อ*ความพึงพอใจต่อการมารับบริการที่สำนักงานพิพิธภัณฑสถานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน)

2.3 พฤติกรรมการใช้บริการ*ไม่มีผลต่อ*การนำไปใช้ประโยชน์ของผู้รับบริการที่มีต่อสำนักงานพิพิธภัณฑสถานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน)

สมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1.1 ผู้รับบริการที่มีลักษณะประชากรศาสตร์แตกต่างกันส่งผลต่อพฤติกรรมการมารับบริการที่สำนักงานพิพิธภัณฑ์เกษตรเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน) แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.18 จำนวน ร้อยละ และผลการทดสอบ จำนวนครั้งที่มารับบริการจำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวนครั้งที่มารับบริการ		รวม
	ครั้งแรก	ตั้งแต่ 2 ครั้งขึ้นไป	
ชาย	155	42	197
	78.68%	21.32%	100.00%
หญิง	200	64	264
	75.76%	24.24%	100.00%
LGBTQIA+ และไม่ระบุ	28	4	32
	87.50%	12.50%	100.00%
รวม	383	110	493
	77.69%	22.31%	100.00%
Pearson Chi-Square = 2.457 Sig. = 0.293			

หมายเหตุ รวม LGBTQIA+ และไม่ระบุ เพื่อผลทางการทดสอบ

จากตารางที่ 4.18 พบว่า ผู้รับบริการที่มีเพศแตกต่างกันส่งผลต่อพฤติกรรมการมารับบริการ (จำนวนครั้ง) ที่สำนักงานพิพิธภัณฑ์เกษตรเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน) ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (Sig=0.293) ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

จากข้อมูลแสดงให้เห็นว่าผู้รับบริการส่วนใหญ่มารับบริการครั้งแรก รองลงมา คือ ตั้งแต่ 2 ครั้งขึ้นไป

ตารางที่ 4.19 จำนวน ร้อยละ และผลการทดสอบ จำนวนครั้งที่มารับบริการจำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวนครั้งที่มารับบริการ			รวม
	ครั้งแรก	2 ครั้ง	ตั้งแต่ 3 ครั้งขึ้นไป	
12-15 ปี	63	6	1	70
	90.00%	8.57%	1.43%	100.00%
16-18 ปี	124	9	2	135
	91.85%	6.67%	1.48%	100.00%
19-24 ปี	77	3	5	85
	90.59%	3.53%	5.88%	100.00%
25-29 ปี	13	2	4	19
	68.42%	10.53%	21.05%	100.00%
30-34 ปี	30	12	5	47
	63.83%	25.53%	10.64%	100.00%
35 ปี ขึ้นไป	74	13	48	135
	54.81%	9.63%	35.56%	100.00%
รวม	381	45	65	491
	77.60%	9.16%	13.24%	100.00%
Pearson Chi-Square = 111.707 Sig. = 0.000				

หมายเหตุ รวมช่วงอายุ 35-39 ปี, 40-45 ปี และ 45 ปีขึ้นไป เพื่อผลทางการทดสอบ

จากตารางที่ 4.19 พบว่า ผู้รับบริการที่มีช่วงอายุแตกต่างกันส่งผลต่อพฤติกรรมการมารับบริการ (จำนวนครั้ง) ที่สำนักงานพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (Sig=0.000) เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

จากข้อมูลแสดงให้เห็นว่าผู้รับบริการทุกช่วงอายุส่วนใหญ่มารับบริการครั้งแรก รองลงมา คือ 2 ครั้ง และ 3 ครั้งขึ้นไป

ตารางที่ 4.20 จำนวน ร้อยละ และผลการทดสอบ จำนวนครั้งที่มารับบริการจำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวนครั้งที่มารับบริการ			รวม
	ครั้งแรก	2 ครั้ง	ตั้งแต่ 3 ครั้งขึ้นไป	
ประถมศึกษา/ มัธยมศึกษาตอนต้น	93	8	5	106
	87.74%	7.55%	4.72%	100.00%
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ ปวช./ปวส.	158	13	23	194
	81.44%	6.70%	11.86%	100.00%
ปริญญาตรี	119	19	27	165
	72.12%	11.52%	16.36%	100.00%
ปริญญาโทและ ปริญญาเอก	11	5	10	26
	42.31%	19.23%	38.46%	100.00%
รวม	381	45	65	491
	77.60%	9.16%	13.24%	100.00%
Pearson Chi-Square =31.848 Sig. = 0.000				

หมายเหตุ รวมระดับการศึกษาประถมศึกษากับมัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช./ปวส. และระดับการศึกษาปริญญาโทกับปริญญาเอก เพื่อผลทางด้านการทดสอบ

จากตารางที่ 4.20 พบว่า ผู้รับบริการที่มี ระดับการศึกษาสูงสุด แตกต่างกันส่งผลต่อพฤติกรรมการมารับบริการ (จำนวนครั้ง) ที่สำนักงานพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (Sig. 0.000) เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

จากข้อมูลแสดงให้เห็นว่าผู้รับบริการทุกระดับการศึกษาส่วนใหญ่มาครั้งแรก รองลงมา คือ ตั้งแต่ 3 ครั้งขึ้นไป มีเพียงผู้รับบริการที่มีระดับการศึกษาสูงสุดประถมศึกษา/มัธยมศึกษาตอนต้นที่รองลงมา มารับบริการ 2 ครั้ง

ตารางที่ 4.21 จำนวน ร้อยละ และผลการทดสอบ จำนวนครั้งที่มารับบริการจำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	จำนวนครั้งที่มารับบริการ			รวม
	ครั้งแรก	2 ครั้ง	ตั้งแต่ 3 ครั้ง ขึ้นไป	
นักเรียน	198	16	4	218
	90.83%	7.34%	1.83%	100.00%
นิสิต/นักศึกษา	57	2	1	60
	95.00%	3.33%	1.67%	100.00%
ครู/อาจารย์	32	12	6	50
	64.00%	24.00%	12.00%	100.00%
ข้าราชการ/พนักงาน รัฐวิสาหกิจ	51	7	8	66
	77.27%	10.61%	12.12%	100.00%
ผู้ประกอบการ/ธุรกิจส่วนตัว/ พนักงานบริษัทเอกชน	6	3	24	33
	18.18%	9.09%	72.73%	100.00%
รับจ้างอิสระ/เกษตรกร/ เกษียณ	32	5	18	55
	58.18%	9.09%	32.73%	100.00%
รวม	376	45	61	482
	78.01%	9.34%	12.66%	100.00%
Pearson Chi-Square = 178.399 Sig. = 0.000				

หมายเหตุ รวมอาชีพเพื่อผลทางด้านการทดสอบ

จากตารางที่ 4.21 พบว่า ผู้รับบริการที่มี อาชีพ แตกต่างกันส่งผลต่อพฤติกรรมมารับบริการ (จำนวนครั้ง) ที่สำนักงานพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (Sig=0.000) เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อแยกพิจารณาจะเห็นว่าผู้รับบริการทุกอาชีพส่วนใหญ่มารับบริการครั้งแรก มีเพียงผู้ประกอบการ/ธุรกิจส่วนตัว/พนักงานบริษัทเอกชน ที่ส่วนใหญ่มารับบริการ 3 ครั้งขึ้นไป

อาชีพครู/อาจารย์ และ รับจ้างอิสระ/เกษตรกร/เกษียณ ส่วนใหญ่มารับบริการครั้งแรก สูงถึง ร้อยละ 72.73 และร้อยละ 32.73 ตามลำดับ ในขณะที่อาชีพอื่น ๆ จำนวนครั้งที่มาใช้บริการ ตั้งแต่ 3 ครั้งขึ้นไปค่อนข้างน้อย

ตารางที่ 4.22 จำนวน ร้อยละ และผลการทดสอบ จำนวนครั้งที่มารับบริการจำแนกตามจังหวัดที่พักอาศัย/ภูมิภาค

จังหวัด /ภูมิภาค	จำนวนครั้งที่มารับบริการ			รวม
	ครั้งแรก	2 ครั้ง	ตั้งแต่ 3 ครั้งขึ้นไป	
กรุงเทพมหานครและปริมณฑล	230	29	40	299
	76.92%	9.70%	13.38%	100.00%
ภาคกลาง	105	10	21	136
	77.21%	7.35%	15.44%	100.00%
ภาคเหนือ/ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ/ ภาคตะวันออก/ภาคใต้	48	6	4	58
	82.76%	10.34%	6.90%	100.00%
รวม	383	45	65	493
	77.69%	9.13%	13.18%	100.00%
Pearson Chi-Square = 3.162 Sig. = 0.531				

หมายเหตุ รวมภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันออก และภาคใต้ เพื่อผลทางการทดสอบ

จากตารางที่ 4.22 พบว่า ผู้รับบริการที่มี จังหวัดที่พักอาศัย/ภูมิภาค แตกต่างกันส่งผลต่อพฤติกรรมการมารับบริการ (จำนวนครั้ง) ที่สำนักงานพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน) ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (Sig=0.531) ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อแยกพิจารณาจะเห็นว่าผู้รับบริการที่มีจังหวัด/ภูมิภาคที่พักอาศัย ทุกภูมิภาคส่วนใหญ่มารับบริการครั้งแรก รองลงมาส่วนใหญ่มา 3 ครั้งขึ้นไป มีเพียงผู้รับบริการที่พักรักษาตัวทางภาคเหนือ/ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ/ภาคตะวันออก/ภาคใต้ ที่รองลงมา มารับบริการ 2 ครั้ง

สมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1.2 ผู้รับบริการที่มีลักษณะประชากรศาสตร์แตกต่างกันมีความพึงพอใจ
ต่อสำนักงานพิพิธภัณฑสถานธรรมชาติวิทยาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน)
แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.23 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความพึงพอใจต่อสำนักงานพิพิธภัณฑสถานธรรมชาติวิทยา
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน) จำแนกตามลักษณะประชากรศาสตร์

ลักษณะทาง ประชากรศาสตร์	ค่าเฉลี่ย ความพึงพอใจ ในภาพรวม	ความหมาย	ค่าสถิติ F-test	Sig.	ผลการ ทดสอบ
เพศ					
ชาย	4.57	มากที่สุด	0.465	0.707	ไม่แตกต่างกัน
หญิง	4.59	มากที่สุด			
LGBTQIA+	4.50	มากที่สุด			
ไม่ระบุเพศ	4.71	มากที่สุด			
รวม	4.58	มากที่สุด			
อายุ					
12-15 ปี	4.38	มากที่สุด	2.009	0.052	ไม่แตกต่างกัน
16-18 ปี	4.61	มากที่สุด			
19-24 ปี	4.60	มากที่สุด			
25-34 ปี	4.58	มากที่สุด			
35-44 ปี	4.58	มากที่สุด			
45-54 ปี	4.72	มากที่สุด			
55-64 ปี	4.65	มากที่สุด			
65 ปีขึ้นไป	4.63	มากที่สุด			
รวม	4.58	มากที่สุด			
ระดับการศึกษาขั้นสูงสุด					
ประถมศึกษา	4.67	มากที่สุด	2.401	0.027	แตกต่างกัน
มัธยมศึกษาตอนต้น	4.41	มากที่สุด			
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ ปวช.	4.62	มากที่สุด			
ปวส.	4.70	มากที่สุด			
ปริญญาตรี	4.61	มากที่สุด			
ปริญญาโท	4.56	มากที่สุด			
ปริญญาเอก	4.08	มาก			
รวม	4.58	มากที่สุด			

ลักษณะทาง ประชากรศาสตร์	ค่าเฉลี่ย ความพึงพอใจ ในภาพรวม	ความหมาย	ค่าสถิติ F-test	Sig.	ผลการ ทดสอบ
อาชีพ					
นักเรียน	4.54	มากที่สุด	0.943	0.487	ไม่แตกต่างกัน
นิสิต/นักศึกษา	4.56	มากที่สุด			
ครู/อาจารย์	4.64	มากที่สุด			
ข้าราชการ/พนักงาน รัฐวิสาหกิจ	4.69	มากที่สุด			
ผู้ประกอบการ/ธุรกิจ ส่วนตัว	4.46	มากที่สุด			
พนักงานบริษัทเอกชน	4.55	มากที่สุด			
รับจ้างอิสระ	4.72	มากที่สุด			
เกษตรกร	4.56	มากที่สุด			
เกษียณ	4.45	มากที่สุด			
อื่น ๆ	4.52	มากที่สุด			
รวม	4.58	มากที่สุด			
จังหวัดที่พักอาศัย/ ภูมิภาค					
กรุงเทพมหานครและ ปริมณฑล	4.56	มากที่สุด	2.551	0.019	แตกต่างกัน
ภาคกลาง	4.62	มากที่สุด			
ภาคเหนือ	4.54	มากที่สุด			
ภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ	4.90	มากที่สุด			
ภาคตะวันออก	4.62	มากที่สุด			
ภาคตะวันตก	3.84	มาก			
ภาคใต้	4.93	มากที่สุด			
รวม	4.58	มากที่สุด			

หมายเหตุ เกณฑ์ระดับค่าเฉลี่ยความพึงพอใจ

1.00-1.79 น้อยที่สุด

1.80-2.59 น้อย

2.60-3.39 ปานกลาง

3.40-4.19 มาก

4.20-5.00 มากที่สุด

จากตารางที่ 4.23 พบว่า ผู้รับบริการที่มีระดับการศึกษาขั้นสูงสุด และจังหวัดที่พักอาศัย/ภูมิภาคแตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการมารับบริการที่สำนักงานพิพิธภัณฑสถานธรรมชาติวิทยาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยเฉลี่ยของแต่ละตัวแปร มีค่าเท่ากัน คือ 4.58

แต่ทว่าผู้รับบริการที่มี เพศ อายุ และอาชีพ แตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการมารับบริการที่สำนักงานพิพิธภัณฑสถานธรรมชาติวิทยาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน) ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยค่าเฉลี่ยของแต่ละตัวแปร มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน คือ 4.58

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาแต่ละตัวแปร

ด้านเพศ พบว่า ผู้รับบริการที่ไม่ระบุเพศมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจสูงสุด ในขณะที่เพศชายและเพศหญิงมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจใกล้เคียงกัน

ด้านอายุ พบว่า ผู้รับบริการที่มีอายุระหว่าง 45-54 ปี มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในภาพรวมค่อนข้างสูง คือ 4.72 ในขณะที่ผู้รับบริการอายุระหว่าง 12-15 ปี มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด คือ 4.38

ด้านระดับการศึกษาขั้นสูงสุด พบว่า ผู้รับบริการที่จบการศึกษาระดับ ปวส. มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในภาพรวมค่อนข้างสูง คือ 4.70 ในขณะที่ผู้รับบริการที่จบการศึกษาระดับปริญญาเอก มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด คือ 4.08

ด้านอาชีพ จะเห็นได้ว่าผู้รับบริการที่มีอาชีพรับจ้างอิสระ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ 4.72 ในขณะที่ผู้รับบริการที่เกษียณ มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจน้อยที่สุด คือ 4.45

ด้านจังหวัดที่พักอาศัย/ภูมิภาค พบว่า ผู้รับบริการที่พักอาศัยที่ภาคใต้ มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจค่อนข้างสูง คือ 4.93 ในขณะที่ผู้รับบริการที่อาศัยในภาคตะวันตกมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ 3.84

สมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2 พฤติกรรมการใช้บริการมีผลต่อ แรงจูงใจ ความพึงพอใจ และการนำไปใช้ประโยชน์ของผู้รับบริการที่มีต่อสำนักงานพิพิธภัณฑ์เกษตรเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน)

สมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2.1 พฤติกรรมการใช้บริการมีผลต่อ แรงจูงใจของผู้รับบริการที่มีต่อสำนักงานพิพิธภัณฑ์เกษตรเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน)

ตารางที่ 4.24 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยแรงจูงใจต่อการมาเข้าชมพิพิธภัณฑ์การเกษตร

เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จำแนกตามพฤติกรรมการมารับบริการ

พฤติกรรม (จำนวนครั้งที่มารับบริการ)	ค่าเฉลี่ย แรงจูงใจ ในภาพรวม	ความหมาย	ค่าสถิติ F-test	Sig.	ผลการทดสอบ
ครั้งแรก	4.47	มากที่สุด	1.661	0.175	ไม่แตกต่างกัน
2 ครั้ง	4.41	มากที่สุด			
3 ครั้ง	4.06	มาก			
ตั้งแต่ 4 ครั้ง ขึ้นไป	4.49	มากที่สุด			
รวม	4.46	มากที่สุด			

หมายเหตุ เกณฑ์ระดับค่าเฉลี่ยแรงจูงใจ 1.00-1.79 น้อยที่สุด 1.80-2.59 น้อย 2.60-3.39 ปานกลาง 3.40-4.19 มาก 4.20-5.00 มากที่สุด

จากตารางที่ 4.24 พบว่า ผู้รับบริการที่มีจำนวนครั้งที่มารับบริการแตกต่างกัน มีแรงจูงใจต่อการมาที่สำนักงานพิพิธภัณฑ์เกษตรเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน) ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีค่าเฉลี่ย 4.46

ทั้งนี้ จะเห็นได้ว่าผู้รับบริการที่มาใช้บริการตั้งแต่ 4 ครั้งขึ้นไปมีค่าเฉลี่ยแรงจูงใจ สูงสุด คือ 4.49 และผู้รับบริการที่มาใช้บริการ 3 ครั้ง มีค่าเฉลี่ยแรงจูงใจน้อยสุด คือ 4.06

สมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2.2 พฤติกรรมการมารับบริการมีผลต่อความพึงพอใจที่มีต่อ
สำนักงานพิพิธภัณฑสถานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน)

ตารางที่ 4.25 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความพึงพอใจต่อการมารับบริการที่พิพิธภัณฑสถาน
เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน) จำแนกตามพฤติกรรม
การมารับบริการ

พฤติกรรม (จำนวนครั้งที่ มารับบริการ)	ค่าเฉลี่ย ความพึงพอใจ ในภาพรวม	ความหมาย	ค่าสถิติ F-test	Sig.	ผลการทดสอบ
ครั้งแรก	4.59	มากที่สุด	1.397	0.243	ไม่แตกต่างกัน
2 ครั้ง	4.61	มากที่สุด			
3 ครั้ง	4.27	มากที่สุด			
ตั้งแต่ 4 ครั้ง ขึ้นไป	4.58	มากที่สุด			
รวม	4.59	มากที่สุด			

จากตารางที่ 4.25 พบว่า ผู้รับบริการที่มีจำนวนครั้งที่มารับบริการแตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการมาใช้บริการที่สำนักงานพิพิธภัณฑสถานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน) ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีค่าเฉลี่ย 4.59

ทั้งนี้ จะเห็นได้ว่าผู้รับบริการที่มา 2 ครั้ง มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจสูงสุด คือ 4.61 และผู้รับบริการที่มา 3 ครั้ง มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจน้อยสุด คือ 4.27

สมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2.3 พฤติกรรมการมารับบริการมีผลต่อการนำไปใช้ประโยชน์ของผู้รับบริการ ที่มีต่อสำนักงานพิพิธภัณฑสถานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน)

ตารางที่ 4.26 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ของผู้รับบริการที่มีต่อสำนักงานพิพิธภัณฑสถานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน)
จำแนกตามพฤติกรรมการมารับบริการ

พฤติกรรม (จำนวนครั้งที่มารับบริการ)	ค่าเฉลี่ย การนำไปใช้ ประโยชน์ ในภาพรวม	ความหมาย	ค่าสถิติ F-test	Sig.	ผลการทดสอบ
ครั้งแรก	4.57	มากที่สุด	1.758	0.154	ไม่แตกต่างกัน
2 ครั้ง	4.49	มากที่สุด			
3 ครั้ง	4.35	มากที่สุด			
ตั้งแต่ 4 ครั้ง ขึ้นไป	4.39	มากที่สุด			
รวม	4.54	มากที่สุด			

จากตารางที่ 4.26 พบว่า ผู้รับบริการที่มีจำนวนครั้งที่มารับบริการแตกต่างกัน มีการนำข้อมูลที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีค่าเฉลี่ย 4.54

ทั้งนี้ จะเห็นได้ว่าผู้รับบริการที่มารับบริการครั้งแรกมีเฉลี่ยการนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์สูงสุด คือ 4.57 และผู้รับบริการที่มา 3 ครั้ง มีค่าเฉลี่ยการนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์น้อยสุด คือ 4.35

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “โครงการสำรวจความพึงพอใจของผู้รับบริการของสำนักงานพิพิธภัณฑสถานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน) ปีงบประมาณ พ.ศ. 2568” มีวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารของผู้รับบริการจากสื่อของสำนักงานพิพิธภัณฑสถานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน)
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้บริการของผู้รับบริการที่มีต่อสำนักงานพิพิธภัณฑสถานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน)
3. เพื่อศึกษาแรงจูงใจ ความพึงพอใจ และการนำไปใช้ประโยชน์ของผู้รับบริการที่มีต่อการมาใช้บริการที่สำนักงานพิพิธภัณฑสถานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน)

โดยการวิจัยในครั้งนี้ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method) โดยแบ่งระเบียบวิธีวิจัยเป็น 2 ส่วน คือ

1. ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในรูปแบบของ
 - 1.1 การสนทนากลุ่ม (Focus Group) ผู้รับบริการของสำนักงานพิพิธภัณฑสถานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน) จำนวน 3 กลุ่ม กลุ่มละ 6 คน รวมทั้งสิ้น 18 คน
 - 1.2 สัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ผู้รับบริการของสำนักงานพิพิธภัณฑสถานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน) จำนวน 7 คน
2. ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ในรูปแบบการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเพื่อวัดตัวแปรพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร การรับรู้ พฤติกรรมการใช้บริการ แรงจูงใจ ความพึงพอใจ และการนำไปใช้ประโยชน์ของผู้รับบริการที่มีต่อสำนักงานพิพิธภัณฑสถานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน) จำนวน 500 ตัวอย่าง

คณะวิจัยสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์และระเบียบวิธีวิจัย ดังนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

นำเสนอข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารของผู้รับบริการจากสื่อของสำนักงานพิพิธภัณฑสถานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน)

สำนักงานพิพิธภัณฑสถานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว(องค์การมหาชน) (พทอ.) ใช้สื่อประชาสัมพันธ์เป็นเครื่องมือสำคัญในการเผยแพร่ข้อมูลและกิจกรรมต่าง ๆ ไปยังกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลาย โดยการประชาสัมพันธ์และการสื่อสารของ พทอ. มีพัฒนาการอย่างต่อเนื่องตามยุคสมัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ซึ่งส่งผลให้การเข้าถึงข้อมูลของประชาชนเป็นไปอย่างสะดวกและครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

ในอดีต การประชาสัมพันธ์ของ พทอ. ส่วนใหญ่ยังคงจำกัดอยู่ในรูปแบบดั้งเดิม เช่น การติดป้ายประกาศ หรือการใช้รถประชาสัมพันธ์ ซึ่งอาจไม่ทั่วถึงหรือไม่เอื้อต่อกลุ่มเป้าหมายในบางพื้นที่ อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันมีการพัฒนาโดยใช้ช่องทางสื่อออนไลน์มากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นเพจ Facebook หรือช่อง YouTube ซึ่งเป็นแพลตฟอร์มที่สามารถเข้าถึงได้ง่าย และได้รับความนิยมในวงกว้าง ส่งผลให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับกิจกรรมของ พทอ. เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้มากขึ้นและรวดเร็วยิ่งขึ้น

ด้านการเปิดรับข่าวสารจากสื่อของพิพิธภัณฑสถานเฉลิมพระเกียรติฯ พบว่า ผู้ให้ข้อมูลรู้จัก พทอ. จากสื่อหรือช่องทางต่อไปนี้

1. สื่อบุคคล "การบอกต่อ" เป็นเครื่องมือสื่อสารที่มีอิทธิพลอย่างมาก โดยเฉพาะการแนะนำสถานที่หรือกิจกรรมของ พทอ. ซึ่งแม้จะไม่ได้เป็นการประชาสัมพันธ์ในรูปแบบทางการ แต่เกิดขึ้นอย่าง "อัตโนมัติ" จากประสบการณ์ตรงของผู้เข้าร่วมกิจกรรมที่เกิดความประทับใจ และต้องการแบ่งปันข้อมูลให้ผู้อื่นได้รับรู้

2. สื่อวิทยุ เป็นอีกหนึ่งช่องทางที่มีความสำคัญในการสื่อสารข้อมูลข่าวสารของ พทอ. โดยเฉพาะกลุ่มผู้ฟังที่มีการดำเนินชีวิตต้องใช้มือทำงานอยู่ตลอดเวลา เช่น กลุ่มเกษตรกรหรือผู้ประกอบการอาชีพในพื้นที่ชนบท ซึ่งไม่สะดวกในการใช้สายตาเปิดรับข้อมูลข่าวสาร อาทิ คลื่น FM 92.5 MHz โดยมีการสื่อสารเกี่ยวกับวิชาที่เปิดอบรม และเนื้อหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยผู้ให้ข้อมูลยังแสดงความเห็นเพิ่มเติมว่า สื่อวิทยุควรใช้อย่างต่อเนื่อง เพราะมีประชาชนจำนวนมากไม่น้อยที่ใช้สื่อประเภทนี้เป็นช่องทางหลักในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร โดยเฉพาะในกลุ่มที่ไม่มีความถนัดในการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ หรืออยู่ในพื้นที่ที่การเข้าถึงอินเทอร์เน็ตยังไม่ทั่วถึง

3. ป้ายประชาสัมพันธ์ ยังคงเป็นเครื่องมือสำคัญในการเผยแพร่ข้อมูลของ พทอ. โดยเฉพาะในพื้นที่ใกล้เคียง ซึ่งประชาชนสามารถมองเห็นและรับรู้ข่าวสารได้โดยตรงจากการเดินทางผ่านไปมาในชีวิตประจำวัน อย่างไรก็ตามการใช้ป้ายประชาสัมพันธ์มีขอบเขตการเข้าถึงที่จำกัด กล่าวคือประชาชนที่อยู่นอกพื้นที่จะไม่สามารถรับรู้ข้อมูลจากสื่อประเภทนี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจาก

ไม่สามารถมองเห็นป้ายได้ หากไม่มีโอกาสเดินทางผ่านบริเวณนั้น ซึ่งการจะขยายการติดตั้งป้ายออกไปยังพื้นที่ห่างไกลกว่านี้อาจเป็นเรื่องที่ทำได้ยาก และต้องใช้ทรัพยากรเพิ่มขึ้น ทั้งในแง่ของเวลา บุคลากร และค่าใช้จ่าย

4. การรับรู้ผ่านหน้า พกณ. (Passing by) โดยผู้ให้ข้อมูลเคยเห็นสื่อประชาสัมพันธ์ของ พกณ. ในลักษณะผ่านตา เช่น การมองเห็นในขณะที่เดินทางหรือผ่านไปมา แต่ยังไม่ได้เข้าถึงเนื้อหาหรือรายละเอียดอย่างจริงจัง

5. Facebook โดย พกณ. ใช้ Facebook ในการสื่อสารและประชาสัมพันธ์กิจกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแจ้งกำหนดการจัดงานแสดงสินค้า หรือกิจกรรมการออกร้าน ซึ่ง พกณ. จะมีการจัดทำปฏิทินกิจกรรมประจำปี และเผยแพร่ข้อมูลผ่านช่องทาง Facebook อย่างเป็นระบบ อย่างไรก็ตาม การรับรู้ข้อมูลจาก Facebook บางครั้งไม่ได้มาจากการติดตามโดยตรงของตนเอง แต่เกิดจากการแชร์ต่อโดยบุคคลอื่น เช่น รุ่นพี่หรือเครือข่ายคนรู้จัก ซึ่งแสดงให้เห็นถึงบทบาทของการกระจายข้อมูลแบบไม่เป็นทางการที่ยังคงมีความสำคัญในการขยายการรับรู้แม้บุคคลนั้นจะไม่ได้ติดตามเพจของ พกณ.

6. YouTube และ TikTok เป็นช่องทางสำคัญที่ พกณ. ใช้ถ่ายทอดกิจกรรมและองค์ความรู้ด้านเกษตรอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะช่วงที่มีการจัดกิจกรรมอบรมหรือการถ่ายทอดสด “วิชาของแผ่นดิน” ซึ่งถือเป็นองค์ความรู้สำคัญที่ พกณ. เผยแพร่สู่ประชาชน ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า YouTube มีบทบาทสำคัญในการเสริมการเรียนรู้ และช่วยให้ผู้ที่ไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมในเวลาจริงสามารถรับชมย้อนหลังได้ อย่างไรก็ตาม มีข้อเสนอแนะว่าควรมีการติดตามผลเพิ่มเติม เช่น การเก็บข้อมูลผู้เข้าร่วม การสอบถามภายหลังว่าได้นำความรู้ไปใช้จริงหรือไม่ และประสบความสำเร็จเพียงใด เพื่อประเมินผลกระทบที่แท้จริงของการถ่ายทอดองค์ความรู้ผ่านสื่อ

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้สื่อประชาสัมพันธ์ของ พกณ. ดังนี้

1. เพิ่มการใช้สื่อประชาสัมพันธ์ เนื่องจากการประชาสัมพันธ์ของ พกณ. ยังมีข้อจำกัดด้านการเข้าถึงของสื่อ โดยเฉพาะการกระจายข้อมูลไปสู่กลุ่มเป้าหมายที่กว้างขวางมากขึ้น ซึ่งปัจจุบันสื่อประชาสัมพันธ์ของ พกณ. แม้จะมีอยู่หลากหลายรูปแบบ แต่กลับเข้าถึงได้เพียงในกลุ่มผู้ที่เคยรู้จักหรือเคยเข้าร่วมกิจกรรมมาก่อน ซึ่งมักเป็นกลุ่มเดิม ๆ อย่างไรก็ตาม สำหรับผู้ที่ยังไม่รู้จัก พกณ. หรือยังไม่มีการรับรู้โดยตรง จะไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลได้ง่าย ด้วยเหตุนี้ พกณ. ควรมีการขยายการประชาสัมพันธ์ให้ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลายยิ่งขึ้น อาทิ

1) สื่อ Social Media เป็นสื่อที่มีบทบาทสำคัญในการเรียนรู้ของประชาชนกลุ่มเป้าหมาย โดยเฉพาะวัยรุ่น ไม่ว่าจะเป็น Line, Facebook, TikTok และ Instagram เป็นช่องทางหลักที่ใช้ในการเข้าถึงข้อมูลความรู้ต่าง ๆ รวมถึงเนื้อหาจากพิพิธภัณฑ์ แม้ว่าจะไม่ได้มาเยี่ยมชมด้วยตนเอง

2) สื่อโทรทัศน์ โดยเฉพาะรายการเชิงสาระ ความรู้ และแรงบันดาลใจ ที่นำเสนอเรื่องราวของผู้ที่หันกลับมาทำการเกษตร ประสบความสำเร็จ และมีการเชื่อมโยงกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

นอกจากนี้เสนอให้พัฒนารูปแบบรายการโทรทัศน์เฉพาะทางที่เกี่ยวกับการเกษตรในลักษณะเดียวกับรายการเพลงที่ประสบความสำเร็จ

3) เพิ่มรายการเฉพาะกลุ่ม พกฉ. ควรขยายการนำเสนอเนื้อหาและรายการที่เน้นกลุ่มเป้าหมายเฉพาะทางด้านการเกษตรให้มากยิ่งขึ้น เพื่อเสริมสร้างความรู้และความเข้าใจให้แก่ประชาชนที่สนใจในด้านนี้อย่างจริงจัง โดยเสนอให้มีการจัดทำช่องทางสื่อสารเฉพาะ เช่น Facebook หรือ YouTube ที่เน้นเนื้อหาเกี่ยวกับองค์ความรู้ด้านการเกษตรโดยตรง

2. Content ในการประชาสัมพันธ์ มีข้อเสนอแนะ คือ 1) การใช้อินฟลูเอนเซอร์ มาร่วมรีวิวหรือประชาสัมพันธ์ เนื่องจากการนำเสนอผลิตภัณฑ์หรือกิจกรรมของ พกฉ. ผ่านอินฟลูเอนเซอร์ที่มีฐานผู้ติดตามจำนวนมาก จะช่วยสร้างกระแสและเพิ่มความน่าสนใจได้มากขึ้น 2) การสร้างจุดเด่นของตลาดเศรษฐกิจพอเพียง โดยเน้นถึงความแตกต่างและจุดเด่นของตลาดเศรษฐกิจพอเพียง ว่าเป็นตลาดองค์ความรู้และการแบ่งปัน โดยผู้ขายและผู้ซื้อสามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลความรู้เกี่ยวกับที่มาและกระบวนการผลิตของสินค้าได้อย่างใกล้ชิด จุดเด่นนี้ถือเป็นข้อได้เปรียบสำคัญที่ควรได้รับการส่งเสริมและประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่รับรู้ในวงกว้าง เพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่แตกต่างและเสริมสร้างความน่าสนใจให้กับตลาด โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเน้นที่คุณค่าและองค์ความรู้ที่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมจะได้รับจากการแลกเปลี่ยนและเรียนรู้ร่วมกัน

3. การประเมินผลการประชาสัมพันธ์ เนื่องจากการประชาสัมพันธ์ของ พกฉ. ยังขาดระบบการติดตามผลที่เป็นรูปธรรม จึงไม่สามารถระบุได้อย่างชัดเจนว่าสื่อที่เผยแพร่ออกไปนั้นเกิดผลลัพธ์เชิงรับรู้หรือการมีส่วนร่วมจากประชาชนมากน้อยเพียงใด

4. การทำสื่อประชาสัมพันธ์แบบต่อเนื่อง พกฉ. ควรมีการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ เนื่องจากการขาดความต่อเนื่องในการประชาสัมพันธ์ทำให้กระแสความสนใจนั้นไม่ยั่งยืน และไม่สามารถขยายผลสู่กลุ่มเป้าหมายได้อย่างเต็มที่ ด้วยเหตุนี้การประชาสัมพันธ์ควรดำเนินการอย่างสม่ำเสมอในระยะยาว เพื่อให้เกิดการจดจำ สร้างการรับรู้ในวงกว้าง และขยายฐานผู้เข้าชมมากยิ่งขึ้น

5. การขยายกลุ่มเป้าหมาย พกฉ. ควรมีการกลุ่มเป้าหมายไปยังกลุ่มต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1) นักศึกษาระดับอุดมศึกษา เนื่องจากเป็นกลุ่มที่เข้าถึงและมีส่วนร่วมกับ พกฉ. ค่อนข้างน้อย โดยที่ผ่านมาการประชาสัมพันธ์ของ พกฉ. สามารถเข้าถึงผู้กลุ่มผู้ใหญ่ไม่ว่าจะเป็นรุ่นปู่ย่าตายาย รุ่นพ่อแม่ หรือแม้กระทั่งรุ่นลูก ได้ดี อย่างไรก็ตาม ยังมี “ช่องว่าง” ในการเข้าถึงกลุ่มเยาวชนรุ่นใหม่ โดยเฉพาะกลุ่มนักศึกษาระดับมหาวิทยาลัย ดังนั้น การประชาสัมพันธ์ในอนาคต ควรให้ความสำคัญกับการออกแบบกิจกรรมหรือเนื้อหาที่สอดคล้องกับความสนใจของกลุ่มนักศึกษา

2) วัยรุ่น เนื่องจากการสร้างให้เกิดความยั่งยืนของ พกฉ. ควรเพิ่มการเข้าถึงเยาวชน โดยเฉพาะวัยรุ่น เนื่องจากกลุ่มผู้ใหญ่มีข้อจำกัดด้านร่างกาย การทำให้เยาวชนเห็นคุณค่าและภูมิปัญญาท้องถิ่นจึงเป็นสิ่งสำคัญ โดยการเรียนรู้ผ่านการลงมือทำจริงสามารถดึงศักยภาพของเยาวชนออกมาได้ การออกแบบกิจกรรมที่หลากหลายและเชื่อมโยงกับชีวิตจริงจึงเป็นหัวใจสำคัญ

ในการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะการจุดประกายให้เด็ก “เห็นอาชีพ” และคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่นที่จับต้องได้

3) อบต. หรือ อสม. ซึ่งมีงบประมาณและศักยภาพในการจัดกิจกรรม หากสามารถเชื่อมโยงงบประมาณเหล่านี้กับกิจกรรมเรียนรู้ในพื้นที่ จะเป็นการส่งเสริมให้ชุมชนเข้าถึงองค์ความรู้ผ่านการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยเสนอให้คัดเลือกผู้ที่มีความสนใจจริงจากแต่ละอำเภอหรือหมู่บ้าน และติดตามว่าผู้เข้าร่วมสามารถนำความรู้ไปต่อยอดได้อย่างไร เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรมและยั่งยืนในระดับชุมชน

6. การประชาสัมพันธ์งานล่วงหน้า กล่าวคือ ปัจจุบัน พกณ. มีการใช้กลยุทธ์ประชาสัมพันธ์ล่วงหน้าผ่านตลาดเศรษฐกิจพอเพียงในแต่ละเดือน ซึ่งถือเป็นช่องทางหลักในการเผยแพร่ข้อมูลกิจกรรมและงานต่าง ๆ ให้กับชุมชนในพื้นที่ได้รับทราบ และผู้ให้ข้อมูลได้นำข้อมูลประชาสัมพันธ์เหล่านี้ไปใช้ในพื้นที่ของตนเอง เพื่อกระจายข่าวสารให้กับกลุ่มเป้าหมายในชุมชนอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ พกณ. สามารถพัฒนาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นได้ โดยแจ้งข่าวล่วงหน้าให้ชัดเจนและนานขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงเทศกาลสำคัญ เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายที่อาจมีข้อจำกัดด้านการรับข้อมูลสามารถเตรียมตัวและเข้าร่วมกิจกรรมได้อย่างทั่วถึง

7. จัดกิจกรรม Road Show ในแต่ละจังหวัดคล้ายกับการจัด Roadshow ของร้านอาหารหรือสินค้าในห้าง โดยจัดกิจกรรมเป็นระยะเวลาหนึ่งเดือนในแต่ละจังหวัด และวางแผนให้ครอบคลุม 76 จังหวัดทั่วประเทศในปลายปี เพื่อกระจายการรับรู้และสร้างความคุ้นเคยกับ พกณ. ในวงกว้าง

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้บริการของผู้รับบริการที่มีต่อสำนักงานพิพิธภัณฑสถานเกษตรเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน)

1. ผู้เข้าร่วมอบรมวิชาของแผ่นดิน ผู้รับบริการกลุ่มนี้มีแรงจูงใจในการมาใช้บริการจากความสนใจส่วนตัวและความรักในงานเกษตรเป็นพื้นฐาน มีความผูกพันกับ พกณ. อย่างลึกซึ้ง จนถือว่าการมาเข้าร่วมกิจกรรมหรืออบรมเป็น “กิจวัตรประจำ” ที่ต้องปฏิบัติเป็นประจำ จึงมีพฤติกรรมเข้ามาใช้บริการอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

2. เครือข่ายพิพิธภัณฑสถาน และร้านค้าในตลาดเศรษฐกิจพอเพียง ในระยะเริ่มต้นมีพฤติกรรมมาใช้บริการแบบไม่สม่ำเสมอ อาจเป็นเพียงการเข้าร่วมกิจกรรมเฉพาะบางครั้ง บางคราว อย่างไรก็ตาม เมื่อได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมกับ พกณ. แล้ว พบว่า มีแนวโน้มมาใช้บริการอย่างสม่ำเสมอทุกเดือน สะท้อนถึงความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของเครือข่าย และการเล็งเห็นถึงประโยชน์เชิงเศรษฐกิจและโอกาสในการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายของตน

3. ผู้เข้าร่วมโครงการ “เกษตรทฤษฎีใหม่ประยุกต์ 1 ไร่ มั่งคั่ง ยั่งยืน” มีลักษณะพฤติกรรมการใช้บริการที่หลากหลาย กล่าวคือ มีทั้งผู้ที่มาอย่างสม่ำเสมอ และผู้ที่มาเป็นครั้งคราว อย่างไรก็ตาม ทุกคนในกลุ่มนี้แสดงให้เห็นถึงความตั้งใจที่จะเข้าร่วมและติดตามโครงการอย่างจริงจัง แม้จะมี

ข้อจำกัดด้านเวลาและโอกาสในการเดินทางมาใช้บริการที่ พกณ. โดยตรง ซึ่งสะท้อนถึงความสนใจในเนื้อหาโครงการ และความเชื่อมั่นในประโยชน์ที่จะได้รับ

4. ครูผู้ประสานงานในโครงการส่งเสริมการเรียนรู้เกษตรเศรษฐกิจพอเพียง มีพฤติกรรมการเข้ามาใช้บริการเฉลี่ย 1-2 ครั้ง ต่อปี โดยมีเป้าหมายชัดเจน คือ มาสำรวจสถานที่เพื่อเตรียมการจัดกิจกรรม และพานักเรียนมาเข้าชม โดยการใช้บริการในลักษณะนี้มีความเกี่ยวข้องกับภาระงานและภารกิจด้านการเรียนการสอนของครูผู้ประสานงานเป็นหลัก

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 3 เพื่อศึกษาแรงจูงใจ ความพึงพอใจ และการนำไปใช้ประโยชน์ของผู้รับบริการที่มีต่อการมาใช้บริการที่สำนักงานพิพิธภัณฑ์เกษตรเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน)

ในการวิจัยความพึงพอใจของผู้รับบริการของสำนักงานพิพิธภัณฑ์เกษตรเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน) ปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 ผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับแรงจูงใจ ความพึงพอใจ และการนำไปใช้ประโยชน์ โดยสรุปแยกแต่ละตัวแปร ดังนี้

■ แรงจูงใจ

พกณ. เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ก่อตั้งขึ้นเพื่อเผยแพร่แนวพระราชดำริและปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร โดยมุ่งเน้นการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านเกษตร การพึ่งพาตนเอง และการใช้ชีวิตอย่างเรียบง่ายแต่ยั่งยืน โดยแรงจูงใจของผู้รับบริการที่มีต่อการมาใช้บริการที่ พกณ. สรุปได้ดังนี้

1. แรงบันดาลใจจากแนวพระราชดำริและปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

เนื่องจาก พกณ. เปรียบเสมือน "บ้านของพ่อ" ด้วยเหตุนี้แรงจูงใจสำคัญที่ทำให้ผู้รับบริการมาใช้บริการ คือ พกณ. เป็นศูนย์กลางในการส่งต่อแนวคิดเรื่องความพอเพียง โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ผู้คนเข้าใจและนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน รวมถึงการเข้ามาเรียนรู้และปฏิบัติอย่างจริงจัง นอกจากนี้ ยังมีแรงจูงใจในการปรับวิถีชีวิตมาเป็นเกษตรกรรมตามแนวคิดของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ในแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2. คุณค่าที่ได้รับ

เนื่องจากการมาใช้บริการที่ พกณ. ได้รับคุณค่าทั้งในด้านความรู้และทรัพยากรโดยมีค่าใช้จ่ายที่น้อยมาก โดยสิ่งที่ได้รับนั้นทั้งความรู้และการมีโอกาสดำเนินการปฏิบัติจริง ซึ่งเป็นการเรียนรู้เชิงปฏิบัติที่สามารถนำไปใช้ได้จริง เป็นการลงทุนที่คุ้มค่าเมื่อเทียบกับสิ่งที่ได้รับกลับมา ซึ่งมีมูลค่าทางเศรษฐกิจและทางจิตใจ

3. วิทยาการและองค์ความรู้ที่สร้างแรงบันดาลใจ

อีกหนึ่งแรงบันดาลใจสำคัญที่ส่งผลต่อการมาใช้บริการที่ พกณ. คือ การมีบุคคลต้นแบบที่มีบทบาทสำคัญในการนำองค์ความรู้มาพัฒนาตนเองและสังคม ทั้งในระดับบุคคลที่มีความมุ่งมั่นจนสามารถประกอบอาชีพด้านการเกษตรอย่างครบวงจร กลายเป็นผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จด้วยความขยันและความรู้ และระดับเครือข่าย ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงพลังของภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สามารถขยายผลสู่ความยั่งยืนได้ นอกจากนี้วิทยากรบางท่านได้มีส่วนในการสร้างแรงจูงใจในระดับเครือข่าย โดยการเปิดโอกาสให้ชาวบ้านมีส่วนร่วม เกิดการแบ่งปันและสร้างความเข้มแข็งในชุมชน

นอกจากนั้นอีกหนึ่งแรงจูงใจที่สำคัญ คือ ด้านองค์ความรู้ ที่เน้นการเรียนรู้ประสบการณ์จริงจากวิทยากร อีกทั้งยังสามารถนำกลับมาปฏิบัติเองที่บ้านได้ แม้ไม่มีพื้นฐานด้านเกษตรมาก่อน มีความเชื่อมโยงระหว่างเนื้อหาในหลักสูตรกับหัวข้อการเรียนรู้ โดยให้ความสำคัญเรื่องของวัฒนธรรม ซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งในหลักสูตรของโรงเรียน กับเรื่องทรัพยากรและความยั่งยืน ซึ่งแรงจูงใจดังกล่าวทำให้ พกณ. กลายเป็นแหล่งเรียนรู้นอกห้องเรียนที่สอดคล้องกับเป้าหมายทางการศึกษา ช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง และสามารถเชื่อมโยงองค์ความรู้จากบทเรียนกับโลกแห่งความจริงได้

4. การเรียนรู้ผ่านการฝึกปฏิบัติจริง (Experiential Learning) พกณ. มีกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ได้ทดลองและสัมผัสประสบการณ์จริง อีกทั้งสถานที่ในการเรียนรู้ก็มีพันธุ์พืชหลากหลายชนิด รวมทั้งมีการสอนเกี่ยวกับการปลูกข้าวและพันธุ์ข้าวต่าง ๆ พร้อมทั้งมีสื่อการเรียนรู้ เช่น วิดีทัศน์และเกม ที่ทำให้การเรียนรู้สนุกและเข้าใจง่าย นอกจากนี้ผู้ให้ข้อมูลมีแรงจูงใจในการเข้าอบรมในโครงการ “เกษตรทฤษฎีใหม่ประยุกต์ 1 ไร่ มั่งคั่ง ยั่งยืน” เนื่องจากสนใจการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติอย่างจริงจังเพิ่มเติมจากการเรียนรู้ด้านทฤษฎี และมีโอกาสได้ลงมือปฏิบัติจริงในพื้นที่ ทำให้เข้าใจการทำเกษตรมากขึ้น

5. คุณค่าทางจิตใจและความรู้สึกอบอุ่นจากการมีส่วนร่วม การเข้าร่วมกิจกรรมของ พกณ. มีผลในด้านคุณค่าทางจิตใจและสังคม ทั้งด้านความสุขจากการให้และความรู้สึกอบอุ่นเหมือนครอบครัว ได้รับองค์ความรู้และทรัพยากรจากพิพิธภัณฑ์โดยไม่มีค่าใช้จ่าย อีกทั้งยังมีโอกาสได้นำความรู้เหล่านั้นไปแบ่งปันให้กับผู้อื่น นอกจากนี้บรรยากาศของตลาดเศรษฐกิจพอเพียงให้ความรู้สึกอบอุ่นเหมือนได้กลับบ้านหรือได้พบญาติพี่น้อง การแลกเปลี่ยนความรู้ การพูดคุย และการช่วยเหลือกันในพื้นที่อบรม ก่อให้เกิดพื้นที่แห่งองค์ความรู้ที่แตกต่างจากตลาดทั่วไป

6. การพัฒนาอาชีพและโอกาสทางเศรษฐกิจ เป็นแรงจูงใจสำคัญด้านการพัฒนาตนเองให้มีความรู้ด้านการเกษตรเชิงลึก และเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตจากเดิมไปสู่การมีพื้นที่เกษตรที่ยั่งยืนในระยะยาว รวมถึงโอกาสในการต่อยอดเป็นอาชีพ อีกทั้งการจัดกิจกรรมของ พกณ. นั้น เป็นรูปแบบเกษตรที่สามารถทำให้ประสบความสำเร็จได้จริง และเป็นโอกาสในการสร้างความมั่นคงทางอาชีพเกษตรกร

7. ความหลากหลายของกิจกรรมและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เป็นอีกหนึ่งแรงจูงใจที่สร้างความประทับใจให้กลับมาเข้าร่วมกิจกรรมของ พกณ. อีกครั้ง ได้แก่ ความหลากหลาย

ของกิจกรรม ลักษณะกิจกรรมที่สนุกสนาน สื่อการเรียนรู้ที่เข้าใจง่าย และสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เช่น การดำนา การเลี้ยงไส้เดือน การทดลองปรุดิน และการเรียนรู้การปลูกข้าว

นอกจากนี้ สื่อในการจัดแสดงเป็นแรงจูงใจสำคัญอีกประการหนึ่ง การจัดแสดงข้อมูลที่หลากหลายทั้งในรูปแบบวีดิทัศน์ เกม และนิทรรศการ ทำให้การเรียนรู้มีความเข้าใจง่ายและเหมาะสมสำหรับผู้เรียน โดยเฉพาะข้อมูลเกี่ยวกับโครงการพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ที่ถูกนำเสนออย่างน่าสนใจและเข้าถึงได้ง่าย อีกทั้งมีความชื่นชมในบรรยากาศที่ร่มรื่นและสวยงามของ พกฉ. ซึ่งเหมาะสำหรับการเรียนรู้และพักผ่อนในเวลาเดียวกัน โดยเฉพาะสำหรับผู้สนใจเรื่องต้นไม้และพืชพันธุ์ พกฉ. เป็นแหล่งที่มีข้อมูลให้ศึกษามากมาย และยังเป็นสถานที่ที่สามารถถ่ายภาพและบันทึกความทรงจำที่มีคุณค่า

■ **ความพึงพอใจต่อการมาใช้บริการที่ พกฉ.** โดยผู้ให้ข้อมูลได้แสดงความคิดเห็นที่หลากหลาย ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

1. **ความประทับใจในบรรยากาศ กิจกรรม และการต้อนรับ** ทั้งในด้านของกิจกรรมที่มีความหลากหลาย การต้อนรับที่อบอุ่นจากเจ้าหน้าที่ รวมถึงบรรยากาศโดยรวมของสถานที่ที่เอื้อต่อการเรียนรู้และประสบการณ์ใหม่ ๆ โดยกิจกรรมต่าง ๆ มีความสนุกสนาน เป็นประสบการณ์ที่เกินความคาดหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับกิจกรรมภาคสนาม เช่น การดำนาและการสร้างบ้านดิน ช่วยเปิดโลกทัศน์ใหม่ และส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม

2. **รูปแบบกิจกรรมและการจัดแสดงที่สร้างสรรค์** ที่สะท้อนวิถีชีวิตชุมชน โดยเฉพาะการเชื่อมโยงกับแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร สามารถนำไปต่อยอด นำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้อย่างเหมาะสม อีกทั้งเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมได้เรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติจริง

นอกจากนี้ จุดเด่นของ พกฉ. อีกสิ่งหนึ่ง คือ เป็นแหล่งการเรียนรู้ที่แตกต่างจากที่อื่นที่มักใช้การบรรยายเป็นหลัก โดย พกฉ. ได้ออกแบบกิจกรรมให้ผู้เข้าร่วมได้มีส่วนร่วมผ่านการลงมือปฏิบัติ จึงสามารถดึงดูดความสนใจของเด็กและเยาวชนได้ดีกว่า และมีประสิทธิภาพในการถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมไทยและพระราชกรณียกิจของ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร

3. **องค์ความรู้ที่มีคุณค่าและวิธีการถ่ายทอด** โดยเฉพาะความรู้ด้านการเกษตรพื้นฐาน เช่น ความรู้เรื่องดิน พันธุ์พืช และกระบวนการทำนา ซึ่งมีการนำเสนอในลักษณะที่ปฏิบัติได้จริง สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในบริบทของตนเองและชุมชนได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ยังมีจุดเด่นของการถ่ายทอดองค์ความรู้ ว่าเป็นการถ่ายทอดองค์ความรู้โดยวิทยากรอันเปรียบได้กับปราชญ์ชาวบ้าน ซึ่งเป็นผู้มีประสบการณ์ตรงจากวิถีชีวิตและปฏิบัติในชุมชนจริง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างเป็นธรรมชาติ โดยวิทยากรสามารถปรับเนื้อหาให้สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียนในแต่ละรุ่นได้อย่างเหมาะสม ทำให้บรรยากาศการเรียนรู้เป็นกันเองและสร้างแรงจูงใจได้ดี

นอกจากนี้การส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้เรียนกับวิทยากร เป็นปัจจัยที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้ การเรียนรู้ในรูปแบบนี้จึงมีคุณค่ามากกว่าการศึกษาจากเพียงทฤษฎี เพราะเป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากการลงมือปฏิบัติ และได้เรียนรู้จากผู้มีประสบการณ์โดยตรง

4. บทบาทของ พกฉ. ในฐานะ “พื้นที่ทางสังคม” และเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้
 พกฉ. ไม่ใช่เพียงสถานที่จัดแสดงหรือถ่ายทอดความรู้เท่านั้น แต่ยังทำหน้าที่เป็น “พื้นที่ทางสังคม” สำหรับการเรียนรู้ร่วมกัน การแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ และการสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์ระหว่างผู้ที่เข้าร่วม อีกทั้งรูปแบบการจัดกิจกรรมของ พกฉ. มีความแตกต่างจากสถานที่อื่นอย่างชัดเจน โดยเฉพาะการเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีประสบการณ์ได้ถ่ายทอดเรื่องราว และมีส่วนให้ผู้เข้าร่วมอื่นมีส่วนร่วมในการเรียนรู้

นอกจากนี้แนวคิดการจัดการเกี่ยวกับตลาดเศรษฐกิจพอเพียง ที่มุ่งเน้นการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ควบคู่ไปกับกิจกรรมทางเศรษฐกิจในรูปแบบที่สร้างสรรค์ ที่ให้ความสำคัญกับการสื่อสารข้อมูล ความรู้ และที่มาของผลิตภัณฑ์มากกว่าการค้าขายเชิงพาณิชย์เพียงอย่างเดียว อีกทั้ง ยังมีการแลกเปลี่ยนทั้งด้านองค์ความรู้ การแบ่งปันทรัพยากร เช่น พันธุ์กรรมพืชท้องถิ่น หรือของใช้จากชุมชน ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงหลักคิดด้านการพึ่งพาตนเองและการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่าง ทำให้ พกฉ. กลายเป็นพื้นที่ทางวัฒนธรรมที่ส่งเสริมการสร้างเครือข่ายและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

5. การประสานงานและการจองเข้าชม ขั้นตอนการสมัครเข้าร่วมโครงการหรือกิจกรรม มีความสะดวก เนื่องจากมีการใช้ QR Code ในการกรอกข้อมูล ทำให้ขั้นตอนการสมัครรวดเร็ว และไม่ซับซ้อน มีความพึงพอใจต่อการประสานงานของเจ้าหน้าที่ โดยเจ้าหน้าที่ให้ข้อมูล คำแนะนำ และอธิบายรายละเอียดหลักสูตรได้อย่างชัดเจน ช่วยให้เลือกหลักสูตรที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายได้ นอกจากนี้ เจ้าหน้าที่ยังมีความยืดหยุ่นและพร้อมอำนวยความสะดวก

แต่ในส่วนของการสมัครโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ประยุกต์ 1 ไร่ มั่งคั่ง ยั่งยืน พบว่ามีการตอบกลับที่ล่าช้า ขาดการยืนยันสถานะการสมัครที่ชัดเจน ส่งผลให้ผู้สมัครรู้สึกไม่มั่นใจ ต้องติดต่อสอบถามด้วยตนเอง บางส่วนรอการตอบกลับเป็นเวลานาน แต่ช่วงเวลาระหว่างประกาศผลกับเริ่มกิจกรรมมีระยะเวลายาวเกินไป ส่งผลให้ผู้เข้าร่วมโครงการบางส่วนเตรียมตัวไม่ทัน โดยเฉพาะผู้ที่ต้องเดินทางจากต่างจังหวัดหรือมีภาระดูแลครอบครัว

6. คุณภาพของการนำชมและการให้บริการโดยเจ้าหน้าที่ ผู้นำชมมีความรู้ในเนื้อหา ถ่ายทอดอย่างถูกต้องละเอียดแม่นยำ สามารถนำเสนอข้อมูลได้อย่างน่าสนใจและเหมาะสมกับช่วงวัยของผู้เข้าชม โดยมีจุดเด่นคือ การรู้จักปรับระดับเนื้อหาและความยาวของการอธิบาย ส่งผลให้การให้ข้อมูลไม่น่าเบื่อ การอธิบายของผู้นำชมและกิจกรรมต่าง ๆ ที่ให้ความรู้และยังสามารถจุดประกายความคิดสร้างสรรค์และแรงบันดาลใจให้ผู้เข้าชมสามารถนำแนวคิดไปปรับใช้หรือพัฒนาต่อยอดได้

7. สิ่งอำนวยความสะดวก โดยส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อที่พัก โดยมีความเห็นว่า สิ่งอำนวยความสะดวกเพียงพอและเหมาะสม ทั้งในแง่ขนาด ความสะอาด และการจัดสภาพแวดล้อม

ให้เหมาะแก่การพักผ่อน มีความปลอดภัย อย่างไรก็ตาม ผู้ให้ข้อมูลในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ประยุกต์ 1 ไร่ มั่งคั่ง ยั่งยืน บางส่วนมีความเห็นว่า ที่พักไม่จำเป็นต้องมีความสะดวกสบายมากเกินไป เพราะการมีกิจกรรมเกษตรควรให้ผู้เข้าร่วมสัมผัสบรรยากาศจริงของพื้นที่ธรรมชาติ

ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่ส่วนกลางและห้องน้ำ มีเพียงพอ ครอบคลุมทุกจุด และได้รับการดูแลความสะอาดอย่างสม่ำเสมอ นอกจากนี้ ยังมีพื้นที่รับประทานอาหาร เปลี่ยนเสื้อผ้า และล้างตัวหลังทำกิจกรรม ซึ่งได้รับความนิยมจากผู้เข้าชมโดยเฉพาะกลุ่มเด็กที่มีกิจกรรมกลางแจ้ง

ส่วนการบริหารจัดการด้านพื้นที่จอดรถและการเดินทางภายใน มีการบริหารจัดการอย่างเหมาะสม มีเจ้าหน้าที่ให้คำแนะนำและดูแลความปลอดภัย สถานที่มีความกว้างขวาง ร่มรื่น และสามารถรองรับผู้เข้าร่วมจำนวนมาก นอกจากนี้บริการรถรางหรือระบบขนส่งภายในสามารถช่วยอำนวยความสะดวกแก่ผู้เข้าร่วมได้เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะของโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ประยุกต์ 1 ไร่ มั่งคั่ง ยั่งยืน ดังนี้

1. **เพิ่มการติดตามผลและการสนับสนุนการเรียนรู้** โดยเฉพาะโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ประยุกต์ 1 ไร่ มั่งคั่ง ยั่งยืน เนื่องจากขาดการติดตามผลหลังจากการสอนในภาคปฏิบัติ ส่งผลให้ผู้ให้ข้อมูลไม่มั่นใจว่าสิ่งที่ทำถูกต้องหรือไม่ รวมถึงไม่มีอาจารย์พี่เลี้ยง คอยให้คำปรึกษาอย่างต่อเนื่อง ควรมีการติดตามความก้าวหน้าของผู้เรียนรายบุคคล

2. **การบริหารจัดการบุคลากร** บทบาทของอาจารย์พี่เลี้ยงในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ประยุกต์ 1 ไร่ มั่งคั่ง ยั่งยืน ควรทุ่มเทและมุ่งมั่นดูแลผู้เรียนอย่างเต็มที่ ไม่ควรได้รับมอบหมายงานอื่นที่ทำให้เวลาสำหรับการให้คำปรึกษาลดลง นอกจากนี้ ไม่ควรใช้บุคลากรที่มีงานประจำอยู่แล้วมารับหน้าที่ในโครงการ แต่ควรเป็นผู้ที่มุ่งมั่นเต็มเวลาและพร้อมอยู่กับผู้เรียนตลอดกระบวนการติดตามผลการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่องของอาจารย์พี่เลี้ยงถือเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้รับการสนับสนุนอย่างเหมาะสมและสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้จริง

3. **อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก** ด้านอุปกรณ์การเกษตรและเครื่องมือที่ใช้ในการฝึกปฏิบัติมีหลายรายการที่อยู่ในสภาพชำรุดหรือมีจำนวนไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้เรียน ส่งผลให้การฝึกปฏิบัติไม่สามารถดำเนินไปได้อย่างราบรื่น ควรมีการจัดหาและเตรียมอุปกรณ์ให้พร้อมใช้งาน ระบบการซ่อมบำรุงยังขาดความชัดเจน ทำให้อุปกรณ์ที่เสียหายไม่ได้รับการซ่อมหรือเปลี่ยนใหม่อย่างทันท่วงที เครื่องมือบางชนิดไม่เป็นไปตามมาตรฐานด้านความปลอดภัย อาจก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อผู้ใช้ ควรจัดหาเครื่องมือที่มีคุณภาพและปลอดภัยต่อการใช้งาน รวมถึงจัดให้มีอุปกรณ์สนับสนุนการสอน เช่น จอภาพหรือเครื่องฉาย เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการสื่อสารและการเรียนการสอนอย่างเต็มศักยภาพ

4. **เนื้อหาหลักสูตร** มีสัดส่วนการเรียนรู้ภาคทฤษฎีมากกว่าภาคปฏิบัติ ควรปรับสัดส่วนการเรียนรู้ให้เน้นการปฏิบัติร้อยละ 70 และทฤษฎีร้อยละ 30 เพื่อให้ผู้เรียนได้ลงมือทำและฝึกทักษะอย่างจริงจัง ควบคู่ไปกับการได้รับคำแนะนำและการแก้ไขข้อผิดพลาดระหว่างปฏิบัติ เพื่อให้สามารถ

นำความรู้ไปใช้ได้จริงในบริบทของตน นอกจากนี้ยังควรบรรจุเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยี และเครื่องจักรกลทางการเกษตร เพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน ลดการใช้แรงงาน และส่งเสริมการประยุกต์ใช้ความรู้ให้เกิดผลลัพธ์ที่คุ้มค่าและยั่งยืน

ข้อเสนอแนะทั่วไป

5. **สิ่งอำนวยความสะดวกและโครงสร้างพื้นฐาน** ของด้านตลาดเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการใช้ไฟฟ้าอาจไม่เพียงพอหากมีการขยายจำนวนร้านค้าและเครือข่าย ควรวางแผนสำรองโครงสร้างพื้นฐานให้รองรับการขยายในอนาคต

6. **การสื่อสารและผู้บรรยาย** ผู้ให้ข้อมูลได้เสนอแนะด้านผู้นำชมที่สามารถสื่อสารได้หลายภาษา เช่น ไทย จีน และอังกฤษ เพื่อรองรับผู้เรียนและผู้เยี่ยมชมต่างชาติ

■ การนำไปใช้ประโยชน์

ผู้ให้ข้อมูลที่ได้มาใช้บริการที่ พกช. แล้วได้นำองค์ความรู้ ประสบการณ์ต่าง ๆ ไปใช้ในชีวิตประจำวัน โดยก่อให้เกิดประโยชน์หลากหลายด้าน ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

1. ด้านรายได้

มีการนำองค์ความรู้ด้านการเกษตรไปประยุกต์ใช้ในพื้นที่ต่างจังหวัด การทำเกษตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงช่วยสร้างรายได้อย่างยิ่งยืน แม้รายได้จะไม่สูงเทียบเท่าการทำงานประจำในเมือง แต่กลับสร้างความมั่นคงทางการเงินและคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นอย่างชัดเจน อีกทั้งการทำเกษตรในลักษณะนี้เน้นความพอเพียงและความสุขที่ได้จากการดำรงชีวิตอย่างเรียบง่าย เป็นการสร้างรายได้เสริมที่เพียงพอต่อการดำรงชีพ โดยไม่มุ่งหวังความร่ำรวย เป็นการพึ่งพาตนเองและใช้ทรัพยากรที่มีอย่างคุ้มค่า โดยรายได้จากการทำเกษตรที่ได้รับมีการพัฒนาและเติบโตอย่างต่อเนื่อง จากหลักพันบาทในช่วงเริ่มต้น ไปจนถึงหลักหมื่นบาทต่อเดือนตามการปรับปรุงผลิตภัณฑ์และการขยายตลาด อีกทั้งยังมีการวางแผนพัฒนาแหล่งผลิตและการสร้างมูลค่าเพิ่มผ่านการแปรรูปผลิตภัณฑ์ เช่น การทำถ่าน โรงอบ หรือโรงสีข้าวขนาดเล็ก สามารถสร้างรายได้ประมาณ 15,000—20,000 บาท/เดือน บางท่านได้นำองค์ความรู้ไปทำธุรกิจด้านการเกษตร สามารถสร้างรายได้ประมาณ 200,000 บาท/เดือน

โดยรวมแล้ว การนำความรู้ด้านเกษตรกรรมมาใช้ประโยชน์ ส่งผลให้เกิดการพึ่งพาตนเองอย่างยิ่งยืน สร้างรายได้ที่เพียงพอสำหรับการดำรงชีวิตและเพิ่มคุณภาพชีวิตให้กับผู้ปฏิบัติ พร้อมทั้งเป็นต้นแบบการพัฒนาทางเลือกสำหรับผู้สนใจในภาคเกษตรที่ต้องการความมั่นคงและความสุขในชีวิต หลังเกษียณหรือในช่วงเวลาที่ต้องการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต

2. ค่าใช้จ่าย

การนำความรู้ด้านการเกษตรมาปลูกผักสวนครัวและผลไม้ในครัวเรือน สามารถช่วยลดค่าใช้จ่ายรายวันได้อย่างชัดเจน ช่วยลดการซื้ออาหารและเพิ่มความมั่นคงทางอาหารในครอบครัว นอกจากนี้ ยังช่วยลดความเสี่ยงจากสารเคมีที่อาจปนเปื้อนในผักผลไม้ที่ซื้อจากตลาด ผลลัพธ์จากการ

ทำเกษตรในครัวเรือนนี้ นอกจากจะลดรายจ่ายแล้ว ยังสร้างรายได้เสริมในระดับที่เหมาะสมกับความต้องการของแต่ละบุคคล ซึ่งเหมาะกับผู้สูงอายุหรือผู้ที่ไม่ต้องการรายได้สูงมาก แต่เน้นความมั่นคงและความสุขในการดำรงชีวิต โดยพบว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่สามารถนำองค์ความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน และลดค่าใช้จ่ายจากที่ต้องไปซื้อผักและผลไม้ ประมาณ 3,000 บาท/เดือน

3. การออมสะสม

การนำองค์ความรู้จาก พกฉ. ไปใช้ในการทำการเกษตรและจัดการทรัพยากรในชุมชน สร้างประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรมด้านรายได้และความมั่นคงทางการเงิน ทั้งยังมีการออมในอีกรูปแบบหนึ่ง คือ การนำเงินไปต่อยอดการลงทุนในเกษตรได้โดยไม่ต้องกั๊ยเงินจากภายนอก นอกจากนั้นในอีกมุมหนึ่งมีความเห็นว่า การเรียนรู้และการเห็นตัวอย่างโครงการต่าง ๆ ใน พกฉ. เกิดแรงจูงใจในการออมเงินและจัดการค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวันได้ดีขึ้น โดยลดการซื้อของสำเร็จรูปราคาแพง และนำความรู้ด้านการปลูกผักสวนครัวมาปรับใช้ ทำให้สามารถลดรายจ่ายและเพิ่มความพอเพียงในครอบครัวได้อย่างแท้จริง

4. ด้านสังคมและวัฒนธรรม

การนำองค์ความรู้ไปใช้ประโยชน์ทางด้านสังคม พบว่า มีการนำองค์ความรู้จาก พกฉ. ไปใช้ในชุมชน ส่งผลให้เกิดประโยชน์ทางสังคมอย่างชัดเจน ผ่านการแบ่งปันและส่งผลผลิตทางเกษตรแก่เพื่อนบ้านและวัดในชุมชน ซึ่งนอกจากช่วยลดภาระค่าใช้จ่ายส่วนตัวแล้วยังสร้างความผูกพันและความสัมพันธ์ที่ดีในชุมชน นอกจากนี้ ยังมีการแลกเปลี่ยนผลผลิตระหว่างเพื่อนบ้าน สร้างสังคมที่ช่วยเหลือเกื้อกูลกันอย่างยั่งยืน และเป็นการส่งเสริมให้เกิดการปลูกพืชผักอินทรีย์มากขึ้นในชุมชน เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม อีกทั้งการนำองค์ความรู้ไปสอนต่อยังช่วยให้กลุ่มผู้สูงอายุและคนในชุมชนสามารถทำอาชีพเกษตรได้จริง สร้างรายได้และความมั่นคงในชุมชนอีกทางหนึ่ง

1) การสร้างเครือข่ายเกษตรกร

นอกจากนั้นประโยชน์ทางด้านสังคมเกิดจากการนำความรู้จาก พกฉ. ไปใช้ ไม่ได้หยุดอยู่แค่การทำเกษตรในพื้นที่ของแต่ละบุคคล แต่ยังสร้างเครือข่ายของกลุ่มเกษตรกรและผู้สนใจในชุมชนอย่างเข้มแข็ง เครือข่ายนี้ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางของการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ ประสบการณ์ และการช่วยเหลือกันในชุมชน โดยสมาชิกในกลุ่มจะพบปะพูดคุยกันอย่างสม่ำเสมอ ทั้งในเรื่องการจัดการเกษตร การทำอาหารร่วมกัน รวมถึงการแก้ไขปัญหาเมื่อพบอุปสรรค ทำให้การทำเกษตรไม่เป็นภาระของคนใดคนหนึ่ง แต่กลายเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมความยั่งยืนและความสุขร่วมกัน

บทบาทของเครือข่ายยังครอบคลุมถึงการสร้างตลาดและจุดแลกเปลี่ยนสินค้าเกษตร เศรษฐกิจพอเพียง เช่น ตลาดเศรษฐกิจพอเพียงที่สวนอรัญญา ที่เป็นศูนย์กลางในการแลกเปลี่ยนสินค้า ความรู้ และเชื่อมโยงกับเครือข่ายอื่น ๆ ในภาคอีสาน รวมถึงการสร้างโอกาสให้สินค้าเกษตรอินทรีย์ของชุมชนเข้าถึงตลาดในเมืองและกลุ่มผู้บริโภคที่กว้างขึ้น

ด้วยการทำงานผ่านเครือข่ายเช่นนี้ ทำให้เกิดความเข้มแข็งทางสังคม เกิดการช่วยเหลือเกื้อกูลระหว่างสมาชิก และยังทำให้เกษตรกรสามารถพัฒนาทักษะ สร้างรายได้ และรักษาวิถีชีวิตอย่างยั่งยืนไปพร้อม ๆ กัน

2) การนำความรู้ไปสอนบุคคลอื่น

หนึ่งในผลลัพธ์ที่ทรงคุณค่าของการเรียนรู้จาก พกณ. คือการที่ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปถ่ายทอดต่อให้ผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ เกษตรกรบางรายไม่ได้เพียงแค่ปรับใช้ความรู้ในการพัฒนาพื้นที่ของตนเอง แต่ยังกลายเป็นผู้แบ่งปัน กลายเป็นครู เป็นวิทยากรในชุมชน และขยายผลไปสู่การสร้างอาชีพใหม่ให้กับตนเองและผู้อื่น โดยผู้เรียนมีโอกาสดำเนินการขยายเครือข่ายสังคม ได้เพื่อนใหม่ และได้รับการยอมรับจนกลายเป็น “ครูเกษตรกร” ในพื้นที่ ช่วยให้คนในชุมชนมีพื้นที่เรียนรู้ร่วมกัน และส่งต่อความรู้ต่อไป สังคมเกษตรกรมีความสัมพันธ์กันแบบพี่น้อง แบ่งปันความรู้ตามหลักคิดที่ยึดถือร่วมกัน สิ่งนี้ช่วยสร้างความยึดเหนี่ยวและความสามัคคีในชุมชน ทุกคนมารวมตัวกันด้วยความรักและความเคารพต่อพระมหากษัตริย์และวิถีชีวิตเกษตรกรรม การแบ่งปันความรู้และความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้น ทำให้ชุมชนเกษตรแข็งแรงและยั่งยืน เป็นแบบอย่างในการพัฒนาชุมชนด้วยความเอื้ออาทรและความสามัคคีที่แท้จริง

3) การเป็นต้นแบบ

การเป็นต้นแบบไม่จำเป็นต้องเริ่มจากการมีชื่อเสียงหรือการมีคนติดตามจำนวนมาก แต่เริ่มจากความตั้งใจจริงและความซื่อตรงต่อความรู้ที่ได้รับ โดยผู้ให้ข้อมูลแม้ยังไม่ได้ลงมือในพื้นที่อย่างจริงจัง แต่ได้ตั้งปณิธานแน่วแน่ว่า เมื่อได้องค์ความรู้จาก พกณ. ไปแล้ว หากมีผู้คนสนใจหรือสอบถามจะนำความรู้ที่ได้นั้นไปถ่ายทอดและต่อยอดให้แก่คนในพื้นที่ โดยช่วงเริ่มต้นได้เลือกที่จะ “ทำให้เห็นก่อนพูดให้ฟัง” โดยการทดลองทำเกษตรอินทรีย์ในพื้นที่ของตนเอง เพื่อให้ผลลัพธ์เป็นเครื่องพิสูจน์ หากทำได้สำเร็จผู้คนในชุมชนจะเริ่มเปิดใจเข้ามาพูดคุยและเรียนรู้ด้วยตนเอง นี่คือวิธีการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้จากพื้นฐานของการลงมือทำ และนำองค์ความรู้ไปใช้ให้เกิดผลจริง

4) ปรับใช้ในชีวิตประจำวัน

องค์ความรู้ด้านเกษตรที่ได้จาก พกณ. ไม่ได้หยุดอยู่แค่ในห้องเรียนหรือแปลงสาธิต แต่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในวิถีชีวิตของผู้คนได้จริงในทุกวัน โดยเฉพาะกับคนรุ่นใหม่ ที่เริ่มมองเห็นว่าการปลูกผักปลูกพืชไม่ใช่เรื่องไกลตัวอีกต่อไป กลับกลายเป็นสิ่งที่สามารถทำให้กลายเป็น “เทรนด์” ได้ เช่น เทรนด์วัยรุ่นรักสุขภาพ วัยรุ่นปลูกผักปลอดสาร วัยรุ่นจัดสวนประดับ หรือแม้แต่ใช้พื้นที่เล็ก ๆ ในบ้านเมืองเพื่อปลูกพืชบริโภคเอง โดนความรู้ที่ได้รับไม่ได้เพียงสร้างทักษะใหม่ แต่ยังปลูกจิตสำนึกให้ตระหนักถึงความสำคัญของความปลอดภัยทางอาหาร การพึ่งพาตนเอง และการมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น โดยสามารถเริ่มต้นจากสิ่งใกล้ตัว เช่น การปลูกผักในกระถางหน้าบ้าน เลี้ยงปลาในบ่อซีเมนต์ หรือการจัดระบบจัดการในบ้านแบบวิถีเศรษฐกิจพอเพียง แม้จะอยู่ในเขตเมือง สะท้อนให้เห็นว่า

ความรู้ทางเกษตรจากพิพิธภัณฑ์ ไม่ใช่เรื่องเฉพาะทางหรือจำกัดอยู่แค่ในภาคเกษตรกรรม หากแต่เป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้าง “คุณภาพชีวิต” ให้เกิดขึ้นจริงได้ในทุกวันของทุกคน

5. ด้านสิ่งแวดล้อม

การนำความรู้ด้านเกษตรไปใช้ ไม่เพียงแต่สร้างความมั่นคงทางอาหารและลดค่าใช้จ่าย แต่ยังส่งผลดีต่อสิ่งแวดล้อมอย่างชัดเจน โดยเมื่อเริ่มปลูกพืช ปลูกต้นไม้ตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ สภาพแวดล้อมโดยรอบค่อย ๆ ดีขึ้นตามลำดับ บางบ้านที่ปลูกต้นไม้หลากหลายชนิด ทั้งไม้ผลและพืชกินได้ เช่น มะม่วง มะขามเทศ ชมพู ฯลฯ ทำให้บริเวณบ้านร่มรื่น อากาศเย็นสบาย

นอกจากนี้ ในพื้นที่ที่มีการปลูกอย่างต่อเนื่องยังส่งเสริมความสมบูรณ์ของระบบนิเวศ ป่าที่เติบโตขึ้นทุกปีไม่เพียงช่วยลดอุณหภูมิในพื้นที่ แต่ยังช่วยฟื้นฟูความหลากหลายทางชีวภาพ แมลงและศัตรูพืชอยู่ในสมดุลโดยไม่ต้องพึ่งสารเคมี ลดความเสี่ยงด้านสุขภาพ และช่วยให้ชีวิตมีความสงบสุขมากขึ้น ในขณะที่พื้นที่เกษตรใกล้เคียงยังคงใช้สารเคมีเข้มข้นและมีผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม แต่พื้นที่ที่ใช้เกษตรอินทรีย์กลับกลายเป็นแหล่งธรรมชาติที่ร่มเย็น เป็นแบบอย่างของการอยู่ร่วมกับธรรมชาติอย่างยั่งยืน

6. ด้านสุขภาพกายและใจ

จากการเรียนรู้และน้อมนำแนวคิดเกษตรตามรอยพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ที่ได้รับจาก พกณ. ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน ทำให้สุขภาพทั้งกายและใจดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัด โดยเฉพาะการลงมือทำเกษตรด้วยตนเอง ในชีวิตประจำวัน ทำให้เกิดการเคลื่อนไหวร่างกายอย่างสม่ำเสมอ เป็นการออกกำลังกายโดยธรรมชาติ ซึ่งช่วยฟื้นฟูร่างกายจากอาการเจ็บป่วยเรื้อรัง เช่น เบาหวาน ความดัน หรืออาการออฟฟิศซินโดรม บางรายถึงกับสามารถหยุดยาได้เมื่อเริ่มใช้ชีวิตแบบเกษตรพอเพียง อีกทั้งการปลูกพืชผักไว้กินเอง ยังช่วยลดความเสี่ยงจากการบริโภคอาหารที่ปนเปื้อนสารเคมี ช่วยให้มีความมั่นใจในการบริโภค และดูแลสุขภาพด้วยตัวเอง ขณะเดียวกันการใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่า เช่น การคัดแยกขยะ เป็นการส่งเสริมสิ่งแวดล้อมรอบตัวให้ดีขึ้น ส่งผลดีต่อสุขภาพในระยะยาว

ในด้านสุขภาพจิต ผู้เข้าร่วมจำนวนมากรู้สึกถึงความสงบใจ ความสุขในการใช้ชีวิตท่ามกลางธรรมชาติ วิถีชีวิตไม่เร่งรีบ และไม่ถูกกดดันจากสภาพแวดล้อมแบบเมือง มีสังคมที่อบอุ่นจากกลุ่มเกษตรกรที่ร่วมแบ่งปันและให้กำลังใจกัน ทำให้ผู้คนรู้สึกเป็นที่ยอมรับ มีคุณค่า และได้ทำประโยชน์เพื่อผู้อื่น

แม้บางคนจะเผชิญกับคำดูถูกหรือการไม่สนับสนุนจากครอบครัวในช่วงแรก แต่เมื่อสามารถพิสูจน์ให้เห็นผลลัพธ์ที่จับต้องได้ เกิดแรงบันดาลใจที่จะเป็นแบบอย่างให้กับคนรอบข้าง โดยเน้นว่า “สุขภาพดี” ไม่ได้เกิดจากการพึ่งพาหมอหรือยาเพียงอย่างเดียว แต่สามารถเกิดได้จากการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตอย่างจริงจัง

นอกจากนั้น พบว่า ผู้ให้ข้อมูลแสดงความคิดเห็นว่า ข้อมูลที่ได้รับจาก พกณ. สามารถ

1) นำองค์ความรู้ไปใช้ประโยชน์ในครัวเรือนอย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะในครอบครัวที่มีพื้นฐาน

ด้านการปลูกผักอยู่แล้ว ได้มีการต่อยอดองค์ความรู้เดิม ด้วยการเปลี่ยนแนวทางการปลูกเป็นแบบ เกษตรอินทรีย์ เพื่อความปลอดภัยและยั่งยืนยิ่งขึ้น พร้อมทั้งวางแผนเพิ่มชนิดของพืชผักให้หลากหลาย มากขึ้นจากสิ่งที่ได้เรียนมา การนำความรู้กลับมาแบ่งปันกับคนในครอบครัว โดยเฉพาะพ่อแม่ ไม่เพียงแต่ช่วยส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาในครัวเรือนเท่านั้น แต่ยังสร้างความผูกพันระหว่างสมาชิก ในครอบครัว ผ่านการทำเกษตรร่วมกันตามแนวทางพอเพียงอีกด้วย 2) การเพิ่มมูลค่าผลผลิต โดยนำผลผลิตจากครอบครัวมาพัฒนาและเพิ่มมูลค่า ช่วยเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจให้กับครอบครัว และยังสะท้อนให้เห็นถึงการใช้ความคิดสร้างสรรค์สานกับภูมิปัญญาท้องถิ่น พร้อมกับเป็นต้นแบบ ของการนำความรู้ด้านเกษตรมาประยุกต์ใช้จริงอย่างยั่งยืนอีกด้วย

การวิจัยเชิงปริมาณ

สรุปข้อมูลจากแบบสอบถาม

ผลการสำรวจความพึงพอใจของผู้รับบริการของสำนักงานพิพิธภัณฑสถานเกษตรเฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน) ปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 จากจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 500 คน สรุปได้ดังนี้

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีจำนวน 268 คน (ร้อยละ 53.60) อันดับ 2 เป็นเพศชาย จำนวน 199 คน (ร้อยละ 39.80) อันดับ 3 LGBTQIA+ 0eo;o 22 คน (ร้อยละ 4.40) และไม่ระบุ มีจำนวนน้อยสุด 11 คน (ร้อยละ 2.20)

ด้านช่วงอายุ พบว่า ส่วนใหญ่มีช่วงอายุระหว่าง 16-18 ปี มากที่สุด จำนวน 136 คน (ร้อยละ 27.31) อันดับ 2 อายุ 45 ปีขึ้นไป จำนวน 93 คน (ร้อยละ 18.67) อันดับ 3 อายุระหว่าง 19-24 ปี จำนวน 85 คน (ร้อยละ 17.07) และอายุระหว่าง 35-39 ปี มีจำนวนน้อยที่สุด คือ 15 คน (ร้อยละ 3.01)

ด้านการศึกษาสูงสุด พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ ปวช. จำนวน 180 คน (ร้อยละ 36.14) อันดับ 2 ระดับปริญญาตรี จำนวน 167 คน (ร้อยละ 33.53) อันดับ 3 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 86 คน (ร้อยละ 17.27) และระดับปริญญาเอก มีจำนวน น้อยที่สุด คือ 2 คน (ร้อยละ 0.40)

ด้านอาชีพ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีอาชีพนักเรียนมากที่สุด จำนวน 221 คน (ร้อยละ 44.83) อันดับ 2 ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ 67 คน (ร้อยละ 13.59) อันดับ 3 นิสิต/นักศึกษา จำนวน 60 คน (ร้อยละ 12.17) และอาชีพอื่น ๆ มีจำนวนน้อยที่สุด 4 คน (ร้อยละ 0.81)

ด้านที่พักอาศัย กลุ่มตัวอย่างที่รับบริการของพิพิธภัณฑสถานเกษตรเฉลิมพระเกียรติฯ ส่วนใหญ่พักอาศัยจังหวัดกรุงเทพมหานครและปริมณฑล 306 คน (ร้อยละ 61.20) อันดับ 2 ภาคกลาง 136 คน (ร้อยละ 27.20) และอันดับ 3 ภาคตะวันออก จำนวน 34 คน (ร้อยละ 6.80) และภาคใต้มีจำนวนน้อยที่สุด คือ 2 คน (ร้อยละ 0.40)

2 การเปิดรับข่าวสาร

กลุ่มตัวอย่างรู้จักพิพิธภัณฑ์การเกษตรเฉลิมพระเกียรติฯ จากอาจารย์/รุ่นพี่-รุ่นน้อง/เพื่อน/คนรู้จัก แนะนำ มากที่สุด ร้อยละ 34.71 อันดับ 2 รู้จักพิพิธภัณฑ์การเกษตรเฉลิมพระเกียรติฯ จากการมาเยี่ยมชมร่วมกับหน่วยงาน/โรงเรียน ร้อยละ 32.94 อันดับ 3 รู้จักจากสื่อประชาสัมพันธ์ของพิพิธภัณฑ์การเกษตรเฉลิมพระเกียรติฯ ร้อยละ 12.26 และอื่น ๆ เป็นสื่อหรือช่องทางที่ทำให้กลุ่มตัวอย่างรู้จักพิพิธภัณฑ์การเกษตรเฉลิมพระเกียรติฯ น้อยที่สุด ร้อยละ 0.44

สื่อที่กลุ่มตัวอย่างเปิดรับข่าวสารจากสื่อของพิพิธภัณฑ์การเกษตรเฉลิมพระเกียรติฯ อันดับ 1 เฟซบุ๊ก www.facebook.com/WisdomKingMuseum ร้อยละ 43.60 อันดับ 2 สื่อเว็บไซต์ ร้อยละ 29.20 อันดับ 3 YouTube ร้อยละ 26.40 อันดับ 4 กิจกรรมออกบูธตามสถานที่ต่าง ๆ ร้อยละ 13.20 อันดับ 5 ป้ายคัทเอ้าท์/ป้ายไวเนล ร้อยละ 9.40 และ LINE Official Account เป็นสื่อที่กลุ่มตัวอย่างเปิดรับข่าวสารน้อยที่สุด ร้อยละ 6.00

ด้านประเด็นข่าวสารที่กลุ่มตัวอย่างได้รับจากการเปิดรับสื่อของพิพิธภัณฑ์การเกษตรเฉลิมพระเกียรติฯ อันดับ 1 เกี่ยวกับกำหนดการกิจกรรมทั่ว ๆ ไป ร้อยละ 30.52 อันดับ 2 องค์ความรู้เกี่ยวกับการเกษตร ร้อยละ 17.86 อันดับ 3 ภาพกิจกรรมคณะเข้าเยี่ยมชม ร้อยละ 16.88 และรายการออนไลน์ต่าง ๆ ของพิพิธภัณฑ์การเกษตรฯ เป็นประเด็นข่าวสารที่กลุ่มตัวอย่างเปิดรับน้อยที่สุด ร้อยละ 7.88

3 พฤติกรรมการใช้บริการ

ด้านพฤติกรรมการใช้บริการ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มาใช้บริการที่พิพิธภัณฑ์การเกษตรเฉลิมพระเกียรติฯ เป็นครั้งแรก จำนวน 383 คน (ร้อยละ 77.69) อันดับ 2 คือ 4 ครั้งขึ้นไป จำนวน 55 คน (ร้อยละ 11.16) อันดับ 3 คือ 2 ครั้ง จำนวน 45 คน (ร้อยละ 9.13) และกลุ่มตัวอย่างมาใช้บริการ 3 ครั้ง มีจำนวนน้อยที่สุด 10 คน (ร้อยละ 2.03)

ด้านบุคคลที่ร่วมเข้าใช้บริการพร้อมกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ส่วนใหญ่มากับโรงเรียน/หน่วยงาน ร้อยละ 80.66 อันดับ 2 มากับครอบครัว ร้อยละ 8.84 อันดับ 3 มากับเพื่อน ร้อยละ 6.63 และมาคนเดียว มีจำนวนน้อยที่สุด ร้อยละ 3.87

กิจกรรมต่าง ๆ ที่กลุ่มตัวอย่างมาใช้บริการที่พิพิธภัณฑ์การเกษตรเฉลิมพระเกียรติฯ อันดับ 1 คือ โครงการส่งเสริมการเรียนรู้ ร้อยละ 67.12 อันดับ 2 ตลาดเศรษฐกิจพอเพียง ร้อยละ 14.92 อันดับ 3 เยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์แบบ Walk-in ร้อยละ 6.70 และร่วมกิจกรรมออนไลน์ต่าง ๆ ของพิพิธภัณฑ์การเกษตรฯ เป็นกิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างเข้าร่วมน้อยที่สุด ร้อยละ 1.22

4 แรงจูงใจ

สรุปค่าเฉลี่ยแรงจูงใจต่อการมารับบริการที่พิพิธภัณฑ์การเกษตรเฉลิมพระเกียรติฯ มีค่าเฉลี่ย 4.45 อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็นแรงจูงใจ อันดับ 1 คือ เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ด้านเกษตรเศรษฐกิจพอเพียง ค่าเฉลี่ย 4.54 อันดับ 2 ได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน ค่าเฉลี่ย 4.51 อันดับ 3 คือ นำองค์ความรู้ไปพัฒนา ต่อยอด ด้านการเกษตร การประกอบอาชีพ

และสร้างรายได้ มีค่าเฉลี่ย 4.47 และได้รับการบอกเล่าจากบุคคลรอบตัว มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด คือ 4.29 แต่ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าในแต่ละประเด็นนี้มีค่าเฉลี่ยสูงใกล้เคียงกัน และอยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ

5 ความพึงพอใจ

สรุปค่าเฉลี่ยความพึงพอใจรวมต่อการมารับบริการที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระเกียรติฯ มีค่าเฉลี่ย 4.57 อยู่ในระดับมากที่สุด โดยค่าเฉลี่ยแต่ละด้านสรุปได้ดังนี้

ด้านการจัดแสดง ค่าเฉลี่ยรวม 4.55 อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อันดับ 1 คือ สื่อ อุปกรณ์ และสถานที่ อยู่ในสภาพที่เหมาะสมต่อการเรียนรู้ ค่าเฉลี่ย 4.58 อันดับ 2 มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน 2 ข้อ คือ รูปแบบ เทคนิค วิธีการ และความหลากหลายในการนำเสนอข้อมูลของการจัดแสดง และองค์ความรู้มีความทันสมัย สอดคล้องกับการดำรงชีวิตในปัจจุบัน ค่าเฉลี่ย 4.56 และ อันดับ 3 กิจกรรมในฐานการเรียนรู้มีความน่าสนใจและหลากหลาย ค่าเฉลี่ย 4.51

ด้านการจองหรือติดต่อขอเข้าชม ค่าเฉลี่ยรวม 4.49 อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อันดับ 1 การประสานงาน กระบวนการจองที่สะดวก รวดเร็ว ค่าเฉลี่ย 4.53 อันดับ 2 ความหลากหลายของช่องทางในการติดต่อเพื่อจองเข้าชม ค่าเฉลี่ย 4.48 และ อันดับ 3 การลงทะเบียน ค่าเฉลี่ย 4.47

ด้านเจ้าหน้าที่นำชมและกระบวนการนำชม ค่าเฉลี่ยรวม 4.64 อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อันดับ 1 มีอัธยาศัย และบุคลิกภาพที่ดี ค่าเฉลี่ย 4.69 อันดับ 2 ผู้นำชมมีความรอบรู้ในหัวข้อการบรรยาย ค่าเฉลี่ย 4.63 และ อันดับ 3 ผู้นำชมมีการอธิบายข้อมูลรายละเอียดที่ชัดเจน เข้าใจง่าย เหมาะสมกับผู้มาเยี่ยมชม ค่าเฉลี่ย 4.61

ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ค่าเฉลี่ยรวม 4.57 อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อันดับ 1 การอำนวยความสะดวกของเจ้าหน้าที่ขณะเข้าชม ค่าเฉลี่ย 4.62 อันดับ 2 ป้ายบอกทางตามจุดต่าง ๆ ภายในพิพิธภัณฑสถานฯ/ระหว่างพิพิธภัณฑสถานฯ และพื้นที่ภายนอก ชัดเจน และเพียงพอ ค่าเฉลี่ย 4.61 และ อันดับ 3 มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน 2 ข้อ คือ จำนวนห้องน้ำและความสะอาด ภายในพิพิธภัณฑสถานฯ และการรักษาความปลอดภัยแก่ผู้รับบริการ/ผู้เข้าชม ค่าเฉลี่ย 4.58

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เมื่อมารับบริการที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระเกียรติฯ สิ่งที่ได้รับตรงกับความต้องการ จำนวน 433 คน (ร้อยละ 99.77) มีเพียง 1 คน ที่สิ่งที่ได้รับไม่ตรงกับความต้องการ ร้อยละ 0.23

6 การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

สรุป ค่าเฉลี่ยการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ ภายหลังจากมาใช้บริการที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระเกียรติฯ มีค่าเฉลี่ย 4.54 อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาแต่ละประเด็น พบว่า อันดับ 1 ได้แรงบันดาลใจในการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ค่าเฉลี่ย 4.58 อันดับ 2 นำความรู้ไปใช้ในการจัดการในครอบครัว ชุมชน ค่าเฉลี่ย 4.56 อันดับ 3 นำความรู้ไปสร้างรายได้สร้างอาชีพให้กับตนเองและครอบครัว ค่าเฉลี่ย 4.55

ตารางที่ 5.1 สรุปค่าเฉลี่ยที่มีต่อการให้บริการของพิพิธภัณฑสถานเกษตรเฉลิมพระเกียรติฯ

ที่	นิทรรศการในอาคาร	ค่าเฉลี่ย	ร้อยละ
1.	แรงจูงใจ	4.45	88.95
2.	ความพึงพอใจ	4.57	91.31
	การจัดแสดง	(4.55)	(91.08)
	การจองหรือติดต่อขอเข้าชม	(4.49)	(89.89)
	เจ้าหน้าที่นำชมและกระบวนการนำชม	(4.64)	(92.82)
	สิ่งอำนวยความสะดวก	(4.54)	(91.46)
3	การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์	4.54	90.75
เฉลี่ย		4.52	90.34

การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐาน

โดยสมมติฐานการวิจัยกำหนดไว้ดังนี้

สมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1 ผู้รับบริการที่มีลักษณะประชากรศาสตร์แตกต่างกันส่งผลต่อพฤติกรรมการรับบริการ และความพึงพอใจต่อสำนักงานพิพิธภัณฑสถานเกษตรเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน) แตกต่างกัน

แบ่งเป็นสมมติฐานย่อยได้ดังนี้

สมมติฐานข้อที่ 1.1 ผู้รับบริการที่มีลักษณะประชากรศาสตร์แตกต่างกันส่งผลต่อพฤติกรรมการรับบริการที่สำนักงานพิพิธภัณฑสถานเกษตรเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน) แตกต่างกัน

1. ผู้รับบริการที่มีเพศแตกต่างกันส่งผลต่อจำนวนครั้งที่มารับบริการที่สำนักงานพิพิธภัณฑสถานเกษตรเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน) *ไม่แตกต่างกัน* ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้

2. ผู้รับบริการที่มีอายุแตกต่างกันส่งผลต่อจำนวนครั้งที่มารับบริการที่สำนักงานพิพิธภัณฑสถานเกษตรเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน) *แตกต่างกัน* เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้

3. ผู้รับบริการที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันส่งผลต่อจำนวนครั้งที่มารับบริการที่สำนักงานพิพิธภัณฑสถานเกษตรเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน) *แตกต่างกัน* เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้

4. ผู้รับบริการที่มีอาชีพแตกต่างกันส่งผลต่อจำนวนครั้งที่มารับบริการที่สำนักงานพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน) **แตกต่างกัน** เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้

5. ผู้รับบริการที่มีจังหวัด/ภูมิภาคที่พักอาศัยแตกต่างกันส่งผลต่อจำนวนครั้งที่มารับบริการที่สำนักงานพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน) **ไม่แตกต่างกัน** ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้

สมมติฐานข้อที่ 1.2 ผู้รับบริการที่มีลักษณะประชากรศาสตร์แตกต่างกันมีความพึงพอใจต่อการมารับบริการที่สำนักงานพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน) แตกต่างกัน

1. ผู้รับบริการที่มีเพศแตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการมารับบริการที่สำนักงานพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน) **ไม่แตกต่างกัน** ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้

2. ผู้รับบริการที่มีอายุแตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการมารับบริการที่สำนักงานพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน) **ไม่แตกต่างกัน** ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้

3. ผู้รับบริการที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการมารับบริการที่สำนักงานพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน) **แตกต่างกัน** เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้

4. ผู้รับบริการที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการมารับบริการที่สำนักงานพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน) **ไม่แตกต่างกัน** ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้

5. ผู้รับบริการที่มีจังหวัด/ภูมิภาคที่พักอาศัยแตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการมารับบริการที่สำนักงานพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน) **แตกต่างกัน** เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้

สมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2 พฤติกรรมการใช้บริการมีผลต่อ แรงจูงใจ ความพึงพอใจ และการนำไปใช้ประโยชน์ของผู้รับบริการที่มีต่อสำนักงานพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน)

แบ่งเป็นสมมติฐานย่อยดังนี้

2.1 พฤติกรรมการใช้บริการ**ไม่มีผลต่อ**แรงจูงใจต่อการมารับบริการที่สำนักงานพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน)

2.2 พฤติกรรมการใช้บริการ**ไม่มีผล**ต่อความพึงพอใจต่อการมารับบริการที่สำนักงานพิพิธภัณฑสถานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน)

2.3 พฤติกรรมการใช้บริการ**ไม่มีผล**ต่อการนำไปใช้ประโยชน์ของผู้รับบริการที่มีต่อสำนักงานพิพิธภัณฑสถานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน)

5.2 อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง “โครงการสำรวจความพึงพอใจของผู้รับบริการของสำนักงานพิพิธภัณฑสถานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน) ปีงบประมาณ พ.ศ. 2568” ชี้ให้เห็นถึงพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร พฤติกรรมการมาใช้บริการ ความสัมพันธ์ของแรงจูงใจ ความพึงพอใจ และการนำไปใช้ประโยชน์ สะท้อนถึงบทบาทของ พกฉ. ในฐานะพื้นที่การเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงทั้งในระดับปัจเจกและระดับชุมชน โดยอภิปรายผลในแต่ละมิติได้ดังนี้

■ พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารจากสื่อของสำนักงานพิพิธภัณฑสถานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน) ผลการวิจัยเชิงคุณภาพสะท้อนให้เห็นถึงพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารของผู้รับบริการ ที่มีความหลากหลาย สอดคล้องกับยุคสมัยและบริบททางสังคมของกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งมีพื้นฐานแตกต่างกันทั้งด้านพื้นที่ อายุ อาชีพ และความสามารถในการเข้าถึงเทคโนโลยี โดย พกฉ. ได้ประยุกต์ใช้เครื่องมือการสื่อสารประชาสัมพันธ์ทั้งแบบดั้งเดิมควบคู่ไปกับสื่อดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อตอบสนองต่อพฤติกรรมการเปิดรับของแต่ละกลุ่ม โดยจะเห็นได้ว่า **สื่อบุคคล (Word of Mouth Communication)** เป็นช่องทางที่มีอิทธิพลมากที่สุด โดยเฉพาะในกลุ่มผู้ที่เคยมีประสบการณ์ตรงกับการเข้าร่วมกิจกรรมของ พกฉ. ซึ่งจะถ่ายทอดเรื่องราวผ่านการพูดคุย การบอกเล่าปากต่อปาก หรือผ่านเครือข่ายครอบครัวและชุมชน กลไกการสื่อสารลักษณะนี้มีจุดแข็งที่ความน่าเชื่อถือและความจริงใจ เพราะเกิดจากประสบการณ์ตรงและความประทับใจ ทำให้ผู้ฟังมีแนวโน้มเปิดใจและตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมมากขึ้น เป็นการสื่อสารที่ลึกซึ้งในเชิงจิตวิทยา และส่งผลโดยตรงต่อพฤติกรรมการรับรู้และการมีส่วนร่วมในระยะยาว **สื่อสังคมออนไลน์ ได้แก่ Facebook, YouTube และ TikTok** เป็นช่องทางหลักที่ พกฉ. ใช้ในการกระจายข้อมูลข่าวสารกิจกรรม โดยเฉพาะ Facebook ซึ่งมีศักยภาพในการขยายการรับรู้ผ่านระบบการแชร์ของผู้ใช้งานในเครือข่ายสังคม แม้ผู้รับสารบางรายจะไม่ได้ติดตามเพจของ พกฉ. โดยตรง แต่สามารถเข้าถึงเนื้อหาได้ผ่านการแชร์จากบุคคลใกล้ชิด ซึ่งเรียกได้ว่าเป็นการเผยแพร่แบบ “บูรณาการผู้ใช้” (User-generated diffusion) ที่มีอิทธิพลอย่างยิ่งในยุคดิจิทัล ขณะที่ YouTube มีบทบาทในการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านเกษตรกรรมในรูปแบบที่เข้าถึงง่าย มีความยืดหยุ่นในการรับชมย้อนหลัง และสามารถสร้างแรงบันดาลใจในการเรียนรู้ผ่านเนื้อหาที่จับต้องได้จริง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารของ Samuel L. Becker (1972) ที่กล่าวว่า การเปิดรับข่าวสาร

ของบุคคล เพื่อ แสวงหาข้อมูล (Information Seeking) เพื่อเปิดรับข้อมูล (Information Receptivity) และ เพื่อเปิดประสบการณ์ (Experience Receptivity)

■ **ด้านพฤติกรรมการใช้บริการของผู้รับบริการ** จะเห็นได้ว่าผู้รับบริการมีพฤติกรรมการใช้บริการที่มีความหลากหลาย และสะท้อนถึงความสัมพันธ์ที่แตกต่างกันระหว่างผู้รับบริการกับ พกณ. ทั้งในด้านความถี่ แรงจูงใจ และวัตถุประสงค์ของการมาใช้บริการ ซึ่งสามารถจำแนกออกเป็น 4 กลุ่มหลัก ดังนี้ **1. กลุ่มผู้มีความผูกพันสูง** ได้แก่ กลุ่มผู้เข้าร่วมอบรมในโครงการ “วิชาของแผ่นดิน” ซึ่งมีพฤติกรรมการใช้บริการอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ผู้รับบริการกลุ่มนี้มีแรงจูงใจมาจากความสนใจส่วนบุคคล ความรักในงานเกษตร และการยึดมั่นในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ส่งผลให้ พกณ. กลายเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตประจำวันของพวกเขา โดยมองว่าการเข้าร่วมกิจกรรมเป็นทั้งการเรียนรู้ การปฏิบัติ และการแสวงหาความหมายในชีวิต การใช้บริการของกลุ่มนี้จึงอยู่ในระดับที่ลึกซึ้งและมีความผูกพันในระยะยาว **2. กลุ่มที่พัฒนาไปสู่ความต่อเนื่อง** เช่น ร้านค้าภาคีความร่วมมือ และเครือข่ายที่เข้าร่วมกิจกรรมตลาดเศรษฐกิจพอเพียง ในระยะแรกมีลักษณะการให้บริการแบบเฉพาะกิจหรือเป็นครั้งคราว อย่างไรก็ตาม เมื่อได้มีโอกาสมีส่วนร่วมในกิจกรรมและเห็นประโยชน์เชิงเศรษฐกิจ รวมถึงโอกาสในการขยายตลาดและเข้าถึงผู้บริโภค กลุ่มนี้จึงค่อย ๆ เปลี่ยนพฤติกรรมมาเป็นผู้รับบริการประจำ ความต่อเนื่องดังกล่าวเกิดจากความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วม (sense of belonging) และการมองเห็นศักยภาพของ พกณ. ในฐานะพื้นที่สนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน **3. กลุ่มที่มีความตั้งใจแน่วแน่อย่างจำกัด** ตัวอย่างเช่น ผู้เข้าร่วมโครงการ “เกษตรทฤษฎีใหม่ประยุกต์ 1 ไร่ มั่งคั่ง ยั่งยืน” ซึ่งแม้จะไม่ได้มีพฤติกรรมการใช้บริการอย่างสม่ำเสมอเหมือนกลุ่มแรก แต่แสดงให้เห็นถึงความตั้งใจและความเชื่อมั่นในประโยชน์ของเนื้อหาที่ พกณ. จัดขึ้น ผู้รับบริการกลุ่มนี้มักมีข้อจำกัดด้านเวลา การเดินทาง หรือภาระหน้าที่อื่น ๆ แต่อย่างไรก็ตาม พวกเขายังคงพยายามติดตามข่าวสาร เข้าร่วมกิจกรรมตามความสามารถ และนำความรู้ไปประยุกต์ใช้จริง ซึ่งสะท้อนถึงคุณค่าและอิทธิพลขององค์ความรู้ที่สามารถเข้าถึงได้ แม้จะไม่ปรากฏในเชิงปริมาณความถี่ก็ตาม และ **4. กลุ่มใช้บริการตามวาระภารกิจ** เช่น ครูผู้ประสานงานในโครงการส่งเสริมการเรียนรู้เกษตรเศรษฐกิจพอเพียง พฤติกรรมการมาใช้บริการของกลุ่มนี้มีลักษณะเป็นวาระและขึ้นอยู่กับพันธกิจทางการศึกษาเป็นหลัก เช่น การพานักเรียนมาทัศนศึกษา หรือการเตรียมความพร้อมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในสถานศึกษา การใช้บริการจึงเป็นไปตามแผนงานราชการ แต่ขณะเดียวกันได้เปิดโอกาสให้เกิดการเรียนรู้และขยายผลผ่านนักเรียนและบุคลากรในสถานศึกษาอีกจำนวนมาก

■ **แรงจูงใจ: จุดเริ่มต้นของการเรียนรู้และการมีส่วนร่วม**

แรงจูงใจของผู้รับบริการถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ผลักดันให้เกิดการตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมและใช้บริการของ พกณ. โดยจากการวิเคราะห์พบว่า แรงจูงใจดังกล่าวมิได้เกิดขึ้นเพียงในมิติของ

“ความต้องการรับรู้” (need for information) ตามแนวคิดของ Katz, Gurevitch และ Blumler (1973) เท่านั้น แต่ยังครอบคลุมถึงแรงผลักดันในระดับลึก ได้แก่

- **แรงจูงใจเชิงอุดมการณ์และคุณค่า** เช่น ความจงรักภักดีในสถาบันพระมหากษัตริย์ ความศรัทธาในแนวพระราชดำริ และแรงบันดาลใจจากพระราชกรณียกิจของ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ซึ่งทำให้ผู้รับบริการรู้สึกว่าการเรียนรู้จาก พกณ. ไม่ใช่เพียงการแสวงหาความรู้ แต่เป็นการแสดงออกเชิงอุดมการณ์และความผูกพันเชิงวัฒนธรรม

- **แรงจูงใจเชิงประโยชน์ใช้สอย** โดยเฉพาะในกลุ่มเกษตรกรและผู้สนใจสร้างอาชีพ ผู้รับบริการกลุ่มนี้มองว่าองค์ความรู้จาก พกณ. มีความเป็นรูปธรรมสูง สามารถนำไปปรับใช้กับพื้นที่จริง และตอบโจทย์วิถีชีวิตได้อย่างยั่งยืน จึงเป็นแรงกระตุ้นให้เกิดการเข้าร่วมอย่างต่อเนื่อง

- **แรงจูงใจด้านความสัมพันธ์และชุมชน** ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของเครือข่ายผู้เรียน ความเป็นกันเองของเจ้าหน้าที่ และความอบอุ่นในกิจกรรม เป็นปัจจัยทางสังคมที่ช่วยส่งเสริมการมีส่วนร่วมเชิงลึก และทำให้การเรียนรู้เกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาองค์กรรวม

การมีแรงจูงใจหลากหลายมิตินี้ แสดงให้เห็นว่า พกณ. สามารถดึงดูดผู้คนจากหลากหลายกลุ่ม ทั้งที่มีพื้นฐานความรู้และแรงผลักดันแตกต่างกัน ซึ่งสะท้อนถึงศักยภาพของ พกณ. ในการเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการที่ซับซ้อนของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

■ ความพึงพอใจ: ประสบการณ์ที่เสริมสร้างการจดจำและการกลับมาใช้บริการซ้ำ

จากผลการวิจัย พบว่า ผู้รับบริการส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในระดับสูงในหลายด้าน ทั้งเนื้อหาวิชาการ กระบวนการจัดกิจกรรม และสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่เอื้อให้เกิด “ความจงรักภักดี” (Loyalty) ต่อการใช้บริการในระยะยาว โดยเฉพาะเมื่อวิเคราะห์ผ่านกรอบแนวคิดของ “ประสบการณ์ผู้เรียน” (Learner Experience) จะพบจุดเด่นหลายประการ ได้แก่

- **กิจกรรมที่เน้นการมีส่วนร่วม** (Participatory & Experiential Learning) เช่น กิจกรรมการเรียนรู้แบบลงมือทำจริง การฝึกปฏิบัติ และการทดลองในพื้นที่จริง ซึ่งทำให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้เข้ากับบริบทของตนเองได้อย่างชัดเจน เกิดความเข้าใจที่ลึกซึ้งและจดจำได้ยาวนาน

- **วิทยากรและทีมงานที่มีประสบการณ์จริง** เป็นแรงบันดาลใจสำคัญ ผู้เรียนสามารถเรียนรู้จาก “ต้นแบบที่จับต้องได้” ซึ่งช่วยลดระยะห่างทางความคิดระหว่างทฤษฎีกับการปฏิบัติ และทำให้ผู้เรียนมองเห็นเส้นทางที่ตนเองสามารถเดินตามได้

- **บรรยากาศของการเป็นพื้นที่ชุมชน** ที่เอื้อต่อการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างผู้เรียน และสร้างความรู้สึกร่วมกันเป็นเครือข่าย ซึ่งเป็นลักษณะของ “พื้นที่ทางสังคมเพื่อการเรียนรู้” ที่ส่งเสริมการสร้างทุนทางสังคม

■ การนำไปใช้ประโยชน์: ความยั่งยืนของการเรียนรู้และผลลัพธ์ทางสังคม

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ผู้รับบริการสามารถนำความรู้ที่ได้รับจาก พกฉ. ไปใช้ในชีวิตจริงอย่างเป็นรูปธรรม โดยมีผลกระทบครอบคลุมทั้งในระดับบุคคล ครีวเรือน และชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง (Transformative Learning) ของ Jack Mezirow (1991) โดยแบ่งผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นได้เป็น 6 มิติหลัก ได้แก่

1. **ด้านรายได้** – ผู้เข้าร่วมสามารถนำองค์ความรู้ด้านเกษตรพอเพียงไปต่อยอดอาชีพ เช่น การปลูกพืชผสมผสาน การแปรรูปผลิตผล หรือการเปิดพื้นที่เรียนรู้ชุมชน
 2. **ค่าใช้จ่าย** – หลายครัวเรือนสามารถลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือนได้อย่างชัดเจน ผ่านการปลูกผักสวนครัว การทำปุ๋ยอินทรีย์ใช้เอง และการพึ่งตนเองด้านอาหาร
 3. **การออมและการจัดการเงิน** – การเรียนรู้หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงช่วยให้ผู้รับบริการมีแนวทางจัดการการเงินส่วนตัวและครอบครัวอย่างมีวินัยและยั่งยืน
 4. **ด้านสังคม-วัฒนธรรม** – เกิดผู้นำชุมชนหน้าใหม่และเครือข่ายความร่วมมือในท้องถิ่น ซึ่งนำความรู้ไปขยายผลในรูปแบบของกลุ่มเรียนรู้ กลุ่มอาชีพ และกิจกรรมพัฒนาท้องถิ่น
 5. **ด้านสิ่งแวดล้อม** – ความรู้ด้านเกษตรอินทรีย์และการจัดการทรัพยากรอย่างสมดุล ส่งเสริมให้เกิดการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมในระดับครัวเรือนและชุมชน
 6. **ด้านสุขภาพกายและใจ** – การกลับมาใช้ชีวิตเรียบง่ายและอาหารปลอดภัย ส่งผลให้สุขภาพกายและใจของผู้รับบริการดีขึ้นตามลำดับ
- ผลลัพธ์ที่หลากหลายดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า พกฉ. มิใช่เพียงแหล่งการเรียนรู้เชิงวิชาการเท่านั้น แต่ยังทำหน้าที่เป็น “ตัวเร่งปฏิกิริยา” ทางสังคมที่สามารถขับเคลื่อนการพัฒนาอย่างมีคุณภาพ และสร้างผลกระทบที่ยั่งยืนในระดับโครงสร้าง

บทสรุป: วงจรแห่งการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง

เมื่อเชื่อมโยงทั้งสามตัวแปรเข้าด้วยกัน จะเห็นได้ว่า แรงจูงใจเป็นจุดเริ่มต้นที่กระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วม ความพึงพอใจเป็นแรงส่งที่ทำให้เกิดความเชื่อมั่นในคุณค่าของสิ่งที่เรียนรู้ และ การนำไปใช้ประโยชน์คือผลลัพธ์ที่จับต้องได้ของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ หาก พกฉ. สามารถต่อยอดความสำเร็จเหล่านี้ผ่านการติดตามผลอย่างต่อเนื่อง สร้างเครือข่ายการเรียนรู้ในระดับท้องถิ่น และสนับสนุนให้เกิดผู้ถ่ายทอดรุ่นใหม่ ก็จะช่วยเสริมสร้าง “วัฏจักรแห่งการเรียนรู้” ที่ยั่งยืน และเป็นต้นแบบของการพัฒนาสังคมไทยในระยะยาว

5.3 ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอเชิงวิชาการ

จากการวิเคราะห์ทั้งสามตัวแปรร่วมกันจะเห็นได้ว่า แรงจูงใจเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญ ความพึงพอใจเป็นกลไกเสริมสร้างความสัมพันธ์ และการนำไปใช้ประโยชน์คือผลลัพธ์ปลายทาง ที่แสดงถึงความสำเร็จของกระบวนการเรียนรู้ หากต้องการเพิ่มประสิทธิภาพของ พกฉ. ควรเน้นการออกแบบกิจกรรมที่สามารถผสมผสานทั้งสามตัวแปรอย่างมีความหมาย โดยเฉพาะการออกแบบแรงจูงใจใหม่ ๆ ที่สอดคล้องกับบริบทยุคใหม่ การใช้สื่อเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม และการสร้างระบบติดตามผลลัพธ์ระยะยาว เช่น การส่งเสริมความท้าทาย ความสำเร็จที่จับต้องได้ และความเชื่อมโยงกับเป้าหมายชีวิตของผู้เรียน รวมถึงการใช้สื่อเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม ทั้งในด้านการสื่อสารประชาสัมพันธ์ และการเรียนรู้รูปแบบออนไลน์/ไฮบริด

นอกจากนี้ การสร้างระบบติดตามผลลัพธ์ในระยะยาว จะช่วยให้สามารถประเมินความต่อเนื่องของการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ พร้อมทั้งระบุจุดแข็ง-จุดอ่อนของกระบวนการเรียนรู้ได้อย่างชัดเจน ทั้งนี้ พกฉ. ควรทำหน้าที่ไม่เพียงแต่เป็น “ผู้ถ่ายทอดความรู้” แต่ยังเป็น “กลไกสนับสนุนการเปลี่ยนแปลง” (Change Agent) ที่ช่วยให้เกิดการพัฒนาย่างยั่งยืนทั้งในระดับปัจเจก ชุมชน และสังคมโดยรวม

ดังนั้น เมื่อแรงจูงใจ ความพึงพอใจ และการนำไปใช้ประโยชน์ ถูกออกแบบให้สอดคล้องกันเป็นระบบ จะส่งผลให้ พกฉ. เป็นมากกว่าสถาบันการเรียนรู้เชิงทฤษฎี แต่เป็นเวทีของ “การเรียนรู้ที่เปลี่ยนชีวิต” อย่างแท้จริง

จากข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ นำไปสู่ข้อเสนอเชิงปฏิบัติ ดังนี้

1. ใช้สื่อสังคมออนไลน์ อาทิ Facebook TikTok Instagram เพื่อให้เข้าขยายให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่เป็นวัยรุ่น และนักศึกษา โดยการใช้อินฟลูเอนเซอร์ การออกแบบคอนเทนต์ที่น่าสนใจ ที่เป็นเทรนด์ เช่น เรื่องของสุขภาพ อีกทั้งควรมีการเผยแพร่อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ
2. ส่งเสริมการใช้สื่อบุคคล (Word of Mouth) โดยการออกแบบกิจกรรมให้เกิด “ประสบการณ์ที่น่าประทับใจ” เพื่อกระตุ้นการบอกต่อโดยสมัครใจ
3. พัฒนาการติดตามผลเรื่องของการประชาสัมพันธ์ เพื่อนำผลที่ได้มาวางแผนการสื่อสารให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
4. มีการประเมินการนำองค์ความรู้ไปใช้จริง เพื่อปรับปรุงเนื้อหาให้เกิดประโยชน์สูงสุด
5. ส่งเสริมให้เกิดการเชื่อมโยงระหว่างองค์ความรู้ของ พกฉ. กับการพัฒนาอาชีพ สร้างกลไกการติดตามผลของผู้ที่นำความรู้ไปใช้ เพื่อประเมินผลกระทบเชิงเศรษฐกิจและสังคม
6. สนับสนุนบทบาทของ พกฉ. ในการเป็น “พื้นที่ทางสังคม” และเวทีแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ ซึ่งตอบโจทย์ทั้งการเรียนรู้เชิงลึกและการสร้างเครือข่าย
7. ขยายการสนับสนุนเครือข่ายเกษตรกรที่เกิดจากผู้เรียนของ พกฉ. ให้มีบทบาทต่อระบบเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่ของตนเอง

อ้างอิง

- กัญญารัตน์ บุญนำ. (2565). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวพืชมรดกโลกรอบเกาะรัตนโกสินทร์ กรณีศึกษา คนเจนเนอร์เรชัน Y. *วารสารสวนสุนันทาวิชาการและวิจัย*, 16(2), 44-59.
- กาญจนา แก้วเทพ. (2547). *สื่อสารมวลชน: ทฤษฎีและแนวทางการศึกษา*. สำนักพิมพ์เลิฟแอนด์ลิฟ.
- กาญจนา แก้วเทพ. (2553). *สื่อสารมวลชน: ทฤษฎีและแนวทางการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 2). ภาพพิมพ์.
- กุลทิกา วิบูลย์ปิ่น. (2559). ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวผู้เข้าชมพิพิธภัณฑ์ศิริราช พิพิธสถาน. *วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี*, 10(1), 74-88.
- เกรียงไกร ฮ่อเฮงเส้ง. (2559). *การสร้างแรงจูงใจให้คนเข้าชมพิพิธภัณฑ์เพื่อการเรียนรู้ : ศึกษาเปรียบเทียบพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ พระนคร และมิวเซียมสยาม กรุงเทพมหานคร. [วิทยานิพนธ์ดุสิตบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา]*.
- ขวัญเรือน กิตติวัฒน์. (2551). *พลศาสตร์ของการสื่อสาร*. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมธิราช.
- จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา และคณะ. (2548). *นานาคำถามเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง*. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- ดวงฤทัย พงศ์ไพฑูรย์. (2544). *การเปิดรับข่าวสาร ความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับเพศศึกษาของวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]*.
- ทัศนีย์ ดำเกิงศักดิ์. (2565). *การเปิดรับข่าวสารเพื่อการเรียนรู้ตามอัธยาศัยและการใช้ประโยชน์จากการเรียนรู้ของประชาชนในพื้นที่ชุมชนเมือง. วารสารนิเทศสยามปริทัศน์*, 21(2), 272-285.
- ธีรพล ยังยืน (2561). *การใช้ประโยชน์กับความพึงพอใจและพฤติกรรมผู้ใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจการท่องเที่ยวของกลุ่มผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. [การค้นคว้าอิสระ ปริญญาโทบริหารบัณฑิต, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ]*.
- น้ำลิน เทียมแก้ว. (2561). *การศึกษาความพึงพอใจต่อคุณภาพการให้บริการของสำนักวิทยบริการมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ประจำปีการศึกษา 2560 [รายงานการวิจัย, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม]*.
- ปรมะ สตะเวทิน. (2541). *ทฤษฎีการสื่อสารตามหลักนิเทศศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 9). ภาพพิมพ์.
- ปรมะ สตะเวทิน. (2555). *หลักนิเทศศาสตร์*. (พิมพ์ครั้งที่ 18). ภาพพิมพ์.
- ปรีดี ปลื้มสำราญกิจ และฟ้า วิไลขำ (2561). *พิพิธภัณฑ์: แหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21.วารสารห้องสมุด* 62 (1).43-67
- พระอธิการสนธิ อานนโท (พุฒศรี) และคณะ. (2563). *ศึกษาการดำเนินชีวิตด้วยหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวทางพระพุทธศาสนาของชุมชนชาตารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ. วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์*, 5 (1), 57-67.

- ภัทรวัณญา เศรษฐนันท์วณิช. (2563). ปัจจัยการเปิดรับสื่อประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยวต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวในประเทศของนักท่องเที่ยวชาวไทยในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร. [การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ].
- มนัธร ตั้งภาณุกุล. (2561). ปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการท่องเที่ยวพหิพริภันท์ของนักท่องเที่ยวชาวไทยในเขตกรุงเทพมหานคร กรณีศึกษา พหิพริภันท์ชาวบางกอก. [การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์].
- วรินทร์ พลชนะ. (2559). วิเคราะห์ลักษณะการเข้าชมพหิพริภันท์เมืองพิษณุโลก และศูนย์วัฒนธรรมและการท่องเที่ยวกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 1 [รายงานการวิจัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม].
- สุพัตรา รักดีบุรี. (2561). พฤติกรรมการเปิดรับสื่อและความต้องการข้อมูลข่าวสารของนักท่องเที่ยวชาวยุโรป. [การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช].
- สุรพงษ์ โสธนะเสถียร. (2553). การโฆษณาหาเสียงกับพฤติกรรมการเลือกตั้ง (พิมพ์ครั้งที่ 2). ประสิทธิ์ภณฑ์แอนด์พริ้นติ้ง.
- อาคม เต็มพิทยาไพสิฐ. (2544). การน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ. วารสารเศรษฐกิจและสังคม, 48(1), 7.

ภาษาอังกฤษ

- Katz, E., Gurevitch, M., & Blumler, J. G. (1973). Uses and gratifications research. *The Public Opinion Quarterly*, 37(4), 509–523.
- Klapper, J.T. (1960). *The Effects of mass communication*. FREE PRESS.
- Mezirow, J. (1991). *Transformative dimensions of adult learning*. Jossey-Bass.
- Samuel, L. Becker (1972). *Discovering Mass Communication*. SCOTT FORESMAN AND COMPANY GLENVIEW. (p. 79 – 82).

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.

แบบสอบถาม

แบบสอบถามนี้จัดทำขึ้นเพื่อสำรวจความพึงพอใจของผู้รับบริการของสำนักงานพิพิธภัณฑสถานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน) ปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 การให้ข้อมูลไม่มีผลใด ๆ ข้อมูลจะไม่มีการนำไปเปิดเผย และผู้จัดทำขอขอบพระคุณที่กรุณาให้ข้อมูลมา ณ โอกาสนี้

คำชี้แจง : โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ☐ ตามข้อมูลที่เป็นจริง

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

1. เพศ

☐ 1) ชาย

☐ 2) หญิง

☐ 3) LGBTQIA+

☐ 4) ไม่ระบุ

2. อายุ

☐ 1) 12 - 15 ปี

☐ 2) 16 - 18 ปี

☐ 3) 19 - 24 ปี

☐ 4) 25 - 29 ปี

☐ 5) 30 - 34 ปี

☐ 6) 35 - 39 ปี

☐ 7) 40 - 45 ปี

☐ 8) 45 ปีขึ้นไป

3. ระดับการศึกษาขั้นสูงสุด

☐ 1) ประถมศึกษา

☐ 2) มัธยมศึกษาตอนต้น

☐ 3) มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.

☐ 4) ปวส.

☐ 5)ปริญญาตรี

☐ 6)ปริญญาโท

☐ 7)ปริญญาเอก

☐ 8) อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

4. อาชีพ

☐ 1) นักเรียน

☐ 2) นิสิต/นักศึกษา

☐ 3) ครู/อาจารย์

☐ 4) ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ

☐ 5) ผู้ประกอบการ/ธุรกิจส่วนตัว

☐ 6) พนักงานบริษัทเอกชน

☐ 7) รับจ้างอิสระ

☐ 8) เกษตรกร

☐ 9) เกษียณ

☐ 10) อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

5. ปัจจุบันคุณพักอาศัยอยู่จังหวัด/ภาคใด

☐ 1) กรุงเทพมหานครและปริมณฑล

☐ 2) ภาคกลาง

☐ 3) ภาคเหนือ

☐ 4) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

☐ 5) ภาคตะวันออก

☐ 6) ภาคตะวันตก

☐ 7) ภาคใต้

ตอนที่ 2 การเปิดรับข่าวสาร

6. คุณรู้จักพิพิธภัณฑ์การเกษตรเฉลิมพระเกียรติฯ ได้อย่างไร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ☐ 1) อาจารย์/รุ่นพี่-รุ่นน้อง/เพื่อน/คนรู้จัก แนะนำ
- ☐ 2) เครือข่าย และภาคีความร่วมมือของพิพิธภัณฑ์การเกษตรฯ
- ☐ 3) มาเยี่ยมชมร่วมกับหน่วยงาน/โรงเรียน
- ☐ 4) กิจกรรมออกบูทตามสถานที่ต่าง ๆ
- ☐ 5) สื่อประชาสัมพันธ์ของพิพิธภัณฑ์การเกษตรเฉลิมพระเกียรติฯ
- ☐ 6) ค้นหาหาข้อมูลด้วยตนเองผ่าน www.wisdomking.or.th
- ☐ 7) อื่น ๆ (โปรดระบุ)

7. คุณเคยเปิดรับข่าวสารของพิพิธภัณฑ์การเกษตรเฉลิมพระเกียรติฯ จากสื่อใดต่อไปนี้ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ☐ 1) สื่อเว็บไซต์ www.wisdomking.or.th
- ☐ 2) เฟซบุ๊ก www.facebook.com/WisdomKingMuseum
- ☐ 3) YouTube
- ☐ 4) LINE Official Account
- ☐ 5) ป้ายคัทเอ้าท์/ป้ายไวเนล
- ☐ 6) กิจกรรมออกบูทตามสถานที่ต่าง
- ☐ 7) อื่น ๆ (โปรดระบุ)

8. คุณเคยเปิดรับข่าวสารของพิพิธภัณฑ์การเกษตรเฉลิมพระเกียรติฯ ในประเด็นใดต่อไปนี้ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ☐ 1) กำหนดการ กิจกรรมทั่ว ๆ ไป
- ☐ 2) ข้อมูลกำหนดการเยี่ยมชม
- ☐ 3) ภาพกิจกรรมคณะเข้าเยี่ยมชม
- ☐ 4) การจัดงานตลาดเศรษฐกิจพอเพียง
- ☐ 5) องค์ความรู้เกี่ยวกับการเกษตร
- ☐ 6) รายการออนไลน์ต่าง ๆ ของพิพิธภัณฑ์การเกษตรฯ
- ☐ 7) อื่น ๆ

ตอนที่ 3 พฤติกรรมการใช้บริการ

9. คุณมาเยี่ยมชมที่พิพิธภัณฑ์การเกษตรเฉลิมพระเกียรติฯ มาแล้วจำนวนกี่ครั้ง

- ☐ 1) ครั้งแรก
- ☐ 2) 2 ครั้ง
- ☐ 3) 3 ครั้ง
- ☐ 4) 4 ครั้ง ขึ้นไป

10. คุณมาเยี่ยมชมที่พิพิธภัณฑ์การเกษตรเฉลิมพระเกียรติฯ กับใคร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ☐ 1) คนเดียว
- ☐ 2) โรงเรียน/หน่วยงาน
- ☐ 3) เพื่อน
- ☐ 4) ครอบครัว
- ☐ 5) อื่น ๆ

11. คุณเคยได้เข้าร่วมกิจกรรมใดของพิพิธภัณฑ์การเกษตรเฉลิมพระเกียรติฯ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ☐ 1) โครงการส่งเสริมการเรียนรู้
- ☐ 2) โครงการท่องเที่ยวสู่สันต์ ที่พิพิธภัณฑ์การเกษตรฯ
- ☐ 3) เยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์แบบ Walk-in
- ☐ 4) อบรมวิชาของแผ่นดิน
- ☐ 5) ตลาดเศรษฐกิจพอเพียง
- ☐ 6) กิจกรรมออนไลน์ต่าง ๆ ของพิพิธภัณฑ์การเกษตรฯ
- ☐ 7) อบรมเชิงปฏิบัติการ
- ☐ 8) อื่น ๆ

ตอนที่ 4 แรงจูงใจ

12. แรงจูงใจต่อการมาเข้าชมที่พิพิธภัณฑ์การเกษตรเฉลิมพระเกียรติฯ

ที่	ข้อความ	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
1)	เรียนรู้เกี่ยวกับโครงการพระราชดำริ และพระราชกรณียกิจและโครงการพระราชพิธีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในด้านการเกษตร					
2)	เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ด้านเกษตร เศรษฐกิจพอเพียง					
3)	นำองค์ความรู้ไปพัฒนา ต่อยอดด้านการเกษตร การประกอบอาชีพ และสร้างรายได้					
4)	นำความรู้ด้านการเกษตรในการไปแลกเปลี่ยน กับบุคคลอื่น					
5)	การท่องเที่ยว พักผ่อน					
6)	ได้รับความสนุกสนาน เพลิดเพลิน					
7)	ความมีชื่อเสียงของพิพิธภัณฑ์การเกษตร เฉลิมพระเกียรติฯ					
8)	ได้รับการบอกเล่าจากบุคคลรอบตัว					

ตอนที่ 5 ความพึงพอใจ

13. คุณมีความพึงพอใจต่อการมาเข้าชมที่พิพิธภัณฑ์การเกษตรเฉลิมพระเกียรติฯ ในประเด็นต่อไปนี้มากน้อยเพียงใด

ที่	ข้อความ	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
■ การจัดแสดง						
1)	รูปแบบ เทคนิค วิธีการ และความหลากหลาย ในการนำเสนอข้อมูลของการจัดแสดง					
2)	กิจกรรมในฐานการเรียนรู้มีความน่าสนใจ และหลากหลาย					
3)	องค์ความรู้มีความทันสมัย สอดคล้องกับ การดำรงชีวิตในปัจจุบัน					

ที่	ข้อความ	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
4)	สื่อ อุปกรณ์ และสถานที่ อยู่ในสภาพ ที่เหมาะสมต่อการเรียนรู้					
■ การจองหรือติดต่อขอเข้าชม						
5)	ความหลากหลายของช่องทางในการติดต่อ เพื่อจองเข้าชม					
6)	การประสานงาน กระบวนการจองที่สะดวก รวดเร็ว					
7)	การลงทะเบียน					
■ เจ้าหน้าที่นำชมและกระบวนการนำชม						
8)	ผู้นำชมมีความรอบรู้ในหัวข้อการบรรยาย					
9)	ผู้นำชมมีการอธิบายข้อมูลรายละเอียด ที่ชัดเจน เข้าใจง่าย เหมาะสมกับผู้มาเยี่ยมชม					
10)	มีอัธยาศัย และบุคลิกภาพที่ดี					
■ สิ่งอำนวยความสะดวก						
11)	การอำนวยความสะดวกของเจ้าหน้าที่ขณะเข้าชม					
12)	ป้ายบอกทางตามจุดต่าง ๆ ภายในพิพิธภัณฑ์ฯ/ ระหว่างพิพิธภัณฑ์ฯ และพื้นที่ภายนอก ชัดเจน และเพียงพอ					
13)	จุดจำหน่ายอาหารเครื่องดื่ม/ร้านค้า/ร้านขาย ของที่ระลึก					
14)	จำนวนห้องน้ำและความสะอาด ภายในพิพิธภัณฑ์					
15)	จำนวนห้องน้ำและความสะอาด ภายนอกพิพิธภัณฑ์					
16)	การรักษาความปลอดภัยแก่ผู้รับบริการ/ ผู้เข้าชม					

14. สิ่งที่ได้รับตรงกับความต้องการหรือไม่

☐ 1) ตรงกับความต้องการ

☐ 2) ไม่ตรงกับความต้องการ เพราะ

.....

15. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับความพึงพอใจ

.....

.....

.....

ตอนที่ 6 การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

16. เมื่อคุณมาเข้าชมที่พิพิธภัณฑ์การเกษตรเฉลิมพระเกียรติฯ คุณได้นำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในประเด็นต่อไปนี้มากน้อยเพียงใด

ที่	ข้อความ	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
1)	ได้แรงบันดาลใจในการนำไปปรับประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน					
2)	นำความรู้ไปถ่ายทอดให้บุคลากรในสถานศึกษา หน่วยงาน ครอบครัว ชุมชน					
3)	นำความรู้ไปใช้ในการจัดการในครอบครัว ชุมชน					
4)	นำความรู้ไปใช้ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สร้างเครือข่ายภายในชุมชน สร้างอาชีพ สร้างรายได้					
5)	นำความรู้ไปสร้างรายได้สร้างอาชีพให้กับตนเองและครอบครัว					

17. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ เพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

*****ขอขอบพระคุณสำหรับความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม*****

ภาคผนวก ข.

แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์นี้จัดทำขึ้นเพื่อสำรวจความพึงพอใจของผู้รับบริการของสำนักงานพิพิธภัณฑสถานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน) ปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 การให้ข้อมูลไม่มีผลใด ๆ ข้อมูลจะไม่มีนำไปเปิดเผย

ตอนที่ 1

1. ให้แต่ละท่านแนะนำตนเอง อายุ อาชีพ

ตอนที่ 2 การเปิดรับข่าวสาร

2. คุณรู้จักพิพิธภัณฑสถานการเกษตรเฉลิมพระเกียรติฯ ได้อย่างไร
3. คุณเคยเปิดรับข่าวสารของพิพิธภัณฑสถานการเกษตรเฉลิมพระเกียรติฯ จากสื่อใด
4. คุณเคยเปิดรับข่าวสารของพิพิธภัณฑสถานการเกษตรเฉลิมพระเกียรติฯ ในประเด็นใด

ตอนที่ 3 การรับรู้และพฤติกรรมการใช้บริการ

5. คุณเคยมาเยี่ยมชมที่พิพิธภัณฑสถานการเกษตรเฉลิมพระเกียรติฯ จำนวนกี่ครั้ง และส่วนใหญ่มา กับใคร

6. คุณเคยเข้าร่วมกิจกรรมของพิพิธภัณฑสถานการเกษตรเฉลิมพระเกียรติฯ ในส่วนใดต่อไปนี้

- ☐ 1) โครงการส่งเสริมการเรียนรู้
- ☐ 2) โครงการท่องเที่ยวสุขสันต์ ที่พิพิธภัณฑสถานการเกษตรฯ
- ☐ 3) เยี่ยมชมพิพิธภัณฑสถานแบบ Walk-in
- ☐ 4) อบรมวิชาของแผ่นดิน
- ☐ 5) ตลาดเศรษฐกิจพอเพียง
- ☐ 6) ร่วมกิจกรรมออนไลน์ต่าง ๆ ของพิพิธภัณฑสถานการเกษตรฯ
- ☐ 7) อบรมเชิงปฏิบัติการ
- ☐ 8) อื่น ๆ

ตอนที่ 4 แรงจูงใจ

7. คุณมีแรงจูงใจใดในการมาเข้าร่วมกิจกรรมที่พิพิธภัณฑสถานการเกษตรเฉลิมพระเกียรติฯ

ตอนที่ 5 ความพึงพอใจ

8. คุณพึงพอใจต่อการมาเข้าชมที่พิพิธภัณฑ์การเกษตรเฉลิมพระเกียรติฯ มากน้อยเพียงใด

- 1) ด้านการจัดแสดง
- 2) การจองหรือติดต่อขอเข้าชม
- 3) เจ้าหน้าที่นำชมและกระบวนการนำชม
- 4) สิ่งอำนวยความสะดวก

9. สิ่งที่คุณได้รับตรงกับความต้องการในการมาเข้าชมหรือไม่ อย่างไร

ตอนที่ 6 การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

10. เมื่อคุณมาเข้าชมที่พิพิธภัณฑ์การเกษตรเฉลิมพระเกียรติฯ แล้ว คุณได้นำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในด้านใด อย่างไร

ผลจากการนำไปใช้ประโยชน์

- 1) ด้านรายได้

☐ เพิ่มขึ้น จำนวน.....บาท/ปี

- เพราะ.....

☐ เท่าเดิม

- เพราะ.....

- 2) ค่าใช้จ่าย

☐ ลดลง จำนวน.....บาท/ปี

- เพราะ.....

☐ เท่าเดิม

- เพราะ.....

- 3) การออมสะสม

☐ เพิ่มขึ้น จำนวน.....บาท/ปี

- เพราะ.....

☐ เท่าเดิม

- เพราะ.....

- 4) สังคมและวัฒนธรรม

☐ ดีขึ้น อย่างไร

☐ เหมือนเดิม อย่างไร

● 5) สิ่งแวดล้อม

☐ ดีขึ้น อย่างไร

☐ เหมือนเดิม อย่างไร

● 6) สุขภาพ (จิตใจ/ร่างกาย)

☐ ดีขึ้น อย่างไร

☐ ดีขึ้น อย่างไร

11. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

ประวัตินักวิจัย อาจารย์สัญญาทิพย์ เพ็ญนภักตร์

ตำแหน่ง / สังกัด

รองคณบดี

คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

การศึกษา

- ☐ ครุศาสตรบัณฑิต สาขาสารัตถศึกษา เอกธุรกิจศึกษา
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (เกียรตินิยมอันดับสอง)
- ☐ นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผลงานด้านวิชาการ (บางส่วน)

- ☐ บทความวิจัย เรื่อง การสร้างแบรนด์กิจกรรม (Event Brand) กรณีศึกษากิจกรรมงานวิ่ง BANGSAEN 21 เผยแพร่วารสารนิเทศศาสตร์ธุรกิจบัณฑิตย์ พ.ศ. 2563
- ☐ งานวิจัยเรื่อง “การศึกษาการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและความต้องการของคนพิการทางการได้ยินผ่านบริการเพื่อคนพิการจากไทยพีบีเอส ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด - 19” โดย กสทช. พ.ศ. 2563
- ☐ งานวิจัยเรื่อง “การประเมินผลการดำเนินโครงการประชาสัมพันธ์และการสื่อสาร โดย สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (องค์การมหาชน)” พ.ศ. 2563
- ☐ งานวิจัยเรื่อง การศึกษาความต้องการ รูปแบบ ประเภท และเนื้อหารายการโทรทัศน์ เพื่อส่งเสริมให้คนพิการรู้จักสิทธิและใช้ประโยชน์จากกิจการโทรทัศน์ได้อย่างรู้เท่าทัน ภายใต้โครงการ จัดทำรายการโทรทัศน์เพื่อส่งเสริมให้คนพิการรู้จัก สิทธิและใช้ประโยชน์จากกิจการโทรทัศน์ได้อย่างรู้เท่าทัน พ.ศ. 2563
- ☐ การสำรวจความพึงพอใจในการบริการของสำนักงานพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน) พ.ศ. 2563
- ☐ โครงการศึกษาการประเมินผล และความคิดเห็นของผู้รับบริการที่มีต่อโครงการ DRAMA FOR ALL ของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส พ.ศ. 2564
- ☐ การสำรวจความพึงพอใจในการบริการของสำนักงานพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน)

☐ บุคลิกภาพของล่ามภาษามือในรายการโทรทัศน์ที่มีผลต่อการรับรู้ของคนหูหนวก (2567)

☐ การสำรวจความพึงพอใจผู้รับบริการของสำนักงานพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน) ปีงบประมาณ 2566

☐ โครงการศึกษาหลักเกณฑ์สัดส่วนของการจัดให้มีบริการโทรทัศน์ที่มีบริการล่ามภาษามือ คำบรรยายแทนเสียง และเสียงบรรยายภาพ พ.ศ. 2566

☐ การสำรวจความพึงพอใจผู้รับบริการของสำนักงานพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน) ปีงบประมาณ 2567

☐ โครงการประเมินผลการดำเนินงานของสำนักงานพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 - 2566

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

☐ คณะทำงานโครงการพัฒนาศักยภาพแกนนำคนหูหนวกและสื่อมวลชน เพื่อการเป็นผู้ผลิตรายการโทรทัศน์ภาษามือสำหรับคนหูหนวก โดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) พ.ศ. 2557

☐ คณะทำงานโครงการรณรงค์ขับเคลื่อนนโยบายนมแม่และเพิ่มอัตราการบริโภคผักผลไม้ให้ได้ตามเกณฑ์มาตรฐาน โดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) พ.ศ. 2558

☐ คณะทำงาน โครงการการพัฒนาศักยภาพการสื่อสารของคนหูหนวกโดยใช้สื่อโทรทัศน์ โดย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) พ.ศ. 2558-2560

☐ คณะทำงานโครงการพัฒนารูปแบบและกระบวนการในการดูแลและส่งเสริมสุขภาพอนามัยเจริญพันธุ์และสุขภาวะทางเพศสำหรับผู้หญิงพิการ (สสส.) พ.ศ. 2561

☐ คณะทำงานโครงการพัฒนาเครือข่ายเพื่อการส่งเสริมสุขภาพ และสนับสนุนการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของคนหูหนวกในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ (COVID-19) โดย สสส. พ.ศ. 2563

☐ คณะทำงานโครงการโครงการสื่อสารสร้างความเข้าใจการขับเคลื่อนงานสร้างเสริมสุขภาพผ่านระบบบริการสุขภาพ พ.ศ. 2565

สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียงกิจการโทรทัศน์และโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.)

☐ คณะทำงานโครงการจัดทำรายการโทรทัศน์เพื่อส่งเสริมให้คนพิการรู้จักสิทธิและใช้ประโยชน์จากกิจการโทรทัศน์ได้อย่างรู้เท่าทัน โดย กทปส. พ.ศ. 2563

ประวัตินักวิจัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์จันทิมา สุระประเสริฐ

ตำแหน่ง / สังกัด

- ☐ อาจารย์ประจำหลักสูตรเทคโนโลยีบัณฑิต วิชาเอกการจัดการงานก่อสร้าง
สาขาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

การศึกษา

- ☐ สถาปัตยกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาสถาปัตยกรรม
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (เกียรตินิยมอันดับสอง)
- ☐ สถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสถาปัตยกรรม
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผลงานด้านวิชาการ

- บทความวิจัย เรื่อง การศึกษาทำนายแนวโน้มโครงสร้างพื้นฐานเพื่อการนำเสนอธรรมชาติเข้าสู่ภายในอาคารประเภทที่พักอาศัยในกรุงเทพมหานคร เผยแพร่วารสารสุทธิปริทัศน์ พ.ศ. 2564
- นำเสนอผลงานวิชาการ เรื่อง การนำลักษณะและองค์ประกอบของเรือนไทยมาประยุกต์ใช้ในการออกแบบบ้าน ในงานประชุมวิชาการด้านความก้าวหน้าทางศิลปะ วัฒนธรรม และการออกแบบระดับชาติ ครั้งที่ 1 ประจำปี 2562

ผลงานสร้างสรรค์

- การนำเสนอผลงานสร้างสรรค์ “การนำลักษณะและองค์ประกอบของเรือนไทยมาประยุกต์ใช้ ในการออกแบบบ้าน. เผยแพร่ในการประชุมวิชาการด้านความก้าวหน้า ทางศิลปะ วัฒนธรรม และการออกแบบ ระดับชาติ ครั้งที่ 1
- การนำเสนอผลงานสร้างสรรค์ “การออกแบบศูนย์บริการนักท่องเที่ยวอัตโนมัติในสถานีน้ำมัน”. เผยแพร่ในการประชุมวิชาการด้านความก้าวหน้า ทางศิลปะ วัฒนธรรม และการออกแบบ ระดับชาติ ครั้งที่ 2
- การนำเสนอผลงานสร้างสรรค์ “การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ วิสาหกิจชุมชนสานสัมพันธ์ ชน จ.ปราจีนบุรี”. เผยแพร่ในการประชุมวิชาการด้านความก้าวหน้า ทางศิลปะ วัฒนธรรม และการออกแบบ ระดับชาติ ครั้งที่ 3

- การนำเสนอผลงานสร้างสรรค์ “โครงการปรับปรุงโรงเรียนสอนโยคะฟลาย”. เผยแพร่ในการประชุมวิชาการด้านความก้าวหน้า ทางศิลปะ วัฒนธรรม และการออกแบบ ระดับชาติ ครั้งที่ 4
- “FOUR TREE HOUSE” *The 5th International Arts & Designs Collaborative Exhibition 2023.*
- “Renovation of The Space and Appearance of Residential” *The 6th International Arts & Designs Collaborative Exhibition 2024.*

ผลงานบริการวิชาการ

- โครงการพัฒนาบ้านพักอาศัยของชุมชนทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร
- โครงการพัฒนาพื้นที่ในการขายอาหารและสินค้าของกลุ่มสมาชิกในชุมชนเกาะเกร็ด
- โครงการออมสินยุวพัฒนารักษ์ถิ่น เกาะเกร็ด จ.นนทบุรี
- โครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มศักยภาพสู่ตลาดสากล ปี 2563 วิสาหกิจชุมชน สานสุขุมโกชน จ. ปราจีนบุรี
- การสำรวจความพึงพอใจผู้รับบริการของสำนักงานพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน) ปีงบประมาณ 2565
- การสำรวจความพึงพอใจผู้รับบริการของสำนักงานพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน) ปีงบประมาณ 2566
- โครงการประเมินผลการดำเนินงานของสำนักงานพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (องค์การมหาชน) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 - 2566